

Javna agencija RS za energijo

2006

PROOROČILO

Javna agencija RS za energijo

P O R O Č I L O

O STANJU NA PODROČJU ENERGETIKE V SLOVENIJI V LETU 2006

Svet Javne agencije Republike Slovenije za energijo je poročilo sprejel na 36. redni seji 13. junija 2007. Vlada Republike Slovenije je k poročilu dala soglasje na 131. seji 19. julija. 2007.

Maribor, junij 2007

Irena Praček, univ. dipl. ekon.,
direktorica

Vsebina

1	UVOD	1
2	POVZETEK	3
2.1	Osnovni podatki o trgih z električno energijo in zemeljskim plinom v Sloveniji.....	3
2.2	Najpomembnejše dejavnosti regulatorja	4
2.3	Razvoj trgov z električno energijo in zemeljskim plinom.....	5
2.3.1	Razvoj na področju trga z električno energijo	5
2.3.2	Razvoj na področju trga z zemeljskim plinom	6
2.4	Glavna področja in zadeve, s katerimi se je ukvarjal regulator	7
3	ELEKTRIČNA ENERGIJA	11
3.1	Splošno	11
3.2	Reguliranje in regulirane dejavnosti	14
3.2.1	Splošno	14
3.2.2	Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti	14
3.2.2.1	Poslovanje SOPO.....	15
3.2.2.2	Poslovanje SODO	15
3.2.2.3	Poslovanje distribucijskih podjetij	16
3.2.2.4	Naložbe v elektroenergetska omrežja	17
3.2.2.5	Večletni razvoj elektroenergetskega omrežja.....	20
3.2.2.6	Poslovanje organizatorja trga.....	21
3.2.3	Ločitev dejavnosti	21
3.2.4	Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja	23
3.2.4.1	Način določanja omrežnin za prenosno in distribucijska omrežja	23
3.2.4.2	Kakovost oskrbe	25
3.2.4.3	Cene za uporabo elektroenergetskih omrežij	27
3.2.5	Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti in mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti	31
3.3	Tržne dejavnosti in delovanje konkurence.....	34
3.3.1	Proizvodnja in veleprodajni trg	36
3.3.1.1	Proizvodnja električne energije.....	37
3.3.1.2	Poslovanje proizvodnih podjetij	39
3.3.1.3	Emisijski kuponi	41
3.3.1.4	Potrdila o izvoru električne energije	42
3.3.1.5	Tržni zeleni certifikati RECS	43
3.3.1.6	Stopnja konkurenčnosti proizvodnih podjetij	43
3.3.1.7	Zagotavljanje sistemskih storitev	45
3.3.1.8	Trgovanje na organiziranem trgu.....	47
3.3.2	Cene in obseg trgovanja na borzi električne energije	48
3.3.2.1	Stopnja integracije trga z električno energijo s sosednjimi državami	49
3.3.3	Dobava in maloprodajni trg	51
3.3.3.1	Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu	55
3.3.3.2	Cene električne energije.....	56
3.3.3.3	Izravnava odstopanj.....	59
3.3.4	Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence	62
3.3.5	Notranji trg z električno energijo v EU	63
3.3.6	Odločanje o sporih in pritožbah	65
4	ZEMELJSKI PLIN	67
4.1	Splošno	67
4.2	Reguliranje in regulirane dejavnosti	68
4.2.1	Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti	68
4.2.1.1	Splošno	68
4.2.1.2	Prenos zemeljskega plina	69
4.2.1.3	Distribucija zemeljskega plina	72
4.2.1.4	Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja zemeljskega plina	77
4.2.1.5	Izravnava odstopanj.....	80
4.2.2	Ločitev dejavnosti	81
4.2.3	Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti in mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti	81

4.2.3.1	Čezmejne prenosne zmogljivosti omrežja	81
4.2.3.2	Metode za določanje največje tehnične zmogljivosti	84
4.2.3.3	Dodeljevanje prenosnih zmogljivosti omrežja	85
4.2.3.4	Mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti.....	85
4.3	Tržne dejavnosti in delovanje konkurence.....	86
4.3.1	Viri zemeljskega plina in veleprodajni trg.....	86
4.3.2	Dobava in maloprodajni trg	87
4.3.2.1	Odjemalci, priključeni na prenosno omrežje	88
4.3.2.2	Odjemalci, priključeni na distribucijska omrežja	89
4.3.2.3	Tržni deleži na maloprodajnem trgu	91
4.3.2.4	Cene zemeljskega plina v Sloveniji	94
4.3.3	Notranji trg z zemeljskim plinom v EU.....	98
4.3.3.1	Cene zemeljskega plina za značilne odjemalce v primerjavi z EU.....	98
4.3.4	Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence	102
4.3.4.1	Ugotovitve in ukrepi Urada za varstvo konkurence	102
4.3.4.2	Ugotovitve in ukrepi ministrstva, pristojnega za energijo.....	102
4.3.5	Odločanje o sporih in pritožbah	102
5	Zanesljivost dobave	103
5.1	Električna energija	103
5.1.1	Zadostnost proizvodnje.....	103
5.1.2	Načrtovane naložbe v proizvodne objekte	106
5.1.3	Sigurnost obratovanja omrežja	108
5.2	Zemeljski plin.....	108
6	Gospodarske javne službe.....	110
6.1	Splošno	110
6.2	Varstvo potrošnikov na trgu z električno energijo in zemeljskim plinom.....	111
6.2.1	Električna energija	111
6.2.1.1	Pogodbe o dobavi električne energije tarifnim odjemalcem	111
6.2.1.2	Zaščita ranljivih odjemalcev.....	111
6.2.1.3	Objavljanje cen.....	112
6.2.1.4	Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva in reševanje sporov.....	112
6.2.1.5	Pravica do odškodnine	112
6.2.2	Zemeljski plin.....	113
6.2.2.1	Zaščita ranljivih odjemalcev.....	113
6.2.2.2	Objavljanje cen.....	113
6.2.2.3	Ukrepi za varstvo potrošnikov	113
6.2.2.4	Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva	113
6.3	Reguliranje končne cene	114
6.3.1	Cena	114
6.3.1.1	Električna energija	114
6.3.1.2	Zemeljski plin.....	114
6.3.2	Financiranje dobaviteljev.....	114
6.4	Zagotavljanje preglednosti	115
7	Daljinska toplota.....	116
7.1	Oskrba z daljinsko toploto	116
7.2	Distribucijsko omrežje	119
7.3	Cene toplote.....	119
7.4	Naloge in dejavnosti agencije.....	120
7.4.1	Akt o določitvi metodologije za določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja.....	121
7.4.2	Akt o določitvi metodologije za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja.....	121
7.4.3	Izdaja soglasij k sistemskim obratovalnim navodilom za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto	121
8	Seznam slik.....	123
9	Seznam tabel	125
10	Seznam kratic in okrajšav	126

1 UVOD

Razvoj slovenskega energetskega trga je bil leta 2006 dokaj uspešen. Na trgu z električno energijo in zemeljskim plinom je bilo zaznati manj ovir za vstop novih udeležencev kot v večini držav EU, vendar pa kljub temu nekateri kazalniki niso bili zadovoljivi. Sigurnost in zanesljivost oskrbe sta bili kljub nekaterim resnim težavam v evropskem elektroenergetskem sistemu in pri dobavah zemeljskega plina iz Rusije na primerni ravni.

Leta 2006 so v Sloveniji elektrarne proizvedle skupaj 13.643 GWh, porabljene pa je bilo 12.825 GWh električne energije. Poraba se je glede na leto pred tem povečala za 3,5 odstotka, proizvodnja pa je bila za 1,2 odstotka manjša. Oblikovanje in krepitev drugega tako imenovanega proizvodnega stebra nakazuje smeri razvoja konkurence. Dobava na veleprodajnem trgu je potekala predvsem na podlagi dolgoročnih pogodb. Na slovenski borzi električne energije oziroma na Borzenu se je leta 2006 trgovalo le z 0,009 odstotka celotne slovenske porabe.

Cene električne energije za industrijske odjemalce so se v primerjavi z letom 2005 v povprečju povečale za 3,2 odstotka. Stopnja odprtosti trga je bila glede na porabljeno energijo 75-odstotna, vendar pa ni imela pomembnejšega vpliva na konkurenčnost trga. Dobavitelja sta zamenjala približno dva odstotka upravičenih odjemalcev. Sistemski operaterji omrežij so glede na leto 2005 kar za četrtno povečali sredstva za razvoj in gradnjo omrežij. Omrežnine za prenosno in distribucijska elektroenergetska omrežja se leta 2006 niso spremenile.

Leta 2006 so potekala prva določanja omrežnin za distribucijska omrežja zemeljskega plina. Javna agencija RS za energijo, ki daje soglasja k aktom o določitvi omrežnin, je ugotavljala veliko odstopanj in neusklajenosti, zato še niso bile odobrene omrežnine za vsa distribucijska omrežja oziroma občine. Na trgu se niso pojavili novi dobavitelji – deloval je en dobavitelj na prenosnem omrežju in 17 dobaviteljev zemeljskega plina na distribucijskem omrežju. Prenosno omrežje je bilo visoko izkoriščeno tako za potrebe dobav v Sloveniji kot tudi za tranzit. Sistemski operater prenosnega omrežja je za naložbe namenil skoraj petino več sredstev kot leto 2005, zgrajenih pa je bilo tudi 241 kilometrov novih plinovodov na distribucijskih omrežjih. Cene za prenos zemeljskega plina po prenosnem omrežju so se glede na leto 2005 v povprečju povišale za 2,4 odstotka. Povprečne cene zemeljskega plina na prenosnem omrežju so se zvišale za 17 odstotkov.

Agencija ima nekatere pristojnosti tudi na področju oskrbe z daljinsko toploto. Distribucijska omrežja za oskrbo z daljinsko toploto imajo v 36 občinah, pet največjih dobaviteljev pa oskrbuje približno 75 odstotkov vseh gospodinjstev odjemalcev.

Urad RS za varstvo konkurence leta 2006 ni uvedel nobenega postopka v zvezi s presojo omejevalnih ravnanj, zlorab položaja ali koncentracij podjetij na trgu z električno energijo in zemeljskim plinom.

Pristojnosti in obseg nalog Javne agencije RS za energijo so se leta 2006 močno povečale, povezane pa so bile predvsem s pripravami na odprtje trga za

gospodinjske odjemalce električne energije in zemeljskega plina sredi leta 2007. Ti v Sloveniji porabijo približno četrtno celotne porabe električne energije in desetino zemeljskega plina.

V okviru sektorske preiskave Evropske komisije je bilo med drugim ugotovljeno, da smo temeljne naloge pri odpiranju energetskega trga v Sloveniji dobro opravili in da je na trgih bistveno manj težav in ovir kot v nekaterih drugih državah članicah.

Irena Praček, univ. dipl. ekon.,
direktorica

2 POVZETEK

2.1 Osnovni podatki o trgih z električno energijo in zemeljskim plinom v Sloveniji

Slovenija

Prebivalstvo (september 2006)	2.011.614	
Površina	20.273 km ²	
Število vseh odjemalcev električne energije (31. 12. 2006)	877.151	
Število vseh odjemalcev zemeljskega plina (31. 12. 2006)	117.514	
Bruto domači proizvod (BDP)	7.126.012 mio SIT	29.741 mio EUR
Stopnja rasti BDP	5,2 %	
Inflacija	2,5 %	
Povprečni tečaj SIT/EUR	239,60 SIT/€	
BDP/prebivalca	3.549 mio SIT	14.811 EUR

Vir: Statistični urad RS, agencija

Električna energija

Inštalirana moč	2991 MW	
- Hidroelektrarne		886 MW
- Termoelektrarne		1.241 MW
- Jedrska elektrarna		696 MW*
- Mali proizvajalci na distribucijskem omrežju		168 MW
Proizvodnja električne energije	13.643 GWh	
- Hidroelektrarne		3.165 GWh
- Termoelektrarne		4.729 GWh
- Jedrska elektrarna		5.281 GWh*
- Mali proizvajalci na distribucijskem omrežju		468 GWh
Dolžina prenosnega omrežja	2.529 km	
- 400 kV		508 km
- 220 kV		328 km
- 110 kV		1.693 km
Dolžina distribucijskega omrežja	61.078 km	
- 110 kV		793 km
- 35, 20 in 10 kV		16.852 km
- 0,4 kV		43.393 km
Poraba električne energije	12.825 GWh	
- neposredni odjemalci		2.785 GWh
- upravičeni odjemalci		6.882 GWh
- tarifni odjemalci		3.158 GWh
Poraba na prebivalca na leto	6.375 kWh	
Povprečna poraba gospodinjstva na mesec	326 kWh	

* V tabeli sta upoštevani celotna inštalirana moč in proizvodnja električne energije nuklearne elektrarne Krško, toda Slovenija razpolaga le s polovico proizvedene električne energije NEK skladno z meddržavnim sporazumom.

Vir: podatki podjetij

Zemeljski plin

Dolžina prenosnega omrežja	960 km	
– nad 16 barov		741 km
– pod 16 barov		219 km
Dolžina distribucijskega omrežja (do 16 barov)	3.121 km	
Poraba zemeljskega plina	1.094.050.267 Sm³	
– odjemalci na distribucijskem omrežju		282.743.294 Sm ³
– industrijski odjemalci		811.306.761 Sm ³
Poraba na prebivalca na leto	544 Sm³	

Vir: podatki podjetij

2.2 Najpomembnejše dejavnosti regulatorja

Dejavnosti regulatorja, to je Javne agencije Republike Slovenije za energijo (v nadaljevanju: agencija), izhajajo iz njegove vloge na trgu z energijo, najpomembnejši je predvsem nadzor nad naravno monopolnimi energetskimi dejavnostmi, ki jih zakon opredeljuje kot gospodarske javne službe in so vezane na infrastrukturo. Na tem področju ne deluje konkurenca, njene učinke pri spodbujanju učinkovitosti in onemogočanju neupravičenih dobičkov pa opravlja regulator. Energetski trg lahko deluje le, če je infrastruktura vsem dostopna pod enakimi pogoji, agencija pa poleg tega nadzira tudi delovanje trga in odkriva morebitne zlorabe.

Najpomembnejše naloge agencije na področju električne energije in zemeljskega plina so:

- izdajanje metodologij za določitev in obračunavanje omrežnin za elektroenergetska omrežja in omrežja zemeljskega plina,
- določanje omrežnin za uporabo elektroenergetskih omrežij in dajanje soglasij k omrežninam za uporabo omrežij zemeljskega plina,
- odločanje o sporih in pritožbah,
- izdajanje licenc za opravljanje energetskih dejavnosti,
- dajanje soglasij oziroma mnenj k aktom sistemskih operaterjev,
- nadzor nad delovanjem trga in ločitvijo dejavnosti.

Na področju oskrbe z daljinsko toploto agencija izdaja metodologijo za pripravo splošnih pogojev za dobavo in odjem in metodologijo za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote.

Agencija izdaja potrdila o izvoru in tržne certifikate RECS za električno energijo iz obnovljivih virov. Določa in spremlja tudi obveznost prikazovanja strukture proizvodnih virov.

Agencija o svojem delu in stanju na področju energetike, ki vključuje tudi poročanje o delovanju konkurence, redno letno poroča Vladi Republike Slovenije.

Organa agencije sta direktorica in petčlanski svet agencije, ki daje agenciji usmeritve in sprejema njene splošne akte. Organizacijska struktura agencije je od leta 2006 sektorska. Delo poteka v treh sektorjih, in sicer sektorju električne energije, sektorju zemeljskega plina in daljinske toplote ter sektorju skupnih dejavnosti.

2.3 Razvoj trgov z električno energijo in zemeljskim plinom

Leta 2006 se je nadaljeval razvoj enotnega trga z energijo v EU, kljub napredku so analize Evropske komisije pokazale resne ovire pri vstopu na trg in pri učinkovitem delovanju trga. Poleg osredotočenosti na konkurenčne in okoljske cilje sta dva dogodka pripomogla k zavedanju o pomembnosti tudi tretjega cilja, to je zanesljivost oskrbe. Položaj, v katerem se je znašla EU po omejitvi dobav zemeljskega plina iz Rusije v začetku januarja 2006, je pripomogel k zavedanju o ranljivosti evropskih držav in njihovega gospodarstva zaradi velike odvisnosti od uvoza zemeljskega plina. Drug tak dogodek pa je bila motnja pri dobavi električne energije, ki jo je čutila velika večina evropskih držav. Dogodek 4. novembra 2006 je bil posledica preobremenitev v nemškem elektroenergetskem sistemu, zaradi katerih je prišlo do razpada velikega dela evropskega elektroenergetskega omrežja.

Na področju trga z električno energijo in zemeljskim plinom so regulatorji v sodelovanju z Evropsko komisijo dali pobude za spodbujanje delovanja trga na regionalnih ravneh, ki bodo postopoma zraščale v enoten trg EU. V okviru regionalnih pobud je EU razdeljena na sedem regionalnih trgov z električno energijo in tri regionalne trge z zemeljskim plinom. Regulatorji so se v sodelovanju z operaterji omrežij in udeleženci trga dogovorili o prioritetenih nalogah, v večini regij ugotovili ovire za delovanje trga in pripravili načrt, kako jih odpraviti. Največji napredek se kaže na področju električne energije pri usklajevanju postopkov za dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti in preglednosti na trgu, na področju zemeljskega plina pa pri usklajevanju obratovalnih pravil in kakovosti ter dostopu do podatkov.

Na slovenskem trgu z energijo se odražajo razvojne težnje enotnega trga EU. Na trgu z električno energijo je organizacijska sprememba, opisana v naslednjem poglavju, prispevala k oblikovanju in krepitvi drugega proizvodnega stebra. Na trgu je manj ovir za vstop novih udeležencev kot v večini drugih držav EU, saj ne obstaja niti vertikalna povezanost niti dolgoročne pogodbe o dobavi električne energije. Na maloprodajnem trgu se je povečalo število odjemalcev, ki so zamenjali dobavitelja. Trg z zemeljskim plinom se šele oblikuje, nanj pa zelo vplivajo dolgoročne pogodbe o dobavi zemeljskega plina in majhnost trga. Menjav dobavitelja zemeljskega plina ni bilo.

2.3.1 Razvoj na področju trga z električno energijo

Na področju proizvodnje električne energije in trgovanja na debelo sodi med pomembne novosti ustanovitve drugega energetskega stebra GEN energija. Iz Holdinga Slovenskih elektrarn, ki je združeval več proizvodnih podjetij (Dravske elektrarne Maribor, Savske elektrarne Ljubljana, Soške elektrarne Nova Gorica, Termoelektarno Šoštanj, Termoelektarno Brestanica) sta z dogovorom večinskega lastnika izločeni podjetji Savske elektrarne Ljubljana in Termoelektarne Brestanica. Družbi sta bili pripojeni GEN energiji, znotraj katere je že delovala Nuklearna elektrarna Krško. Družba GEN energija bo proizvedeno električno energijo trgovala preko hčerinske družbe GEN-I, katere 50-odstotni lastninski delež ima tudi Istrabenz Energetski sistemi. Leta 2007 naj bi GEN-I tržil skoraj 2,7 TWh električne energije, ki jo razpolaga GEN energija.

Leto 2006 je bilo z vidika trgovanja z električno energijo zelo razgibano. Skupaj evidentiranih je bilo za 13.872.674 MWh bilateralnih pogodb, kar je 17,9 odstotka več kot leta 2005. Po podatkih organizatorja trga je bila Slovenija v letu 2006 prvič neto uvoznica električne energije tudi ob upoštevanju hrvaškega dela NEK v slovensko izvozno kvoto. Skupaj je bilo po pogodbah v Slovenijo uvoženih 7.036.469 MWh, izvoženih pa 6.836.205 MWh električne energije. Leta 2005 so bile razmere povsem drugačne, saj je presežek izvoza nad uvozom znašal 261.575 MWh.

Zadostnost proizvodnih virov na ravni EU je obravnavala tudi sektorska preiskava, ki je pripomogla k temu, da je bila v začetku leta 2006 sprejeta direktiva 2005/89/ES. Ta zahteva določitev ukrepov na nacionalni ravni za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe z električno energijo ob zagotovitvi delovanja notranjega trga z električno energijo. Države morajo zagotoviti dovolj proizvodnih zmogljivosti, ustrezno ravnotežje med ponudbo in povpraševanjem in ustrezno raven medomrežnih povezav med državami članicami. Slovenija zaradi velikih zmogljivosti čezmejnih prenosnih poti že dosega želeno raven medomrežne povezanosti.

Skladno z Uredbo (ES) št. 1228/2003 o pogojih za dostop do omrežja za čezmejne izmenjave električne energije so bile 9. novembra 2006 sprejete še smernice, ki vključujejo učinkovite metode reševanja prezasedenosti zmogljivosti čezmejnih interkonekcijskih povezav za prenos električne energije. Smernice bodo pomembneje vplivale na trgovanje v Sloveniji po 1. juliju 2007, ko bodo na vseh čezmejnih povezavah s sosednjimi omrežji veljali tržni mehanizmi dodeljevanja prenosnih zmogljivosti.

V Sloveniji so spremembe in dopolnitve Energetskega zakona (v nadaljevanju EZ) dodatno sprostile pogoje za trgovanje, poenostavile dostop do omrežja in reguliranje kvalificirane proizvodnje. Vlada je z uredbo prenesla pristojnosti pri sklepanju bilančnih pogodb s sistemskega operaterja prenosnega omrežja na organizatorja trga. Hkrati s temi spremembami so potekale priprave na pravno ločitev petih distribucijskih podjetij na tržne in regulirane dejavnosti. EZ določa, da bo sistemski operater distribucijskega omrežja izvajal samostojno regulirano dejavnost od 1. julija 2007.

2.3.2 Razvoj na področju trga z zemeljskim plinom

Leta 2006 so se nadaljevale dejavnosti vzpostavitve trga z zemeljskim plinom na prenosni in distribucijski ravni. Med pomembnejše dogodke, ki so v letu 2006 vplivali na nadaljnji razvoj trga z zemeljskim plinom, sodi začetek uporabe Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o pogojih za dostop do prenosnih omrežij zemeljskega plina ter spremembe in dopolnitve Energetskega zakona, ki so implementirale Direktivo Sveta o ukrepih za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe z zemeljskim plinom v slovenski pravni red.

Nadaljevala so se usklajevanja med udeleženci trga z zemeljskim plinom in drugimi ustanovami v zvezi s pripravo pravil za delovanje izravnalnega trga z zemeljskim plinom, pravil za obračun odstopanj prevzema in predaje zemeljskega plina ter pravil za delovanje trga z zemeljskim plinom. Pravila so podlaga za celovito oziroma popolno vzpostavitev trga z zemeljskim plinom.

Uredba Evropskega parlamenta in Sveta o pogojih za dostop do prenosnih omrežij zemeljskega plina se je začela uporabljati v sredini leta 2006 in je namenjena oblikovanju nediskriminativnih pravil za dostop do prenosnih omrežij zemeljskega plina ob upoštevanju posebnosti nacionalnih in regionalnih trgov. Temeljni cilj je zagotoviti pravilno in pregledno delovanje notranjega trga z zemeljskim plinom. Novosti, ki jih je uvedla uredba, so predvsem: določitev usklajenih načel za omrežnino ali metodologij za njihovo izračunavanje, zagotovitev storitev za dostop do omrežja, določitev usklajenih načel za dodeljevanje zmogljivosti in upravljanje prezasedenosti v zvezi z zmogljivostmi, določitev zahtev glede preglednosti, določitev pravil za izravnavo in obračunavanje odstopanj in spodbujanje trgovanja z zmogljivostmi.

Da bi zagotavljali zanesljivo oskrbo z zemeljskim plinom, je EZ uvedel obveznost sistemskih operaterjev prenosnega in distribucijskih omrežij, da zagotavljajo zanesljivo delovanje omrežja in njegovo ustrezno zmogljivost. Natančno so opredeljene obveznosti dobaviteljev zemeljskega plina, da zagotavljajo zanesljivo dobavo posebnim odjemalcem, med katere sodijo tudi gospodinjstva.

Dobava na veleprodajnem trgu je v letu 2006 potekala predvsem na podlagi dolgoročnih pogodb, ki se večinoma iztečejo leta 2007. Kljub dejanski možnosti menjave dobavitelja na prenosnem omrežju ob izteku dosedanjih in sklepanju novih pogodb je velika večina odjemalcev zemeljskega plina na prenosnem omrežju ponovno sklenila dobavne pogodbe z Geoplinom za naslednjih pet oziroma deset let.

2.4 Glavna področja in zadeve, s katerimi se je ukvarjal regulator

Agencija je leta 2006 sodelovala pri pripravah na popolno odprtje trga z električno energijo in zemeljskim plinom 1. julija 2007. Pristojnemu ministrstvu je predlagala potrebne ukrepe ter spremembe in dopolnitve podzakonskih aktov. Poročala je o stanju na področju energetike in razvoju trga v Sloveniji ter sodelovala pri regionalnih pobudah za spodbujanje delovanja trga v dveh regijah za električno energijo in eni za zemeljski plin.

Na področju električne energije je agencija spremljala poslovanje reguliranih dejavnosti in izvajanje regulativnega okvira, s katerim so določene omrežnine za elektroenergetska omrežja. Sodelovala je pri pripravi pravil za dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti, ki se bodo od 1. julija 2007 dodeljevale na tržni način.

Agencija je nadaljevala dejavnosti za podporo obnovljivim virom energije z izdajanjem zelenih certifikatov sistema RECS in izdajanjem potrdil o izvoru električne energije iz obnovljivih virov. Spremljala je tudi izvajanje akta o načinu določanja deležev posameznih proizvodnih virov električne energije in načinu njihovega prikazovanja.

Na področju zemeljskega plina so bile v letu 2006 glavne dejavnosti agencije usmerjene predvsem v določitev omrežnin za distribucijska omrežja. Omrežnina na

distribucijskem omrežju se je sicer kot del cene oskrbe z zemeljskim plinom že obračunavala, vendar pa mejniki med ceno blaga in ceno za transport niso bili določeni po enotni metodologiji, ki bi veljala za vso Slovenijo. Zato je agencija določila omrežnine za vsa distribucijska podjetja na podlagi enotne metodologije. Večina sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij je že na začetku leta 2006 pripravilo predlog izračuna omrežnin in ga posredovalo agenciji v soglasje. Ta je je ob pregledu ugotovila vrsto odstopanj ter neuskklajenosti, ki so izhajale večinoma iz nepravilno ločenih energetskih dejavnosti in posebnih razmerij med lokalno skupnostjo in sistemskimi operaterji distribucijskih omrežij. Agencija je do konca leta 2006 dala soglasja k omrežninam 8 sistemskim operaterjem za 11 aktov, ki določajo omrežnino v 27 lokalnih skupnostih, sama pa je izdala 7 aktov, ki določajo omrežnino v 7 lokalnih skupnostih.

Za prenosno omrežje zemeljskega plina je agencija dala soglasje na predlog sistemskega operaterja prenosnega omrežja glede povišanja omrežnine. Razlog za to je bil predvsem nov investicijski cikel, ki se bo v povečanem obsegu izvajal v letih od 2007 do 2010 in bo omogočal razširitev obstoječih transportnih poti prenosnega omrežja zemeljskega plina.

Pomemben vidik, ki ga zasledovala agencija v letu 2006 je uskladitev in uveljavitev enotnih mehanizmov in pravil za delovanje trga z zemeljskim plinom. S tem namenom je na začetku leta pripravila delavnico z naslovom »Pravila za delovanje trga z zemeljskim plinom«.

Z namenom priprave popolne zakonske podlage za delovanje vseh udeležencev na popolnoma odprtem trgu z zemeljskim plinom je agencija skupaj z ministrstvom za gospodarstvo nadaljevala usklajevanja v zvezi s pravili za delovanje trga z zemeljskim plinom. Pripravila je osnutek pravil, ki bodo predvidoma uveljavljena v obliki uredbe in bodo zajemala področja, ki jih veljavna zakonodaja do sedaj ni natančneje urejala.

Na področju oskrbe s toploto je agencija spremljala in ugotavljala, ali so akti, ki so jih objavili izvajalci izbirnih gospodarskih javnih služb (v nadaljevanju GJS), usklajeni s sprejetimi splošnimi akti agencije. Ugotavljala je tudi ureditev statusa izvajalcev dejavnosti v posameznih lokalnih skupnostih. Izvajalci izbirnih GJS izdelajo in podajo splošne pogoje za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja v soglasje agenciji in lokalni skupnosti. Agencija je pri izdaji soglasij upoštevala enotna merila in usmeritve pravil za dobro prakso.

Udejanila je tudi usmeritve, ki vodijo k postopnemu poenotenju sistemskih obratovalnih navodil za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto, ki urejajo obratovanje in način vodenja omrežij. Z namenom povečanja preglednosti in poenotenja sistemskih obratovalnih navodil je agencija pripravila osnutek sistemskih obratovalnih navodil, ki jih distributerji toplote uporabljajo kot smernice pri pripravi njihovega akta. Navodila je agencija po uskladitvi z distributerji toplote objavila na svojih spletnih straneh in imetnike licenc za opravljanje energetskih dejavnosti s področja daljinske toplote pozvala k predložitvi sistemskih obratovalnih navodil v soglasje.

Izvajalci energetskih dejavnosti morajo za opravljanje energetske dejavnosti pridobiti ustrezno licenco. O izdaji in odvzemu licence agencija odloča v upravnem postopku na podlagi EZ in Uredbe o pogojih in postopku za izdajo ter odvzem licence za opravljanje energetske dejavnosti. Leta 2006 se je izteklo obdobje

veljavnosti licenc, izdanih v letu 2001, zato je agencija v upravnem postopku izdala kar 291 odločb, na podlagi katerih so vlagatelji pridobili licence za opravljanje energetske dejavnosti. S spremembami EZ so leta 2006 odpravljene licence za trgovanje, kar novim udeležencem iz tujine omogoča vstop na slovenski veleprodajni trg z električno energijo.

Agencija je odločala o sporih med uporabniki omrežja in sistemskimi operaterji oziroma organizatorjem trga. Prejela je 21 zahtev za odločanje na področju električne energije, od katerih je bilo največ zahtev za odločanje o pritožbah zoper odločbe sistema operaterja o soglasju za priključitev. Pravnomočno je odločila o 14 zahtevah, dve je odstopila pristojnemu organu. Na področju zemeljskega plina ni bilo zahtev za odločanje.

Agencija je pripomogla k izboljšanju preglednosti na trgu tudi s pripravo poročila o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2005, ki ga je predložila vladi in poslala CEER, ERGEG in Evropski komisiji. V poročilu je podrobno opisano stanje in razvoj v posameznih segmentih slovenskega trga z električno energijo in zemeljskim plinom.

Agencija je sodelovala z državnimi organi v Republiki Sloveniji, ki imajo pristojnosti na področju energetike: z Ministrstvom za gospodarstvo, direktoratom za energijo predvsem pri pripravi sprememb in dopolnitev zakonodaje in uredb, ki urejajo pogoje za delovanje trga, z Uradom RS za varstvo konkurence v zvezi z morebitnimi zlorabami položaja na trgu in s Statističnim uradom RS predvsem za potrebe spremljanja in analiziranja razmer na trgu.

Agencija je sodelovala z regulatorji drugih držav EU v Svetu evropskih energetskih regulatorjev (CEER) in z Evropsko komisijo v Skupini evropskih regulatorjev za električno energijo in plin (ERGEG). Izdelana so bila nekatera priporočila in smernice, ki so sicer nezavezujoče, vendar zelo vplivajo na razvoj trga. Med najpomembnejšimi so smernice o ravnanju z informacijami in preglednosti. Regulatorji so pripravljali tudi predlog zavezujočih smernic za poravnavo med operaterji prenosnih omrežij električne energije, vendar do konca leta 2006 soglasje ni bilo doseženo, zato usklajevanje nadaljuje Evropska komisija. Posledica tega je uporaba dosedanje metode za določanje plačil v poravnalni sklad in iz njega, čeprav uredba (ES) 1228/2003 zahteva spremembo te metode. Zaradi tega je poslovanje SOPO manj predvidljivo. Agencija je sodelovala tudi z Evropsko komisijo v komitološkem postopku sprejemanja zavezujočih smernic za obvladovanje prezasedenosti, ki so bile sprejete novembra 2006 in so za delovanje trga ključnega pomena.

Sodelovanje z regulatorji in organi EU je potekalo tudi pri regionalnih pobudah. Te so posledica ugotovitev o pomanjkljivostih pri delovanju trga, ki jih je ugotovila Evropska komisija v sektorski preiskavi in drugih poročilih. Rezultati dela na regionalni ravni so zlasti ugotovljene konkretne ovire za delovanje trga in za vstop na trg, pripravljene predlogi za njihovo odpravo in predlagan časovni načrt za uresničitve. Regulatorji so zelo okrepili medsebojno sodelovanje, sodelovanje z operaterji omrežij in z udeleženci trga, ključno vlogo pri uresničitvi predlaganih ukrepov pa bodo odigrale vlade udeleženih držav. Na področju električne energije je bil dosežen konkreten napredek pri dodeljevanju čezmejnih prenosnih zmogljivosti, saj so bile te za leto 2007 dodeljene na podlagi dražb, v različnih regijah pa so bile te tudi različno usklajene. Na področju zemeljskega plina je dosežen napredek pri preglednosti, na voljo je bistveno več za trg pomembnih podatkov, preglednost pa

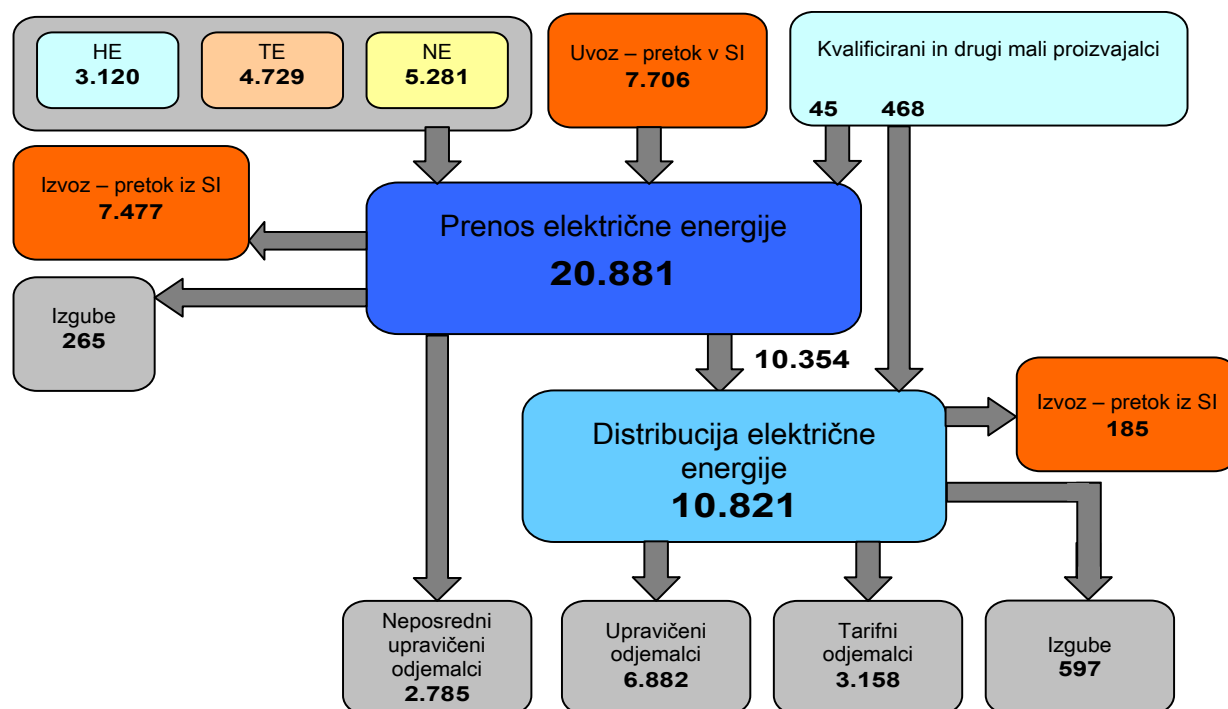
se še izboljšuje. Ovira za delovanje trga je različna kakovost zemeljskega plina, kar bo v prihodnje reševal nov standard.

Slovenija je zelo povezana tudi z jugovzhodno Evropo, v kateri je z uveljavitvijo meddržavnega sporazuma o energetske skupnosti nastala nova, nekoliko drugačna regija, zato je agencija sodelovala v pripravah na delovanje novega organa – odbora regulatorjev energetske skupnosti.

3 ELEKTRIČNA ENERGIJA

3.1 Splošno

Leta 2006 je poraba električne energije v Sloveniji znašala 12.825 GWh, kar je 436 GWh ali 3,5 odstotka več kot leto pred tem. Najbolj se je povečala poraba pri odjemalcih, priključenih na distribucijska omrežja, in sicer je bila 4,4 odstotka večja kot leta 2005. Odjemalci na prenosnem omrežju, z deležem 22 odstotkov v skupni slovenski porabi, so porabili 0,3 odstotka več električne energije. Od razpoložljivih virov na območju Slovenije so za potrebe slovenske porabe največ energije proizvedle elektrarne, združene v Holdingu Slovenske elektrarne, d. o. o., in sicer 6824 GWh ali 62 odstotka. Jedrska elektrarna Krško je od celotnih 5281 GWh za Slovenijo proizvedla 2640 GWh ali 24 odstotkov slovenske proizvodnje. Del preostalih potrebnih količin oziroma 14 odstotkov električne energije so zagotavljale še druge elektrarne, priključene na prenosno in distribucijsko omrežje. Za pokritje vseh domačih potreb in izgub električne energije v omrežju je bilo potrebno v letu 2006 zagotoviti še 2641 GWh ali 19,6 odstotka električne energije.

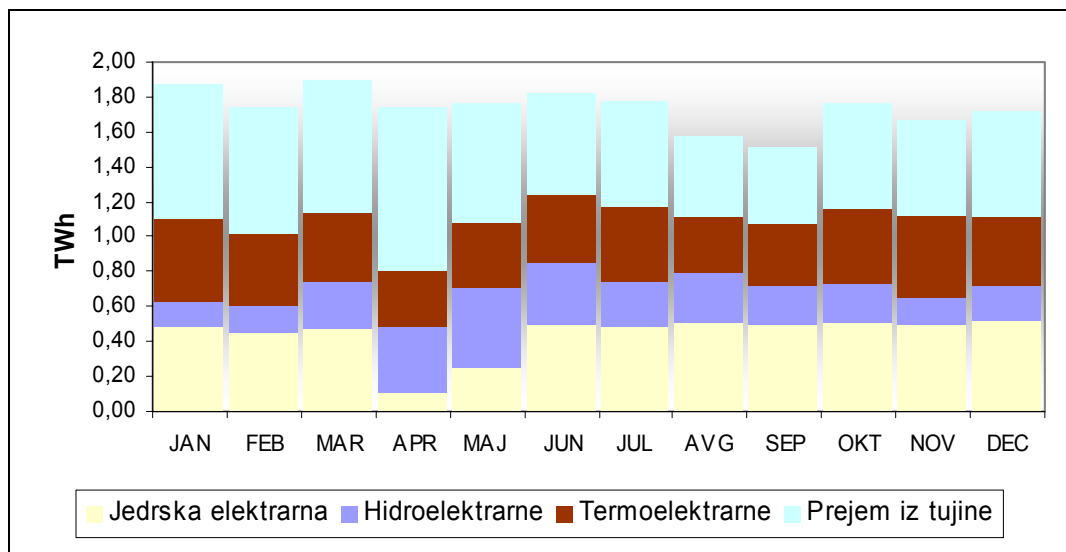

Slika 1: Elektroenergetska bilanca proizvodnje in porabe električne energije v letu 2006 – v GWh

Vir: agencija

Proizvodnja električne energije v Sloveniji je bila v primerjavi z letom prej manjša za 1,2 odstotka. Manjša skupna proizvodnja je bila predvsem posledica manjše proizvodnje v jedrski elektrarni Krško. Proizvodnja električne energije v hidroelektrarnah je bila v primerjavi z letom 2005 večja za 2,7 odstotka. Večja proizvodnja od načrtovane je bila tudi v termoelektrarnah, ki so v povprečju dosegle 2,8-odstotno rast glede na leto pred tem. V strukturi proizvodnje električne energije je bilo v Sloveniji leta 2006 proizvedeno 26,6 odstotka energije s pomočjo vodnih oziroma obnovljivih virov, 38,7 odstotka s pomočjo jedrske energije ter 34,7 odstotka iz elektrarn na fosilna goriva.

Največja urna obremenitev je bila januarja. Znašala je 2076 MW, kar je 33 MW več kot leta 2005.

Slika 2: Struktura proizvodnje in pretokov električne energije v Sloveniji

Vir: agencija

	2005	2006	06/05
Hidroelektrarne	3.036	3.120	102,7
Termoelektrarne	4.601	4.729	102,8
Jedrska elektrarna	5.613	5.281	94,1
Mali kvalificirani proizvajalci	417	513	123,0
Skupna proizvodnja v RS	13.667	13.643	99,8
Uvoz – pretoki v Slovenijo	9.326	7.706	82,6
Skupaj	22.993	21.349	92,8

Tabela 1: Primerjava proizvodnje električne energije v Sloveniji v letih 2005 in 2006 – v GWh

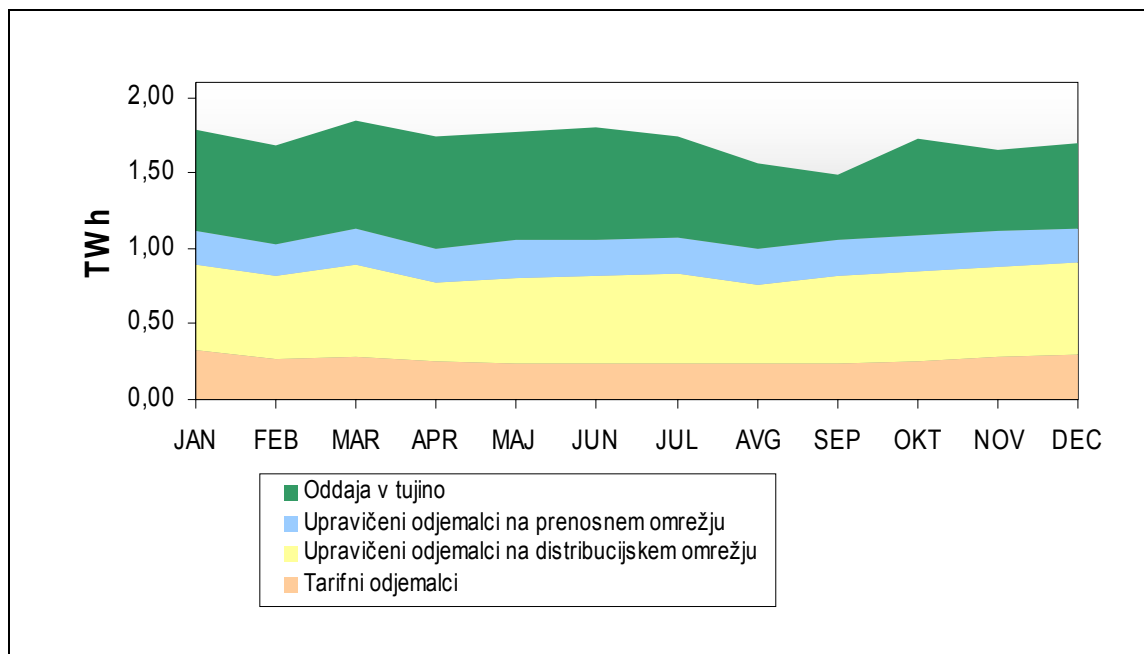
Vir: agencija

Podatek o proizvodnji (Tabela 1) vsebuje celotno proizvodnjo NEK, tudi polovico, ki se izvozi na Hrvaško in je v naslednji tabeli upoštevana v podatku o izvozu – pretoku iz Slovenije.

	2005	2006	06/05
Upravičeni odjemalci na prenosnem omrežju	2.775	2.785	100,3
Upravičeni odjemalci na distribucijskem omrežju	6.539	6.882	105,2
Tarifni odjemalci	3.075	3.158	102,7
Skupna poraba v RS	12.389	12.825	103,5
Izvoz – pretoki iz Slovenije	9.548	7.662	80,2
Skupaj	21.937	20.487	93,4

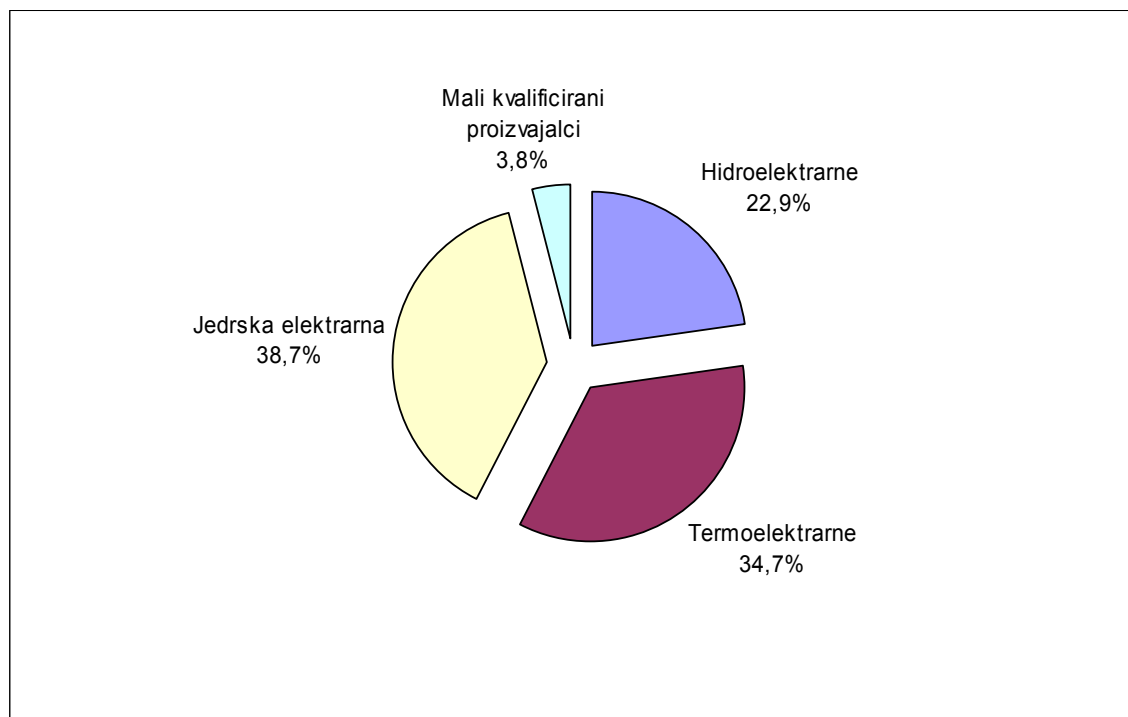
Tabela 2: Primerjava porabe električne energije v letih 2005 in 2006 – v GWh

Vir: agencija

Slika 3: Gibanje porabe in pretokov električne energije

Vir: agencija

Slika 4: Struktura proizvodnih virov električne energije v Sloveniji v letu 2006

Vir: agencija

3.2 Reguliranje in regulirane dejavnosti

3.2.1 Splošno

Storitvi prenosa in distribucije električne energije ostajata kljub uvedbi tržnih načel v elektroenergetski sistem naravna monopola. Za zagotovitev zadostne stopnje učinkovitosti, visoke stopnje nepristranosti delovanja ter visoka stopnja zanesljivosti se na obeh dejavnostih izvaja vnaprej določena regulacija. Z regulacijo, ki je določena z triletnim regulativnim okvirjem, se vzpostavlja način vzpodbujanja učinkovitosti izvajalcev. Izvajalci dejavnosti systemskega operaterja so v letu 2006 predstavili višjo stopnjo preglednosti glede na preteklo leto. Letno povečevanje preglednosti za potrebe trgovanja se kaže tudi na delu čezmejnega trgovanja. O razpoložljivosti prenosnih zmogljivosti je izdelan stalen dostop na spletnih straneh systemskega operaterja prenosnega omrežja.

3.2.2 Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti

Dejavnosti prenosa in distribucije električne energije so obvezne GJS, ki jih izvajajo systemski operaterji elektroenergetskih omrežij. Način opravljanja GJS predpiše vlada z ustrezno uredbo, v kateri določi tudi vire financiranja.

GJS systemskega operaterja prenosnega omrežja izvaja kot svojo edino dejavnost Elektro-Slovenija, d. o. o. (v nadaljevanju Eles). GJS systemskega operaterja distribucijskega omrežja (v nadaljevanju: SODO) pa izvaja pet izvajalcev, in sicer kot računovodsko in organizacijsko ločeno dejavnost:

- javno podjetje za distribucijo električne energije Elektro Celje, d. d.,
- javno podjetje za distribucijo električne energije Elektro Gorenjska, d. d.,
- javno podjetje za distribucijo električne energije Elektro Ljubljana, d. d.,
- javno podjetje za distribucijo električne energije Elektro Maribor, d. d.,
- javno podjetje za distribucijo električne energije Elektro Primorska, d. d.

Razen dejavnosti GJS systemskega operaterja distribucijskega omrežja so podjetja za distribucijo električne energije leta 2006 izvajala tudi obvezno GJS dobava električne energije tarifnim odjemalcem in pa tržne dejavnosti, kot so dobava električne energije upravičenim odjemalcem in storitvene dejavnosti.

Država je edina lastnica Eles in večinska 79,5-odstotna lastnica javnih podjetij za distribucijo električne energije.

GJS systemskega operaterja prenosnega omrežja se skladno z Uredbo o načinu izvajanja GJS dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja električne energije financira iz omrežnine in iz drugih virov. GJS systemskega operaterja distribucijskega omrežja se v skladu z Uredbo o načinu izvajanja GJS dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije in GJS dobava električne energije tarifnim odjemalcem financira iz omrežnine in drugih virov. Omrežnino za uporabo elektroenergetskih omrežij določa agencija. Omrežnina zajema stroške vodenja, obratovanja in vzdrževanja omrežja, razvoja omrežja, stroške pokrivanja tehničnih izgub električne energije v omrežju in stroške systemskih storitev ter reguliran donos na sredstva.

3.2.2.1 Poslovanje SOPO

Eles je poslovno leto 2006 končal s 7.183,9 milijona tolarjev dobička (30 milijonov evrov), kar je 333,6 odstotka ali 5.030,7 milijona tolarjev več kot v letu 2005. Na dober poslovni rezultat so v letu 2006 vplivali tudi dodatni prihodki iz mehanizma čezmejnega trgovanja in dodatni prihodki od avkcij, ki pri določitvi omrežnine za leto 2006 niso bili načrtovani v takem obsegu.

V regulativnem okviru za leto 2006 je agencija opredelila 11.895,4 milijona tolarjev (49,6 milijona evrov) prihodka iz omrežnine za prenosno omrežje. Ker je bila poraba električne energije večja od načrtovane, je bil prihodek iz omrežnine večji, in je znašal 12.398,3 milijona tolarjev (51,7 milijona evrov) ali 4,2 odstotka več od načrtovanega. Načrtovani prihodek sistemskih storitev za leto 2006 je znašal 6.786,4 milijona tolarjev (28,3 milijona evrov), dejanski pa 6.842,4 milijona tolarjev (28,6 milijona evrov). Prihodek sistemskih storitev in prekomerno prevzete jalove energije je skupaj znašal 6.930,3 milijona tolarjev (28,9 milijona evrov), stroški pa 6.211,8 milijona tolarjev (25,9 milijona evrov).

Prihodek prednostnega dispečiranja je znašal 10.307,7 milijona tolarjev (43 milijonov evrov), stroški pa 9.787,4 milijona tolarjev (40,8 milijona evrov).

Konec leta 2006 je bilo v Elesu 490 zaposlenih kar je 4-odstotno povečanje števila zaposlenih v primerjavi z letom 2005.

3.2.2.2 Poslovanje SODO

Skupaj so dejavnosti sistema operaterja distribucijskih omrežij znotraj distribucijskih podjetij leto 2006 končala z dobičkom 3.356,9 milijona tolarjev (14 milijonov evrov), kar je 14 odstotkov ali 412,5 milijona tolarjev več kot v letu 2005.

	v mio SIT		v mio EUR	Indeks 06/05
	2005	2006	2006	
Elektro Celje, d. d.	244,0	288,3	1,20	118,2
Elektro Primorska, d. d.	30,0	264,0	1,10	880,8
Elektro Gorenjska, d. d.	387,0	354,5	1,48	91,6
Elektro Ljubljana, d. d.	1.117,6	1.357,9	5,67	121,5
Elektro Maribor, d. d.	1.165,8	1.092,2	4,56	93,7
Skupaj distribucija	2.944,4	3.356,9	14,01	114,0

Tabela 3: Rezultati poslovanja dejavnosti SODO

Vir: podatki podjetij

Prihodek iz omrežnine je leta 2006 znašal 47.462,9 milijona tolarjev (198,1 milijona evrov) in presega načrtovani prihodek iz regulativnega okvira za 6 odstotkov ali 2.704,3 milijonov tolarjev (11,3 milijonov evrov). Realizacija toliko višjega prihodka od načrtovanega je delno posledica večje porabe električne energije od načrtovane (1,9 odstotka). V glavnem pa je višji prihodek od načrtovanega posledica dejstva, da odjemalci, priključeni z lastnimi vodi v RTP oziroma TP niso izkoristili zanje cenovno ugodnejše tarife, ki je bila uvedena s 1. 1. 2006, kar je bilo upoštevano v oceni prihodkov iz omrežnine v regulativnem okviru.

			Elektro Celje, d. d.	Elektro Primorska, d. d.	Elektro Gorenjska, d. d.	Elektro Ljubljana, d. d.	Elektro Maribor, d. d.	Skupaj distribucija
2005	Realizacija		8.327,4	6.558,8	5.118,9	13.454,5	10.918,7	44.378,3
	Regulativni okvir	mio SIT	8.189,1	6.572,6	5.018,6	13.486,3	10.993,8	44.260,4
	Indeks realizacija/regulativni okvir		101,7	99,8	102,0	99,8	99,3	100,3
2006	Realizacija	mio SIT	8.999,9	7.357,9	5.419,4	14.598,8	11.086,8	47.462,9
	Regulativni okvir		8.452,8	6.957,8	5.162,9	13.640,1	10.545,0	44.758,6
	Realizacija	mio EUR	37,6	30,7	22,6	60,9	46,3	198,1
	Regulativni okvir		35,3	29,0	21,5	56,9	44,0	186,8
	Indeks realizacija/regulativni okvir		106,5	105,8	105,0	107,0	105,1	106,0
Indeks realizacije 06/05			108,1	112,2	105,9	108,5	101,5	107,0

Tabela 4: Primerjava realiziranih in načrtovanih prihodkov iz omrežnine

Vir: podatki podjetij

3.2.2.3 Poslovanje distribucijskih podjetij

Rezultat poslovanja podjetij za distribucijo električne energije se v letu 2006 ni bistveno razlikoval od rezultata v letu 2005, saj je bil skupaj višji le za 1,4 odstotka ali 62,6 milijona tolarjev (0,3 milijona evrov). Večje razlike med rezultati obeh let pa se pojavljajo pri posameznih podjetjih za distribucijo električne energije. Skupaj so podjetja za distribucijo električne energije ustvarila 4.482,4 milijona tolarjev čistega dobička (18,7 milijona evrov).

	v mio SIT		v mio EUR	Indeks 06/05
	2005	2006	2006	
Elektro Celje d. d.	517,8	731,0	3,05	141,2
Elektro Primorska d. d.	368,3	559,6	2,34	152,0
Elektro Gorenjska d. d.	523,1	350,2	1,46	66,9
Elektro Ljubljana d. d.	1.784,5	2.213,8	9,24	124,1
Elektro Maribor d. d.	1.226,2	627,8	2,62	51,2
Skupaj distribucija	4.419,8	4.482,4	18,7	101,4

Tabela 5: Poslovni izid podjetij za distribucijo električne energije

Vir: podatki podjetij

Pri izvajanju dejavnosti GJS dobava električne energije tarifnim odjemalcem so podjetja za distribucijo električne energije tudi v letu 2006 izkazala izgubo, ki je znašala 4.749,3 milijona tolarjev (19,8 milijona evrov). V primerjavi z letom 2005 je bila izguba na tej dejavnosti nižja za 8,7 odstotka.

Z izvajanjem tržnih dejavnosti so podjetja za distribucijo električne energije leta 2006 ustvarila 5.874,9 milijona tolarjev dobička (24,5 milijona evrov) ali 12 odstotkov manj kot leto pred tem.

	2006				Indeks 06/05			
	SODO	DTO	Tržne dejav.	Podjetje	SODO	DTO	Tržne dejav.	Podjetje
Elektro Celje, d. d.	288,3	-925,1	1.367,8	731,0	118,2	82,4	98,0	141,2
Elektro Primorska, d. d.	264,0	-808,3	1.103,9	559,6	880,8	103,6	98,7	152,0
Elektro Gorenjska, d. d.	354,5	-561,8	557,5	350,2	91,6	84,8	69,8	66,9
Elektro Ljubljana, d. d.	1.357,9	-1.921,3	2.777,3	2.213,8	121,5	102,4	109,2	124,1
Elektro Maribor, d. d.	1.092,2	-532,8	68,4	627,8	93,7	70,2	8,3	51,2
Skupaj distribucija	3.356,9	-4.749,3	5.874,9	4.482,4				
Skupaj distribucija (mio EUR)	14,0	-19,8	24,5	18,7	114,0	91,3	88,0	101,4

Tabela 6: Izid poslovanja po dejavnostih

Vir: podatki podjetij

Podjetja za distribucijo električne energije so konec leta 2006 zaposlovala 3376 ljudi, kar je 0,2-odstotno zmanjšanje števila zaposlenih v primerjavi z letom 2005.

3.2.2.4 Naložbe v elektroenergetska omrežja

EZ nalaga GJS dejavnosti sistemskih operaterjev, tako na prenosnem kot na distribucijskem omrežju, odgovornost za vzdrževanje in razvoj omrežja, zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti omrežja in zanesljivosti oskrbe z električno energijo. Zakonska odgovornost sistemske operaterje zavezuje k stalnim, preudarnim in učinkovitim naložbam v razvoj in obnovo elektroenergetskega omrežja.

Podjetja so leta 2006 v okviru dejavnosti sistemskega operaterja za gradnjo novih zmogljivosti in posodobitev obstoječih zmogljivosti na omrežjih za prenos in distribucijo električne energije namenila skupaj 35.968,8 milijona tolarjev (150,1 milijona evrov) ali 25,2 odstotka več kot leta 2005. Vrednost naložb v sredstva na distribucijskem omrežju je presegla naložbe v letu 2005 za 22,0 odstotkov, na prenosnem omrežju pa za 35,4 odstotka.

Naložbe vseh sistemskih operaterjev v gradnjo in obnovo elektroenergetskega omrežja so za 29,4 odstotka presegle vrednost naložb, ki jo je v ta namen predvidela agencija v regulativnem okviru za leto 2006. Na distribucijskem omrežju je realizirana vrednost naložb za 37,2 odstotka presegle predvideno vrednost naložb v regulativnem okviru, na prenosnem omrežju pa je realizirana vrednost naložb večja za 10,9 odstotka.

Razlogi za odstopanja med realiziranimi naložbami v letu 2006 in med načrtovanimi naložbami v regulativnem okviru izhajajo iz določitve relativno nizke izhodiščne vrednosti načrtovanih naložb v prvem letu regulativnega okvira.

Sistemski operaterji so leta 2006 presegli vrednost naložb v primerjavi z gospodarskimi načrti za 4,1 odstotka. Na distribucijskem omrežju je realizirana vrednost naložb za 11,5 odstotka večja kot je bila predvidena v gospodarskih načrtih, na prenosnem omrežju pa je realizirana vrednost naložb glede na gospodarski načrt manjša za 12,9 odstotka.

		2005		2006		INDEKS		
		Realizacija	Regulativni okvir	Gospodarski načrt	Realizacija	Realizacija 06/05	Real./reg. okvir	Real./gosp. načrt
Elektro Celje, d. d.	v mio SIT	4.259,5	3.737,5	3.833,9	4.601,3	108,0	123,1	120,0
Elektro Gorenjska, d. d.		2.979,8	2.768,4	3.174,7	3.220,4	108,1	116,3	101,4
Elektro Ljubljana, d. d.		6.386,3	5.617,4	8.878,3	9.786,2	153,2	174,2	110,2
Elektro Maribor, d. d.		4.985,8	4.160,8	4.900,0	5.655,5	113,4	135,9	115,4
Elektro Primorska, d. d.		3.389,1	3.288,9	3.288,9	3.583,2	105,7	108,9	108,9
SKUPAJ DISTRIBUCIJA		22.000,5	19.573,1	24.075,8	26.846,6	122,0	137,2	111,5
Elektro Slovenija, d. o. o.	v mio EUR	6.739,6	8.226,5	10.468,8	9.122,2	135,4	110,9	87,1
SKUPAJ		28.740,1	27.799,6	34.544,5	35.968,8	125,2	129,4	104,1
SKUPAJ DISTRIBUCIJA		91,8	81,7	100,5	112,0	122,0	137,2	111,5
Elektro Slovenija, d. o. o.		28,1	34,3	43,7	38,1	135,4	110,9	87,1
SKUPAJ	119,9	116,0	144,2	150,1	125,2	129,4	104,1	

Tabela 7: Pregled izvajanja naložb v letih 2005 in 2006

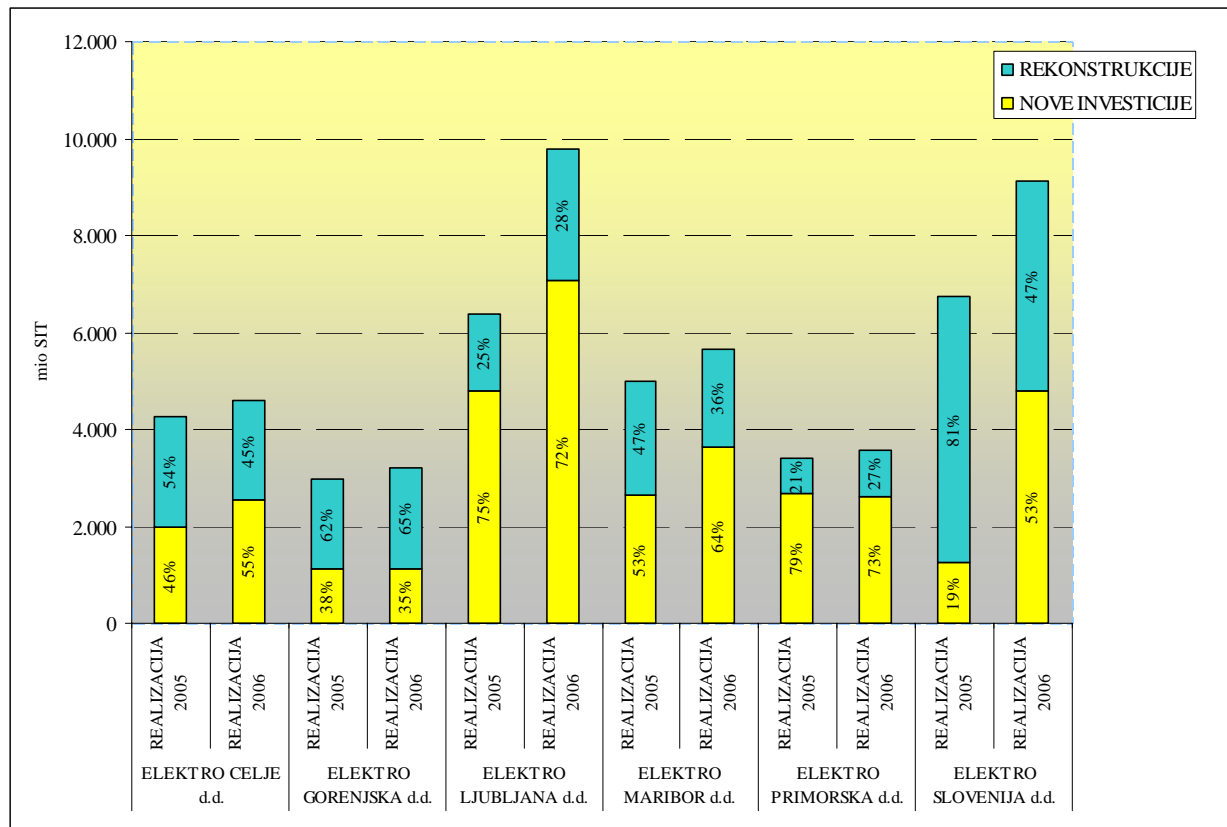
Vir: podatki podjetij

Podjetja so leta 2006 namenila za gradnjo in nakup novih sredstev 21.802,6 milijona tolarjev (91 milijonov evrov), kar je 60,6 odstotka investiranih sredstev. Za obnovo in posodabljanje energetskih objektov pa so namenila 14.166,2 milijona tolarjev (59,1 milijona evrov). Razmerje med sredstvi, namenjenimi za rekonstrukcije in nove naložbe, se je leta 2006 glede na leto 2005 spremenilo v korist novih investicij.

		Nove naložbe		Rekonstrukcije		Skupaj		Struktura (%)			
		2005	2006	2005	2006	2005	2006	Nove naložbe		Rekonstrukcije	
								2005	2006	2005	2006
Elektro Celje, d. d.	v mio SIT	1.980,1	2.536,3	2.279,4	2.065,0	4.259,5	4.601,3	46,5	55,1	53,5	44,9
Elektro Gorenjska, d. d.		1.132,8	1.132,8	1.847,0	2.087,5	2.979,8	3.220,4	38,0	35,2	62,0	64,8
Elektro Ljubljana, d. d.		4.789,8	7.074,7	1.596,5	2.711,4	6.386,3	9.786,2	75,0	72,3	25,0	27,7
Elektro Maribor, d. d.		2.641,0	3.629,9	2.344,9	2.025,6	4.985,8	5.655,5	53,0	64,2	47,0	35,8
Elektro Primorska, d. d.		2.673,0	2.624,3	716,1	959,0	3.389,1	3.583,2	78,9	73,2	21,1	26,8
SKUPAJ DISTRIBUCIJA		13.216,6	16.998,0	8.783,9	9.848,5	22.000,5	26.846,6	60,1	63,3	39,9	36,7
Elektro Slovenija, d. o. o.	v mio EUR	1.261,0	4.804,6	5.478,6	4.317,6	6.739,6	9.122,2	18,7	52,7	81,3	47,3
SKUPAJ		14.477,6	21.802,6	14.262,5	14.166,2	28.740,1	35.968,8	50,4	60,6	49,6	39,4
SKUPAJ DISTRIBUCIJA		55,2	70,9	36,7	41,1	91,8	112,0	60,1	63,3	39,9	36,7
Elektro Slovenija, d. o. o.		5,3	20,0	22,9	18,0	28,1	38,1	18,7	52,7	81,3	47,3
SKUPAJ	60,4	91,0	59,5	59,1	119,9	150,1	50,4	60,6	49,6	39,4	

Tabela 8: Rekonstrukcije in nove naložbe dejavnosti GJS podjetij prenosa in distribucije v letu 2006

Vir: podatki podjetij

Slika 5: Rekonstrukcije in nove naložbe dejavnosti GJS podjetij prenosa in distribucije v letu 2006

Vir: podatki podjetij, agencija

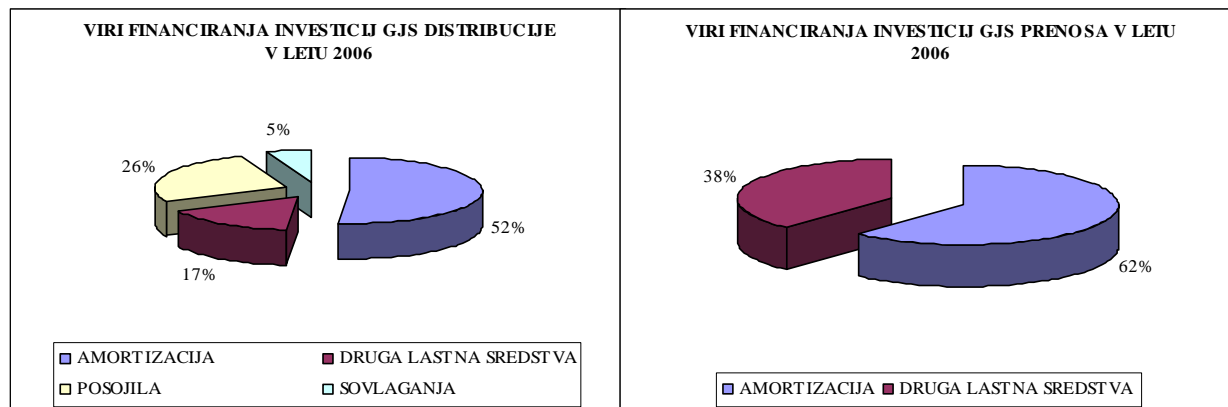
Sistemske operaterji distribucijskega omrežja so večji del sredstev za VN omrežje namenili za rekonstrukcije in posodobitve obstoječih RTP 110/20(10) kV. Na SN omrežju je bilo zgrajenih 276 novih transformatorskih postaj SN/0,4kV in 331 km novega SN omrežja. Ostala pomembnejša vlaganja so bila v rekonstrukcije in novogradnje NN omrežja, posodobitev telekomunikacijskih in merilnih naprav in posodobitev dispečerskih centrov vodenja.

Sistemske operater prenosa omrežja je v letu 2006 izvedel naslednje pomembne naložbe:

- dvosistemski daljnovod 110-kV TE-TOL – Polje – Beričevo,
- prenova in posodobitev 110-kV stikališča v RTP 110/35/20 kV Koper,
- posodobitev stikališča 400/110-kV v RTP Okroglo in dograditev z novim transformatorjem 400/110 kV, 300 MVA.

Sistemske operaterji distribucijskih omrežij so v letu 2006 financirali naložbe z amortizacijo v skupni vrednosti 13.797,1 milijona tolarjev (57,6 milijona evrov), kar je 52 odstotkov vseh investiranih sredstev. Ostale vire financiranja naložb so predstavljala posojila v višini 7.051,4 milijona tolarjev (29,4 milijona evrov), druga lastna sredstva v višini 4.526,3 milijona tolarjev (18,9 milijona evrov) in sovlaganja uporabnikov omrežja v vrednosti 1.471,8 milijona tolarjev (6,1 milijona evrov).

Sistemske operater prenosa omrežja je 62 odstotkov naložb financiral z amortizacijo v vrednosti 5.662,9 milijonov tolarjev (23,6 milijonov evrov), 38 odstotkov oziroma 3.460,1 milijona tolarjev (14,4 milijona evrov) pa z drugimi lastnimi sredstvi.

Slika 6: Struktura virov financiranja investicij dejavnosti GJS

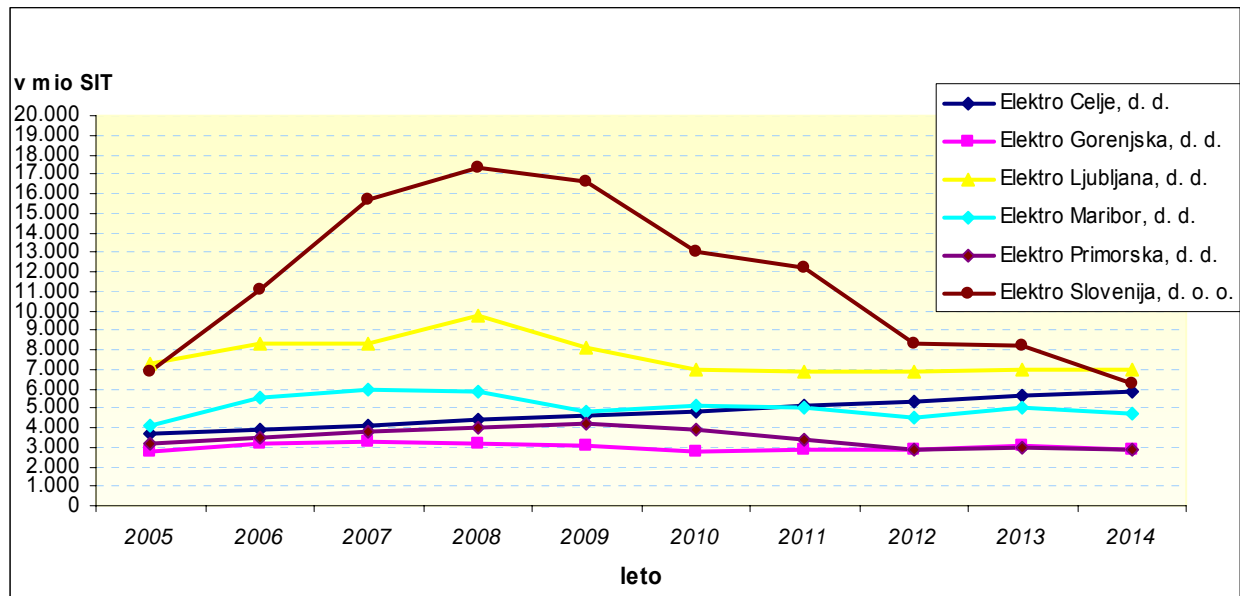
Vir: podatki podjetij

3.2.2.5 Večletni razvoj elektroenergetskega omrežja

Sistemske operater prenosnega omrežja in pet sistemskih operaterjev distribucijskega omrežja so v začetku leta 2005 skladno z zahtevami EZ pripravili novelirane desetletne razvojne načrte za obdobje 2005–2014. Razvojni načrti za posamezna omrežja so aktualizirani predvsem na podlagi stopnje realizacije preteklega obdobja in analiz gibanj porabe električne energije ter kazalnikov zanesljivosti. Ko je minister za gospodarstvo potrdil razvojne načrte in z njimi seznanil Vlado RS, je bil določen tudi načrt investicijskih vlaganj, predvsem na področju novih investicij, rekonstrukcij in obnove elektroenergetske infrastrukture. Ker se razvojni načrti novelirajo vsaki dve leti, je veljal za leto 2006 načrt, ki je ga je Ministrstvo za gospodarstvo potrdilo leta 2005.

V razvojnih načrtih so podjetja načrtovala, da bodo skupne naložbe v prihodnjih desetih letih dosegle 354.444 milijonov tolarjev. Eles je načrtoval za 115.554 milijonov tolarjev, sistemski operaterji distribucijskega omrežja pa skupaj za 238.890 milijonov tolarjev naložb. Pri večini sistemskih operaterjev naj bi naložbe do leta 2008 naraščale, pozneje pa naj bi se intenzivnost naložb zmanjšala. To je še posebno opazno pri Elesu, ki načrtuje večje naložbe v 400-kV omrežje v obdobju 2007–2011. To so naložbe v okrepitev notranjega omrežja (Beričevo–Krško) in nove povezave z Italijo (Okroglo–Videm) in Madžarsko (Cirkovce–Hevitz). Predvsem slednji povezavi bosta omogočili povečanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti v smeri vzhod–zahod.

Distribucijska podjetja načrtujejo naložbe v razvoj srednjenapetostnega in nizkonapetostnega omrežja zaradi povečanja zmogljivosti, kakovosti napetosti in zanesljivosti oskrbe porabnikov in priključevanja novih odjemalcev električne energije.

Slika 7: Načrtovana realizacija investicij SODO in SOPO v letih 2005–2014

Vir: podatki podjetij

3.2.2.6 Poslovanje organizatorja trga

Družba Borzen, organizator trga z električno energijo, d. o. o. je konec leta 2006 imela 26 zaposlenih, ki so ustvarili 590,6 milijona tolarjev (2,5 milijona evrov) vseh prihodkov. Ti so glede na prihodke leta 2005 višji za 3,4 odstotke. Celotni odhodki so znašali 560,7 milijona SIT (2,3 milijona evrov) in so glede na preteklo leto večji za 3,1 %. Čisti dobiček je znašal 24,5 milijona tolarjev (0,1 milijona evrov) in je glede na leto 2005 višji za 6 odstotkov.

3.2.3 Ločitev dejavnosti

EZ predpisuje, da morajo pravne osebe, ki opravljajo:

- več kot eno energetske dejavnosti na področju oskrbe z električno energijo,
- več kot eno energetske dejavnosti na področju oskrbe z zemeljskim plinom,
- poleg dejavnosti na področju oskrbe z električno energijo še drugo dejavnost (še drugo energetske ali drugo tržne dejavnosti),
- poleg dejavnosti na področju oskrbe z zemeljskim plinom še drugo dejavnost (še drugo energetske ali drugo tržne dejavnosti),

zagotoviti ločeno računovodsko spremljanje vsake energetske dejavnosti skladno s Slovenskimi računovodskimi standardi.

Sistemskega operaterja prenosnega omrežja je na celotnem ozemlju Republike Slovenije ena pravna oseba, ki ne opravlja druge dejavnosti, je v 100-odstotni lasti države in je tudi lastnik prenosnega omrežja.

Dejavnost sistemskega operaterja distribucijskega omrežja se izvaja v petih podjetjih za distribucijo električne energije, ki so v 79,5-odstotni državni lasti. Podjetja za distribucijo električne energije izvajajo več energetske dejavnosti in tudi tržne dejavnosti.

Sistemske operaterje distribucijskega omrežja izdelajo ločene računovodske izkaze po posameznih energetskih dejavnostih in jih javno objavijo ter poročajo agenciji. Za potrebe ločenega računovodskega spremljanja morajo pravne osebe izdelati pravila, v skladu s katerimi so na posamezne energetske dejavnosti razporejena sredstva, obveznosti do virov sredstev, prihodki in odhodki. Pravila je mogoče spreminjati le izjemoma in zaradi utemeljenih razlogov. K pravilom mora dati soglasje agencija, njihovo izvajanje mora biti revidirano in razkrito v letnem poročilu družbe. Za leto 2006 je agencija prejela revidirana letna poročila vseh sistemskih operaterjev prenosnega omrežja in distribucijskega omrežja električne energije, v katerih so razkrita pravila za izdelavo ločenih računovodskih izkazov po posamezni energetski dejavnosti, prav tako pa so v teh poročilih razkriti tudi ločeni računovodski izkazi za vsako energetske dejavnost.

V skladu z EZ so podjetja sankcionirana z globo v primeru, da ne zagotovijo ločenega računovodskega spremljanja, revizije ali ne objavijo ločenih računovodskih izkazov za posamezne energetske dejavnosti, vendar lahko navedeno globo kršitelju izreče prekrškovni organ.

Lastniki distribucijskega omrežja so posamezna distribucijska podjetja, ki zagotavljajo ločeno evidentiranje energetske infrastrukture, potrebne za izvajanje dejavnosti sistemkega operaterja distribucijskega omrežja.

Podjetja, ki izvajajo dejavnosti obveznih GJS, na svojih spletnih straneh navajajo dejavnosti, ki jih izvajajo v podjetju:

- Elektro-Slovenija, d. o. o., Hajdrihova 2, 1000 Ljubljana, www.eles.si,
- Elektro Celje, javno podjetje za distribucijo električne energije, d. d., Vrunčeva 2a, 3000 Celje, www.elektro-celje.si,
- Elektro Primorska, javno podjetje za distribucijo električne energije, d. d., Erjavčeva 22, 5000 Nova Gorica, www.elektro-primorska.si,
- Elektro Gorenjska, javno podjetje za distribucijo električne energije, d. d., Ulica Mirka Vadnova 3a, 4000 Kranj, www.elektro-gorenjska.si,
- Elektro Ljubljana, javno podjetje za distribucijo električne energije, d. d., Slovenska cesta 58, 1516 Ljubljana, www.elektro-ljubljana.si,
- Elektro Maribor, javno podjetje za distribucijo električne energije, d. d., Vetrinjska ulica 2, 2000 Maribor, www.elektro-maribor.si

3.2.4 Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja

3.2.4.1 Način določanja omrežnin za prenosno in distribucijska omrežja

Agencija določa omrežnine za uporabo elektroenergetskih omrežij, ločeno za prenosno in distribucijska omrežja. Leto 2006 je prvo leto drugega triletnega regulativnega obdobja, ki je opredeljeno v Aktu o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine in metodologije za določitev omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetska omrežja in s Sklepom o določitvi omrežnine za uporabo elektroenergetskih omrežij in korekcijskih faktorjev za izravnavo prihodka iz omrežnin. Sestavni del akta so priloge:

- Izhodišča in parametri za določitev omrežnine za elektroenergetska omrežja v regulativnem obdobju 2006-2008,
- Razmerja med tarifnimi postavkami glede na sezone in dnevni tarifni čas.

Sklep o določitvi omrežnine za uporabo elektroenergetskih omrežij in korekcijskih faktorjev za izravnavo prihodka iz omrežnin določa tarifne postavke omrežnine za:

- prenosno omrežje,
- distribucijsko omrežje,
- sistemske storitve,
- posebno sistemsko storitev,
- uporabo čezmejnih prenosnih zmogljivosti povezovalnih vodov in
- povprečni strošek priključevanja

in korekcijske faktorje za izravnavo prihodka iz omrežnin za posamezne SODO in vsako posamično leto regulativnega obdobja.

3.2.4.1.1 Obračunavanje omrežnine

Za določanje obračunavanja omrežnine agencija uporablja netrancijsko metodo poštnih znamke, kar pomeni sistem enotnih tarifnih postavk in povprečnega stroška priključevanja za obračunavanje omrežnine na celotnem območju Republike Slovenije v okviru posamezne odjemne skupine. Metoda velja za vse napetostne nivoje in za vse končne odjemalce, razvrščene v isto odjemno skupino.

Za razdelitev stroškov po napetostnih nivojih agencija uporablja bruto pristop za obračun omrežnine za prenosno in distribucijsko omrežje. Ta upošteva stroške, nastale pri prenosu in distribuciji električne energije glede na prevzemno-predajno mesto končnega odjemalca. Končni odjemalec, priključen na SN, in končni odjemalec, priključen na NN, krije sorazmeren delež stroškov uporabe omrežja višjih napetostnih nivojev.

3.2.4.1.2 Določitev omrežnine

Metodologija za določitev omrežnine temelji na uporabi metode zamejene cene z upoštevanjem predpostavke, da je zagotovljen zadosten prihodek za pokrivanje upravičenih stroškov za nemoteno opravljanje dejavnosti sistema operaterja. Meja dovoljenega zvišanja cen je izražena v razmerju do upravičenega prihodka.

Upravičeni prihodek se ugotavlja z upoštevanjem:

- nadzorovanih stroškov delovanja in vzdrževanja,
- nenadzorovanih stroškov delovanja in vzdrževanja,
- stroškov izgub električne energije v omrežju,
- amortizacije,

- donosa na sredstva,
- stroškov sistemskih storitev sistemskega operaterja prenosnega omrežja in
- stroškov poravnalnega sklada sistemskih operaterjev prenosnega omrežja.

Del stroškov iz prejšnjega odstavka se krije s prihodki iz zaračunavanja povprečnih stroškov priključevanja, odškodninami, prejetimi od zavarovalnic za povračilo škod, prihodki od telekomunikacijskih storitev, prihodki iz naslova nadomestila za uporabo čezmejnih prenosnih zmogljivosti povezovalnih vodov in ostalimi prihodki, ki izvirajo iz opravljanja regulirane dejavnosti.

Upravičeni prihodek se ugotavlja ločeno za omrežnino za prenosno omrežje, omrežnino za distribucijsko omrežje in omrežnino za sistemske storitve.

Upravičenost stroškov se presoja ločeno za:

- stroške, povezane z naložbami v sredstva, potrebna za izvajanje dejavnosti GJS sistemskega operaterja;
- stroške delovanja in vzdrževanja, ki zajemajo stroške materiala, storitev in dela ter stroške najema sredstev za izvajanje dejavnosti, če sistemski operater ni lastnik sredstev za izvajanje dejavnosti, zmanjšane za prihodke, ki jih regulirane dejavnosti ustvarjajo poleg prihodkov iz omrežnine;
- stroške nakupa električne energije za pokrivanje izgub v omrežju.

Tarifne postavke za omrežnino so določene na podlagi upoštevanja upravičenega prihodka sistemskih operaterjev in napovedane količinske porabe električne energije v regulativnem obdobju. Napoved porabe po posameznih odjemnih skupinah končnih odjemalcev je določena na podlagi pričakovane rasti porabe električne energije.

Omrežnina in tarifne postavke za omrežnino so določene s ciljem:

- izvajati ekonomsko reguliranje omrežnine za elektroenergetska omrežja na način, ki spodbuja stroškovno učinkovitost izvajalcev:
 - ločeno za prenosno in distribucijsko omrežje,
 - ločeno za posamezne sistemske storitve, razen za tiste storitve, za katere se organizira konkurenčen trg, in
 - ločeno za uporabo čezmejnih prenosnih zmogljivosti povezovalnih vodov;
- trajno izboljševati oziroma ohranjati raven kakovosti oskrbe z električno energijo, ki vsebuje komercialno kakovost, zanesljivost (neprekinjenost) oskrbe in kakovost napetosti;
- spodbujati uporabnike omrežij k optimalni uporabi omrežij;
- zagotoviti preglednost tarifnih postavk;
- da bi izvajalci GJS sistemskih operaterjev trajno poslovali brez izgub iz poslovanja z omejenim donosom na sredstva;
- zagotoviti stabilne in predvidljive razmere za delovanje sistemskih operaterjev in stabilno okolje za vlagatelje oziroma lastnike;
- spodbujati razvoj omrežja tako, da se kakovost prenosa in distribucije električne energije trajno izboljšuje ali ohranja.

Agencija za potrebe določanja upravičenih stroškov podrobno analizira računovodske izkaze reguliranih podjetij po posameznih dejavnostih in na podlagi dodatno zahtevanih podrobnejših podatkov o poslovanju pripravlja primerjalne analize. Posebej ugotavlja tudi upravičene nadzorovane stroške delovanja in vzdrževanja, ki vključujejo stroške materiala, storitev, dela in najemnin ter druge stroške v zvezi z delovanjem sistemskega operaterja, pri katerih zahteva

povečevanje učinkovitosti. Na podlagi kombinacije lastnih ocen učinkovitosti in rezultatov primerjave s tujimi primerljivimi podjetji je agencija določila zahtevano letno stopnjo povečanja učinkovitosti za tri do pet odstotkov.

3.2.4.1.3 Regulatorni okvir za določanje omrežnine za obdobje 2006–2008

Omrežnine za distribucijska in prenosna omrežja so leta 2006 glede na leto 2005 ostale nespremenjene, v letih 2007 in 2008 pa bo omrežnina za distribucijska omrežja naraščala, in sicer ob upoštevanju načrtovane rasti cen življenjskih potrebščin (CPI) leta 2007 dodatno za 3,5 in leta 2008 dodatno za 3,2 odstotka. Omrežnina za prenosna omrežja se bo v letih 2007 in 2008 spremenila le za načrtovano rast cen življenjskih potrebščin (CPI).

3.2.4.2 Kakovost oskrbe

Kakovost oskrbe z električno energijo je za odjemalce izjemno pomembna, zato se reguliranje kakovosti pri sistemskih operaterjev intenzivneje izvaja. EZ zahteva, da se z energetske politiko zagotavlja zanesljiva in kakovostna oskrba z energijo in ekološka sprejemljivost pri pridobivanju, proizvodnji, prenosu in porabi energije. Agencija je v Aktu o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine in metodologije za določitev omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetska omrežja določila parametre kakovosti, ki jih bo v naslednjih regulatornih obdobjih spremljala in nadzirala.

3.2.4.2.1 Komercialna kakovost

V splošni komercialni kakovosti so zajete storitve, ki jih lahko ponudi sistemski operater, vendar jih ne more zagotavljati vsakemu odjemalcu. Vzrok je v tehničnih značilnostih omrežja. Kazalci splošne komercialne kakovosti so: čas potreben za ponovno vzpostavitev oskrbe pri nenapovedanih prekinitvah, čas za izvedbo manjših del, čas za priključitev uporabnika na omrežje in čas za odgovor na vprašanje uporabnika.

Drugi del komercialne kakovosti je individualna komercialna kakovost, ki jo morajo sistemski operaterji zagotavljati vsakemu odjemalcu. Nekatere vrednosti so predpisane v zakonodajnih aktih, druge so predlagane v agenciji na podlagi tretjega primerjalnega poročila CEER o kakovosti oskrbe z električno energijo v letu 2005. V individualni komercialni kakovosti so zajeti minimalni odzivni časi za: ponovno priključitev, zamenjavo pregorele varovalke, napoved obiska, posredovanje informacij o priključevanju, rešitev reklamacije v zvezi s števcem ali s stroški plačila in aktiviranje priključka. Vrednosti oziroma način merjenja komercialne kakovosti še niso opisane v nobenem tehničnem standardu.

3.2.4.2.2 Zanesljivost (neprekinjenost) napajanja

Za spremljanje zanesljivosti napajanja se bosta na celotnem območju Slovenije uporabljala sistemska kazalca SAIDI (**S**ystem **a**verage **i**nterruption **d**uration **i**ndex ali povprečno trajanje prekinitve v sistemu) in SAIFI (**S**ystem **a**verage **i**nterruption **f**requency **i**ndex ali povprečno število prekinitvev napajanja odjemalca). Leta 2006 so agencija in sistemski operaterji distribucijskih omrežij poenotila določila za potrebe spremljanja in zajemanja podatkov o zanesljivosti napajanja.

3.2.4.2.3 Kakovost napetosti

Sistemske operaterje so med letom spremljali kakovost napetosti na zbiralkah razdelilnih transformatorskih postaj na meji med prenosnim in distribucijskim omrežju skladno s tehničnim standardom SIST EN 50160:2001.

3.2.4.2.4 Kakovost oskrbe leta 2006

Sistemske operaterje so že drugo leto zapored pripravili poročila o kakovosti napetosti, zanesljivosti napajanja odjemalcev in komercialni kakovosti za prejšnje koledarsko leto, ki jo zahteva Uredba o načinu izvajanja gospodarske javne službe dejavnost sistemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije in gospodarske javne službe dobava električne energije tarifnim odjemalcem. Pregled poročil za leto 2006 kaže, da so sistemske operaterje pričeli s zajemanjem podatkov o komercialni kakovosti in da v celoti spremljajo kakovost napetosti na meji med prenosnim in distribucijskim omrežjem ter delno na zbiralkah VN/SN razdelilnih transformatorskih postaj. V nekaterih distribucijskih omrežjih je prisoten fliker, ki se prenaša iz prenosnega omrežja in je eden izmed parametrov, ki ne ustreza zahtevanim vrednostim v standardu.

Skupno število pritožb o kakovosti napetosti je ostalo na enaki ravni kot v preteklem letu, kar je razvidno iz tabele 9. Zaključimo lahko, da je vzrok v vedno večjem zavedanju odjemalcev o minimalni kakovosti električne energije in v vgrajevanju računalniških tehnologij, ki so občutljive na kakovost napetosti.

	2005			2006		
	Skupaj pritožb	Število upravičenih pritožb	Odstotek upravičenih pritožb	Skupaj pritožb	Število upravičenih pritožb	Odstotek upravičenih pritožb
Elektro Celje	199	180	90	119	91	76
Elektro Gorenjska	20	15	75	46	41	89
Elektro Ljubljana	154	101	66	196	107	55
Elektro Maribor	47	43	91	61	57	93
Elektro Primorska	26	18	69	27	25	93
Skupaj	446	357	80	449	321	71

Tabela 9: Število pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v letih 2005 in 2006

Vir: podatki podjetij

Podatki o številu in trajanju prekinitev, ki so jih posredovali sistemske operaterje, niso primerljivi s podatki sistemskih operaterjev v EU zaradi različnega načina zajemanja in izračuna. Leta 2006 je agencija začela pripravljati spletno aplikacijo za zajemanje podatkov o prekinitvah in v posvetovalnem dokumentu predlagala definicije podatkov in način njihovega zbiranja.

V tabeli 10 so podatki o neprekinjenosti (zanesljivost) v nekaterih državah EU. Če primerjamo te podatke z dvema sistemskima operaterjema, ki sta predložila podatke o SAIDI in SAIFI vidimo, da je vrednost SAIDI med 95 in 119 minutami na

odjemalca in na leto, kar je primerljivo z operaterji v EU. Kazalec SAIDI, preračunan na raven Slovenije, kaže 99,98-odstotno zanesljivost.

<i>Država/operater</i>	<i>Brez upoštevanja višje sile [min]</i>	<i>Z upoštevanjem višje sile [min]</i>
Nemčija	19	30
Nizozemska	23**	26
Avstrija	31	Ni podatka
Francija (2004)	51	57
Velika Britanija (2004)	61	87
Italija (2004)	76	91
Španija (2004)	118	124
Portugalska (2004)	149	218
Irska (2004)	157	163
Elektro Maribor	119	Ni podatka
Elektro Primorska	95	Ni podatka

** ocenjena vrednost

Tabela 10: Povprečno trajanje nenačrtovanih prekinitev oskrbe z električno energijo na odjemalca v letu 2006

Vir: CEER

3.2.4.2.5 Kakovost napetosti v prenosnem omrežju leta 2006

Eles izvaja stalni monitoring kakovosti napetosti na pomembnejših stičnih mestih med prenosnim omrežjem in uporabniki prenosnega omrežja. Iz analiz je razvidno, da vrednosti flikerja presegajo vrednosti določene s standardom na nekaterih območjih Gorenjske, ki segajo do Ljubljane, povzročitelj pa je Jeklarna Jesenice, območjih Koroške s povzročiteljem Železarno Ravne in ožjim območjem Štajerske s povzročiteljem Železarno Štore. Za izboljšanje razmer je bil leta 2006 v RTP Okroglo vgrajen nov transformator moči 300 MVA, ki neposredno oskrbuje Jeklarno Jesenice in s tem znatno znižuje vrednosti flikerja. Na ostalih dveh območjih je stanje nespremenjeno, vendar je predvidena vgradnja aktivne kompenzacije, ki bi naj znižala vrednosti flikerja pod dovoljeno mejo.

V letu 2006 agencija ni prejela nobene pritožbe zaradi slabe kakovosti napetosti.

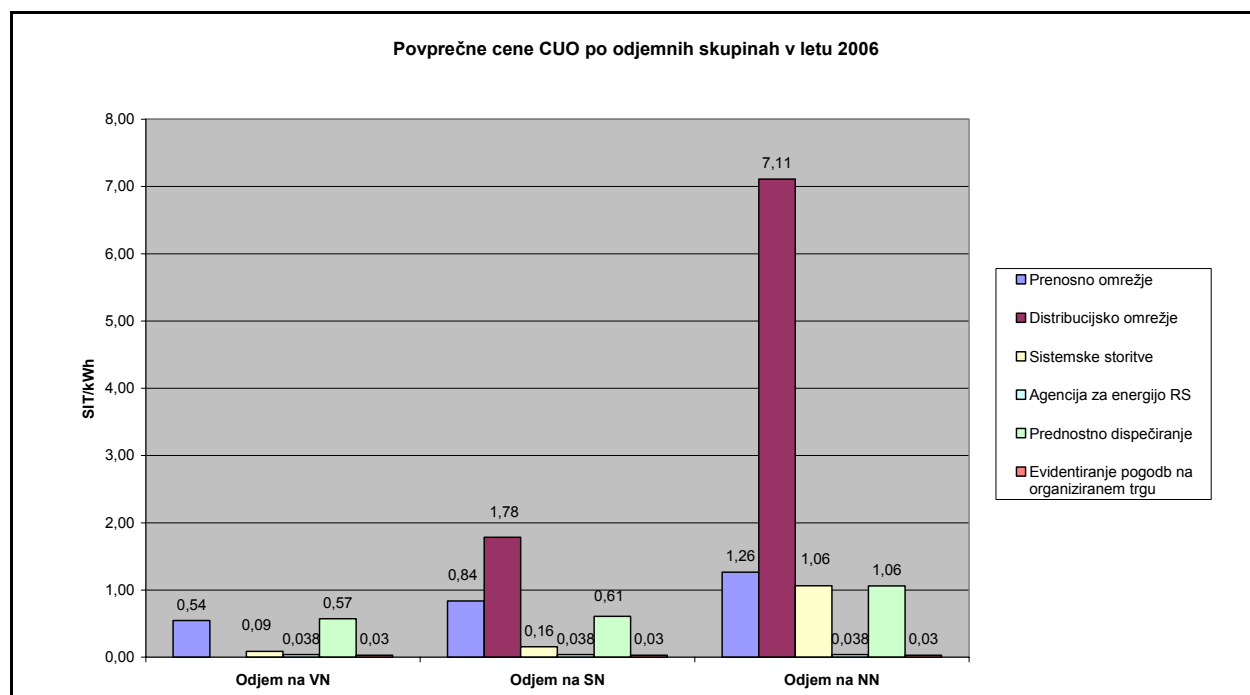
3.2.4.3 Cene za uporabo elektroenergetskih omrežij

Cena za uporabo omrežij, ki jo odjemalci električne energije plačujejo sistemskim operaterjem omrežja glede na razvrstitev v odjemno skupino in glede na porabljeno električno energijo, je del skupne cene dobavljene električne energije. Cena za uporabo elektroenergetskih omrežij je sestavljena iz omrežnine za prenosno in distribucijsko omrežje ter dodatkov, namenjenih delovanju elektroenergetskega sistema. Dodatki k omrežnini so namenjeni pokrivanju stroškov delovanja agencije, obveznega odkupa električne energije od prednostnih proizvajalcev in evidentiranja sklenjenih pogodb za oskrbo z električno energijo.

Omrežnino, ki je namenjena pokrivanju upravičenih stroškov delovanja in vzdrževanja elektroenergetskih omrežij in izdatkov za naložbe v infrastrukturo

dejavnosti prenosa in distribucije električne energije ter omrežnino za sistemske storitve, določa agencija, dodatke v ceni za uporabo omrežij pa določa Vlada RS.

Različni odjemalci plačujejo različne cene za uporabo omrežij. Skoraj 22 odstotkov porabljene električne energije leta 2006 so porabili upravičeni odjemalci, priključeni na visokonapetostno omrežje, 54 odstotkov upravičeni odjemalci, priključeni na distribucijsko omrežje, 24 odstotkov pa tarifni odjemalci. Povprečna cena za uporabo omrežja v Sloveniji, ki upošteva vse odjemalce po odjemnih skupinah, je znašala 5,98 tolarja/kWh. Odjemalci, priključeni na nizkonapetostno omrežje, so za uporabo omrežja plačevali povprečno 10,57 tolarja/kWh, industrijski odjemalci, priključeni na sredjenapetostno omrežje, 3,45 tolarja/kWh in odjemalci, priključeni na visokonapetostno omrežje, 1,29 tolarja/kWh.

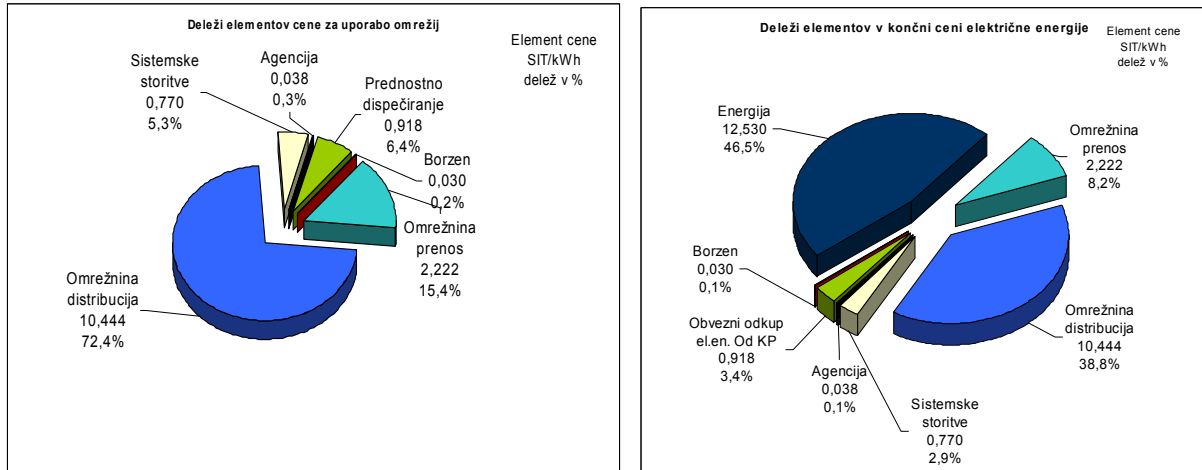

Slika 8: Povprečne vrednosti elementov v ceni za uporabo omrežij po napetostnih nivojih

Vir: agencija

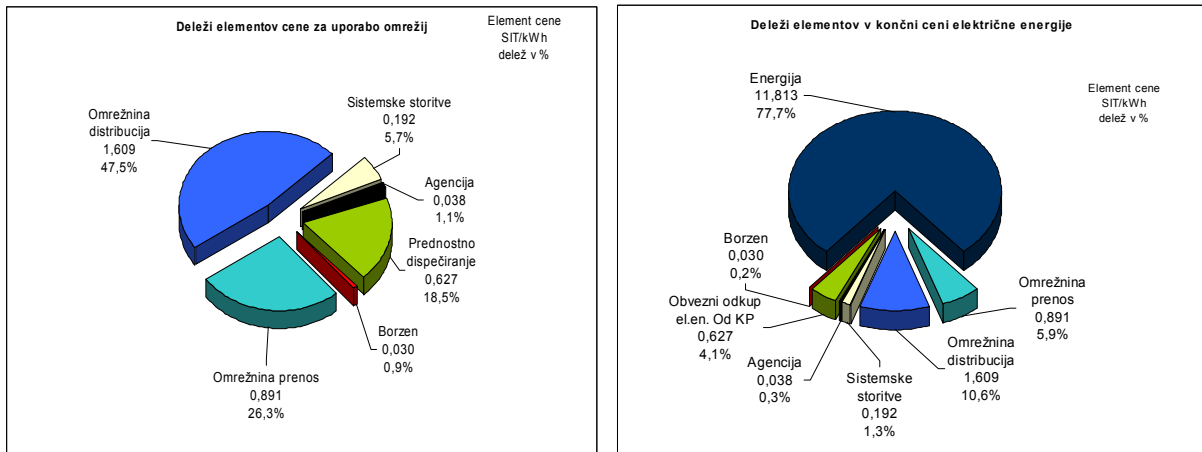
V končni ceni dobavljene energije je delež cene za uporabo omrežja odvisen predvsem od cene električne energije, ki jo dosežejo posamezne skupine odjemalcev. Po podatkih dobaviteljev električne energije je cena električne energije za upravičene odjemalce, ki se oblikuje na trgu, odvisna predvsem od količine porabljene energije in profila porabe odjemalca. Cena električne energije z večanjem količin porabljene električne energije in profilom pasovnega odjema pada v primerjavi z manjšo količino porabljene električne energije in volatilnim dnevnim oziroma mesečnim odjemom.

Razmerja elementov cen in deležev elementov cen za uporabo omrežij za značilne industrijske odjemalce prikazujejo slike 8, 9 in 10.

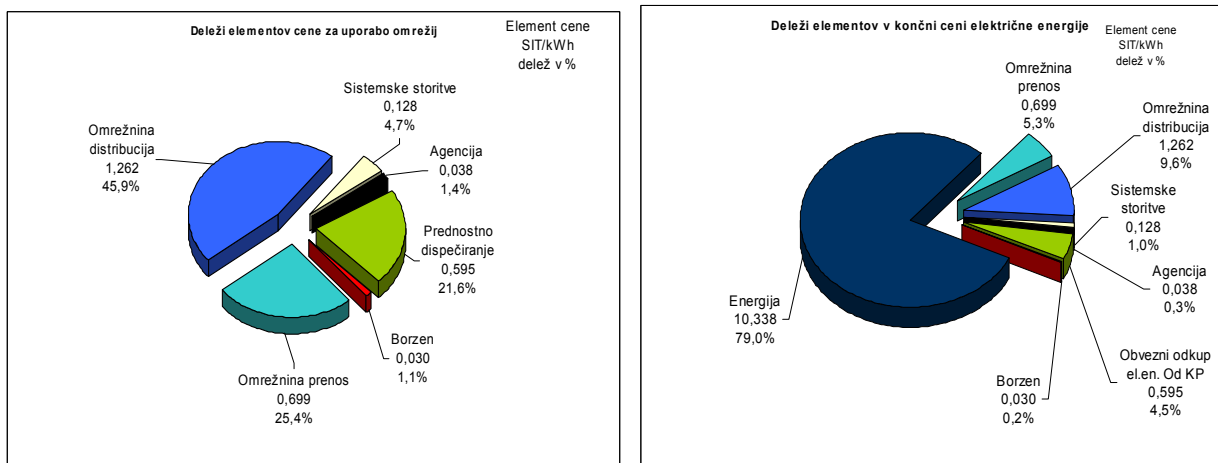
Slika 9: Deleži elementov cene za uporabo omrežij in deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I_b – 50 kW, 50 MWh)

Vir: agencija

Slika 10: Deleži elementov cene za uporabo omrežij in deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I_e – 500 kW, 2 GWh)

Vir: agencija

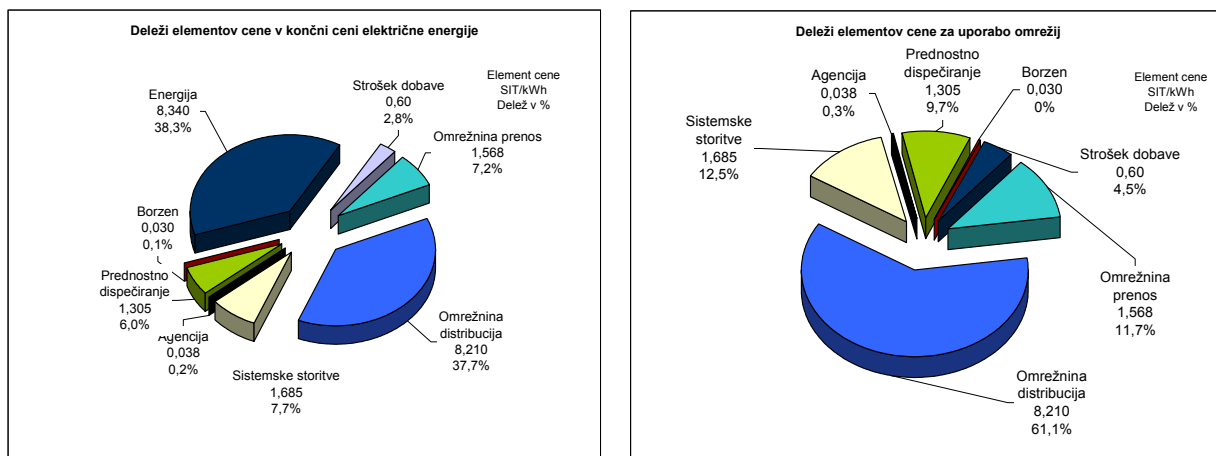

Slika 11: Deleži elementov cene za uporabo omrežij in deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I_g – 4 MW, 24 GWh)

Vir: agencija

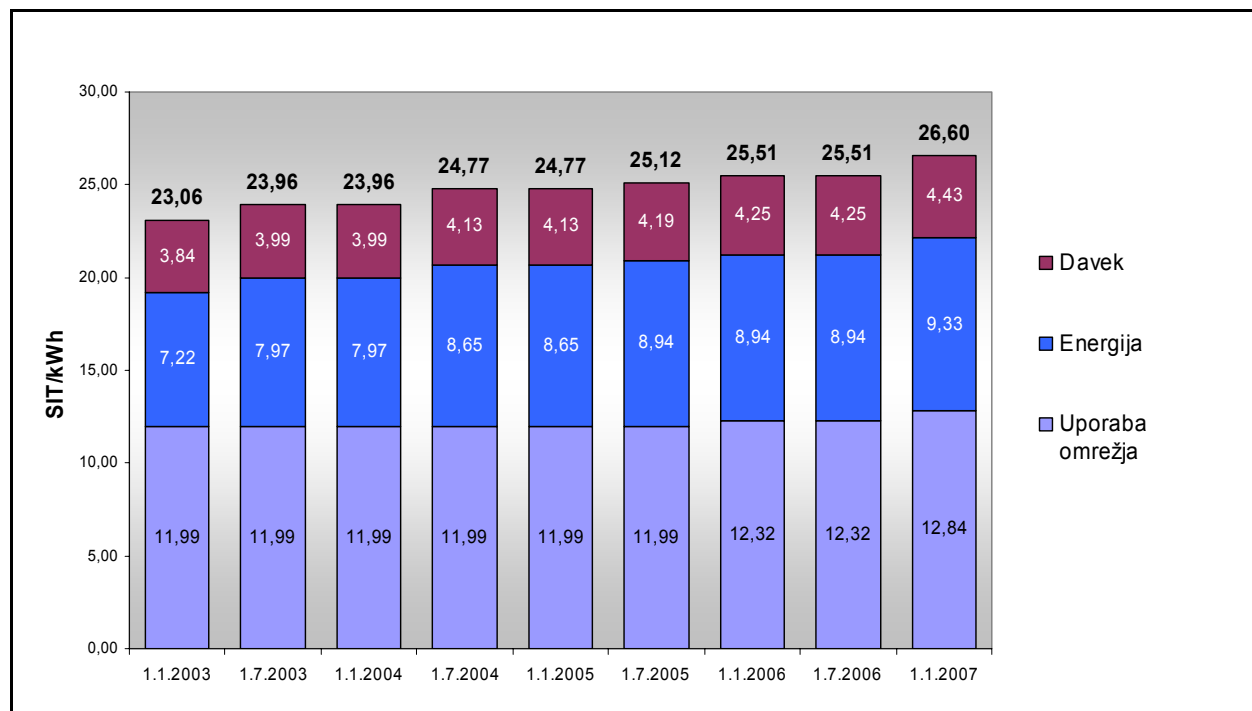
Povprečna cena za uporabo omrežij za značilnega industrijskega odjemalca I_b je bila 2006 leta 14,42 tolarja/kWh, za značilnega odjemalca I_e 3,39 tolarja/kWh, za značilnega odjemalca I_g pa 2,75 tolarja/kWh.

Pri gospodinjskih odjemalcih se cena električne energije oblikuje na podlagi Uredbe o tarifnem sistemu za prodajo električne energije, ki predvideva oblikovanje cene na podlagi v uredbi določenih elementov. Končna cena, ki jo dobavitelji obračunajo tarifnim odjemalcem, vključuje ceno za dobavljeno električno energijo, strošek dobavitelja, ceno za uporabo omrežja, trošarino in davek na dodano vrednost. V povprečju polovico končne cene oblikuje Vlada RS, polovico pa agencija. Največji delež v končni ceni zajema cena električne energije – nekaj več kot 38 odstotkov.

Slika 12: Deleži elementov cene za uporabo omrežij in deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega gospodinjskega odjemalca (D_c – 3500 kWh na leto)

Vir: agencija

Slika 13: Gibanje končne cene električne energije za značilnega gospodinjskega odjemalca D_c od leta 2003

Vir: agencija

Skupna cena električne energije za značilnega gospodinjanskega odjemalca D_c je od leta 2003 pa do konca leta 2006 rasla s povprečno letno stopnjo 3,6 odstotkov. Medtem, ko je bila cena za uporabo omrežja v tem času relativno stabilna, se je delež cene za energijo povečeval glede na cene na odprtem trgu v povprečju 6,6 odstotkov letno. Kljub temu so bile cene za električno energijo, ki jih je za gospodinjanske odjemalce določala Vlada Republike Slovenije, pod nabavnimi cenami te energije, kar je povzročalo težavo pri poslovanju dobaviteljev tarifnim odjemalcem.

3.2.5 Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti in mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti

Področje dodeljevanja in uporabe čezmejnih prenosnih zmogljivosti v EU ureja Uredba o pogojih za dostop do omrežja za čezmejne izmenjave električne energije (uredba 1228/2003). Za to področje je v vsaki državi odgovoren sistemski operater prenosnega omrežja. Uredba 1228/2003 predpisuje osnovna načela v zvezi z obvladovanjem prezasedenosti, kamor sodijo dodeljevanje pravic uporabe čezmejnih prenosnih zmogljivosti (v nadaljevanju ČPZ) in izvajanje operativnih ukrepov obvladovanja prezasedenosti. Z ustrezno določenimi ČPZ, ki mu sledi dodeljevanje pravic njihove uporabe, zagotovimo, da bodo pretoki po čezmejnih prenosnih vodih, kakor tudi na vseh delih notranjih prenosnih omrežij, v mejah, ki še omogočajo varno in zanesljivo obratovanje vseh povezanih elektroenergetskih sistemov. Kadar pa kljub pravilno izvedenemu postopku dodeljevanja pravic uporabe razpoložljivih ČPZ pride v sistemu do obratovalnih stanj, ki bi lahko ogrozile zanesljivo in varno obratovanje, sistemski operater poseže po operativnih postopkih reševanja prezasedenosti, med katerimi sta najpomembnejša prerazporejanje angažiranja proizvodnih objektov (angl. *redispatching*) in trgovanje v nasprotni smeri (angl. *counter trading*).

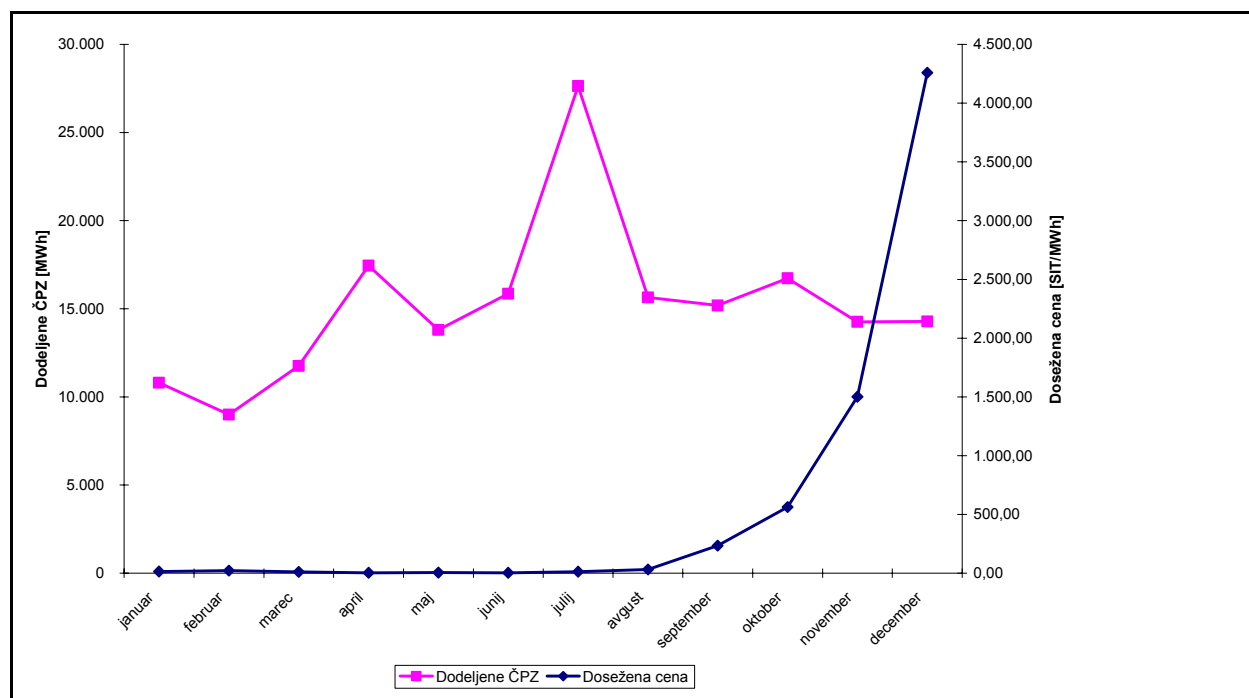
Uredba 1228/2003 med drugim zahteva obvezno uporabo tržnih metod dodeljevanja pravice uporabe prostih ČPZ. To določilo leta 2006 za Slovenijo ni veljalo, saj je 28. junija 2004 Svet Evropske unije izdal uredbo št. 1223/2004, s katero je Sloveniji odobril prehodno obdobje glede obvezne uporabe tržnih mehanizmov pri dodeljevanju prostih čezmejnih prenosnih zmogljivosti. V skladu s to uredbo lahko do 1. julija 2007 slovenski sistemski operater prenosnega omrežja uporablja netržne metode dodeljevanja pravice uporabe prostih ČPZ, in sicer do največ polovice skupne razpoložljive zmogljivosti na posamezni meji. Zato lahko Slovenija na vseh svojih mejah ohrani obstoječo prakso, po kateri vsak od sosednjih sistemskih operaterjev prenosnih omrežij dodeli polovico skupnih razpoložljivih zmogljivosti. Prehodno obdobje se nanaša le na obvezno uporabo tržnih metod dodeljevanja čezmejnih prenosnih zmogljivosti, vsa druga določila uredbe 1228/2003 pa veljajo tudi v Sloveniji.

Pravice uporabe večine prenosnih zmogljivosti na slovenskih mejah za leto 2006 so bile zaradi prehodnega obdobja dodeljene že v letu 2004. To dodeljevanje je potekalo na podlagi razpisov, kot jih določa slovenski Pravilnik o načinu in pogojih dodeljevanja ter kriterijih za dostop do čezmejnih prenosnih zmogljivosti. Razpisi so temeljili na uporabi metode sorazmernega znižanja (tako imenovana metoda "pro rata"). Leta 2004, ko so bili izvedeni omenjeni razpisi, je bil zanimiv uvoz električne energije v Slovenijo iz Avstrije in izvoz v Italijo, zato so bile dodeljene pravice uporabe ČPZ le za ti dve prenosni smeri. Po letu 2004 je zaradi povečanja razpoložljive električne energije v Jugovzhodni Evropi prišlo do povečanja rabe ČPZ

na meji s Hrvaško v smeri Slovenije, kar je posledično privedlo do omejitev prenosnih zmogljivosti. Prav tako po letu 2004 občasno prihaja do razmer, ki zahtevajo uporabo ČPZ tudi v smereh, za katere dotlej ni bilo zanimanja trgovcev, to je smer uvoza iz Italija in izvoza v Avstrijo.

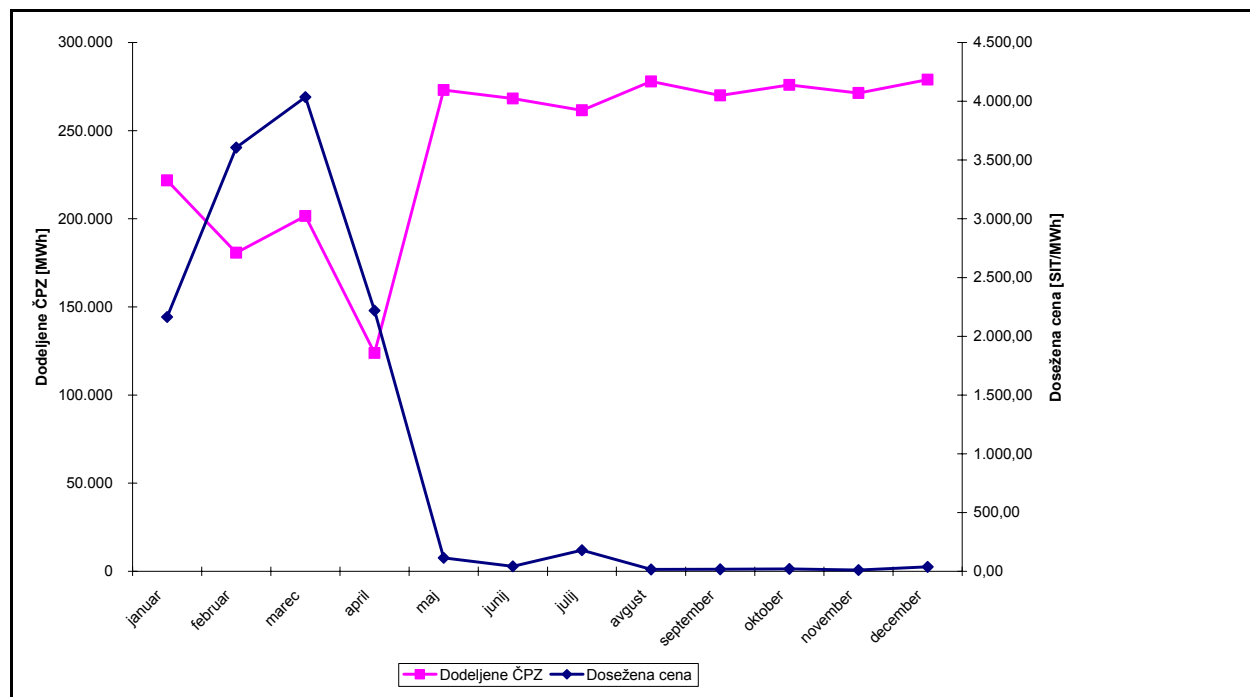
Leta 2006 so bile vse pravice uporabe ČPZ za prenosne smeri, ki v letu 2004 niso bile dodeljene na razpisih, dodeljene z uporabo eksplicitnih dražb, ki sodijo med tržne metode dodeljevanja. Prav tako so bile leta 2006 na dražbah dodeljene vse dodatno sproščene zmogljivosti na prenosnih smereh, za katere je bila večina pravic uporabe ČPZ za leto 2006 dodeljena na razpisih leta 2004. Tako so se v tem letu na dražbah delile pravice uporabe ČPZ na čezmejnih prenosih poteh iz Slovenije v Italijo in Avstrijo ter iz Avstrije in Hrvaške v Slovenijo. Dražbe za dodeljevanje pravic uporabe ČPZ sta izvajali dve podjetji, ki izvajata naloge obvezne GJS. Do 30. septembra je dražbe izvajalo podjetje Borzen, d.o.o., od 1. oktobra pa Elektro-Slovenija d.o.o.

Na vseh čezmejnih prenosnih smereh, za katere so se v letu 2006 na dražbah dodeljevale pravice uporabe ČPZ, so bile dodeljene pravice uporabe ČPZ za skupaj skoraj pet milijard kilovatnih ur. Skupni izkupiček teh dražb je presegal tri milijarde tolarjev.

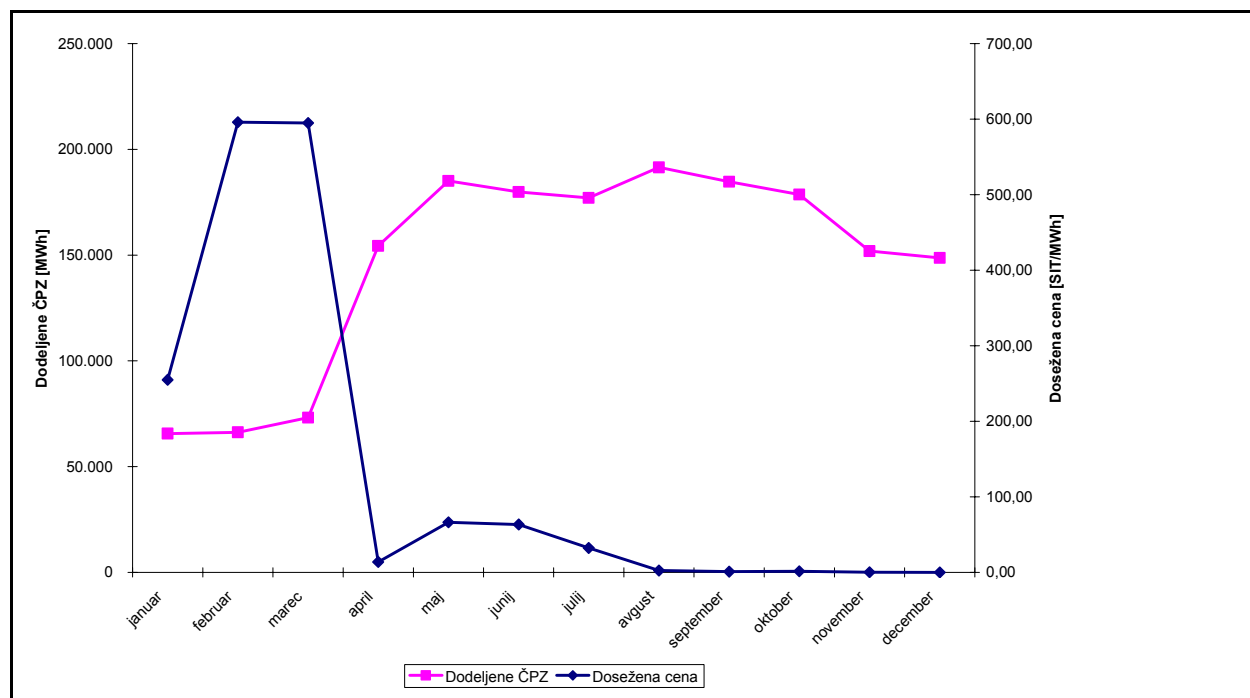
Slika 14: Oddane pravice uporabe ČPZ in na dražbi dosežena cena za smer prenosa Avstrija–Slovenija

Vir: agencija

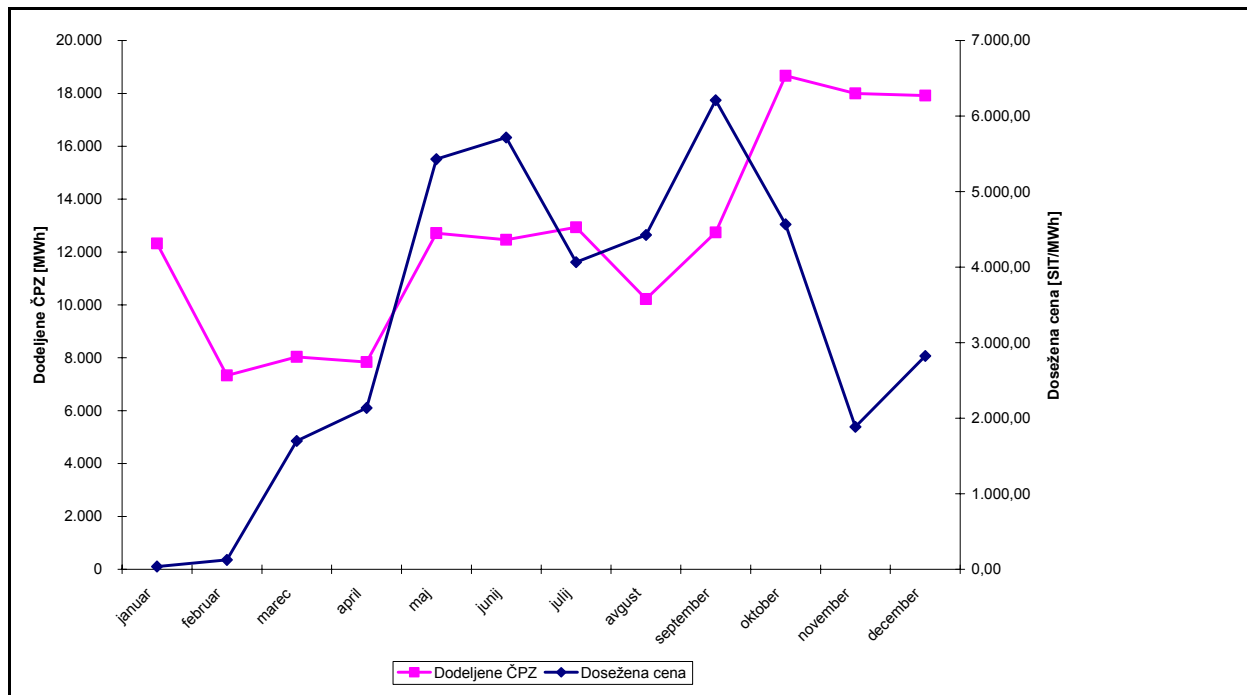
Slika 15: Oddane pravice uporabe ČPZ in na dražbi dosežena cena za smer prenosa
 Hrvaška–Slovenija

Vir: agencija

Slika 16: Oddane pravice uporabe ČPZ in na dražbi dosežena cena za smer prenosa
 Slovenija–Avstrija

Vir: agencija

Slika 17: Oddane pravice uporabe ČPZ in na dražbi dosežena cena za smer prenosa Slovenija–Italija

Vir: agencija

Leta 2006 sta bili za trgovce najbolj zanimivi čezmejni prenosni smeri Hrvaška–Slovenija in Slovenija–Italija. Izkupiček od dražb je bil največji na prenosni smeri Hrvaška–Slovenija. Na prenosni smeri Slovenija–Italija je bila večina pravic uporabe ČPZ dodeljena že na razpisih v letu 2004, zato je bilo na dražbah na tej prenosni smeri ponujenih relativno malo ČPZ. Opazna je velika korelacija med razmerami na prenosni smeri Hrvaška–Slovenija in Slovenija–Avstrija, iz česar lahko sklepamo, da trgovci znatne količine električne energije iz Jugovzhodne Evrope prodajajo na trgih Avstrije in Nemčije. Opazno je tudi, da v obdobjih, ko ni zanimanja za uvoz električne energije iz Hrvaške in za izvoz v Avstrijo, naraste uvoz iz Avstrije. V prvi polovici leta 2006 je Jugovzhodna Evropa predstavljala velik vir relativno poceni električne energije, kar se je odrazilo v rekordnem uvozu na hrvaški meji in velikem izkupičku od dražb. V drugi polovici leta se je količina uvoza precej znižala, predvsem zaradi suhe jeseni na Balkanu.

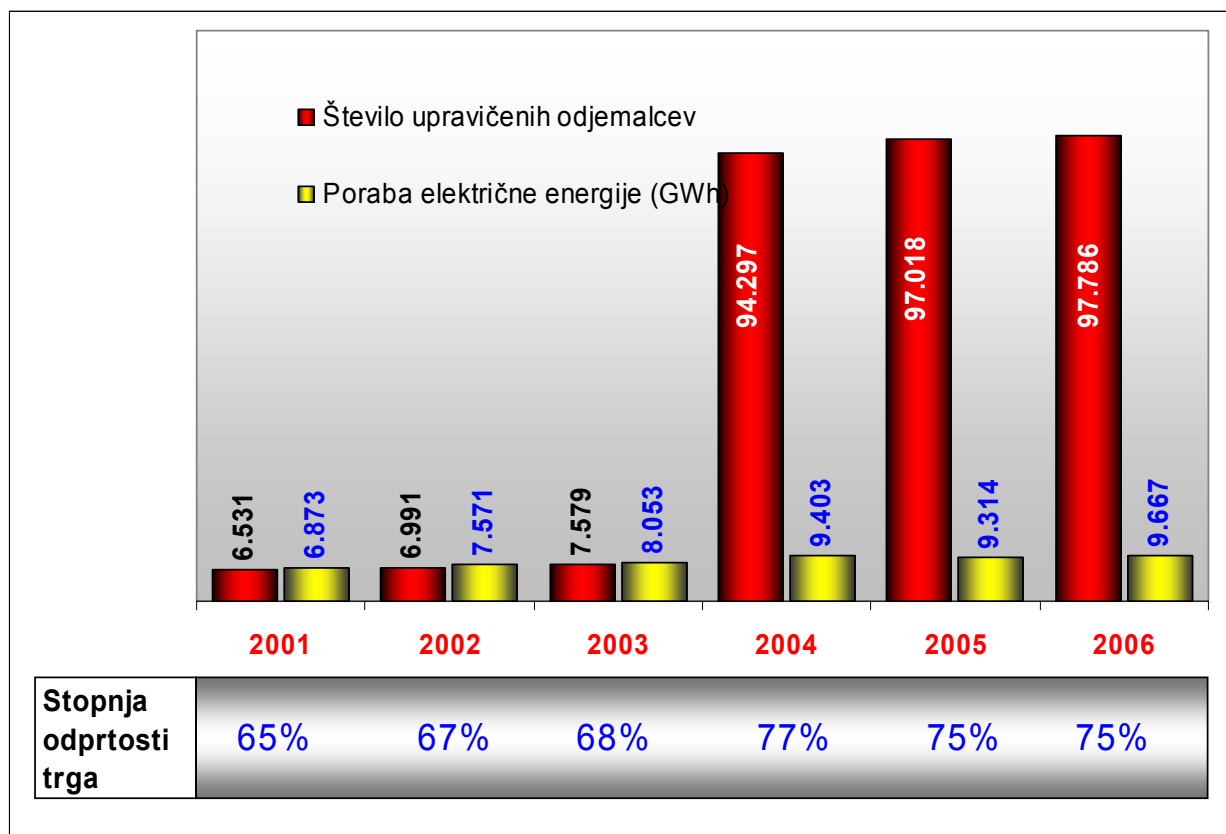
Leta 2006 je bila izdana tudi priloga k uredbi 1228/2003, to so smernice za obvladovanje prezasedenosti, ki prinašajo pomembne dopolnitve uredbe o obvladovanju prezasedenosti. Smernice so začele veljati 1. decembra 2006. Smernice prinašajo dodatna določila in napotke za izvedbo tržnih metod dodeljevanja ČPZ, hkrati pa tudi nove podrobnosti glede pravil za izvajanje dražb, opredelitev obveznosti udeležencev trga in systemskega operaterja ter nadzor.

3.3 Tržne dejavnosti in delovanje konkurence

Slovenija je postopno začela liberalizirati trg z električno energijo 15. julija 2001. Pravico do izbire dobavitelja električne energije so imeli najprej le odjemalci s priključno močjo, večjo od 41 kW na enem odjemnem mestu. Julija 2004 so po noveli EZ dobili pravico do izbire dobavitelja električne energije še vsi drugi odjemalci, razen gospodinjstev. Tako je od začetka liberalizacije do konca leta 2006

pravico do izbire dobavitelja dobilo 97.786 odjemalcev ali 11,3 odstotka od vseh 877.151 odjemalcev. Poraba električne energije teh tako imenovanih upravičenih odjemalcev je leta 2006 znašala 9667 GWh, oziroma 75 odstotkov celotne porabljene električne energije v Sloveniji. S 1. julijem 2007 bodo imeli pravico do izbire dobavitelja tudi najštevilčnejši odjemalci – to so gospodinjski oziroma tarifni odjemalci, ki na leto porabijo več kot 3 TWh električne energije.

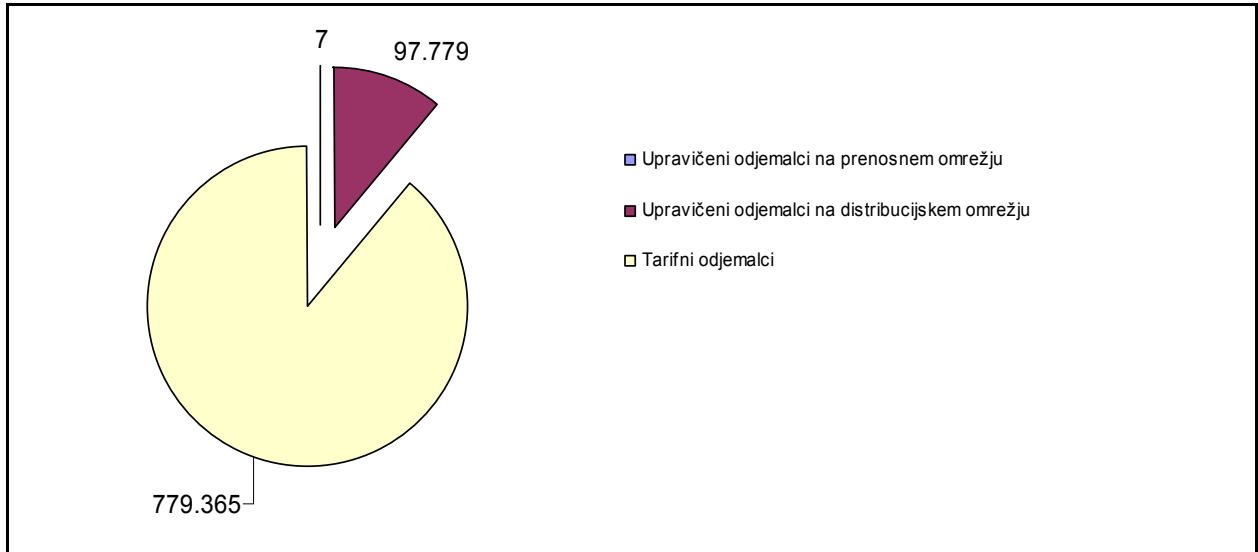
Upravičeni odjemalci se praviloma ne morejo odločati za dobavo električne energije pod pogoji tarifnega odjema. Le upravičenim odjemalcem, ki niso imeli izbranega dobavitelja, in odjemalcem, ki postopka menjave dobavitelja niso uspeli izvesti pravočasno in skladno z določili Pravil o delovanju trga z električno energijo, je začasno dobavljal električno energijo dobavitelj tarifnim odjemalcem po vnaprej določeni in objavljeni ceni. Leta 2006 je bilo takšnih odjemalcev v Sloveniji 10.311 s skupno porabo 103 GWh, kar je en odstotek električne energije, ki so jo porabili upravičeni odjemalci.

Slika 18: Odpiranje trga z električno energijo v Sloveniji

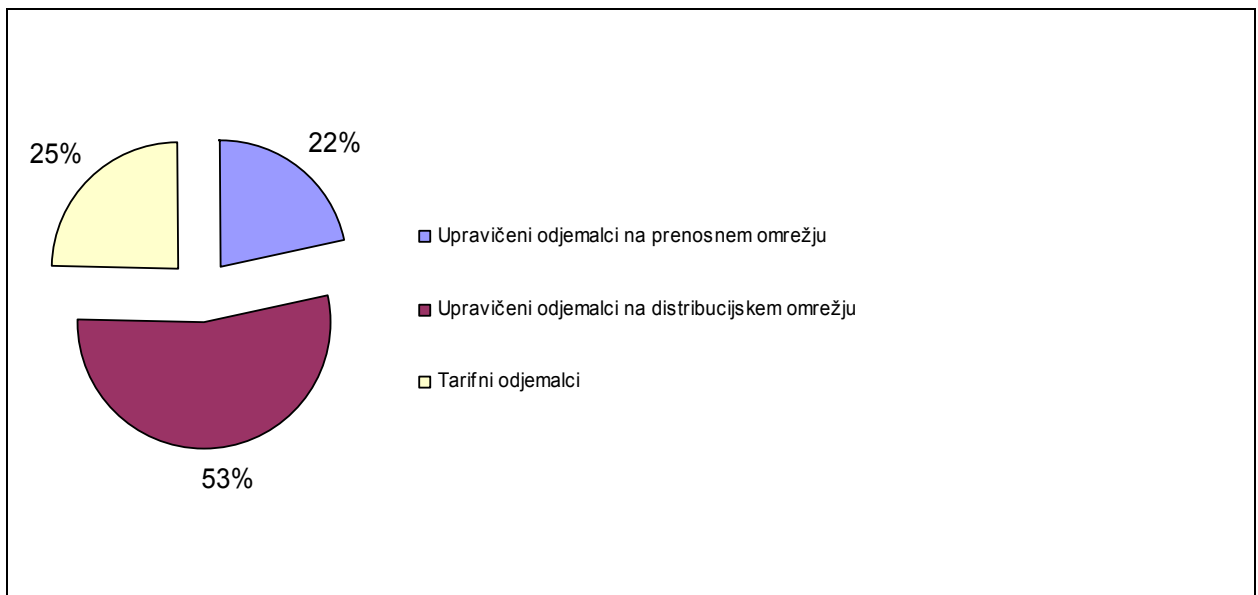
Vir: agencija, sistemski operaterji

Stopnja odprtosti ni imela pomembnejšega vpliva na konkurenčnost trga. Število upravičenih odjemalcev ne presega 100.000 oziroma 12 odstotkov vseh odjemalcev električne energije v Sloveniji. Razmerja med porabljeno električno energijo ter številom upravičenih in tarifnih odjemalcev prikazujeta sliki 19 in 20.

Slika 19: Število upravičenih in tarifnih odjemalcev konec leta 2006

Vir: agencija, sistemski operaterji

Slika 20: Deleži porabe električne energije upravičenih in tarifnih odjemalcev

Vir: agencija, sistemski operaterji

3.3.1 Proizvodnja in veleprodajni trg

Proizvodnja električne energije je od začetka liberalizacije v Sloveniji tržna dejavnost. Podjetja za proizvodnjo električne energije ob osnovni dejavnosti prodaje električne energije ponujajo še sistemske storitve, ki jih za delovanje elektroenergetskega sistema potrebuje SOPO. Prevladujoč delež proizvodnje električne energije se proizvaja v konvencionalnih elektrarnah (termoelektrarne, hidroelektrarne in jedrski elektrarni). Delež proizvodnje električne energije na distribucijski ravni je še vedno majhen oziroma 6 odstotkov.

3.3.1.1 Proizvodnja električne energije

Tudi v letu 2006 je na proizvodnem trgu električne energije delovalo osem podjetij, ki imajo velike objekte z močjo nad 10 MW:

- Dravske elektrarne Maribor, d. o. o. (DEM),
- Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o. (SEL),
- Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o. (SENG),
- Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o. (NEK),
- Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o. (TEŠ),
- Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o. (TET),
- Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o. (TE-TOL) in
- Termoelektrarna Brestanica, d. o. o. (TEB).

Podjetja DEM, SEL in SENG pridobivajo električno energijo v hidroelektrarnah, NEK v jedrski elektrarni, TEŠ in TET v termoelektrarnah na premog, TEB iz tekočih in plinastih goriv, TE-TOL pa proizvaja toploto in električno energijo v procesu sproizvodnje na premog. Že od poletja 2001 poslujejo podjetja DEM, SEL, SENG, TEŠ in TEB, skupaj s Premogovnikom Velenje, v okviru Holdinga Slovenske elektrarne, d. o. o. (HSE). V letu 2006 sta se iz HSE ločili proizvodni podjetji Savske elektrarne Ljubljana in Termoelektrarna Brestanica in se vključili v podjetje GEN energija, ki skupaj z NEK tvori drugi energetske steber v Sloveniji. Kljub temu so podjetja do konca leta 2006 poslovala še v okviru prejšnjih povezav, saj so se dejanski prestopi v obliki menjave bilančnih skupin izvršili šele s 1. januarjem 2007.

Maja 2006 je začela obratovati nova hidroelektrarna Boštanj, ki je v verigi HE na spodnji Savi. HE Boštanj bo proizvajala tudi vršno energijo in omogočala prodajo sistemskih storitev. Izveden je bil redni remont NEK, v okviru katerega sta bili zamenjani obe nizkotlačni turbini, s čimer se je zaradi boljšega izkoristka povečala zmogljivost elektrarne za 10 MW.

Razen proizvodnje v velikih elektrarnah, ki so priključene na prenosno omrežje, so v slovenski elektroenergetski sistem na distribucijsko omrežje priključeni tudi proizvodni objekti razpršene proizvodnje. V Sloveniji sta iz vidika razpršenih virov pomembni predvsem proizvodnja v malih hidroelektrarnah in proizvodnja v industrijskih objektih za sproizvodnjo toplote in električne energije. Večina malih hidroelektrarn so hčerinske družbe podjetij za distribucijo električne energije, nekaj jih je v lasti zasebnikov. Industrijski objekti za sproizvodnjo so večinoma v lasti industrijskih podjetij, ki s takimi objekti zadovoljujejo svoje potrebe po toploti in delno po električni energiji, morebitne presežke pridobljene električne energije pa prodajajo tudi drugim odjemalcem. Leta 2006 je bilo priključenih tudi nekaj mikro sproizvodnih enot v javnem in privatnem sektorju, prav tako obratuje tudi nekaj sončnih elektrarn, katerih delež še vedno ne presega enega odstotka skupno inštalirane moči v Sloveniji. V slovenskem elektroenergetskem sistemu tudi v letu 2006 ni obratovala nobena vetrna elektrarna.

PROIZVAJALEC	Inštalirana moč [MW]	Delež (v %) glede na vse proizvajalce v RS	Delež (v %) na prenosnem omrežju
HSE	1861	70,4	75,2
- hidroelektrarne HSE	886	33,5	35,8
- termoelektrarne HSE	975	36,9	39,4
NEK*	348	13,2	14,1
TET	163	6,2	6,6
TE-TOL	103	3,9	4,2
Proizvajalci na distribucijskem omrežju	168	6,4	-
- male hidroelektrarne	94	3,6	-
- kogeneracije	40	1,5	-
- drugo	34	1,3	-
Skupaj v RS	2643	100,0	-
Na prenosnem omrežju	2475	-	100,0

* upoštevan 50-% delež inštalirane moči jedrske elektrarne Krško

Tabela 11: Inštalirane moči proizvodnih objektov, ki so udeleženi na slovenskem trgu

Vir: agencija

Sistem prednostnega dispečiranja se v Sloveniji uporablja za podporo tisti proizvodnji električne energije, ki na prostem trgu ne bi bila konkurenčna. Proizvajalcem, ki so upravičeni do podpore, omogoča zagotovljen odkup vse proizvedene električne energije po zajamčenih cenah, ki so višje od cen na prostem trgu. Vso električno energijo, pridobljeno v objektih, vključenih v sistem prednostnega dispečiranja, mora odkupiti sistemski operater, na katerega je priključen tak proizvodni objekt. Razlika med zajamčenimi in tržnimi cenami se pokriva iz dodatka k ceni za uporabo omrežja, ki ga določi Vlada RS. Proizvajalec, ki pridobiva električno energijo v takih objektih, lahko električno energijo prodaja tudi na trgu po tržnih cenah, pri čemer je upravičen do premije, ki dejansko pomeni razliko med subvencionirano in tržno ceno. Zadnjo spremembo odkupnih cen in premij je vlada določila 6. julija 2006 s Sklepom o cenah in premijah za odkup električne energije od kvalificiranih proizvajalcev. Konec leta 2006 je bilo v Sloveniji skupaj 498 proizvodnih objektov, ki so imeli status kvalificirane elektrarne. Med temi proizvodnimi objekti je bilo 18 velikih hidroelektrarn z močjo nad 10 MW, ki niso bile upravičene do podpore iz sistema prednostnega dispečiranja oziroma do odkupnih cen in premij na podlagi gornjega sklepa. Vseh preostalih 480 proizvodnih objektov pa je v letu 2006 prejelo podporo preko sistema prednostnega dispečiranja.

V skladu z meddržavnim sporazumom med Slovenijo in Hrvaško polovica proizvodnje NEK pripada Hrvaški, kar zmanjšuje delež NEK v dejanski slovenski proizvodnji električne energije. Tako so leta 2006 slovenske elektrarne sicer proizvedle skupaj 13.643 GWh električne energije, dejanska slovenska proizvodnja električne energije pa je bila manjša in je znašala 11.003 GWh.

Največji del (38,7 odstotka) je proizvedla jedrska elektrarna, termoelektrarne 34,7 odstotka in hidroelektrarne 22,9 odstotka. Male elektrarne, priključene na distribucijsko omrežje, so proizvedle 3,4 odstotka, manjše elektrarne, priključene na prenosno omrežje, pa 0,3 odstotka vse v Sloveniji proizvedene električne energije. K proizvodnji električne energije na območju Slovenije, ki dejansko pripada slovenskim porabnikom električne energije (upoštevaje polovico

proizvodnje NEK), so v letu 2006 največji delež ali 43 odstotkov prispevale termoelektrarne. Deležu termoelektrarn sledijo hidroelektrarne z 28,4 odstotki in jedrska elektrarna s 24 odstotki. Male elektrarne na distribucijskem omrežju so skupaj proizvedle 4,3 odstotka celotne proizvodnje, male elektrarne na prenosnem omrežju pa 0,4 odstotka skupne proizvodnje.

Vrsta proizvodnje	Proizvodnja (GWh)	Delež
Jedrska elektrarna*	2.641	24,0%
Termoelektrarne	4.729	43,0%
Hidroelektrarne	3.120	28,4%
Druge elektrarne na prenosnem omrežju	45	0,4%
Elektrarne na distribucijskem omrežju	468	4,3%
Skupaj	11.003	100,0%

* upoštevan 50% delež proizvodnje NEK, ki je udeležen na trgu v Sloveniji

Tabela 12: Deleži različnih vrst proizvodnje električne energije v Sloveniji

Vir: podatki podjetij

V letu 2006 je bilo na slovensko elektroenergetsko omrežje na novo priključenih za skupaj 47,37 MW novih proizvodnih zmogljivosti. Večina na novo pridobljenih proizvodnih zmogljivosti se nanaša na novozgrajene objekte, med katerimi je največja hidroelektrarna Boštanj na reki Savi, manjši del pa je posledica sprememb na obstoječih elektrarnah, med katerimi je najpomembnejše povečanje moči v jedrski elektrarni Krško, ki je posledica povečanja njenega izkoristka ob zamenjavi parne turbine. Tabela 13 prikazuje v letu 2006 pridobljene nove dodatne proizvodne zmogljivosti po proizvodnih virih.

Vrsta elektrarne/ proizvodni vir	Voda	Sonce	Soproizvodnja	Klasične TE na plin in tekoča goriva	Jedrska energija	Drugo	Skupaj
Inštalirana moč (MW)	32,68	0,26	3,09	0,55	10,00	0,78	47,37

Tabela 13: Novo pridobljene proizvodne zmogljivosti proizvodnih objektov na ozemlju Republike Slovenije v letu 2006

Vir: podatki podjetij

3.3.1.2 Poslovanje proizvodnih podjetij

Skupaj so podjetja za proizvodnjo električne energije leto 2006 končala s 7.666,3 milijona tolarjev (32 milijonov evrov) dobička, kar je 12,9 odstotkov več kot v letu 2005.

	v mio SIT		v mio EUR	Indeks 06/05
	2005	2006	2006	
Dravske elektrarne Maribor, d. o. o.	5.110,2	4.999,3	20,9	97,8
Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o.	68,8	67,7	0,3	98,4
Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o.	362,6	1.070,4	4,5	295,2
Termoelektrarna Brestanica, d. o. o.	856,8	496,9	2,1	58,0
Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o.	82,8	395,5	1,7	477,7
Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o.	41,5	176,9	0,7	425,8
Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o.	267,6	397,4	1,7	148,5
Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o.	0,0	62,2	0,3	0,0
Skupaj	6.790,4	7.666,3	32,0	112,9

Tabela 14: Poslovni izid proizvodnih podjetij električne energije

Vir: podatki podjetij

Konec leta 2006 je bilo v podjetjih za proizvodnjo električne energije 2309 zaposlenih, od tega v hidroelektrarnah 538, termoelektrarnah 1198 in v Nuklearni elektrarni Krško 573. Število zaposlenih se je v primerjavi z letom 2005 zmanjšalo za 42 ali za 1,8 odstotka.

	2005	2006	Indeks 06/05
Dravske elektrarne Maribor, d. o. o.	294	288	98,0
Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o.	126	124	98,4
Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o.	126	126	100,0
Termoelektrarna Brestanica, d. o. o.	123	121	98,4
Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o.	561	537	95,7
Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o.	250	235	94,0
Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o.	301	305	101,3
Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o.	570	573	100,5
Skupaj	2.351	2.309	98,2

Tabela 15: Število zaposlenih v podjetjih za proizvodnjo električne energije

Vir: podatki podjetij

Država je posredno ali neposredno večinska lastnica vseh podjetij za proizvodnjo električne energije razen Nuklearne elektrarne Krško, d. o. o., kjer ima družba GEN energija, d. o. o., ki je v večinski lasti države, 50-odstotni lastniški delež.

	Republika Slovenija	HSE	Drugi delničarji	MO Ljubljana	GEN energija d. o. o.	Hrvatska elektroprivreda
Dravske elektrarne Maribor, d. o. o.	0,1	99,9				
Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o.		79,5	20,5			
Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o.		79,5	20,5			
Termoelektrarna Brestanica, d. o. o.		100,0				
Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o.		100,0				
Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o.	80,3		19,7			
Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o.	64,6			35,4		
Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o.					50,0	50,0

Tabela 16: Lastniška struktura podjetij za proizvodnjo električne energije

Vir: podatki podjetij

3.3.1.3 Emisijski kuponi

EU kot kolektivna podpisnica Kjotskega protokola oziroma države članice so se zavezale, da bodo znatno zmanjšale emisije toplogrednih plinov. Slovenija se je z ratifikacijo Kjotskega protokola zavezala, da bo emisije toplogrednih plinov do leta 2012 zmanjšala za osem odstotkov glede na izhodiščno leto 1986. Emisijsko trgovanje je eden od instrumentov za doseganje tega cilja.

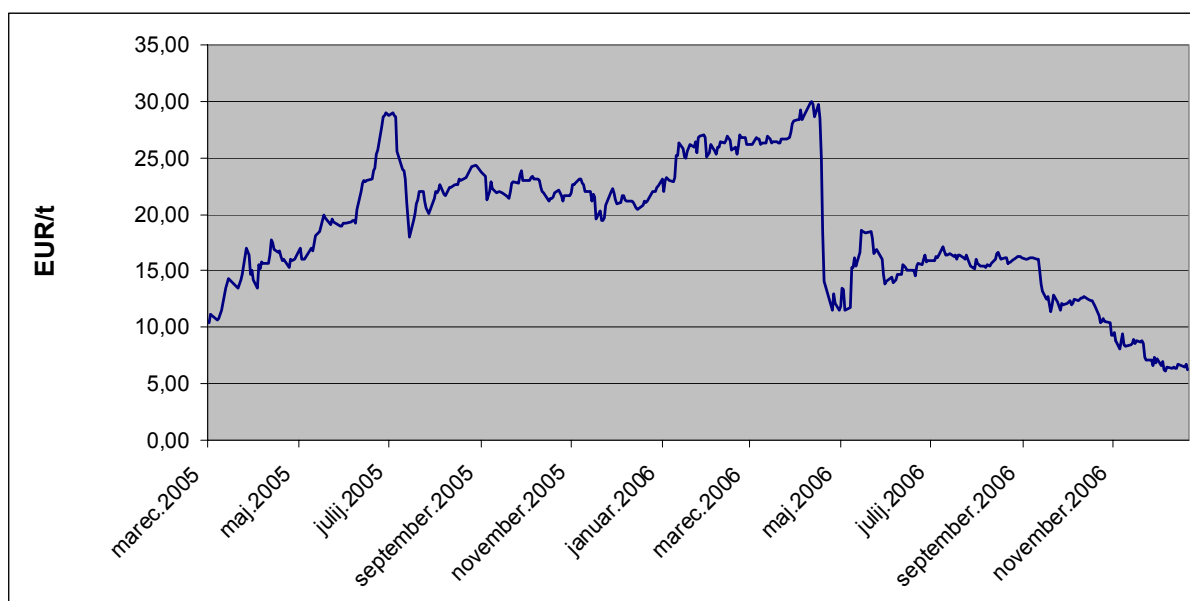
V sistem trgovanja z emisijskimi kuponi so vključene naprave z vhodno toplotno močjo 20 MW in dodatno iz dejavnosti energetike še naprave z vhodno toplotno močjo med 15 in 20 MW. Skladno z direktivo 2003/87/EC je bil v Sloveniji pripravljen Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov za obdobje 2005–2007. Ta na podlagi podatkov o letnih emisijah v obdobju 1999–2002 določa število emisijskih kuponov, ki jih brezplačno razdeli država. En emisijski kupon pomeni tona CO₂. Za vsako tekoče leto morajo podjetja oziroma upravljavci naprav predati število emisijskih kuponov, ki je enako njihovim emisijam CO₂. Če emisije presegajo količino dodeljenih emisijskih kuponov, morajo preostale emisijske kupone kupiti na trgu, če pa imajo zaradi manjše količine emisij presežek emisijskih kuponov, jih lahko prodajo.

Slovenija se je odločila, da bo za sektorja industrije in termoenergetike uporabila različni metodi razdeljevanja emisijskih kuponov. V sektorju termoenergetike so emisijski kuponi razdeljeni na podlagi napovedi emisij skladno z Operativnim programom zmanjševanja emisij toplogrednih plinov. Termoenergetika je leta 2006 prejela 6.143.673 emisijskih kuponov, kar je več kot dve tretjini vseh v Sloveniji razdeljenih emisijskih kuponov. V primerjavi z letom 2005 je količina prejetih emisijskih kuponov v termoenergetiki manjša za dobrih pet odstotkov. Kljub temu pa lahko glede na dejanske emisije sklepamo, da cena emisijskih kuponov ni pomembneje vplivala na ceno proizvedene električne energije v Sloveniji, je pa vplivala na ceno uvožene energije, saj na trgu EU med njima obstaja koleracija.

Ministrstvo za okolje in prostor je v letu 2006 predstavilo Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov za obdobje 2008–2012, v katerem je največji del emisijskih kuponov ponovno namenjen energetiki, bodo pa morale termoelektrarne svoje

izpuste zmanjšati za dobrih šest odstotkov. Evropska komisija je predlog odobrila v začetku leta 2007.

Na evropskem trgu je bil opazen predvsem hiter padec cene emisijskih kuponov v maju 2006. Na začetku leta 2006 je znašala 22 evrov in je naraščala vse do aprila, ko je dosegla tudi 30 evrov. V maju je hitro padla, ker so države pričele z objavo dejanskih emisij v letu 2005. Kmalu je ponovno narasla na okrog 15 evrov in obdržala dosežen nivo vse do septembra, ko je začela postopoma padati in ob koncu leta 2006 padla vse do 6 evrov. Dogajanja na trgu emisijskih kuponov kaže Slika 21.

Slika 21: Gibanje cene emisijskih kuponov na borzi EEX

Vir: EEX

V državah EU je bilo sklenjenih poslov za preko 800 milijonov ton CO₂, kar finančno gledano pomeni več kot dvakratno vrednost v primerjavi z letom 2005.

3.3.1.4 Potrdila o izvoru električne energije

Agencija je izdajatelj potrdil o izvoru električne energije iz obnovljivih virov in iz učinkovitih objektov soproizvodnje na območju Republike Slovenije. Decembra leta 2005 je bila izdana Uredba o izdaji potrdil o izvoru električne energije, ki podrobneje ureja področje potrdil o izvoru električne energije. Uredba določa, da je agencija kot slovenski nacionalni izdajatelj potrdil o izvoru električne energije iz obnovljivih virov in učinkovitih soproizvodnih objektov odgovorna tudi za vzpostavitev centralne baze podatkov potrdil o izvoru. Zato je agencija takoj po uveljavitvi uredbe začela izvajati ustrezne dejavnosti za čimprejšnjo vzpostavitev popolnega delovanja podatkovne baze in jo v sodelovanju z organizatorjem trga z električno energijo Borzenom tudi razvila v Register potrdil o izvoru, ki imetnikom potrdil omogoča dodatno funkcionalnost pri njihovem upravljanju.

Marca je agencija že izdala prva slovenska potrdila o izvoru električne energije iz obnovljivih virov. Ker trg potrdil o izvoru v letu 2006 v Sloveniji še ni bil razvit, je agencija izdajala potrdila o izvoru zgolj za potrebe dokazovanja izvora pri izvozu

električne energije. Izdala je potrdila o izvoru električne energije iz obnovljivih virov za več kot dve milijardi kilovatnih ur.

3.3.1.5 Tržni zeleni certifikati RECS

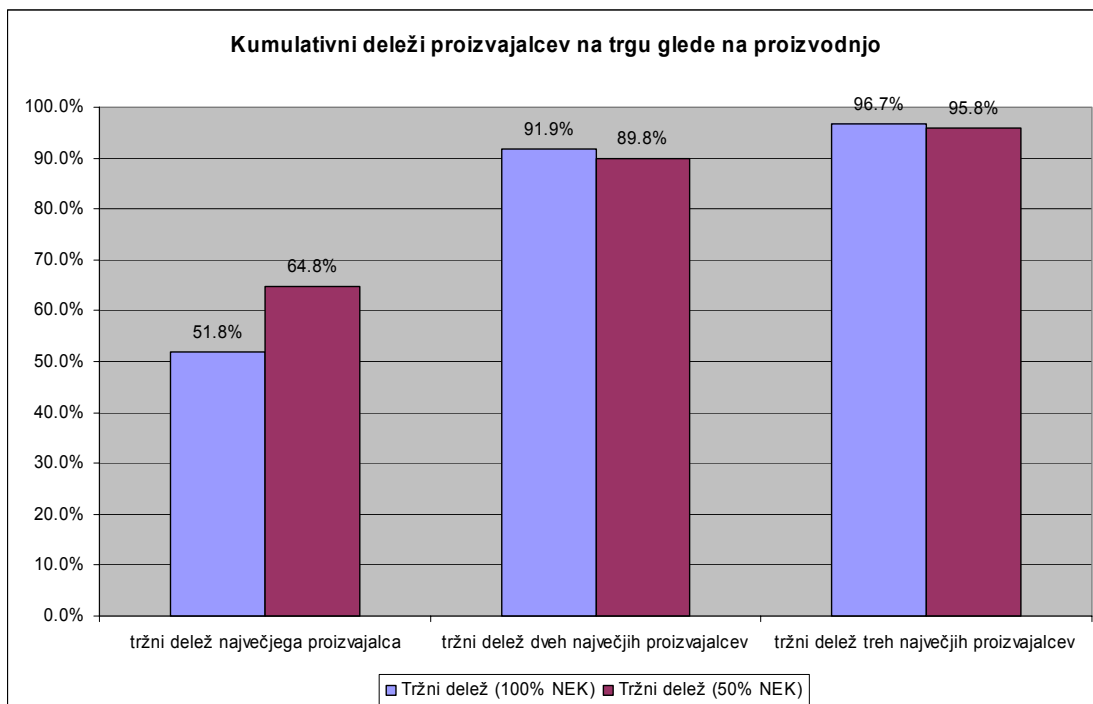
Sistem izdajanja certifikatov RECS (Sistem certifikatov električne energije iz obnovljivih virov – *Renewable Energy Certification System*) deluje v Sloveniji od leta 2004. Je prostovoljna evropska organizacija, ki s standardiziranim sistemom certifikatov omogoča trgovanje z atributi električne energije, ki se nanašajo na okolje. Trgovanje je omogočeno s tem, da se okoljska vrednost tako proizvedene električne energije loči od fizičnega toka energije. V Sloveniji certifikate RECS izdaja agencija, ki je tudi polnopravna članica združenja izdajateljev certifikatov AIB (Association of Issuing Bodies) s sedežem v Bruslju. Agencija v vlogi izdajatelja sledi prenašanju in porabi certifikatov pri izvozu ali uvozu in v Sloveniji.

Leta 2006 je bilo v Sloveniji izdanih 31.653 certifikatov RECS. En certifikat RECS se izda kot dokaz za proizvedeno 1 MWh električne energije iz obnovljivih virov. V tem času je bilo unovčenih 23.462 certifikatov.

3.3.1.6 Stopnja konkurenčnosti proizvodnih podjetij

V Sloveniji ima na podlagi Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence udeleženec prevladujoč položaj na trgu, če njegov tržni delež preseže 40 odstotkov. Koncentracija v panogi je pomemben kazalnik tržne strukture. S stopnjo koncentracije označujemo skupni tržni delež največjih podjetij v panogi in merimo stopnjo tržne dominacije oziroma oligopola. Nanjo vplivata predvsem dva dejavnika – število podjetij na trgu in njihova relativna velikost. Ker je stopnja koncentracije vsota tržnih deležev izbranega števila (n) največjih podjetij na trgu, razporeditve tržne moči ne pojasnjuje v celoti. Stopnjo koncentracije za izbrano število največjih podjetij označimo s CR_n .

Izjemno pomembna je koncentracija proizvodnje. Na sliki 22 so prikazani trije različni kazalniki stopnje koncentracije, in sicer tržni delež največjega proizvajalca (CR_1), tržni delež dveh največjih proizvajalcev (CR_2) in tržni delež treh največjih proizvajalcev (CR_3) v Sloveniji. Kazalniki so prikazani ločeno za celotno količino energije pridobljene iz NEK in za polovico pridobljene energije.

Slika 22: Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev na trgu glede na celotno proizvodnjo električne energije

Vir: podatki podjetij

HSE ostaja v letu 2006 prevladujoče podjetje, saj njegov tržni delež močno presega 40 odstotkov (CR_1). Delež treh največjih proizvajalcev električne energije na prenosnem omrežju glede na celotno proizvodnjo NEK (CR_3) pa znaša 96,7 odstotka, kar kaže na zelo tesen oligopol, saj obstaja visoka raven lastninske povezanosti. Pomanjkljivosti kazalnika stopnje koncentracije odpravlja Herfindahl-Hirshmannov indeks (HHI). HHI upošteva število vseh podjetij na trgu in njihovo relativno velikost. Podjetja z manjšim tržnim deležem imajo manjšo utež. Če je vrednost HHI manjša od 1000, kaže nizko koncentracijo, vrednost med 1000 in 1800 srednjo, nad 1800 pa visoko koncentracijo trga. Visoka koncentracija pomeni majhno število udeležencev trga z velikimi tržnimi deleži.

Indeksi HHI so izračunani na podlagi skupne inštalirane moči, inštalirane moči na prenosnem omrežju in na podlagi proizvedene električne energije. Stanje prikazujeta tabeli 17 in 18.

Proizvajalci	Inštalirana moč (MW)	Tržni delež v RS	HHI	Tržni delež na prenosnem omrežju	HHI
HSE	1.861	70,4%	4957	75,2%	5654
NEK	348	13,2%	173	14,1%	198
TET	163	6,2%	38	6,6%	43
TE-TOL	103	3,9%	15	4,2%	17
Drugi proizvajalci na distribucijskem omrežju	168	6,4%	40	-	-
Skupaj	2.643	100%	5224	-	-
Na prenosnem omrežju	2.475	-	-	100%	5912

Tabela 17: Indeks HHI glede na inštalirano moč proizvodnih objektov, ki so udeleženi na slovenskem trgu

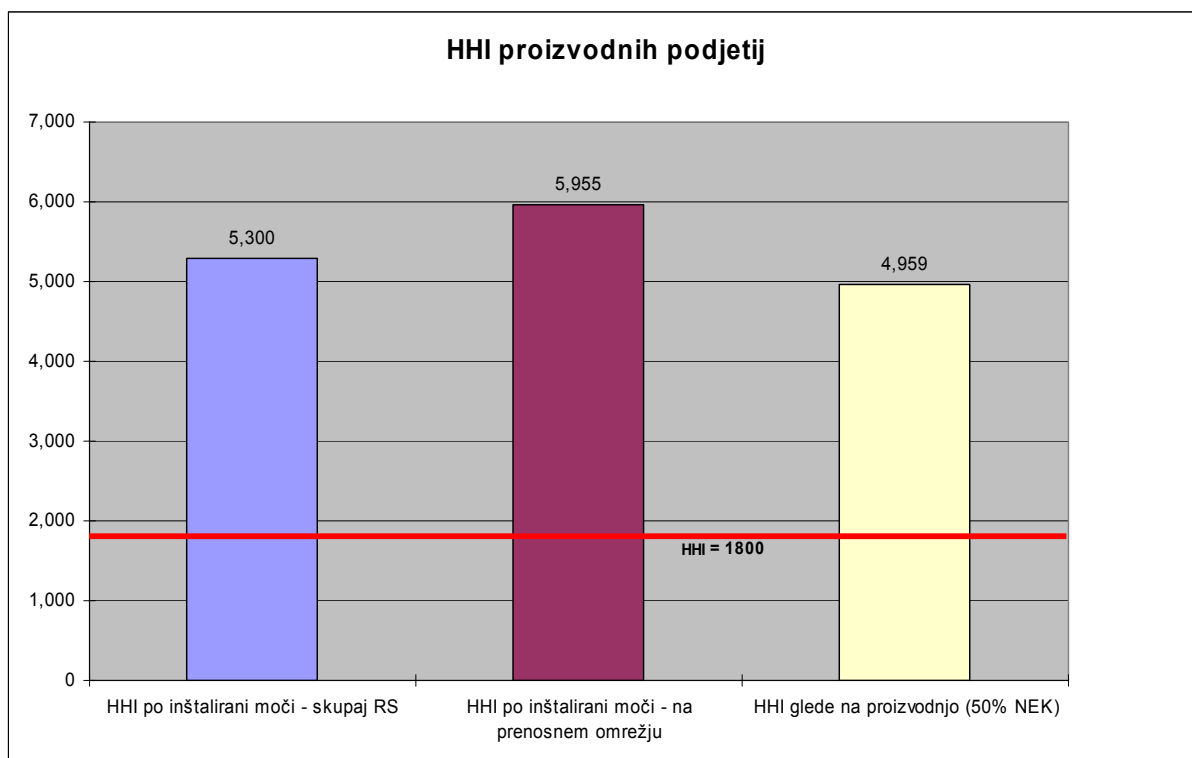
Vir: podatki podjetij

Proizvajalci	Proizvodnja v GWh (100 % NEK)	Proizvodnja v GWh (50 % NEK)	Tržni delež (100 % NEK)	HHI	Tržni delež (50 % NEK)	HHI
HSE	6.824	6.824	52,0 %	2701	65,3 %	4269
NEK	5.281	2.641	40,2 %	1618	25,3 %	639
TET	632	632	4,8 %	23	6,1 %	37
TE-TOL	393	393	3,0 %	9	3,8 %	14
Skupaj	13.131	10.444	100 %	4351	100 %	4959

Tabela 18: Indeks HHI glede na proizvodnjo – proizvajalci na prenosnem omrežju

Vir: podatki podjetij

Leta 2006 je opazen zanemarljiv dvig indeksov HHI, ki so tudi v letu 2006 močno presegali mejo 1800 in torej kažejo na prevladujoč položaj proizvajalcev, združenih v HSE, pri proizvodnji električne energije in pri zagotavljanju večine sistemskih storitev.

Slika 23: Indeks HHI proizvodnih podjetij električne energije

Vir: podatki podjetij

3.3.1.7 Zagotavljanje sistemskih storitev

Sistemske storitve so storitve, ki jih zagotavlja sistemski operater omrežja z namenom da zagotovi normalno obratovanje omrežja. Sistemske storitve na ravni celotnega nacionalnega EES zagotavlja SOPO, znotraj svojih omrežij pa jih zagotavljajo tudi operaterji distribucijskih omrežij. V skladu z Navodilom o sistemskem obratovanju prenosnega elektroenergetskega omrežja je sistemski

operater slovenskega prenosnega elektroenergetskega omrežja zadolžen za izvajanje naslednjih sistemskih storitev:

- regulacija frekvence in moči (primarna, sekundarna in terciarna),
- regulacija napetosti in jalove energije,
- pokrivanje odstopanj dejanskih izmenjav regulacijskega območja od načrtovanih vrednosti,
- razbremenjevanje omrežja,
- zagotavljanje zagona agregatov brez zunanjšega napajanja,
- ponovna vzpostavitev oskrbe po razpadu sistema,
- vodenje obratovanja EES,
- pokrivanje izgub omrežja.

Ponudniki sistemskih storitev sekundarne regulacije, zagotavljanja napetostne regulacije in zagotavljanja zagona brez zunanjšega napajanja so bila leta 2006 podjetja s proizvodnimi viri na območju Slovenije. Zagotavljanje terciarne regulacije in pokrivanja izgub v prenosnem omrežju pa so ponujali tudi ponudniki iz tujine. Večji odjemalci niso samostojno nastopali na razpisu za zagotavljanje rezerve za terciarno regulacijo, saj je bila ta rezerva vključena v ponudbe, ki so jih poslali njihovi dobavitelji in so zajemale tako rezervo v proizvodnih objektih kot možnosti za začasno zmanjšanje odjema pri odjemalcih. Ponudniki sistemskih storitev so praviloma proizvajalci električne energije oziroma v njihovem imenu trgovci. Le sistemsko storitev zagotavljanja rezerve za terciarno regulacijo lahko ponudijo tudi odjemalci električne energije, saj je to storitev mogoče izvajati tudi z znižanjem odjema električne energije.

Za zakup sistemskih storitev za leto 2006 sta bila uporabljena dva postopka. Prvi način je bil uporabljen za sistemske storitve, ki jih zagotavljajo domači ponudniki, drugi pa za tiste, ki jih zagotavljajo tuji. Za sistemske storitve, ki jih zagotavljajo domači ponudniki, je SOPO objavil povpraševanje. To se je nanašalo na zagotavljanje rezerve za sekundarno regulacijo, 60 odstotkov potrebne rezerve za terciarno regulacijo, zagotavljanje regulacije napetosti in zagona brez prisotnosti zunanjšega napajanja. Na podlagi potrebnih in prejetih ponudb je SOPO z domačimi dobavitelji sklenil pogodbe o zagotavljanju sistemskih storitev.

Tuji ponudniki sistemskih storitev za zagotavljanje 40 odstotkov potrebne rezerve za terciarno regulacijo (skupaj 135 MW) pa so bili izbrani na podlagi dražbe. SOPO je zainteresirane ponudnike povabil k oddaji ponudbe. Dražbo za nakup terciarne rezerve je SOPO izvedel decembra 2005. Na njej je bilo kot najugodnejši ponudnik izbrano podjetje Energy Financing Team AG (EFT). Končni rezultati nakupa rezervne moči za zagotavljanje sistemskih storitev leta 2006 kaže tabela 19.

Izbrani ponudnik	Terciarna rezerva (MW)	Sekundarna rezerva (MW)
HSE	163	67-80*
TET	29	10
TE-TOL	8	3
EFT (tuji ponudnik)	135	-
Skupaj	335	80

*Opomba: V času načrtovanih remontov v TET in TE-TOL je rezervo zagotavljal HSE

*Tabela 19: Količinski pregled zakupljene moči
Vir: Eles*

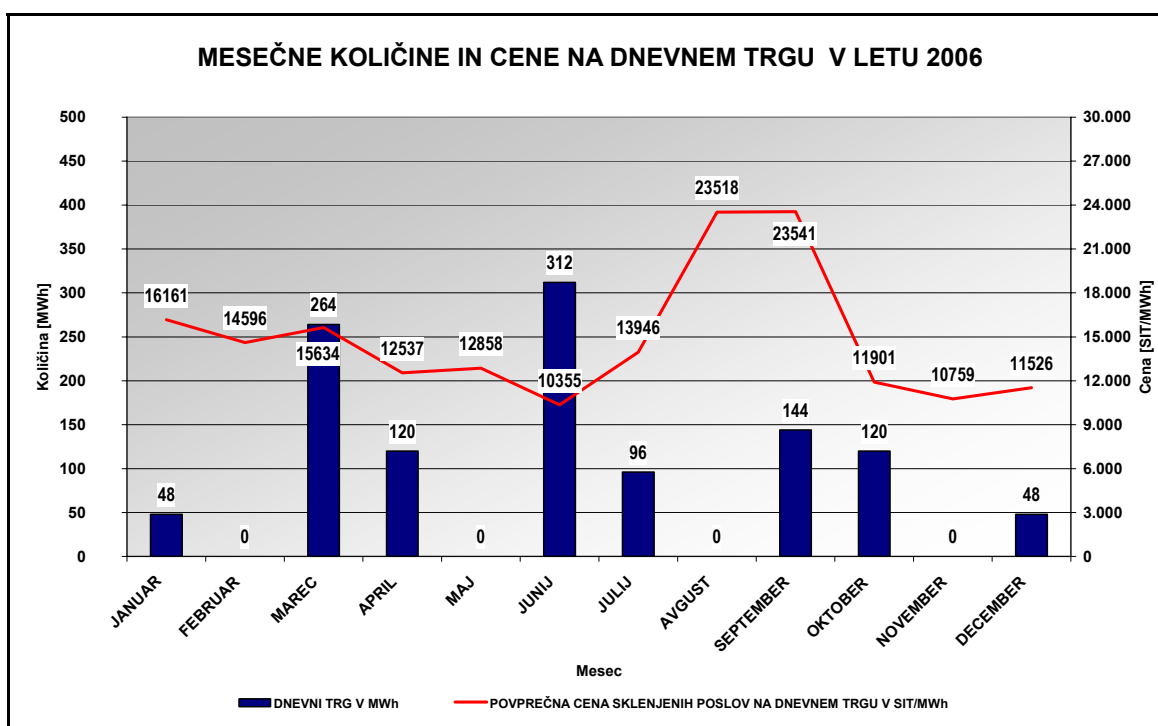
Leta 2006 je bila terciarna rezerva aktivirana 61-krat. Največkrat, kar 13-krat, je bila ta rezerva aktivirana julija, februarja in aprila pa ni bila aktivirana niti enkrat. Skupno je bilo v okviru aktiviranja terciarne rezerve v letu 2006 proizvedeno 11,88 GWh električne energije.

3.3.1.8 Trgovanje na organiziranem trgu

Tudi v letu 2006 so imeli udeleženci trgovanja na borzi z električno energijo vsak delovni dan možnost trgovati z električno energijo na dnevnem trgu za dobavo naslednji dan. Udeleženci trgovanja so imeli možnost sodelovati pri sprotnem trgovanju in pri avkcijskem trgovanju.

Pri sprotnem načinu trgovanja so udeleženci trgovali s petimi standardiziranimi produkti, in sicer s pasovno, trapezno, evro-trapezno, nočno in evro-nočno energijo, pri trgovanju na dražbah pa s produkti urne energije.

V letu 2006 je na borzi električne energije sodelovalo 14 polnopravnih članov, ki so na letni ravni dosegli obseg trgovanja 1.152 MWh, kar je le 0,009 % celotne slovenske porabe električne energije. Na dnevnem trgu je bil promet manjši za 97 % glede na leto 2005.

Slika 24: Gibanje mesečnih količin in cen sklenjenih poslov na dnevnem trgu v letu 2006

Vir: Borzen

Leta 2006 je bilo na dnevnem trgu sklenjenih 22 poslov, podanih ponudb pa je bilo 689. Največ ponudb je bilo na borzi električne energije danih za produkt pasovne energije, katerega delež v celotnem letnem obsegu trgovanja je znašal 58 %. Sledil mu je produkt evro-trapezne energije, katerega delež je znašal 42 % celotnega volumna trgovanja.

3.3.2 Cene in obseg trgovanja na borzi električne energije

V primerjavi z letom 2005 je povprečna cena na borzi v letu 2006 narasla za 28 %. Največji porast cene je bil opazen v poletnih mesecih, nekoliko nad povprečjem pa je bila cena na trgu tudi v začetku leta.

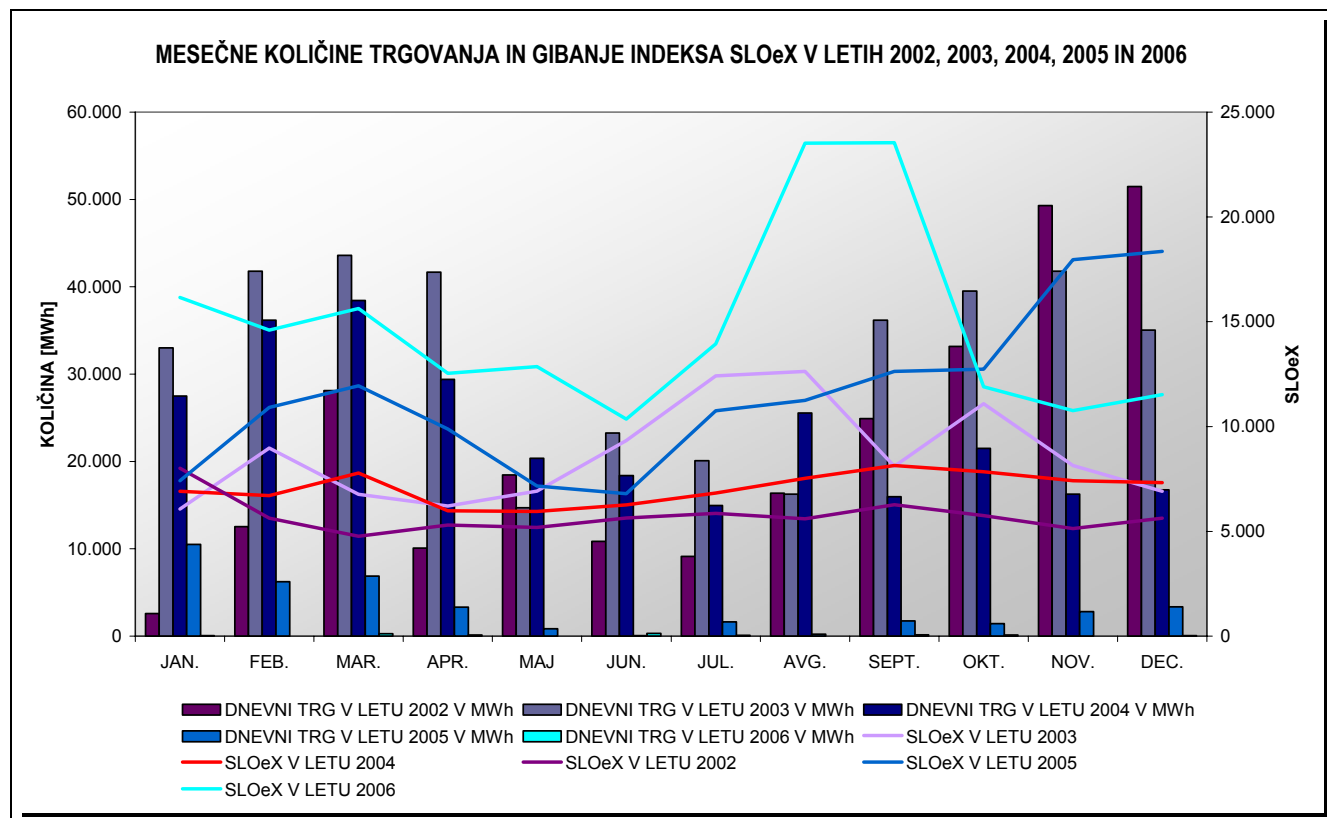
Mesec	Obseg trgovanja [v MWh]		Enotni tečaj [v SIT/MWh]		Enotni tečaj [v EUR/MWh]	
	Pasovna energija	Evro- trapezna energija	Pasovna energija	Evro- trapezna energija	Pasovna energija	Evro- trapezna energija
Januar	48	0	16.800		70,12	
Februar	0	0				
Marec	0	264		15.013		52,05
April	0	120		14.400		60,10
Maj	0	0				
Junij	312	0	8.400		34,14	
Julij	0	96		47.500		180,01
Avgust	0	0				
September	144	0	9.470		39,53	
Oktober	120	0	9.755		39,32	
November	0	0				
December	48	0	14.000		58,43	
SKUPAJ	672	480				
DELEŽ	58.33 %	41.67 %				
POVPREČJE			10.114	23.333	42,21	107,43

Tabela 20: Obseg trgovanja in enotni tečaji posameznih produktov po mesecih v obdobju od 01. 01. 2006 do 31. 12. 2006

Vir: Borzen, agencija

Povprečni indeks SLOeX za leto 2006 znaša 11.784 indeksnih točk, letni enotni tečaj pasovne energije 10.114 SIT/MWh (42,21 EUR/MWh), povprečni letni enotni tečaj evro-trapezne energije pa 23.333 SIT/MWh (107,43 EUR/MWh). Z ostalimi produkti ni bilo sklenjenih poslov. Najvišja vrednost indeksa SLOeX je bila dosežena 27. julija, ko je le-ta znašal 65.000 (EUR 271,29/MWh) indeksnih točk, najnižja pa 11. junija, ko je le-ta znašal 5.247 (EUR 21,90/MWh) indeksnih točk.

Na dnevnem trgu je bilo sklenjenih za 1.152 MWh poslov s produktoma pasovne in evro-trapezne energije. Za ta dva produkta je bilo v trgovalni sistem organizatorja trga vnesenih tudi največ ponudb. Vrednost indeksa SLOeX je za leto 2006 znašala 14.784 indeksnih točk (61,70 indeksnih točk po konverziji indeksa v EUR), kar je 29 % porast vrednosti indeksa v primerjavi z letom 2005.

Slika 25: Mesečne količine trgovanja in gibanje indeksa SLOeX v letih od 2002 do 2006
 Vir: Borzen, agencija

3.3.2.1 Stopnja integracije trga z električno energijo s sosednjimi državami

Slovenski trg z električno energijo je vpet med tri različne regionalne trge z zelo različnimi cenami energije. To so trgi Srednje vzhodne Evrope (Nemčija, Avstrija, Poljska, Češka, Slovaška in Madžarska), italijanski trg in trg Jugovzhodne Evrope. Na trgu Jugovzhodne Evrope so bili leta 2006 še presežki proizvodnih zmogljivosti, zato so imeli predvsem v prvem delu leta relativno nizke cene električne energije. Povsem drugačne pa so bile razmere na italijanskem trgu, na katerem primanjkuje več tisoč megavatov proizvodnih zmogljivosti. Na trgu srednje vzhodne Evrope so določeni presežki proizvodnih zmogljivosti (Poljska in Češka), električna energija pa je cenejša kot v Italiji in dražja kot na trgih jugovzhodne Evrope. Na tem trgu deluje tudi zelo likvidna nemška borza električne energije EEX s sedežem v Leipzigu, ki je zaradi svoje likvidnosti in razpoložljivih prenosnih zmogljivosti med Slovenijo in Nemčijo zanimiva tudi za slovenske udeležence trga.

Leta 2006 so slovenski veleprodajni trg obvladovali en velik udeleženec in nekaj manjših. Večina jih je nastopala tudi na vseh treh Sloveniji sosednjih trgih. Manjkajoče količine za Slovenijo potrebne električne energije so kupovali na trgih jugovzhodne ter srednje vzhodne Evrope, seveda pa so jo v okviru omejenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti tudi izvažali na italijanski trg, v primeru visokih cen na nemško-avstrijskem trgu pa tudi tja. Celoten izvoz iz Slovenije leta 2006 je znašal 7,662 milijard kilovatnih ur električne energije. V celotnem izvozu je zajet tudi izvoz polovice električne energije, ki jo je proizvedla jedrska elektrarna v Krškem in ki v skladu z meddržavno pogodbo pripada Republiki Hrvaški, kot tudi

količine, ki so bile izvožene iz slovenskega distribucijskega omrežja. Dejanski izvoz električne energije je leta 2006 znašal 5,027 milijard kilovatnih ur. V istem obdobju je znašal skupni slovenski uvoz električne energije 7,706 milijard kilovatnih ur. Razlika med uvoženimi in izvoženimi količinami predstavlja količino električne energije, ki so jo slovenski dobavitelji v letu 2006 morali uvoziti za pokrivanje domačih potreb – to je 2,641 milijarde kilovatnih ur ali slabih 20 odstotkov celotne slovenske porabe električne energije.

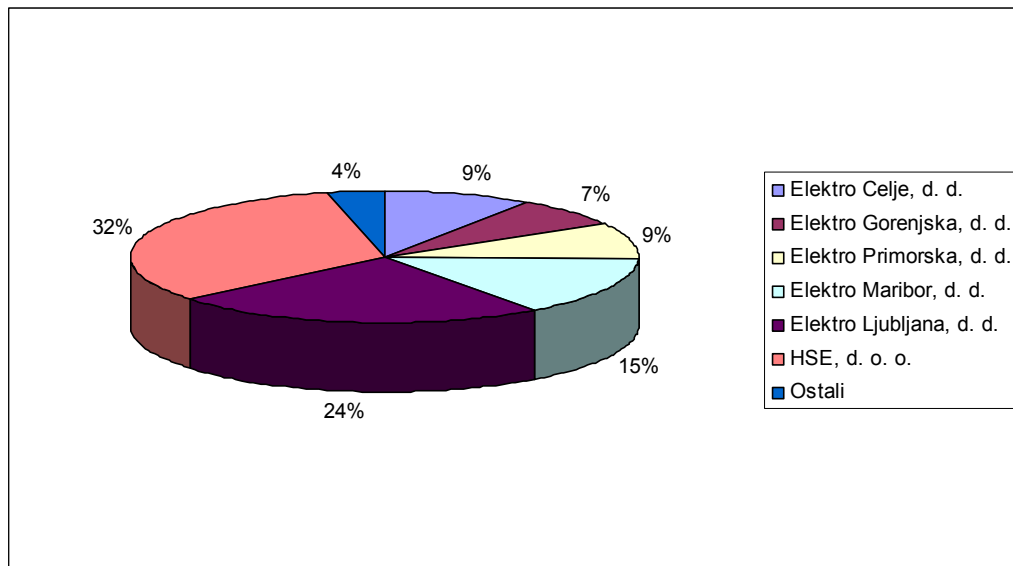
Cene električne energije na slovenskem veleprodajnem trgu so v veliki meri sledile cenam, doseženim na nemški borzi EEX. Tako je bilo tudi zato, ker na italijanskem in trgu Jugovzhodne Evrope ni likvidnih borz električne energije.

V letu 2006 je potekalo tudi intenzivno delo na področju regionalne pobude evropske skupine regulatorjev ERGEG. Po tej pobudi je Evropska unija razdeljena na sedem regionalnih trgov z električno energijo, ki naj bi se v začetni fazi razvijali ločeno, pozneje pa bi se združili v enotni evropski trg. Slovenija je v tej iniciativi vključena v dve regiji, in sicer v regijo Srednja vzhodna Evropa (CEE) in Srednja Južna Evropa (CSE). V prvo regijo je vključenih sedem držav, njen vodilni regulator pa je avstrijski E-control. Druga regija obsega Italijo in šest držav EU, ki jo obkrožajo. Švica uradno ni vključena v regijo, saj ni članica EU, niti nima energetskega regulatorja. Namesto Švice je uradna članica regije Nemčija. Vodilni regulator tej regiji je italijanski AEEG. Delo v okviru regionalnih pobud poteka na več ravneh. Delo znotraj regionalne pobude vodijo regulatorji sodelujočih držav v okviru tako imenovanih regionalnih koordinacijskih komitejih RCC (Regional Coordination Committee), ki jim predseduje predstavnik vodilnega regulatorja. Za izvedbo nalog, ki jih naloži RCC, so odgovorne izvedbene skupine IG (Implementation Group), ki pod predsedstvom RCC zajemajo poleg predstavnikov regulatorjev še predstavnike sistemskih operaterjev prenosnih omrežij in borz z električno energijo. Posvetovanju z najširšim krogom zainteresiranih udeležencev na trgu so namenjeni sestanki skupin zainteresiranih udeležencev SG (Stakeholder Group), ki pod predsedstvom RCC poleg sodelujočih v IG zajemajo še predstavnike trgovcev, proizvajalcev in odjemalcev električne energije, vlad in drugih zainteresiranih. Predstavniki RCC vsake regije o svojem delu in dosežkih redno poročajo Firenškemu forumu in Evropski komisiji. V letu 2006 je slovenski regulator sodeloval pri delu v obeh regijah.

3.3.3 Dobava in maloprodajni trg

Na maloprodajnem trgu potekata nakup in prodaja električne energije končnim odjemalcem, ki so imeli pravico do izbire dobavitelja. To so bili vsi odjemalci razen gospodinjstev, katerim so električno energijo v skladu s tarifnim sistemom dobavljali izvajalci GJS dobava tarifnim odjemalcem.

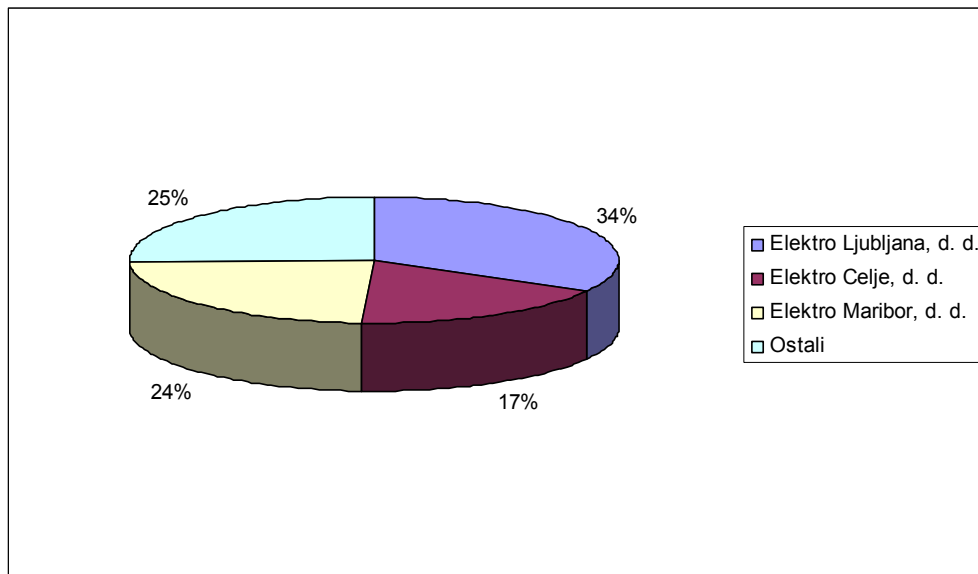
Na maloprodajnem trgu je bilo dejavnih trinajst dobaviteljev električne energije, ki so na podlagi pogodb dobavljali električno energijo sedmim upravičenim odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, in 97.779 upravičenim odjemalcem priključenim na distribucijsko omrežje. Električno energijo so trgovci in dobavitelji lahko kupovali tudi na borzah z električno energijo v Sloveniji (Borzen) in na tujih borzah, pri čemer so upoštevali zmogljivosti oziroma zasedenosti čezmejnih prenosnih poti. Največji tržni delež pri dobavi upravičenim odjemalcem je leta 2006 imel HSE, d.o.o., sledita mu podjetji Elektro Maribor, d.d. in Elektro Ljubljana d.d.

Slika 26: Tržni deleži dobaviteljev električne energije upravičenim odjemalcem

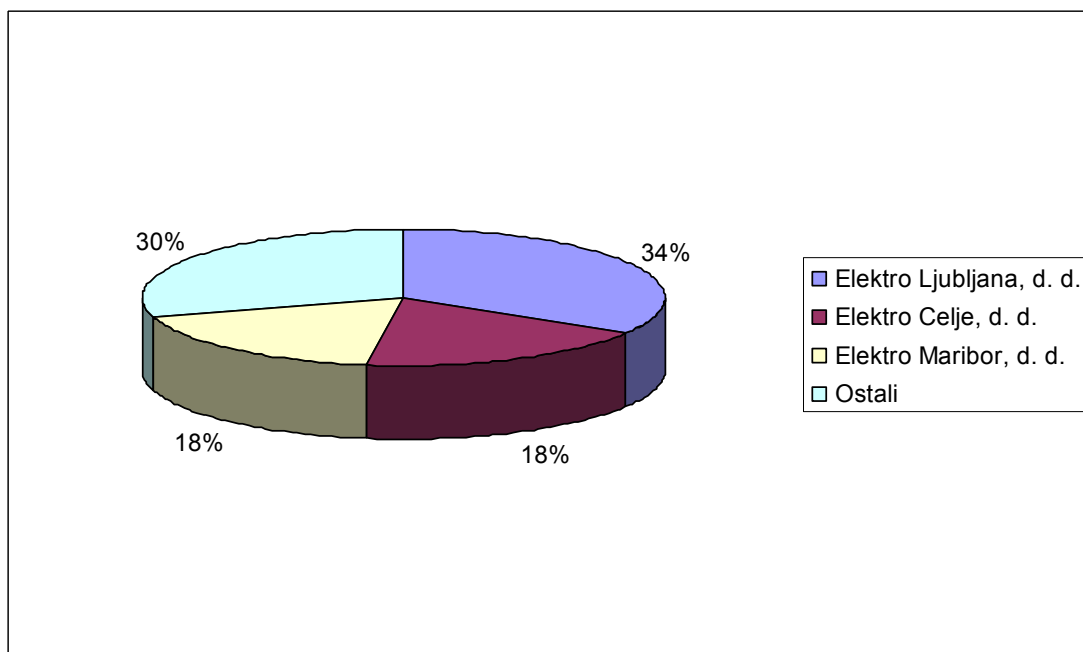
Vir: podatki podjetij

Leta 2006 je bilo upravičenim odjemalcem dobavljene več kot 9.600 GWh električne energije. Tržni deleži podjetij so podobni kot v letu 2005. Med večjimi dobavitelji je tržni delež najbolj povečal Elektro Maribor, d. d., najbolj pa se je zmanjšal delež HSE, d. o. o.

Slika 27: Tržni delež dobaviteljev gospodinjstvom in upravičenim odjemalcem z letno porabo do 50 MWh

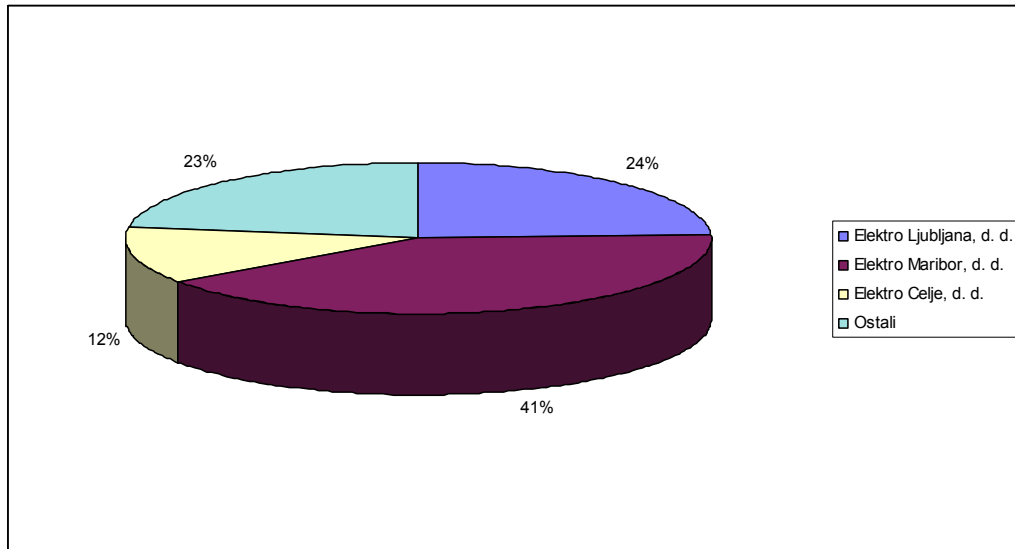
Vir: podatki podjetij

Slika 28: Tržni delež dobaviteljev upravičenim odjemalcem z letno porabo do 50 MWh

Vir: podatki podjetij

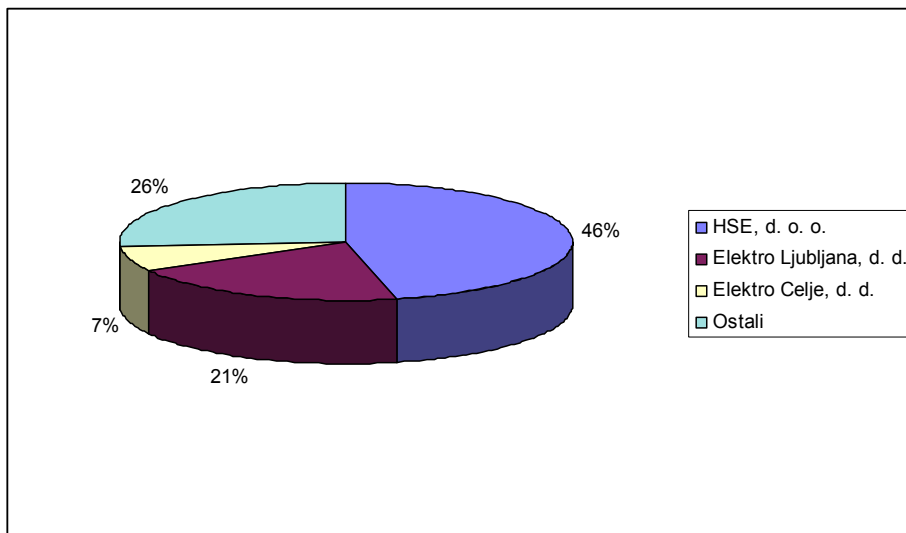
V primerjavi z letom 2005 je pri dobavi upravičenim odjemalcem z letno porabo do 50 MWh med največjimi dobavitelji vidno povečanje tržnega deleža Elektra Maribor, d. d, med manjšimi dobavitelji pa deleža Elektro Prodaje, d. o. o.

Slika 29: Tržni delež dobaviteljev upravičnim odjemalcem z letno porabo od 50 MWh do 2 GWh

Vir: podatki podjetij

V primerjavi z letom 2005 je največjo rast tržnega deleža pri dobavi upravičnim odjemalcem z letno porabo od 50 MWh do 2 GWh beležil Elektro Maribor, d. d., saj je svoj tržni delež povečal za več kot 100 odstotkov. Med manjšimi dobavitelji v tem segmentu je svoj tržni delež najbolj povečalo podjetje Električni Finančni Tim, d. o. o.

Slika 30: Tržni delež dobaviteljev upravičnim odjemalcem z letno porabo nad 2 GWh

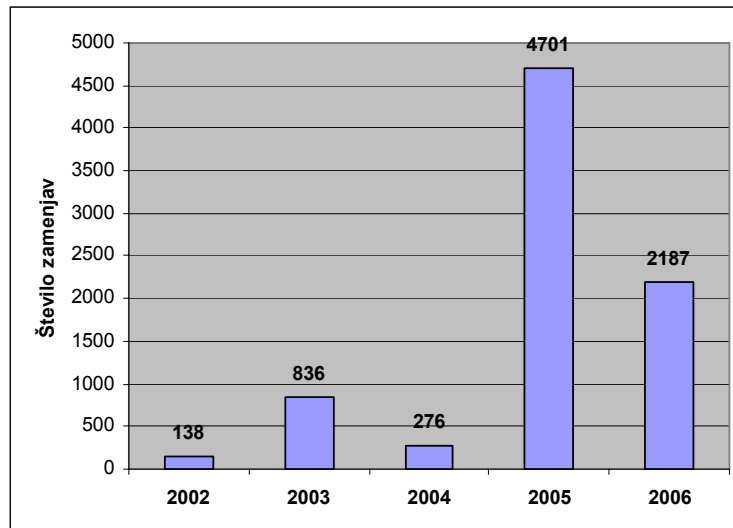
Vir: podatki podjetij

Pri dobavi električne energije odjemalcem z največjo porabo ima največji tržni delež podjetje HSE, d. o. o. V primerjavi z letom 2005 je svoj tržni delež povečalo za dobrih 13 odstotkov. Med tri največje dobavitelje glede na tržni delež se je na tem delu trga na novo uvrstilo podjetje Elektro Celje, d. o. o.

Povečal se je tržni delež dobaviteljev, ki niso organizirani znotraj distribucijskih podjetij. Leta 2006 je bilo dejavnih šest takšnih podjetij. Glavni dobavitelj je še vedno HSE, ki je obenem tudi proizvajalec. Drugi dobavitelji imajo zelo majhno

lastno proizvodnjo ali pa je sploh nimajo. Pri teh lahko govorimo o zelo nizki stopnji povezanosti s proizvajalci.

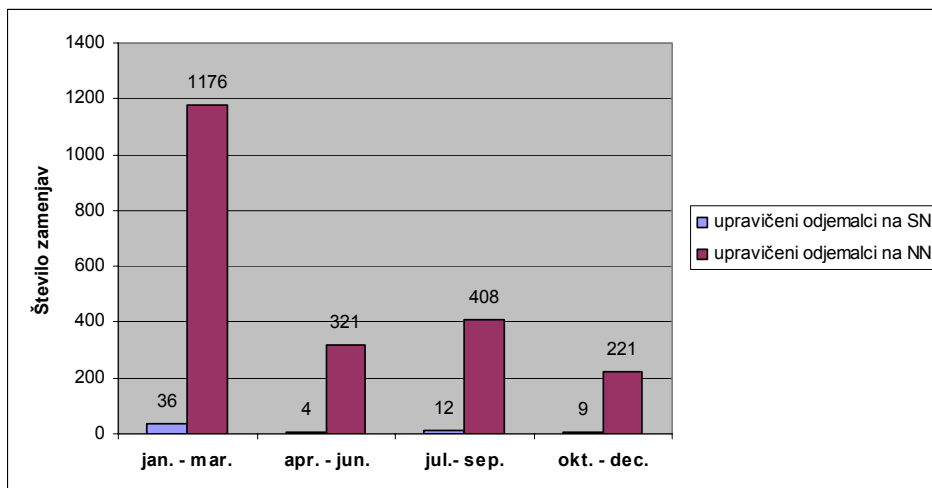
Dobavitelja je leta 2006 zamenjalo dobra dva odstotka vseh upravičenih odjemalcev. Število menjav se je glede na prejšnje leto zmanjšalo, kar je posledica sklepanja dvo- ali večletnih pogodb pri nekaterih odjemalcih. Največje število zamenjav je bilo leta 2005, ker se je julija 2004 trg odprl tudi za odjemalce s priključno močjo pod 41 kW.

Slika 31: Število zamenjav dobavitelja v obdobju 2002–2006

Vir: podatki podjetij

Večina zamenjav dobavitelja je bila opravljena v začetku leta, ker se odjemalcem pogodbe s prejšnjim dobaviteljem ponavadi iztečejo ob koncu leta.

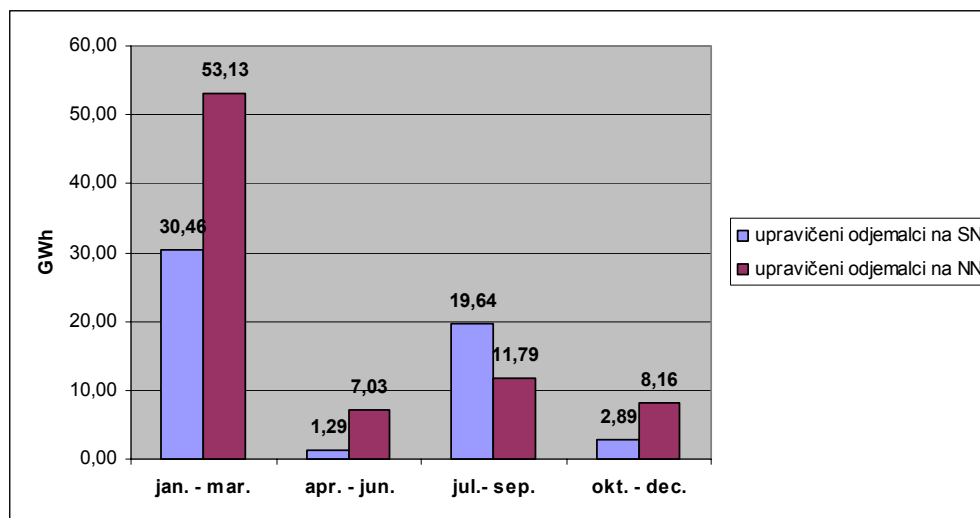

Slika 32: Dinamika zamenjav dobavitelja leta 2006 glede na število odjemalcev

Vir: podatki podjetij

Čeprav je bilo število zamenjav v primerjavi z letom 2005 manjše, pa je količina energije, ki je bila dobavljena iz distribucijskega omrežja odjemalcem, ki so v letu 2006 zamenjali dobavitelja večja kar za približno 78 odstotkov. Za zamenjavo dobavitelja se je odločilo 1,95 odstotka upravičenih odjemalcev glede na vso

električno energijo, posredovano upravičenim odjemalcem prek distribucijskega omrežja.

Slika 33: Dinamika zamenjav dobavitelja leta 2006 glede na količino električne energije

Vir: podatki podjetij

3.3.3.1 Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu

Tržne deleže dobaviteljev upravičenim odjemalcem na distribucijskih omrežjih prikazuje tabela 21. Nobeno od podjetij na tem trgu nima prevladujočega položaja, saj nima nobeno tržnega deleža, večjega od 40 odstotkov. Kljub razpršenosti oskrbe je koncentracija visoka, saj vrednost indeksa HHI presega vrednost 1800. S stališča lastništva pa je stopnja koncentracije mnogo višja, saj so slovenska distribucijska podjetja v večinski državni lasti.

Dobavitelj	Dobava upravičenim odjemalcem (GWh)	Tržni deleži	HHI
Elektro Ljubljana, d. d.	2.301,1	33,4 %	1118
Elektro Maribor, d. d.	1.402,4	20,4 %	415
Elektro Primorska, d. d.	854,4	12,4 %	154
Elektro Celje, d. d.	915,5	13,3 %	177
Elektro Gorenjska, d. d.	700,7	10,2 %	104
HSE, d. o. o.	347,5	5,0 %	25
Električni Finančni Tim d. o. o.	101,8	1,5 %	2
IG Prodaja d. o. o.	82,3	1,2 %	1
Elektro prodaja, d. o. o.	77,6	1,1 %	1
Drugi	99,0	1,4 %	2
Skupaj	6.882,1	100 %	2000

Tabela 21: Tržni deleži dobaviteljev upravičenim odjemalcem na distribucijskem omrežju

Vir: podatki podjetij

Celoten trg upravičenih odjemalcev sestavlja poleg trga upravičenih odjemalcev na distribucijskih omrežjih še trg večjih upravičenih odjemalcev priključenih na prenosno omrežje. Tržni deleži tudi tukaj ne presegajo 40 odstotkov, torej na trgu ni podjetij s prevladujočim položajem. Indeks HHI na tem trgu dosega vrednost 2056, kar kaže visoko koncentracijo na celotnem trgu.

DOBAVITELJ	Dobava upravičenim odjemalcem (GWh)	Tržni deleži	HHI
HSE, d. o. o.	3.133,1	32,4 %	1050
Elektro Ljubljana, d. d.	2.301,1	23,8 %	567
Elektro Maribor, d. d.	1.402,4	14,5 %	210
Elektro Primorska, d. d.	854,4	8,8 %	78
Elektro Celje, d. d.	915,5	9,5 %	90
Elektro Gorenjska, d. d.	700,7	7,2 %	53
Električni Finančni Tim d. o. o.	101,8	1,1 %	1
Drugi	258,9	2,7 %	7
Skupaj	9.667,7	100%	2056

Tabela 22: Tržni deleži dobaviteljev upravičenim odjemalcem

Vir: podatki podjetij

Indeksa HHI na obeh trgih sta se sicer nekoliko zmanjšala glede na leto 2005 vendar gre za zanemarljive spremembe, ki ne vplivajo na položaj podjetij na trgu. Omeniti pa velja, da je med dobavitelji upravičenim odjemalcem na distribucijskem omrežju Elektro prodaja d. o. o. preseгла mejo enega odstotka tržnega deleža.

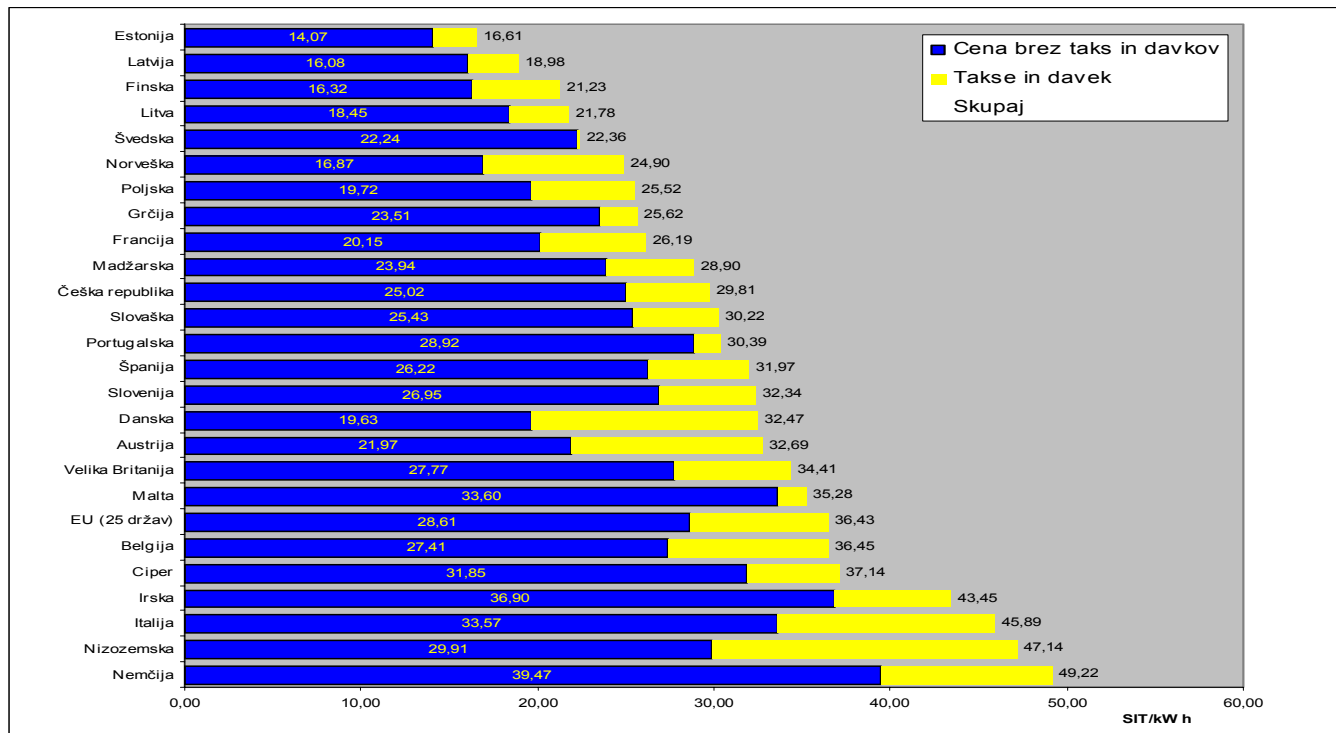
3.3.3.2 Cene električne energije

Končna cena električne energije je sestavljena iz cene za električno energijo in cene za uporabo elektroenergetskih omrežij. Cena električne energije upravičenim odjemalcem se je oblikovala tržno, za tarifne odjemalce pa jo je določala vlada.

3.3.3.2.1 Cene električne energije za upravičene odjemalce

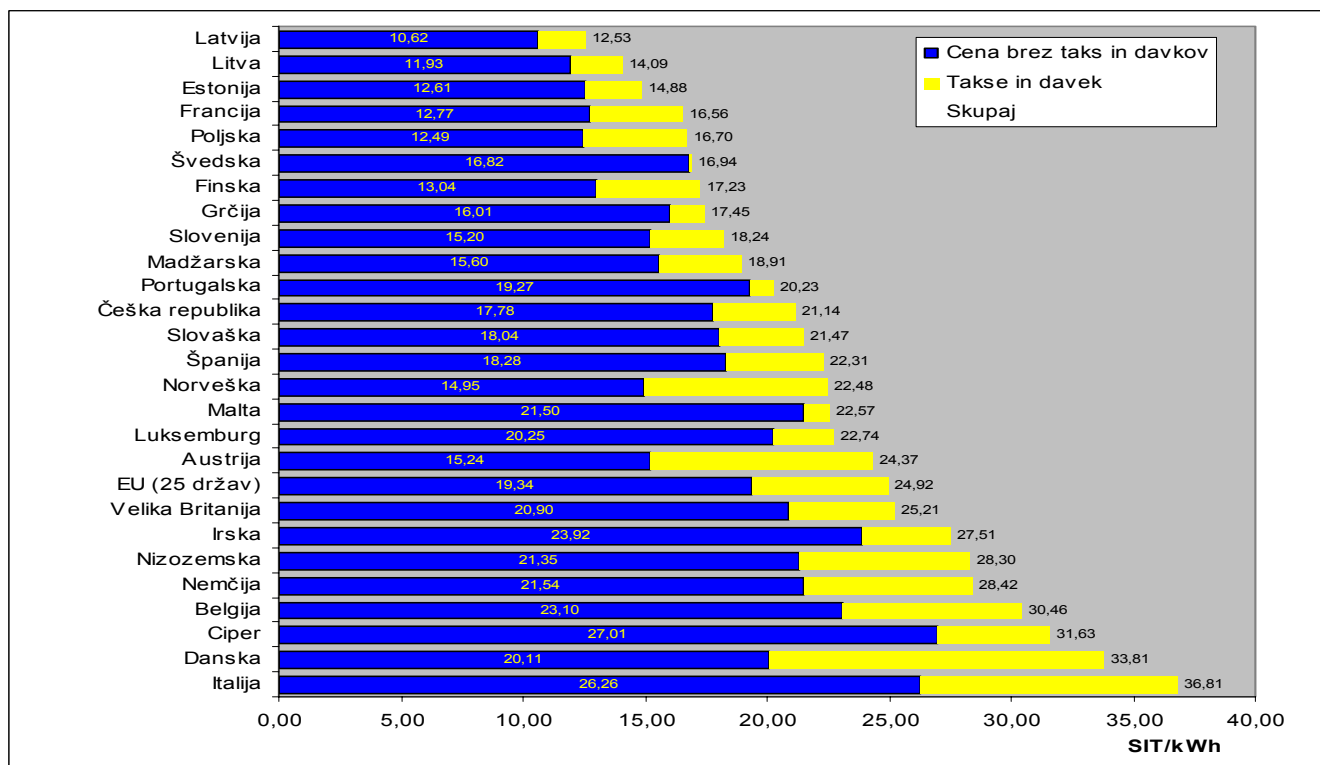
Upravičenim odjemalcem je bila električna energija dobavljana na podlagi pogodbenih razmerij. Cena je odvisna predvsem od napovedane količinske porabe in časovne dinamike porabe odjemalca v odvisnosti od faktorja obremenitve.

V nadaljevanju je prikazana primerjava cen električne energije na dan 1. julija 2006 za dva značilna odjemalca v industriji izbrana po metodologiji Eurostat. Prikazane so končne cene, v katere je vključena tudi cena za uporabo elektroenergetskih omrežij. Cene električne energije za industrijske odjemalce so se za različne porabniške skupine v primerjavi z julijem 2005 povečale v povprečju za 3,2 odstotka. Tako je cena brez taks in davka za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo 50 MWh znašala 26,95 tolarja za kWh, kar je 94,2 odstotka tehtane povprečne cene brez davkov in taks v EU (Slika 34). Cena za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo 2 GWh je znašala 15,20 tolarja za kWh, kar je 78,6 odstotka tehtane povprečne cene brez davkov in taks v EU. Cena za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo 24 GWh je znašala 13,09 tolarja za kWh ali 79,9 odstotka tehtane povprečne cene brez davkov in taks v EU (Slika 35).

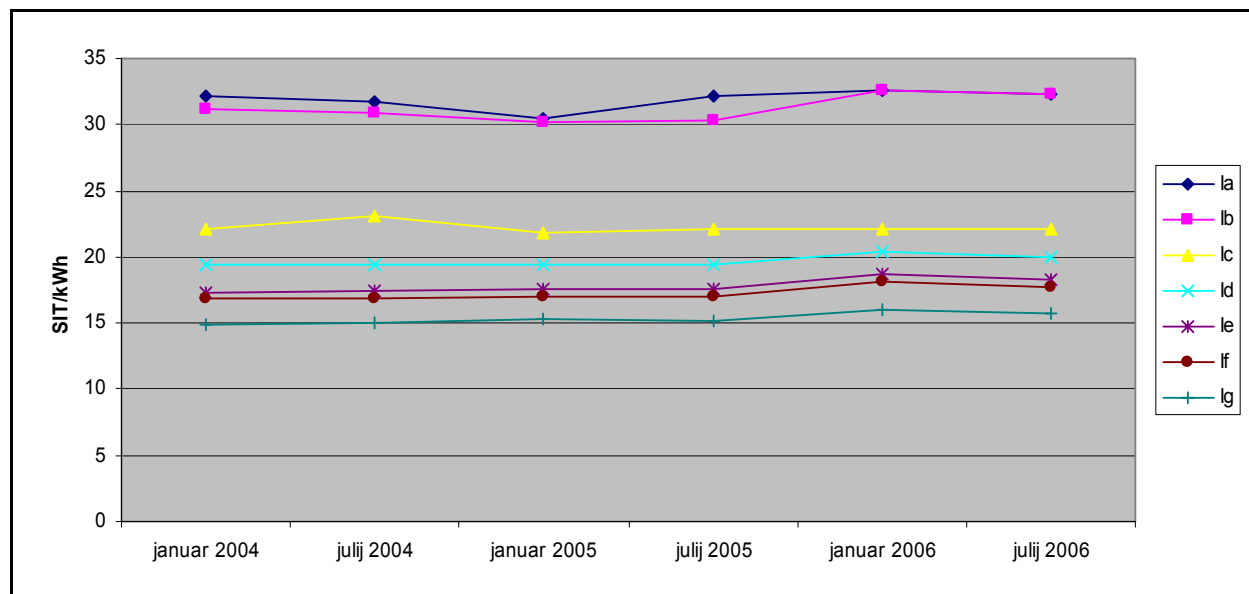
Slika 34: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo 50 MWh v državah EU in v Sloveniji julija 2006

Vir: Eurostat

Slika 35: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo 24 GWh v državah EU in v Sloveniji julija 2006

Vir: Eurostat

Slika 36: Gibanje cen električne energije v tolarjih za značilne industrijske odjemalce v Sloveniji

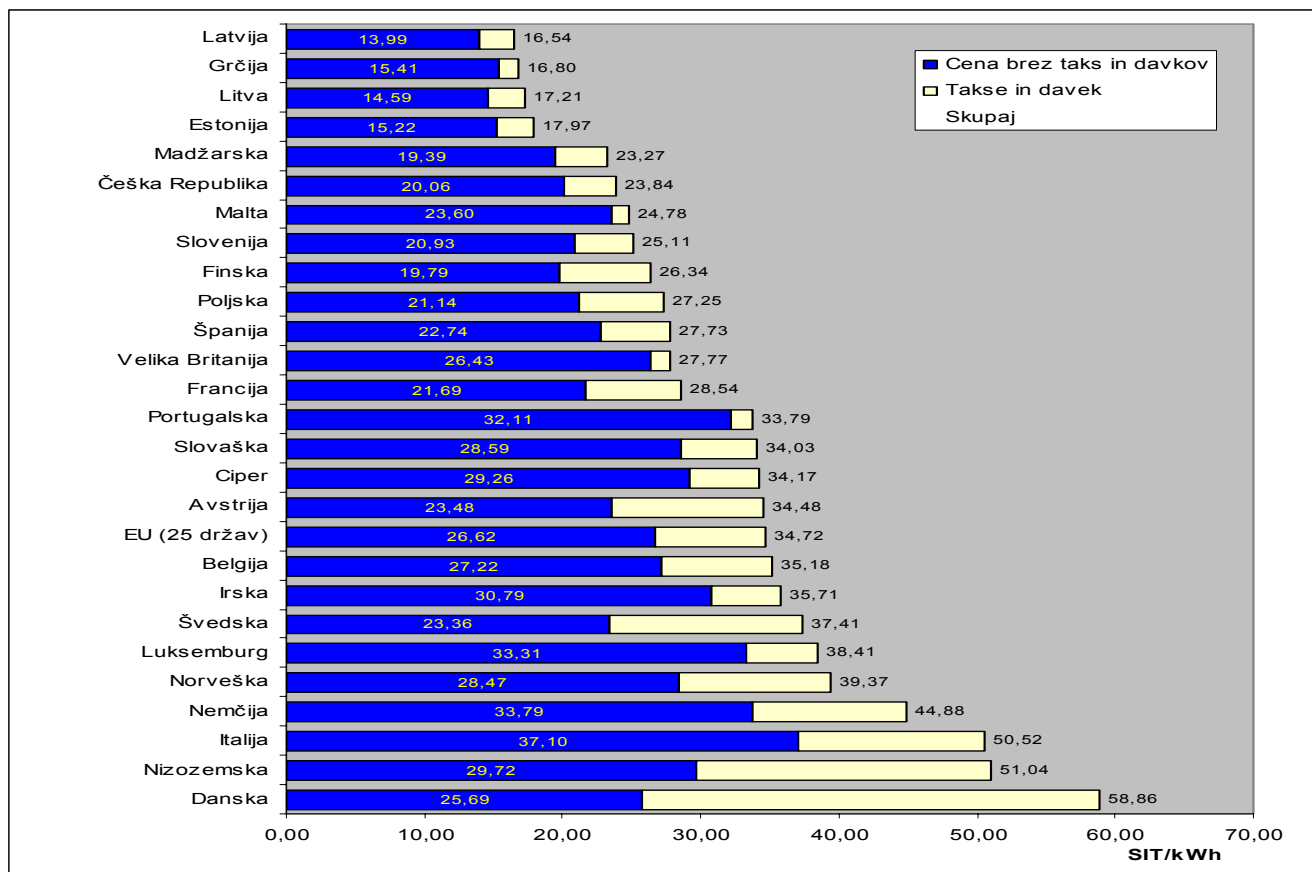
Vir: SURS

3.3.3.2 Cene električne energije za tarifne odjemalce

Od 1. julija 2004 se med tarifne odjemalce uvrščajo samo odjemalci, ki uporabljajo električno energijo za gospodinjske namene. Zanje se je cena električne energije tudi leta 2006 oblikovala na podlagi Uredbe o tarifnem sistemu za prodajo električne energije, ki določa, da je cena električne energije sestavljena iz:

- cene za uporabo elektroenergetskih omrežij,
- cene za dobavo električne energije odjemalcem,
- cene, ki pokriva stroške dobavitelja pri dobavi električne energije,
- trošarine ali takse na električno energijo in
- davka na dodano vrednost.

Vlada je 1. avgusta 2006 sprejela sklep o povečanju cene za dobavo električne energije gospodinjskim odjemalcem za 4,79 odstotka, zaradi česar so se končne cene za gospodinjske odjemalce povišale za 1,9 odstotka.

Slika 37: Primerjava skupne cene električne energije za gospodinjstvega odjemalca z letno porabo 3500 kWh v državah EU in v Sloveniji julija 2006

Vir: SURS

Primerjava z maloprodajnimi cenami gospodinjstev v EU kaže, da so cene v Sloveniji za odjemalce z letno porabo 3500 kWh 1. julija 2006 dosegale 78,6 odstotka tehtane povprečne cene v EU.

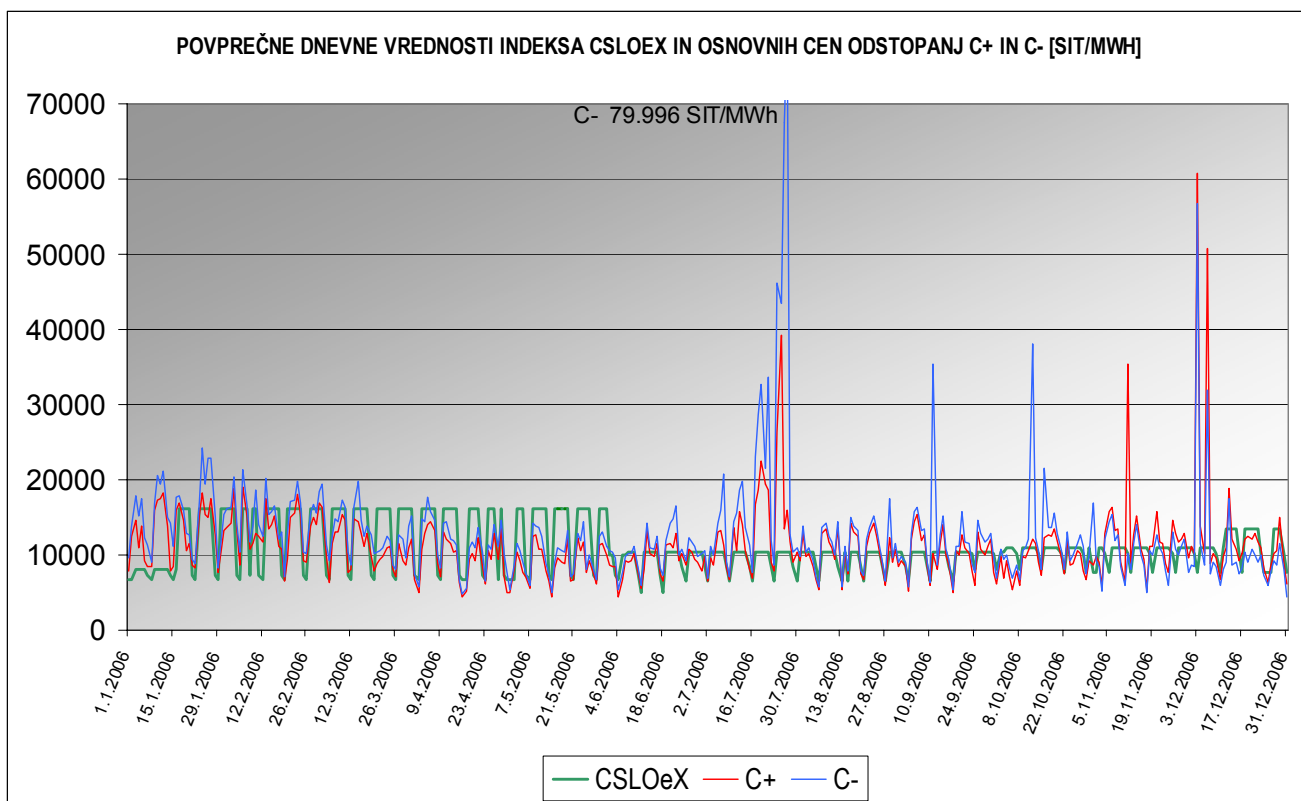
3.3.3.3 Izravnava odstopanj

Obračun odstopanj odjema in proizvodnje od prijavljenih vozni redov

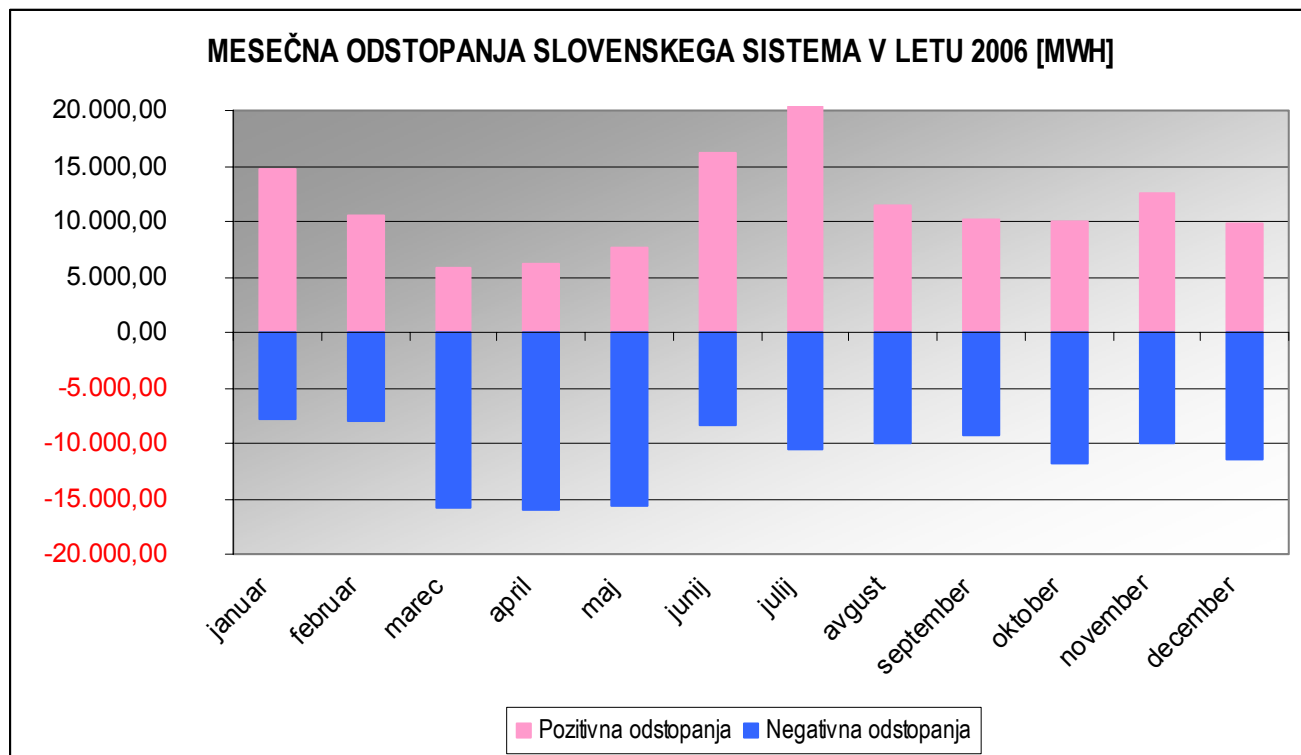
V letu 2006 je Borzen že tretje leto opravljal dejavnosti, povezane z obračunom odstopanj oddaje in odjema električne energije od prijavljenih vozni redov. Opravljali so količinski obračun odstopanj za bilančne skupine in bilančne podskupine ter finančni obračun za bilančne skupine. V okvir obračuna odstopanj spadajo bilančne skupine in podskupine, ki imajo v svoji skupini končne odjemalce ali proizvajalce električne energije, ki povzročajo odstopanja. Trgovske bilančne skupine ne zajemajo fizičnih primopredajnih mest in zato se zanje ne opravlja obračun. To se naredi le v primeru odstopanj, izhajajočih iz prijavljenih bilateralnih pogodb, ki jih potrdi SOPO. V preteklem letu so se takšni primeri pojavili v marcu, juliju, oktobru, novembru in decembru.

Indeks CSLOeX se je med letom le redko spreminjal, kar je posledica majhnega števila poslov na trgu. Osnovni ceni C+ in C- pa sta imeli kljub temu izrazito

dinamiko in sta sledili cenam v tujini. Največji skok cen odstopanj je opazen v drugi polovici julija, ko so tudi cene na tujih borzah dosegle izredno visoke vrednosti.

Slika 38: Povprečne dnevne vrednosti indeksa CSLOeX in osnovnih cen odstopanj C+ in C-
Vir: Borzen

Slika 39: Povprečna mesečna odstopanja slovenskega omrežja v letu 2006 [MWh]
Vir: Borzen

V letu 2006 je bilo registriranih 10 bilančnih skupin in 9 bilančnih podskupin, ki so bile vključene v bilančne skupine tako, kot kaže tabela 23.

Št.	Bilančne skupine	Bilančne podskupine
1	APT Power Trading SL d. o. o.	
2	C&G d. o. o.	
3	Electras Nova, d. o. o.	
4	Električni finačni tim, d. o. o.	Elektro prodaja, d. o. o.
5	Elektro Maribor, d. d.	
6	Atel Energija, d. o. o.	
7	EZPADA ENERGIJA, d. o. o.	
8	Holding Slovenske elektrarne d.o.o.	Elektro Celje, d. d.
		Elektro Gorenjska, d. d.
		Elektro Ljubljana, d. d.
		Elektro Primorska, d. d.
		Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o.
9	Istrabenz energetski sistemi, d.o.o.	IG Prodaja, d. o. o.
		Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o.
10	Korlea, d.o.o.	

Tabela 23: Seznam bilančnih skupin in bilančnih podskupin na območju Republike Slovenije na dan 31. 12. 2006

Vir: Borzen

3.3.4 Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence

1.1.1.1 Ugotovitve in ukrepi Urada RS za varstvo konkurence

Po podatkih Urada RS za varstvo konkurence ta ustanova leta 2006 ni uvedla nobenega postopka v zvezi s presojo omejevalnih ravnanj niti zlorab prevladujočega položaja na trgu z električno energijo. Odločal je o dveh priglašeni koncentracijah podjetij na trgu z električno energijo. To sta spremembi lastniške strukture oziroma nadzora v podjetjih Istrabenz Gorenje Energetski sistemi, energetske storitve, d. o. o., in Istrabenz Gorenje, trgovanje in prodaja električne energije, d. o. o. V obeh primerih je urad ugotovil skladnost s pravili konkurence in jima ni nasprotoval.

Urad ni izvajal dodatnih ukrepov za zagotovitev zadostnega števila udeležencev na trgu z električno energijo, niti za spodbujanje čezmejne izmenjave ter poštene in svobodne konkurence. Urad tudi ni izvedel nobenega postopka o prekršku iz njegove pristojnosti, ki bi se nanašal na trg z električno energijo.

1.1.1.2 Ugotovitve in ukrepi ministrstva, pristojnega za energijo

Na trgu z električno energijo je Ministrstvo za gospodarstvo leta 2006 opazilo nekaj diskriminacijskega obnašanja distribucijskih podjetij. Distribucijska podjetja še niso pravno ločena, v isti pravni osebi se izvajajo dejavnosti SODO in dobava upravičenim odjemalcem, zato jih ministrstvo obravnava kot udeležence trga.

Diskriminatornost se je kazala pri izvajanju GJS SODO, in sicer pri oskrbi s podatki, potrebnimi za delovanje dobaviteljev, predvsem pri bilančnem obračunu. Ministrstvo je dobilo več pritožb dobavitelja, ki organizacijsko ni povezan s podjetji za distribucijo električne energije.

V zvezi s tem je bila ugotovljena tudi pomanjkljivost predpisov, ki omogočajo različno interpretacijo v zvezi z obveznostjo SODO, da zagotavlja podatke za potrebe dobaviteljev. Ministrstvo je v zvezi z navedenimi ugotovitvami ukrepalo tako, da je v spremenjeni in dopolnjeni Uredbi o načinu izvajanja GJS SODO in GJS DTO natančneje določena obveznost izvajalca GJS SODO glede oskrbe udeležencev trga s podatki. Uredba določa tudi, da so stroški SODO zaradi oskrbe udeležencev trga s podatki o odjemalcih načeloma upoštevani že v plačilu za uporabo omrežja in se zato takšna oskrba s podatki ne plačuje posebej.

Za vzpostavitev konkurence na veleprodajnem trgu električne energije je na začetku leta 2006 Vlada RS začela s procesom vzpostavljanja drugega energetskega stebra. Najprej je prenesla Eles Gen, lastnika polovice nuklearne elektrarne Krško, v svojo neposredno last (prej v lasti Eles, izvajalca GJS SOPO). Hkrati se je Eles Gen (zdaj GEN energija, d. o. o.) začel na veleprodajnem trgu uveljavljati kot samostojen udeleženec, vlada pa je začela tudi proces priključitve Termoelektrarne Trbovlje k drugemu stebru, kot tudi prenos Savskih elektrarn in Termoelektrarne Brestanica s HSE na drugi steber. S tem je Vlada dejansko razdelila proizvodno trgovski del elektrogospodarstva na dva dela in s tem onemogočila vzpostavljanje prevladujočega udeleženca na veleprodajnem trgu v Sloveniji.

Na trgu ne veljajo posebne omejitve ali zahteve glede strukture pogodb o dobavi električne energije. Pravna ureditev zahteva, da je postopek zamenjave dobavitelja brezplačen.

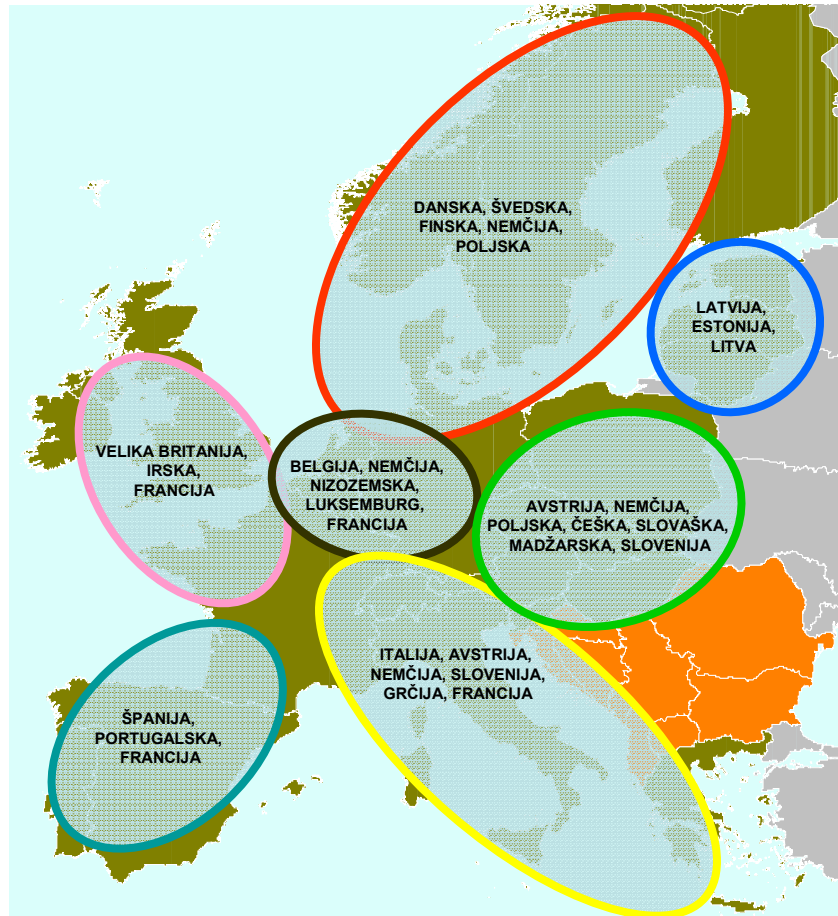
3.3.5 Notranji trg z električno energijo v EU

Kljub liberalizaciji notranjega energetskega trga je svobodna konkurenca še vedno ovirana. Komisija je zaradi precejšnjega dviga veleprodajnih cen električne energije, ki se jih ne da v celoti pojasniti z višjimi osnovnimi stroški goriv in okoljskimi obveznostmi, pa tudi zaradi nenehnih pritožb glede vstopnih ovir in omejenih možnosti izbire za odjemalce junija 2005 sprožila preiskavo o delovanju evropskih trgov plina in električne energije. Namen te preiskave je bil oceniti konkurenčne pogoje in ugotoviti razloge za opažene nepravilnosti pri delovanju trga. Tako na večini veleprodajnih trgov obstajajo nacionalni dominantni udeleženci, ki večino trgovanja izvajajo na bilateralni ravni, kar zavira razvoj borznega trgovanja, hkrati pa se ne pojavljajo novi udeleženci. Napredek je sicer viden, vendar je glede na razvoj cen na trgu prepočasen. V nekaterih državah EU (Francija, Nemčija, Španija) predstavlja vertikalna povezanost med proizvodnjo, prenosom, distribucijo ter dobavo električne energije razlog, da so onemogočeni dostopi novim udeležencem. Najbolj razviti so še vedno trgi v Veliki Britaniji in v skandinavskih državah. Preiskava je ugotovila, da je premalo spodbud za vlaganja v čezmejne prenosne zmogljivosti, ki bi zmanjšale dolgoročne prezasedenosti. Hkrati pa imajo članice različne tržne mehanizme, ki prav tako onemogočajo neposredno čezmejno povezovanje trgov.

Evropska komisija je na podlagi Lizbonske strategije sprejela pomembno pobudo za pospešitev razvoja notranjega trga z električno energijo. Direktorat za energijo pri Evropski komisiji je predlagal Zeleno knjigo, ki predvideva predloge za ukrepanje na naslednjih področjih:

- konkurenčnost na notranjem trgu z energijo,
- diverzifikacija energetskega virov,
- solidarnost med državami, da bi preprečili nastanek kriz povezanih z oskrbo z energijo,
- trajnostni razvoj ob zagotovitvi dolgoročnejšega zanesljivega in predvidljivega naložbenega okvirja za nadaljnji razvoj čistih in obnovljivih virov energije,
- inovacije in tehnologije na področju energetike,
- zunanja politika držav EU za soglasno nastopanje na svetovnih energetskega trgih.

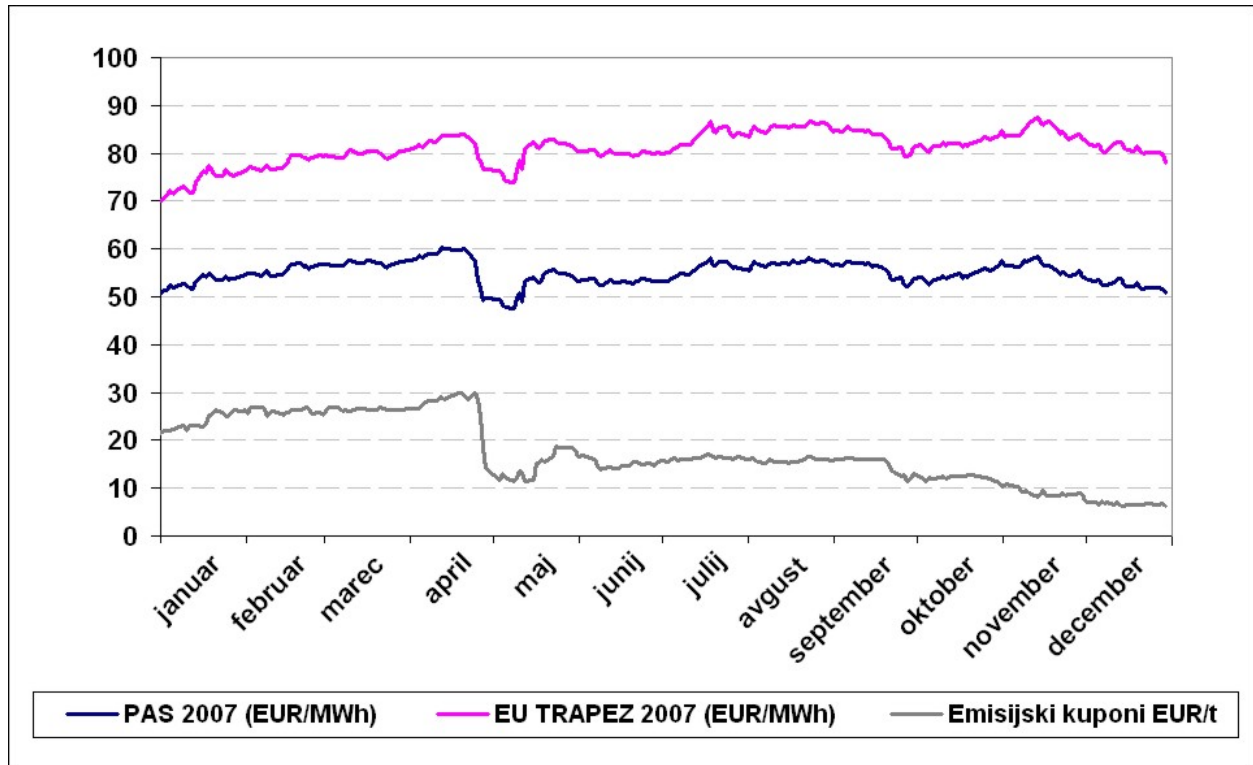
Razvit enotni trg je končni cilj skupne evropske energetske politike. ERGEG je glede na že sprejeto Uredbo (ES) št. 1228/2003 o pogojih za dostop do omrežja za čezmejne izmenjave električne energije na Firenškem forumu leta 2004 predlagal vzpostavitev regionalnih trgov. Določitev območij regionalnih trgov kaže slika 40.

Slika 40: Območja regionalnih trgov z električno energijo

Vir: agencija

Za leto 2006 je bilo značilno nihanje cene električne energije na evropskem trgu. Kljub nihanju pa so cene električne energije ob koncu leta pristale na skoraj enakih vrednostih, kot so bile v začetku leta. Opazna sta bila dva večja padca, in sicer v maja ter ob koncu leta. Vzroke za omenjena padca lahko iščemo v znižanju cen emisijskih kuponov in razmeroma visokih temperaturah ob koncu leta.

Slika 41: Gibanje cen produktov v letu 2006 na terminskem trgu za pasovno in trapezno električno energijo, dobavljivo v letu 2007 ter gibanje cene emisijskih kuponov v letu 2006

Vir: EEX

EU si prizadeva čim bolj zmanjšati vplive energetike na okolje. Države članice so bile tudi v letu 2006 dejavne na področju vzpostavljanja in izvajanja mehanizmov za spodbujanje rabe obnovljivih virov energije in zmanjševanje rabe primarnih virov energije ter zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov.

Uveljavljena je že evropska trgovalna shema z emisijami CO₂, spodbuja pa se tudi visokoučinkovita soproizvodnja toplote in električne energije. Prav tako potekajo raziskave o možnostih skladiščenja CO₂.

Zelo pomemben mehanizem za posredno zmanjševanje vplivov na okolje je tudi certificiranje električne energije. Trg s tako imenovanimi tržnimi zelenimi certifikati in s potrdili o izvoru električne energije se razvija, njegovi udeleženci pa sodelujejo pri oblikovanju enotnega sistema trgovanja.

3.3.6 Odločanje o sporih in pritožbah

Agencija je v letu 2006 prejela v odločanje v upravnem postopku na prvi stopnji v sporih med uporabniki omrežja in sistemskimi operaterji oziroma organizatorjem trga tri zahteve za odločanje, od teh je bil v dveh upravnih zadevah vložen upravni spor.

Agencija v upravnem postopku odloča tudi o pritožbah zoper odločbe sistema operaterja o soglasju za priključitev, torej kot upravni organ na drugi stopnji. Leta 2006 je bilo na tem področju vloženih 18 zahtev za odločanje, od katerih je bilo 14 pravnomočno rešenih, dve zadevi pa sta bili odstopljeni pristojnemu organu.

V primerjavi z letom 2005, ko je bilo na agencijo vloženih 24 zahtev za odločanje v upravnem postopku, je število zahtev za odločanje ostalo v letu 2006 skoraj nespremenjeno, saj je bilo skupno vloženo 21 zahtev za odločanje. Bistveno pa se je spremenila struktura vloženih zahtev. V primerjavi z letom 2005 je bilo za odločanje na prvi stopnji vloženih 22 zahtev, leta 2006 pa samo tri. Za odločanje na drugi stopnji pa sta bili v letu 2005 vloženi le dve zahtevi, leta 2006 pa je bilo vloženih kar 18 zahtev.

Ministrstvo za gospodarstvo je v letu 2006 kot drugostopni upravni organ odločalo v treh upravnih zadevah; v njih je pritožbe zavrnilo in potrdilo odločbe agencije.

4 ZEMELJSKI PLIN

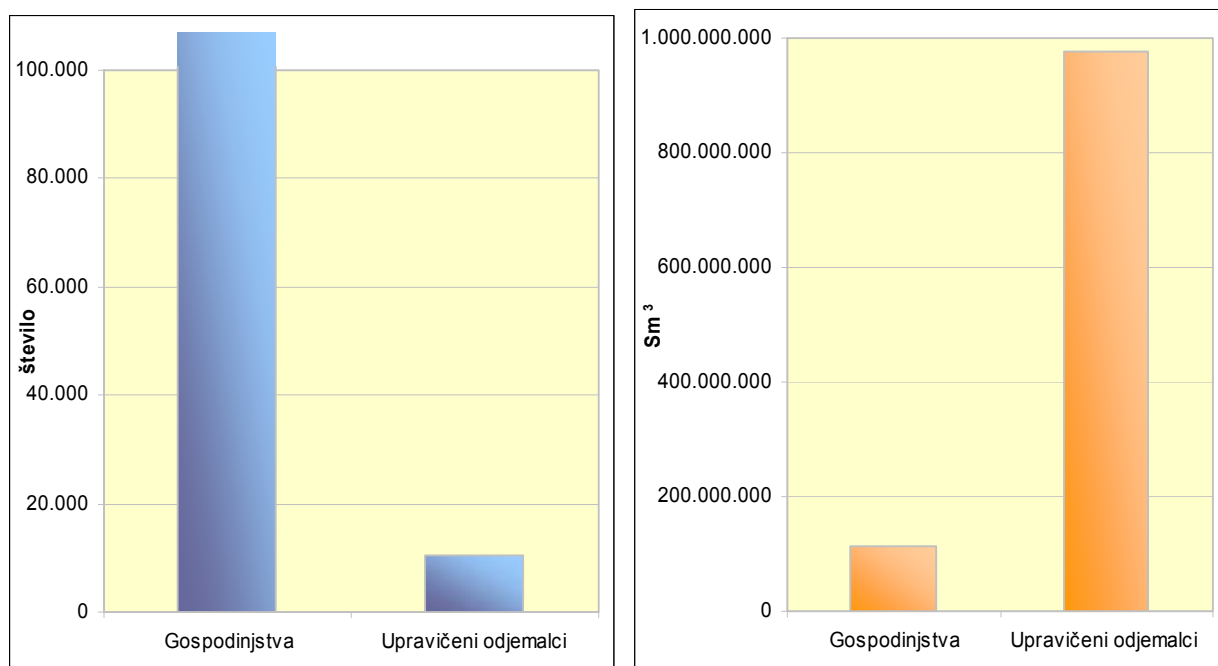
4.1 Splošno

Leta 2006 so končni odjemalci porabili 1.094.050 tisoč Sm^3 zemeljskega plina oziroma 3 odstotke manj kot leta 2005. Število odjemalcev je naraslo za pet odstotkov oziroma z 111.919 na 117.514 odjemalcev.

Na trgu zemeljskega plina so imeli leta 2006 status upravičenega odjemalca vsi odjemalci razen gospodinjstev. Gospodinjstva bodo postali upravičeni odjemalci s 1. julijem 2007, ko se bo trg z zemeljskim plinom popolnoma odprl. Število upravičenih odjemalcev se je v letu dni povišalo za 1.041 na 10.395, število gospodinjstev pa je naraslo z 102.565 na 107.119.

Stopnja odprtosti trga je izražena v odstotku porabljenega zemeljskega plina upravičenih odjemalcev glede na celotno porabo zemeljskega plina in znaša 90 odstotkov. Stopnja odprtosti trga se v letu 2006 glede na leto 2005 ni spremenila.

Leta 2006 so trg z zemeljskim plinom zaznamovale naraščajoče cene zemeljskega plina in omejitve v dobavi. Pomembne dejavnosti so potekale na področju urejanja reguliranega dostopa do distribucijskega omrežja zemeljskega plina.

Slika 42: Število upravičenih in gospodinjstev odjemalcev zemeljskega plina in njihova poraba

Vir: podatki podjetij

4.2 Reguliranje in regulirane dejavnosti

4.2.1 Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti

4.2.1.1 Splošno

Na področju zemeljskega plina so bile v letu 2006 regulirane naslednje dejavnosti:

- dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina,
- dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina,
- dobava zemeljskega plina tarifnim odjemalcem.

Regulirana dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina se izvaja v obliki obvezne republiške gospodarske javne službe. Izvajalec te dejavnosti je Geoplin plinovodi, d. o. o.

Regulirani dejavnosti dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina in dobava zemeljskega plina tarifnim odjemalcem se izvajata v obliki izbirne lokalne gospodarske javne službe. Na območju Slovenije izvajajo ti dve dejavnosti naslednja podjetja za distribucijo zemeljskega plina:

- Adriaplin, d. o. o.,
- Domplan, d. d.,
- Energetika Celje, d. o. o.,
- Energetika Ljubljana, d. o. o.,
- Javno podjetje plinovod Sevnica,
- Istrabenz plini, d. o. o.,
- JEKO-IN, d. o. o.,
- Javno komunalno podjetje Slovenj Gradec, d. o. o.,
- Komunalno podjetje Velenje, d. o. o.,
- Komunalno podjetje Vrhnika, d. d.,
- Loška komunala, d. d.,
- Mestni plinovodi, d. o. o.,
- Petrol Energetika, d. o. o.,
- Petrol, d. d.,
- Petrol Plin, d. o. o.,
- Plinarna Maribor, d. d.,
- Plinstal, d. d.

Poleg dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina in dobave zemeljskega plina tarifnim odjemalcem opravljajo podjetja za distribucijo zemeljskega plina tudi druge energetske ali tržne dejavnosti.

Agencija je v letu 2006 regulirala cene za uporabo prenosnega omrežja, končne cene za odjemalce, priključene na distribucijsko omrežje, pa so regulirale lokalne skupnosti.

4.2.1.2 Prenos zemeljskega plina

Prenos zemeljskega plina po prenosnem omrežju je leta 2006 izvajal Geoplin plinovodi, d. o. o. v samostojni pravni osebi. GJS dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina se je financirala iz omrežnine, ki jo je določil systemski operater na podlagi Akta o določitvi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za prenosno omrežje zemeljskega plina in Akta o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina.

Systemski operater prenosnega omrežja opravlja predvsem naslednje naloge:

- prenos zemeljskega plina po visokotlačnem in srednjetačnem omrežju zemeljskega plina v Sloveniji,
- upravljanje prenosnega omrežja zemeljskega plina,
- načrtovanje, gradnja in vzdrževanje prenosnega omrežja.

Naloge systemskega operaterja prenosnega omrežja izhajajo iz določil EZ, Uredbe o načinu izvajanja gospodarske javne službe dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina, Systemskih obratovalnih navodil za prenos zemeljskega plina in Splošnih pogojev za dobavo in odjem zemeljskega plina iz prenosnega omrežja.

4.2.1.2.1 Prenosno omrežje zemeljskega plina

Prenos zemeljskega plina poteka od mejnih merilno-regulacijskih postaj, na katerih se zemeljski plin prevzema iz sosednjih prenosnih omrežij, do predajnih mest, na katerih se predaja končnim odjemalcem oziroma v distribucijo po distribucijskih omrežjih. Slovenija je povezana s prenosnimi omrežji zemeljskega plina Avstrije (MRP Ceršak), Italije (MRP Šempeter) in Hrvaške (MRP Rogatec).

Prenosno omrežje zemeljskega plina je leta 2006 sestavljalo 741 kilometrov cevovodov z nazivnim tlakom višjim od 16 barov, 219 kilometrov cevovodov z nazivnim tlakom nižjim od 16 barov, 173 merilno-regulacijskih postaj, 41 merilnih postaj in kompresorska postaja v Kidričevem.

Slika 43: Prenosno omrežje zemeljskega plina

Vir: Geoplin plinovodi, d. o. o., agencija

Po prenosnem omrežju je bilo za odjemalce v Sloveniji prenesenih 1090 milijonov Sm^3 zemeljskega plina, za odjemalce zunaj Slovenije (tranzit) pa je bilo prenesenih 1690 milijonov Sm^3 zemeljskega plina. Prenos je bil v letu 2006 manjši kot v letu 2005 zaradi manjšega odjema.

Prenosno omrežje je visoko izkoriščeno, najbolj je obremenjena prenosna pot zemeljskega plina v smereh Ceršak–Rogatec–Šempeter. Povprečna mesečna izkoriščenost te prenosne poti je bila od 78 do 90 odstotkov, povprečne dnevne izkoriščenosti pa so se približale 97 odstotkom. Zelo obremenjena prenosna pot je tudi smer Ceršak–Rogatec, saj je v poletnih mesecih znašala povprečna mesečna izkoriščenost do 90 odstotkov, povprečna dnevna izkoriščenost pa je dosegla tudi 99-odstotno izkoriščenost.

Prenos zemeljskega plina za slovenske odjemalce je v letu 2006 potekal v okviru zakupljenih zmogljivosti. Načrtovan prenos v višini 967 milijonov Sm^3 je bil presežen za 12 odstotkov zaradi nižjih temperatur v začetnih mesecih leta, dodatnega zakupa zmogljivosti odjemalcev na prenosu in povečanih potreb industrijskih odjemalcev po zemeljskem plinu.

Na slovenskem prenosnem omrežju je bilo leta 2006 izvedenih 17 načrtovanih prekinitev prenosa v skupnem času 125 ur. Nenačrtovanih prekinitev ni bilo. Načrtovane in nenačrtovane omejitve prenosa zemeljskega plina do slovenskega prenosnega omrežja so bile zabeležene v vseh mesecih leta v skupno 237 dneh. Zato je dobavitelj dobavljal zemeljski plin iz skladišč, sistemski operater prenosnega omrežja pa je omejeval prevzem zemeljskega plina za pogodbeno prekinljive odjemalce.

4.2.1.2.2 Poslovanje sistemskega operaterja prenosnega omrežja

Prihodki sistemskega operaterja so omrežnina za prenosno omrežje in drugi prihodki, povezani z opravljanjem dejavnosti. Geoplin plinovodi, d. o. o., je poslovno leto 2006 končal s čistim izidom v višini 2291,6 milijona tolarjev (9,563 milijona evrov), kar je 7,9 odstotka več kot v letu 2005. Na dober poslovni rezultat je vplival dodaten zakup prenosnih zmogljivosti med letom in večji obseg drugih storitev, povezanih z opravljanjem dejavnosti. V družbi je bilo konec leta zaposlenih 139 delavcev ali štirje manj kot leto pred tem.

4.2.1.2.3 Lastništvo sistemskega operaterja prenosnega omrežja

Sistemski operater prenosnega omrežja deluje v samostojni pravni osebi, ki ne opravlja druge dejavnosti. Sistemski operater prenosnega omrežja zemeljskega plina Geoplin plinovodi, d. o. o., je v 100-odstotni lasti družbe Geoplin, d. o. o., ki opravlja dejavnost dobave zemeljskega plina. Sistemski operater zagotavlja upravljaljske in organizacijske ukrepe skladno z 31.b členom EZ.

4.2.1.2.4 Naložbe v prenosno omrežje

Leta 2006 je sistemski operater prenosnega omrežja za gradnjo in obnovitev prenosnega omrežja namenil 2379 milijona tolarjev (9,9 milijona evrov). Sistemski operater prenosnega omrežja je 79 odstotkov naložb financiral z amortizacijo, preostale pa so bile financirane z drugimi viri.

Do konca leta 2006 so bile končane naložbe v merilno-regulacijske postaje Blisk, Impol in Otiški vrh, prestavljen je bil plinovod v Laškem in zgrajen novi priključek za odjemalce na distribucijskem omrežju Mestne občine Celje.

Naložbe, ki bodo v prihodnjih letih omogočile povečanje prenosnih zmogljivosti in izboljšanje zanesljivosti prenosnega omrežja, so se izvajale v letu 2006, pripravljen pa je bil tudi načrt naložb za prihodnja leta. Med najpomembnejše načrtovane objekte spadajo kompresorska postaja Ajdovščina in graditev magistralnega plinovoda M1 in M2. Aktivnosti so prikazane v tabeli 24.

Objekt	Aktivnosti 2006	Aktivnosti v naslednjih letih
Kompresorska postaja Ajdovščina	<ul style="list-style-type: none"> državni lokacijski načrt projektna dokumentacija služnostne pogodbe 	<ul style="list-style-type: none"> gradbeno dovoljenje gradnja
Razširitev kompresorske postaja Kidričevo	<ul style="list-style-type: none"> priprava državnega lokacijskega načrta 	<ul style="list-style-type: none"> gradnja v letih 2009 in 2010
Plinovod M1/1 Ceršak – Kidričevo	<ul style="list-style-type: none"> usklajeni razvojni programi s sosednjo državo (Avstrija) pridobljeno energetska dovoljenje 	<ul style="list-style-type: none"> priprava državnega lokacijskega načrta
Plinovod M1/1 Kidričevo – Rogatec	<ul style="list-style-type: none"> državni lokacijski načrt gradbeno dovoljenje 	<ul style="list-style-type: none"> gradnja v letih 2007 in 2008
Plinovod M2/1 Rogaška Slatina – Trojane	<ul style="list-style-type: none"> priprava državnega lokacijskega načrta 	<ul style="list-style-type: none"> gradnja v letih 2009 in 2010
Plinovod M2/1 Trojane – Vodice	<ul style="list-style-type: none"> priprava državnega lokacijskega načrta 	<ul style="list-style-type: none"> gradnja v letih 2009 in 2010
Sprejemno – oddajna čistilna naprava Šempeter	<ul style="list-style-type: none"> končana gradnja pridobljeno uporabno dovoljenje 	

*Tabela 24: Pregled aktivnosti, povezanih z naložbami v prenosno omrežje zemeljskega plina
Vir: agencija*

Naložbe v prenosno omrežje zemeljskega plina se izvajajo na podlagi dolgoročnega razvojnega načrta, ki ga je pripravil Geoplin plinovodi, d. o. o., in velja za obdobje 2005–2014. Načrt je usklajen z Resolucijo o nacionalnem energetskega programu.

Naložbe v prenosno omrežje bodo podvojile prenosne zmogljivosti in bodo namenjene novim zahtevam za prenos zemeljskega plina za načrtovane termoenergetske objekte (TE Šoštanj, TE Trbovlje, TE-TOL) ter za široko porabo in industrijo. Dodatne prenosne zmogljivosti so predvidene za cevovode zemeljskega plina, ki bodo potekali od Ceršaka prek Kidričevega, Rogatca, Rogaške Slatine do Vodice in Ljubljane ter od Ajdovščine do Pirana. Skupna dolžina vseh načrtovanih novih prenosnih plinovodov je 450 kilometrov. Načrtovana je tudi gradnja dveh kompresorskih postaj. V skladu z razvojnimi načrtom systemskega operaterja prenosnega omrežja naj bi v obdobju 2005–2010 naložbe skupaj znašale 86 milijard tolarjev (359 milijonov evrov).

Naložbe v nove proizvodne vire zemeljskega plina niso predvidene, potekajo pa raziskave o tehničnih in ekonomskih možnostih za gradnjo skladišča zemeljskega plina. Neposredne spodbude za morebitno gradnjo novih prenosnih poti za uvoz in skladiščenje zemeljskega plina niso bile podeljene.

4.2.1.3 Distribucija zemeljskega plina

Distribucija zemeljskega plina je izbirna lokalna GJS. Opravljajo jo systemski operaterji distribucijskih omrežij zemeljskega plina na posameznem distribucijskem omrežju lokalne skupnosti. Leta 2006 je delovalo 17 systemskih operaterjev distribucijskih omrežij v 63 lokalnih skupnostih. GJS dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina je lahko organizirana v obliki javnega podjetja, ki ga ustanovi lokalna skupnost, ali pa je urejena s koncesijskim

aktom med koncesionarjem in lokalno skupnostjo kot koncedentom. Leta 2006 je imelo 48 lokalnih skupnosti to dejavnosti organizirano s koncesijskim razmerjem med koncesionarjem in lokalno skupnostjo, v 13 lokalnih skupnostih delujejo javna podjetja za opravljanje teh dejavnosti, v dveh lokalnih skupnostih pa se gospodarska javna služba izvaja v drugačni obliki.

Podjetje	Oblika razmerja	Občina, kjer izvajajo svojo dejavnost
Adriaplin, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Ajdovščina, Bled, Brežice, Ptuj, Laško, Logatec, Kamnik, Krško, Nova Gorica, Radeče, Rogaška Slatina, Šempeter - Vrtojba, Šentjur, Štore, Vipava, Vojnik, Zagorje
Domplan, d. d.	Koncesijsko razmerje, pogodba	Kranj, Naklo
Energetika Celje, d. o. o.	Javno podjetje	Celje
Energetika Ljubljana, d. o. o.	Javno podjetje	Brezovica, Dobrova - Polhov Gradec, Dol pri Ljubljani, Ig, Mestna občina Ljubljana, Medvode, Škofljica
Javno podjetje plinovod Sevnica	Javno podjetje	Sevnica
Istrabenz plini, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Novo mesto
JEKO-IN, d. o. o.	Javno podjetje	Jesenice
Javno komunalno podjetje Slovenj Gradec, d. o. o.	Javno podjetje	Slovenj Gradec
Komunalno podjetje Velenje, d. o. o.	Javno podjetje	Velenje
Komunalno podjetje Vrhnika, d. d.	Javno podjetje	Vrhnika
Loška komunala, d. d.	Koncesijsko razmerje	Škofja Loka
Mestni plinovodi, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Ormož, Lendava, Ljutomer, Murska Sobota, Polzela, Prebold, Radenci, Zreče, Žalec, Hrastnik
Petrol Energetika, d. o. o.	Koncesijsko razmerje, vlaganje javnega kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava	Dravograd, Prevalje, Mežica, Ravne na Koroškem
Petrol, d. d.	Koncesijsko razmerje	Domžale, Trzin, Mengeš
Petrol Plin, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Beltinci, Odranci, Radovljica, Rogatec, Sežana, Turnišče, Tržič, Vodice
Plinarna Maribor, d. d.	Koncesijsko razmerje	Hoče - Slivnica, Maribor, Ruše
Plinstal, d. d.	Koncesijsko razmerje	Žirovnica

Tabela 25: Izvajanje reguliranih dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja in dobave tarifnim odjemalcem

Vir: agencija

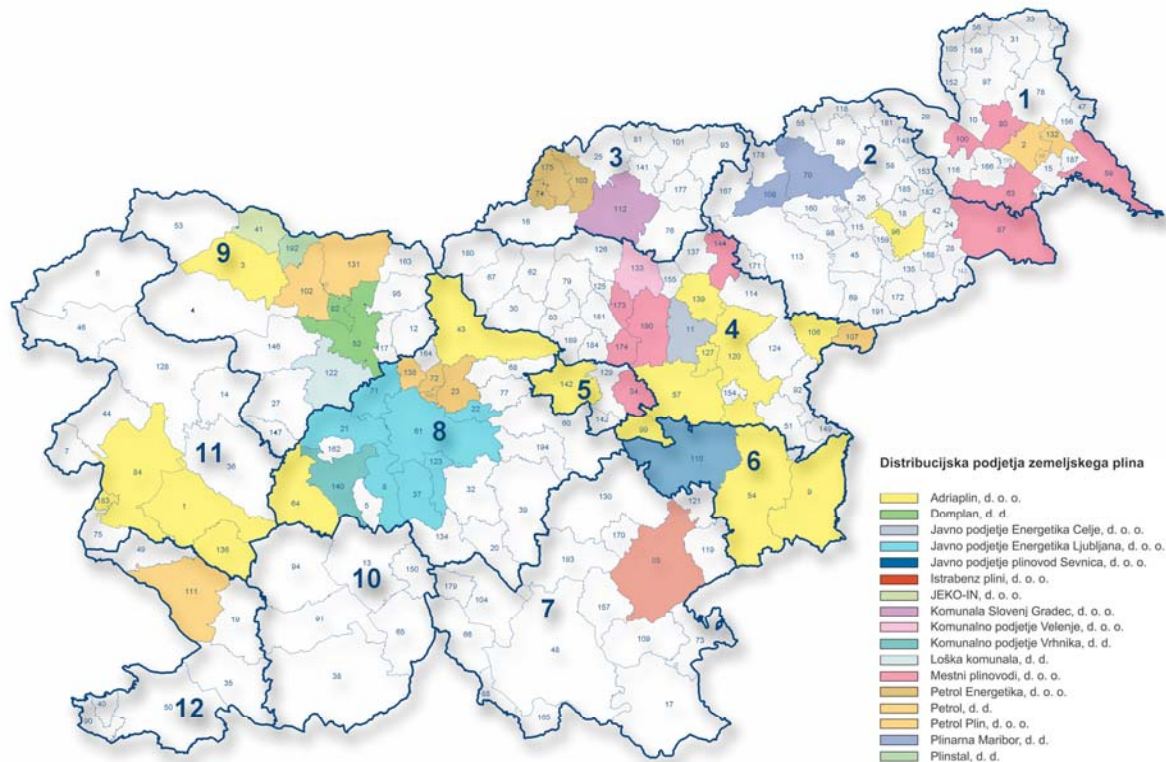
Naloge systemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina so navedene v določilih EZ in obsegajo predvsem:

- distribucija zemeljskega plina,
- obratovanje, vzdrževanje in razvoj distribucijskega omrežja,
- zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti omrežja.

V Sloveniji distribucijo zemeljskega plina opravljajo podjetja, ki dobavljajo zemeljski plin manj kot 100.000 odjemalcem. Zato ni zahtevana pravna ločitev dejavnosti, temveč zadostuje računovodska. To pomeni, da morajo imeti podjetja za distribucijo za vsako energetska dejavnost ločene računovodske izkaze, kar omogoča pregleden prikaz končne cene zemeljskega plina.

Distribucijska omrežja zemeljskega plina so dobro urejena v večjih mestih in naseljih ob prenosnem omrežju zemeljskega plina. Leta 2006 se je distribucija

zemeljskega plina pričela izvajati v Dravogradu. Slika 44 prikazuje območja lokalnih skupnosti, kjer delujejo sistemski operaterji distribucijskih omrežij.

Vir: Javna agencija RS za energijo - december 2005

Slika 44: Območja izvajanja distribucije zemeljskega plina v lokalnih skupnostih v Sloveniji
Vir: agencija

V Sloveniji je bilo leta 2006 skupno 3121 kilometrov distribucijskih vodov zemeljskega plina z različnimi tlačnimi nivoji. Največ, kar 55 odstotkov distribucijskih vodov deluje s tlakom nižjim od 100 milibarov in le odstotek s tlakom nad štirimi bari.

Dolžina omrežja za tlačni nivo od 4 do 16 barov	29 km
Dolžina omrežja za tlačni nivo od 100 milibarov do 4 bare	1.369 km
Dolžina omrežja za tlačni nivo do 100 milibarov	1.723 km
Število merilnih postaj	28
Število merilno-regulacijskih postaj	151

Tabela 26: Tehnične značilnosti distribucijskih omrežij zemeljskega plina v Sloveniji konec leta 2006

Vir: agencija

Zanesljivo in varno delovanje distribucijskega omrežja zemeljskega plina je mogoče zagotavljati le z rednimi in izrednimi vzdrževalnimi deli. Redna vzdrževalna dela so

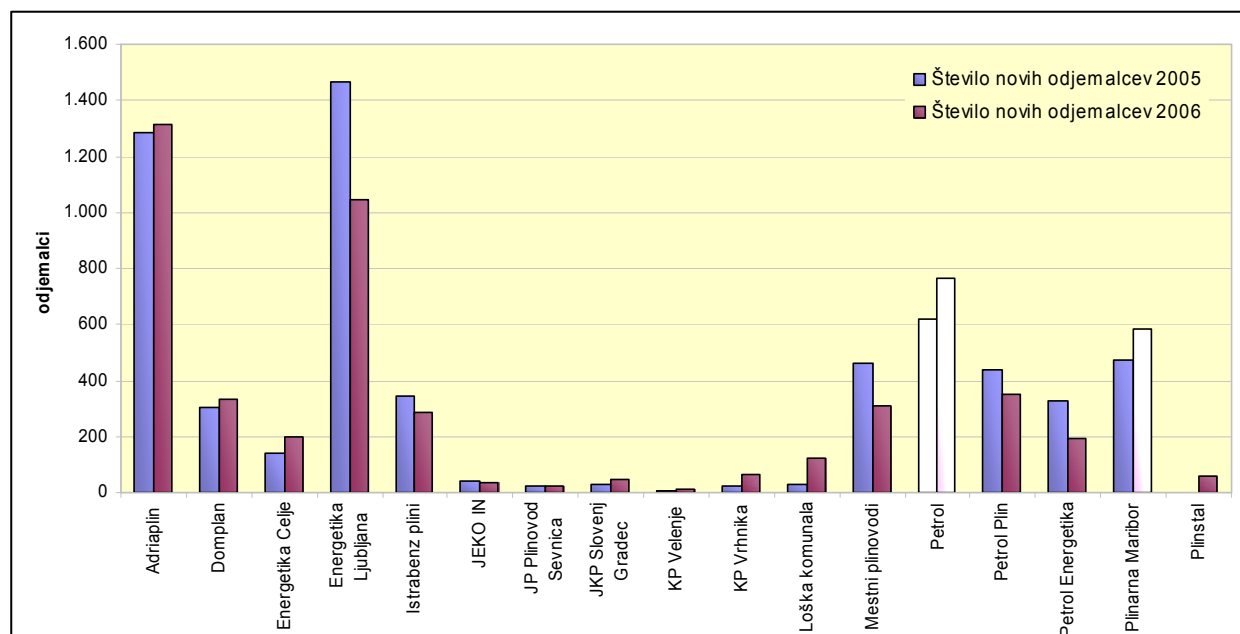
opravljena v povprečju v manj kot enem dnevu, le v nekaterih primerih v nekaj dneh. Skupaj je bilo na distribucijskih omrežjih 542 načrtovanih prekinitev dobave.

Izredna popravila so bila potrebna predvsem zaradi poškodb na omrežju. Skupaj je bilo 68 nenačrtovanih prekinitev dobave, ki so skupaj trajale 296 ur.

4.2.1.3.1 Odjemalci, priključeni na distribucijsko omrežje

Z razvojem distribucijskih omrežij se nanje priključujejo novi odjemalci zemeljskega plina. Odjemalci, ki se želijo priključiti na distribucijsko omrežje zemeljskega plina morajo pridobiti soglasje za priključitev, ki je pogoj za fizično priključitev na omrežje.

Leta 2006 so sistemski operaterji distribucijskih omrežij izdali 6514 soglasij za priključitev, na novo pa je bilo priključenih 5734 odjemalcev.

Slika 45: Gibanje števila novih odjemalcev na distribucijskih omrežjih

Vir: agencija

Soglasje za priključitev sistemski operaterji distribucijskega omrežja izdajo v povprečju v manj kot 30 dneh, ponekod pa je soglasje lahko izdano največ v 180 dneh. Fizična priključitev na omrežje traja od enega do pet dni.

Odjemalci, priključeni na distribucijska omrežja zemeljskega plina, leta 2006 še niso imeli regulirane cene za uporabo distribucijskega omrežja. Oskrbovani so bili pod pogoji tarifnih sistemov posameznih lokalnih skupnosti, ki so oblikovale cene glede na določila pogodb ali drugače urejenega razmerja med lokalno skupnostjo in podjetjem za distribucijo. Le nekateri industrijski odjemalci, ki s svojimi posebnostmi vplivajo na omrežja, so imeli ceno zemeljskega plina dogovorjeno s podjetjem za distribucijo, vsi drugi industrijski odjemalci pa so kljub statusu upravičenega odjemalca imeli ceno zemeljskega plina določeno na podlagi tarifnega sistema.

Odjemalci, ki so priključeni na distribucijska omrežja zemeljskega plina, uporabljajo zemeljski plin predvsem za kuhanje, pripravo tople vode in ogrevanje. 97 odstotkov odjemalcev porabi do 4500 Sm³ zemeljskega plina na leto, vendar skupno porabijo le 35 odstotkov celotne porabe odjemalcev zemeljskega plina, priključenih na distribucijsko omrežje.

4.2.1.3.2 Poslovanje sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij

Končna cena zemeljskega plina za odjemalce, priključene na distribucijska omrežja, leta 2006 sicer še ni bila ločena na regulirani in tržni del, podjetja pa so v računovodskih izkazih že ločeno izkazovala posamezne energetske dejavnosti.

4.2.1.3.3 Lastniška struktura sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij in lastništvo omrežij

Podjetja za distribucijo zemeljskega plina so večinoma v lasti domačih pravnih oseb. Le eno podjetje je v lasti fizične osebe in le eno nima večinskih lastnikov.

Lastništvo	Število podjetij
Večinska last ene ali več občin	6
Večinska last domače pravne osebe	7
Večinska last tuje pravne osebe	2
Večinska last fizične osebe	1
Ni večinskih lastnikov	1

Tabela 27: Lastniška struktura distribucijskih podjetij zemeljskega plina

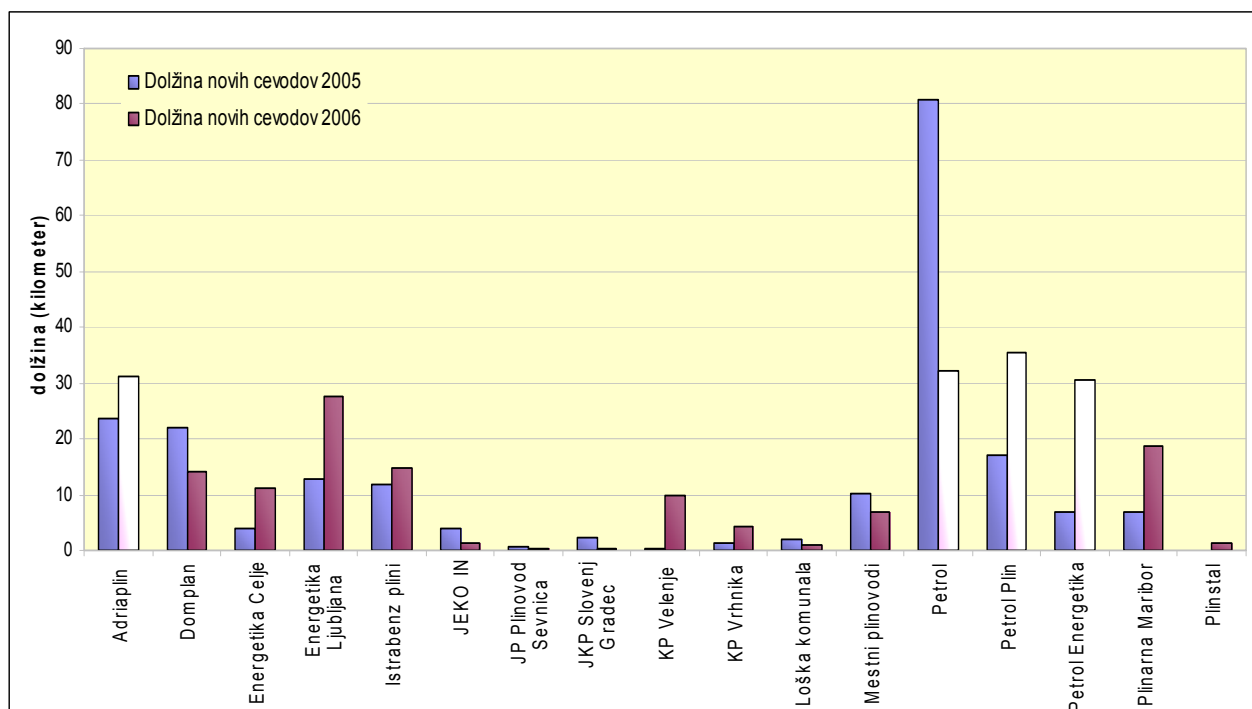
Vir: agencija

Lastništvo distribucijskih podjetij največkrat pogojuje tudi lastništvo omrežja. Praviloma je omrežje, ki ga upravlja koncesionar, v lasti koncesionarja.

4.2.1.3.4 Naložbe v distribucijska omrežja

Programi naložb v distribucijska omrežja se v večini primerov uskladijo med sistemskim operaterjem in lokalno skupnostjo, največkrat pa je časovni načrt naložb opredeljen že v koncesijski pogodbi ali drugem aktu lokalne skupnosti. Leta 2006 je bilo veliko distribucijskih omrežij v gradnji ali pa so se sistemski operaterji pripravljali na gradnjo skladno s novimi koncesijskimi pogodbami. Širitev distribucijskih omrežij in priključevanje odjemalcev nanje bo potekala tudi v prihodnjih letih.

Leta 2006 je bilo zgrajenih 241 kilometrov novih cevovodov zemeljskega plina na distribucijskih omrežjih, kar je 17 odstotkov več kot leta 2005.

Slika 46: Gradnja novih distribucijskih omrežij v letih 2005 in 2006

Vir: agencija

4.2.1.4 Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja zemeljskega plina

Cena za uporabo omrežij je sestavljena iz omrežnine in dodatka, namenjena pa je financiranju sistemskih operaterjev in pokrivanju drugih stroškov. Omrežnino za prenosno in distribucijsko omrežje določijo sistemski operaterji po soglasju agencije, dodatek, namenjen za delovanje agencije, pa Vlada RS.

4.2.1.4.1 Omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina

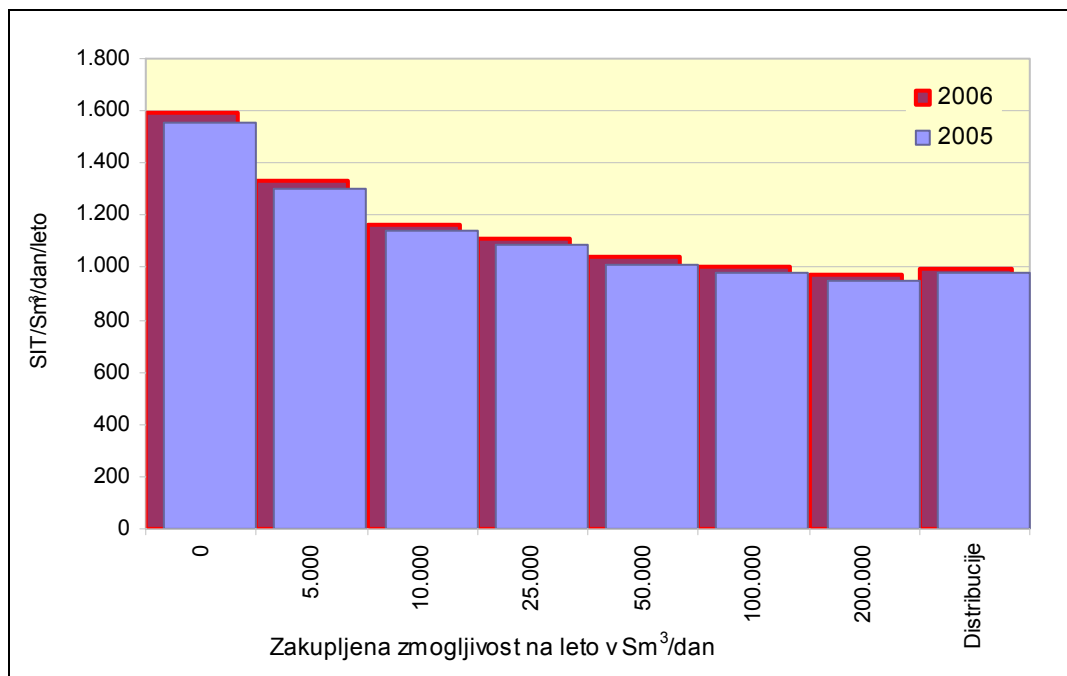
Omrežnina za prenosno omrežje je bila sestavljena iz:

- cene za prenos zemeljskega plina, ki je določena glede na zakupljeno zmogljivost,
- cene za lastno rabo in
- cene za izvajanje meritev.

Omrežnino za prenosno omrežje zemeljskega plina je za leto 2006 določil SOPO zemeljskega plina z Aktom o določitvi omrežnine. Podlagi za določitev omrežnine sta bila Akt o določitvi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za prenosno omrežje zemeljskega plina in Akt o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina.

Metodologiji za določitev omrežnine določata način, pogoje in metodo določanja omrežnine ter kriterije za ugotavljanje upravičenih stroškov sistema operaterja. Za določitev omrežnine je uporabljena metoda zamejene cene. Regulativno obdobje je trajalo eno leto – to je bilo leto 2006.

Cene za prenos zemeljskega plina po prenosnem omrežju so bile različne in odvisne od zakupljene dnevne zmogljivosti na letni ravni ($\text{Sm}^3/\text{dan}/\text{leto}$). Glede na leto 2005 so se cene za prenos v povprečju povišale za 2,4 odstotkov.

Slika 47: Gibanje cen za prenos za posamezne odjemne skupine

Vir: agencija

Pri določanju upravičenih stroškov so se ugotavljali operativni stroški, stroški izgub zemeljskega plina v omrežju, stroški amortizacije in donos na sredstva systemskega operaterja. Če agencija ugotovi nižjo stroškovno učinkovitost obratovanja systemskega operaterja, kot jo dosegajo primerljivi systemskimi operaterji, določi stopnjo izboljšanja stroškovne učinkovitosti v naslednjem regulativnem obdobju.

Omrežnina za prenosno omrežje je bila leta 2006 za posamezne odjemne skupine enotna na celotnem območju Slovenije, saj se uporablja za obračunavanje omrežnine metoda poštna znamke. Omrežnina za prenosno omrežje je bila odvisna od zakupljene pogodbene prenosne zmogljivosti, prenesene količine zemeljskega plina in uporabljene merilne naprave.

Značilni industrijski odjemalci	Letna poraba zemeljskega plina v tisočih Sm^3	Faktor obremenitve odjemalca	Cena za uporabo omrežja (SIT/Sm ³)
I ₂	111	200 dni	9,62
I ₃₋₁	1.107	200 dni 1.600 ur	7,20
I ₃₋₂	1.107	250 dni 4.000 ur	6,93
I ₄₋₁	11.065	250 dni 4.000 ur	4,86
I ₄₋₂	11.065	330 dni 8.000 ur	3,73

Tabela 28: Cene za uporabo prenosnega omrežja zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce v letu 2006

Vir: agencija

4.2.1.4.2 Omrežnina za distribucijska omrežja zemeljskega plina

Omrežnina za distribucijska omrežja je sestavljena iz naslednjih tarifnih elementov:

- cene za distribucijo zemeljskega plina in
- cene za izvajanje meritev.

Omrežnina za distribucijsko omrežje vključuje tudi stroške, povezane z uporabo prenosnega omrežja.

Omrežnino za distribucijsko omrežje zemeljskega plina določi SODO z Aktom o določitvi omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina posamezne lokalne skupnosti. Podlagi za določitev omrežnine sta Akt o določitvi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za distribucijsko omrežje zemeljskega plina in Akt o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina.

Metodologiji za določitev omrežnine določata način, pogoje in metodo določanja omrežnine ter kriterije za ugotavljanje upravičenih stroškov systemskega operaterja. Za določitev omrežnine je uporabljena metoda zamejene cene. Regulativno obdobje je obdobje enega leta.

Omrežnina za distribucijsko omrežje je skladno z metodologijo enotna za posamezne odjemne skupine na zaključenem geografskem območju, ki ga lokalna skupnost določi kot območje izvajanja izbirne lokalne gospodarske javne službe dejavnosti SODO. Posamezne odjemne skupine so določene skladno z metodologijo za obračunavanje omrežnine. SODO lahko odjemne skupine združuje in predlaga enotno ceno za več odjemnih skupin.

Leta 2006 je potekalo prvo določanje omrežnin za distribucijska omrežja zemeljskega plina. Systemski operaterji so agenciji predložili tehnične podatke, ki se nanašajo na opravljanje storitve transporta ali distribucije zemeljskega plina, ekonomske podatke o posameznih stroških in prihodkih ter oceno finančnega vpliva omrežnine na uporabnike omrežja. Agencija je pri pregledih predlogov ugotavljala veliko odstopanj in neusklajenosti. Največ jih je bilo povezanih z nepravilno ločenimi energetske dejavnostmi v podjetjih in posebnostmi razmerij med občinami in podjetji oziroma systemskimi operaterji.

Do konca leta 2006 je bilo izdanih 18 aktov o določitvi omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina. Od tega je agencija izdala soglasja k 11 aktom osmih SODO za skupno 27 občin, sama pa je na podlagi 87a. člena EZ izdala sedem aktov za pet systemskih operaterjev, ki opravljajo svojo dejavnost v sedmih občinah. Akti določajo omrežnino za distribucijsko omrežje zemeljskega plina od 1. januarja 2007 dalje za naslednje lokalne skupnosti: Ajdovščina, Bled, Brežice, Celje, Domžale, Dravograd, Jesenice, Kamnik, Krško, Laško, Logatec, Maribor, Mengeš, Mežica, Nova Gorica, Novo mesto, Prevalje, Ptuj, Radeče, Ravne na Koroškem, Rogaška Slatina, Slovenj Gradec, Šempeter - Vrtojba, Šentjur, Škofja Loka, Štore, Trzin, Velenje, Vipava, Vodice, Vojnik, Vrhnika, Zagorje in Žirovnica.

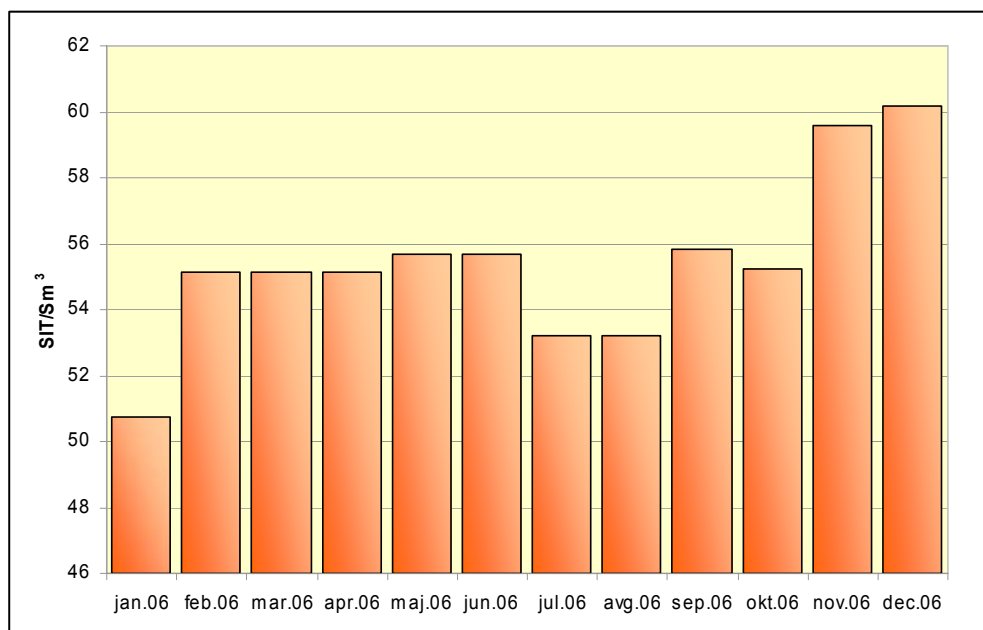
4.2.1.5 Izravnava odstopanj

Odstopanja uporabnikov od napovedanega prevzema in predaje zemeljskega plina lahko neposredno vplivajo na zanesljivost delovanja prenosnega omrežja. Ugotavljanje in obračunavanje odstopanj je leta 2006 potekalo skladno z Aktom o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina.

SOPo izvaja izravnavo dovoljenih dnevnih količinskih odstopanj kot sistemsko storitev in izravnavo nedovoljenih količinskih odstopanj kot posebno sistemsko storitev. V okviru sistemskih storitev se izvaja izravnava urnih in dnevnih količinskih odstopanj, ki se glede na tolerančno območje količinskih odstopanj delijo na dovoljena in nedovoljena količinska odstopanja. Tolerančno območje dovoljenega pozitivnega ali negativnega dnevnega količinskega odstopanja je lahko v mejah dveh odstotkov vsote pogodbenih prenosnih zmogljivosti uporabnika omrežja. Tolerančno območje pozitivnega ali negativnega dovoljenega kumulativnega količinskega odstopanja obračunskega meseca pa lahko znaša do 10 odstotkov vsote pogodbenih prenosnih zmogljivosti uporabnika omrežja.

V okviru posebnih sistemskih storitev izvaja SOPo izravnavo morebitnih prekoračitev pogodbene prenosne zmogljivosti znotraj obračunskega dneva in meseca ter nedovoljenih količinskih odstopanj, ki jih sistemski operater posebej zaračunava uporabnikom omrežja. Slednje posredno spodbujanja odjemalce k izravnavi lastnih odstopanj.

Sistemski operater prenosnega omrežja je za potrebe izvajanja izravnav količinskih odstopanj leta 2006 zemeljski plin nabavljal po regulirani ceni C_b (Slika 48) od edinega dobavitelja na veleprodajnem trgu zemeljskega plina za Slovenijo, to je od podjetja Geoplin d. o. o. Ta je omogočal odjemalcem zemeljskega plina večjo dovoljeno količinsko odstopanje kot ga dovoljuje SOPo, kar je bilo mogoče zaradi medsebojne izravnave količinskih odstopanj posameznih članov bilančne skupine.

Slika 48: Gibanje cene zemeljskega plina (C_b) za potrebe izravnave količinskih odstopanj v letu 2006

Vir: agencija

4.2.2 Ločitev dejavnosti

Obvezna GJS systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina se je v letu 2006 opravljala v samostojni pravni osebi. EZ ne zahteva pravne ločitve tistih distribucijskih podjetij, ki na posamezno distribucijsko omrežje nimajo priključenih več kot 100.000 odjemalcev. Ker v Sloveniji nobeno od sedemnajstih distribucijskih podjetij ne presega te številke, pravna ločitev dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina od drugih dejavnosti ni bila izvedena. Vsi SODO zemeljskega plina so ob dejavnosti systemskega operaterja opravljali tudi druge energetske in tržne dejavnosti, za kar so zagotavljali ločeno računovodsko spremljanje vsake izmed energetskih dejavnosti.

Systemski operater prenosnega omrežja je v 100-odstotni lasti domače pravne osebe, ki dobavlja zemeljski plin v Republiko Slovenijo. Lastniško strukturo systemskih operaterjev distribucijskih omrežij prikazuje tabela 28.

EZ v 37. členu razširja krog zavezancev za revizijo računovodskih izkazov iz 57. člena Zakona o gospodarskih družbah na vse pravne osebe (tudi majhne družbe), ki opravljajo energetske dejavnosti pri oskrbi z električno energijo, zemeljskim plinom ali toploto. Za leto 2006 je agencija prejela revidirano letno poročilo systemskega operaterja prenosnega omrežja in 16 revidiranih letnih poročil systemskih operaterjev distribucijskega omrežja zemeljskega plina od sedemnajstih. V revidiranih letnih poročilih morajo objaviti pravila katera so uporabili pri izdelavi ločenih računovodskih izkazov po posameznih energetskih dejavnostih in na katera so pred njihovo uporabo pridobili soglasje agencije. V skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi morajo posamezne družbe v letnem poročilu razkriti vse pomembne postavke tudi v povezavi z posli, ki se nanašajo na povezane osebe. Pri tem se razkrivajo postavke, ki se nanašajo na družbo kot celoto in ne na dejavnost systemskega operaterja. Stopnjo pomembnosti razkrivanja postavk določi posamezna družba v svojih internih aktih, v katerih se določi tudi odgovorna oseba za pripravo računovodskih izkazov družbe, katera je zadolžena tudi za pripravo ločenih računovodskih izkazov po posameznih energetskih dejavnostih.

EZ v poglavju kazenskih določb predvideva globo v primeru, da podjetja ne zagotovijo ločenega računovodskega spremljanja posameznih energetskih dejavnosti, vendar lahko navedeno globo kršitelju izreče prekrškovni organ.

4.2.3 Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti in mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti

4.2.3.1 Čezmejne prenosne zmogljivosti omrežja

Čezmejne prenosne zmogljivosti omrežja so uporabljene za zagotavljanje zanesljive oskrbe z zemeljskim plinom v Sloveniji in za potrebe tranzita.

Največja obremenitev prenosnega omrežja je bila zaradi hladnejšega obdobja v prvem četrtletju leta, ko je največji dnevni odjem dosegel vrednost 4,962 milijona Sm^3/dan .

V primerjavi z letom 2005 se je odjem v času konic povečal. Leta 2006 tudi v obdobjih največje porabe dobava porabnikom ni bila motena, občasno je bil omejen le odjem prekinljivih odjemalcev.

Celoletna prenesena količina plina za odjemalce v Sloveniji je bila leta 2006 zaradi mile zime nižja od celoletne količine v letu 2005. Nekoliko nižja je bila tudi celoletna realizacija tranzitov.

Čezmejne prenosne zmogljivosti omrežja so odvisne predvsem od prevzemnih tlakov sosednjih prenosnih omrežij, od obremenitve omrežja, zahtevanih predajnih tlakov in drugih obratovalnih pogojev, kot je na primer zunanja temperatura. Predajni tlak v prenosnem omrežju je prilagojen letnemu spreminjanju pretočnih razmer v omrežju in največji mogoči obremenitvi kompresorske postaje v Kidričevem. Do temperature nad 4 °C je mogoča 100-odstotna zasedenost omrežja, pri temperaturi -5 °C pa je mogoč le zagotovljen pogodbeni odjem. Če temperatura pade pod -5 °C, je lahko omejen odjem prekinljivih odjemalcev.

V letu 2006 je bila povprečna letna zasedenost zmogljivosti najpomembnejše vstopne mejne merilno-regulacijske postaje Ceršak 84,6-odstotna, povprečna mesečna zasedenost vstopno-izstopne postaje Rogatec pa je dosegla 82,5 %. Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti posameznih mejno merilno-regulacijskih postaj so prikazane na slikah 51 do 53. Zasedenost prenosnih zmogljivosti na mejnih merilno-reducirnih postajah v letu 2006 prikazuje

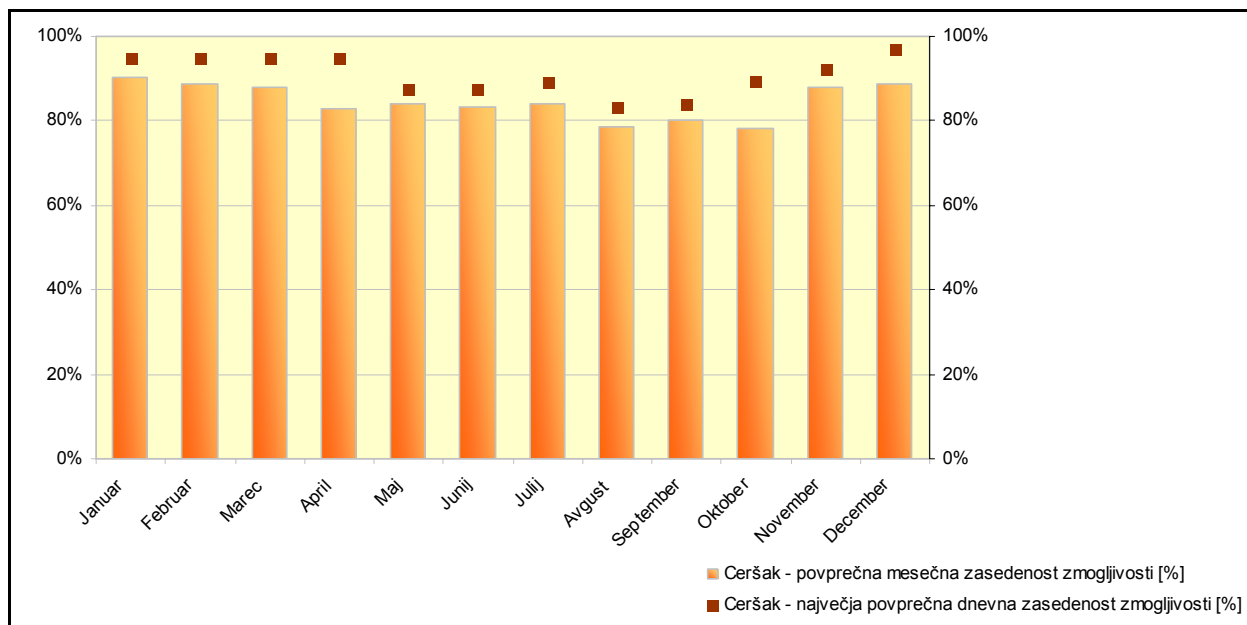
Tabela 29.

Lokacija	Imenska zmogljivost* [Sm ³ /h, 15 °C]	Zasedenost zmogljivosti pri različnih temperaturnih pogojih [%]			
		nad 4 °C	-5 °C	-15 °C	
Ceršak	295.000	do 100 %	100 % zagotovljen pogodbeni odjem	100%, omejitve odjema prekinljivih odjemalcev	
Rogatec	smer osrednja Slovenija	140.000	do 100 %	100 % zagotovljen pogodbeni odjem	100%, omejitve odjema prekinljivih odjemalcev
	smer Hrvaška	210.000	do 100 %	do 100 %	do 100 %
Šempeter		110.000	do 77 %	do 77 %	do 77 %

Opomba: *kot imenske zmogljivosti so podani maksimalni pretoki na mejnih merilno-reducirnih postajah pri optimalnih obratovalnih pogojih

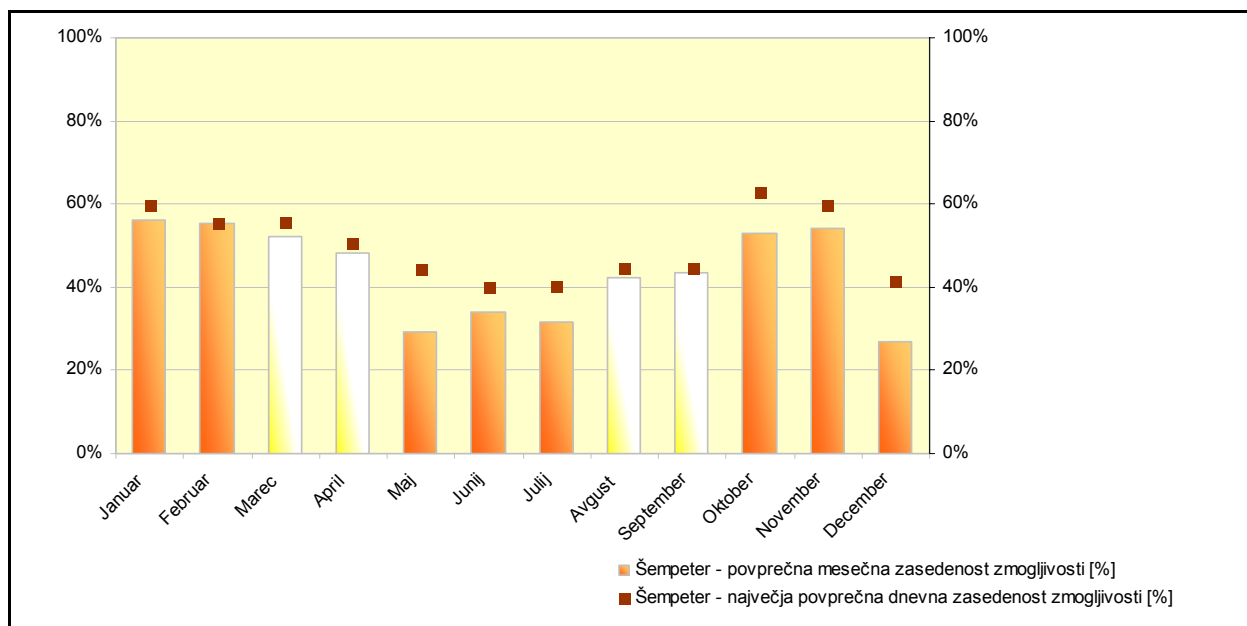
Tabela 29: Zasedenost zmogljivosti na mejnih merilno-regulacijskih postajah

Vir: Geoplin plinovodi, d. o. o.

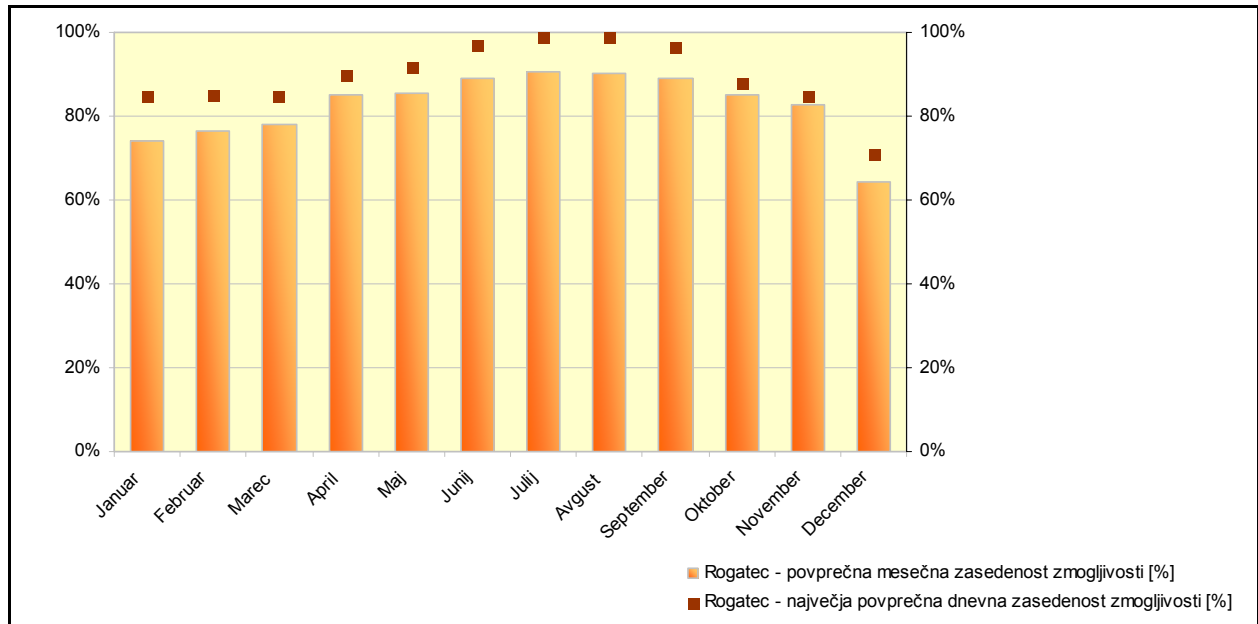
Slika 49: Zasedenost zmogljivosti na mejni merilno-regulacijski postaji Ceršak

Vir: Geoplin plinovodi, d. o. o.

Slika 50: Zasedenost zmogljivosti na mejni merilno-regulacijski postaji Šempeter

Vir: Geoplin plinovodi, d. o. o.

Slika 51: Zasedenost zmogljivosti na mejni merilno-regulacijski postaji Rogatec

Vir: Geoplin plinovodi, d. o. o.

4.2.3.2 Metode za določanje največje tehnične zmogljivosti

Največjo tehnično zmogljivost omrežja zemeljskega plina sistemski operater prenosnega omrežja določa na podlagi modela preračuna zmogljivosti omrežja zemeljskega plina ob upoštevanju možnih kombinacij dobave in porabe zemeljskega plina ter statističnega modela napovedovanja porabe zemeljskega plina domačih porabnikov.

Uporabljeni modeli simulacije porabe zemeljskega plina:

- on-line model, ki lahko na podlagi trenutnih razmer v omrežju zemeljskega plina predvidi razmere za naslednjih 48 ur, in
- off-line model, ki je uporaben za oceno stanj in prehodnih pojavov v odvisnosti od načrtovanih podatkov in predvidenih širitih oziroma sprememb v omrežju zemeljskega plina.

Napovedovanje dnevne porabe plina temelji na modelu napovedi s samoučenjem, ki arhivira zgodovinske podatke o porabi zemeljskega plina pri različnih obratovalnih razmerah. Iz njih se glede na predvidene obratovalne razmere, ter dnevne napovedi posameznih odjemalcev zemeljskega plina izračuna predvidena dnevna poraba.

Tehnična zmogljivost omrežja zemeljskega plina je torej pogojena s samim sistemom in tudi s trenutno razporeditvijo odjemnih mest zemeljskega plina domače porabe. Kot največja tehnična zmogljivost omrežja zemeljskega plina je ocenjena tista pretočna količina na mejnih merilno-regulacijskih postajah, ki je v posameznih sezonah (največkrat je bila to zimska) še zagotavljala normalno oskrbo v Sloveniji in transport plina v okviru sklenjenih pogodb o transportu od enega do drugega prenosnega omrežja.

4.2.3.3 Dodeljevanje prenosnih zmogljivosti omrežja

Prvega julija 2006 je začela veljati Uredba (ES) št. 1775/2005, ki ureja dostop do prenosnih omrežij zemeljskega plina. Skladno z uredbo SOPO objavlja naslednje informacije za vse relevantne točke:

- seznam vseh predajnih točk,
- seznam vseh prevzemnih točk,
- pregled prostih, tehničnih in zakupljenih zmogljivosti za tekoči mesec,
- predvidevanja o prostih zmogljivostih za 17 mesecev vnaprej,
- zgodovinski pregled najmanjših in največjih stopenj izkoriščenosti omrežja,
- pregled povprečnih letnih pretokov.

Na področju dodeljevanja in čim boljšega izkoriščanja prenosnih zmogljivosti so se v letu 2006 nadaljevala usklajevanja pravil, ki urejajo trgovanje s prenosnimi zmogljivostmi.

V letu 2006 v Sloveniji ni bilo primera pogodbene ali fizične prezasedenosti na nobeni od 24 relevantnih točk, je pa bila zmogljivost na vstopnih oziroma izstopnih točkah Slovenije skoraj popolnoma zasedena.

Pogodbe o dostopu do prenosnega omrežja so se leta 2006 v večini primerov sklepale za celotno koledarsko leto. Od skupaj devetih so štiri sklenjene pogodbe omogočale prekinljiv odjem, preostale pogodbe pa so določale neprekinljiv odjem.

Sistemske operater je skladno z zakonskimi zahtevami na podlagi povpraševanj, prispelih do 31. oktobra 2005, razdelil razpoložljive zmogljivosti za leto 2006 po načelu »pro-rata«.

V letu 2006 je bilo 52 % zakupljenih zmogljivosti namenjenih oskrbi z zemeljskim plinom v Sloveniji, preostanek pa prenosu zemeljskega plina med prenosnimi omrežji v sosednjih državah. Transit zemeljskega plina je potekal med Avstrijo in Hrvaško, Avstrijo in Italijo ter Italijo in Hrvaško.

Sistemske operater prenosnega omrežja leta 2006 ni imel sklenjenih pogodb o zamenjavah (swap), temveč le pogodbe za izvajanje transporta zemeljskega plina med sosednjimi prenosnimi omrežji. Zaradi teh pogodb ni bilo ogroženo izvajanje prenosa za odjemalce zemeljskega plina v Sloveniji.

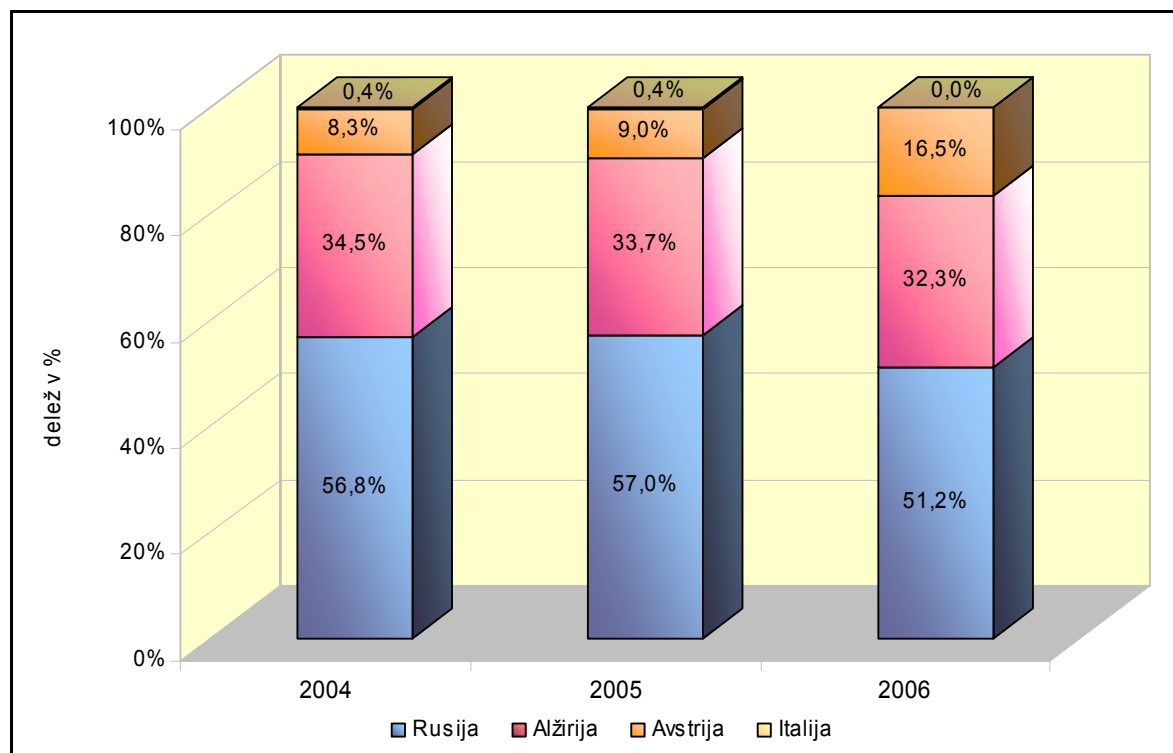
4.2.3.4 Mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti

Kljub visokemu odstotku zasedenosti prenosnega omrežja ni prišlo niti do pogodbene niti do fizične prezasedenosti prenosnega omrežja. Zato niso bili uporabljeni mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti, ki so predvideni po načelu oziroma metodi UIOLI (Use it or lose it). V letu 2006 se je pričelo tudi z izdelavo pravil, ki bodo s pomočjo različnih oblik trgovanja z zmogljivostmi omogočala večjo izkoriščenost obstoječih zmogljivosti. Večja izkoriščenost zmogljivosti bo vplivala tudi na manjše možnosti pojava prezasedenosti.

4.3 Tržne dejavnosti in delovanje konkurence

4.3.1 Viri zemeljskega plina in veleprodajni trg

Slovenija ima zanemarljivo majhno proizvodnjo zemeljskega plina, zato je popolnoma odvisna od zemeljskega plina dobavljenega iz tujine. Največ, kar 51,2 odstotka zemeljskega plina je bilo dobavljenega iz Rusije, 32,3 odstotka iz Alžirije in 16,5 odstotka iz Avstrije. Leta 2006 je bilo zaradi zmanjšanih napovedanih in nenapovedanih dobav zemeljskega plina manj zemeljskega plina dobavljenega iz Rusije. Zmanjšana dobava ruskega zemeljskega plina je bila posledica rusko-ukrajinskega spora in vzdrževalnih del na prenosnih plinovodih v tujini, nadomeščena pa je bila z zemeljskim plinom iz skladišča v Avstriji.

Slika 52: Viri zemeljskega plina

Vir: Geoplin, d. o. o.

Potrebe slovenskih odjemalcev po zemeljskem plinu so se leta 2006 zmanjšale, saj je bilo prodanih 1097 milijona Sm³ zemeljskega plina oziroma 3 odstotke manj kot leto prej. Razloga za manjšo porabo zemeljskega plina sta bila nižji odjem največjega odjemalca zemeljskega plina in mila zima konec leta 2006.

Sm ³	2004	2005	2006
Geoplin d. o. o.	1.094.255.926	1.131.651.760	1.097.584.249
EstEnergy Gruppo AcegasAps	1.327.188	1.559.022	1.780.350
Humcon d. o. o.	1.350.563	1.400.782	1.276.685
Skupaj	1.096.933.677	1.134.611.564	1.100.641.284

Tabela 30: Gibanje skupne prodaje zemeljskega plina v RS za obdobje 2004–2006

Vir: Geoplin, d. o. o.

Na slovenskem veleprodajnem trgu sta leta 2006 poleg Geoplina, d. o. o., nastopala kot prodajalca še dva tuja dobavitelja, in sicer po eden iz Italije in Hrvaške, ki sta dobavljala zemeljski plin do slovenske meje. Kupci na veleprodajnem trgu so bili odjemalci, priključeni na prenosno omrežje, in podjetja za distribucijo zemeljskega plina, ki so dobavitelji na maloprodajnem trgu. Delež družbe Geoplin, d. o. o., na veleprodajnem trgu je bil 99,7-odstoten. Prodaja zemeljskega plina Geoplina drugim dobaviteljem zemeljskega plina je potekala na podlagi dolgoročnih pogodb, ki se večinoma iztečejo leta 2007.

Leta 2006 je bilo zaznati veliko dejavnosti domačih in tujih dobaviteljev in tudi upravičenih odjemalcev pri iskanju najugodnejših pogojev dobave zemeljskega plina za čas po preteku dolgoročnih pogodb. V letu 2006 je Geoplin, d. o. o. z večino svojih kupcev sklenil nove dolgoročne pogodbe za dobavo zemeljskega plina od 1. januarja 2008 dalje in sicer za pet- ali desetletno obdobje.

Zaradi nihajočih cen zemeljskega plina in potreb odjemalcev po odjemu zemeljskega plina za določen čas so bile sklenjene tudi kratkoročne pogodbe o dobavi.

Organiziranega trga zemeljskega plina, kjer bi se srečevali ponudba in povpraševanje po določenih standardnih produktih, v Sloveniji ni. Prav tako v Sloveniji niso bili uvedeni programi, povezani s sproščanjem zmogljivosti ('gas release mechanisms'). Novih udeležencev na trgu ni bilo.

4.3.2 Dobava in maloprodajni trg

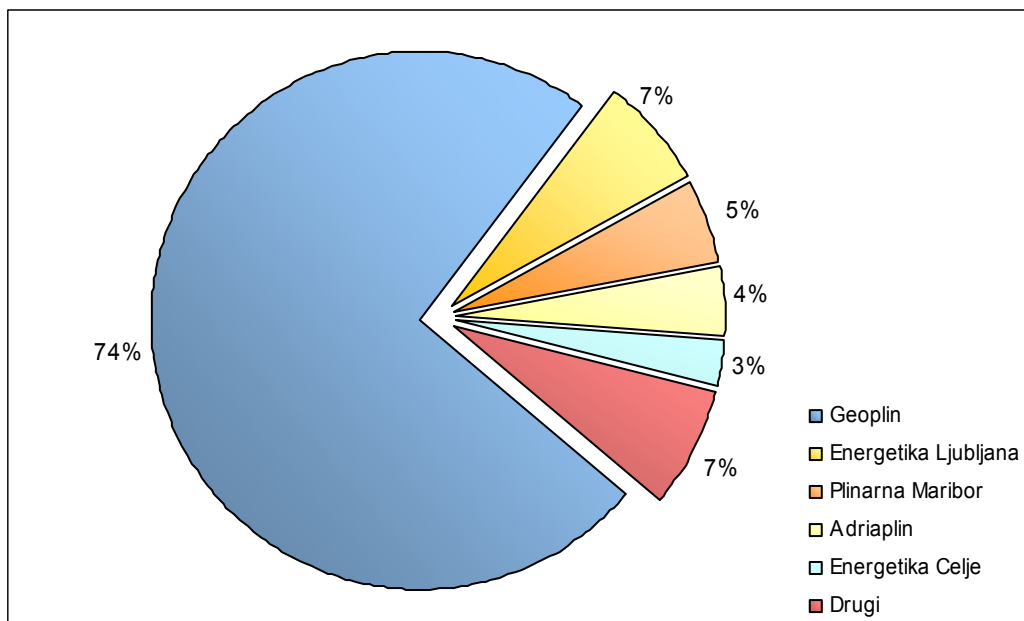
Na maloprodajnem trgu se srečujejo naslednji udeleženci trga: dobavitelji upravičenim odjemalcem, dobavitelji tarifnim odjemalcem, upravičeni odjemalci in gospodinjstvi odjemalci zemeljskega plina.

Delež dobaviteljev na drobno se v letu 2006 glede na leto 2005 ni spremenil. Na celotnem maloprodajnem trgu v Sloveniji ima dobavitelj Geoplin, d. o. o., 74,1-odstoten tržni delež, dobavitelji, ki oskrbujejo odjemalce na distribucijskem omrežju, pa imajo skupaj 25,9-odstotni tržni delež. Tržne deleže in indekse HHI (Hirschman-Herfindahlov indeks) za celotni maloprodajni trg prikazujeta tabela 31 in slika 53.

Podjetje	Delež	HHI
<i>Geoplin, d. o. o.</i>	<i>74,1 %</i>	<i>5.488</i>
<i>Energetika Ljubljana, d. o. o.</i>	<i>6,7 %</i>	<i>45</i>
<i>Plinarna Maribor, d. d.</i>	<i>5,0 %</i>	<i>25</i>
<i>Adriaplin, d. o. o.</i>	<i>4,3 %</i>	<i>19</i>
<i>Energetika Celje, d. o. o.</i>	<i>2,5 %</i>	<i>6</i>
<i>Drugi</i>	<i>7,4 %</i>	<i>54</i>
SKUPAJ	100 %	5.637

Tabela 31: Tržni deleži in indeksi HHI na celotnem maloprodajnem trgu zemeljskega plina v Sloveniji

Vir: podatki podjetij in agencija

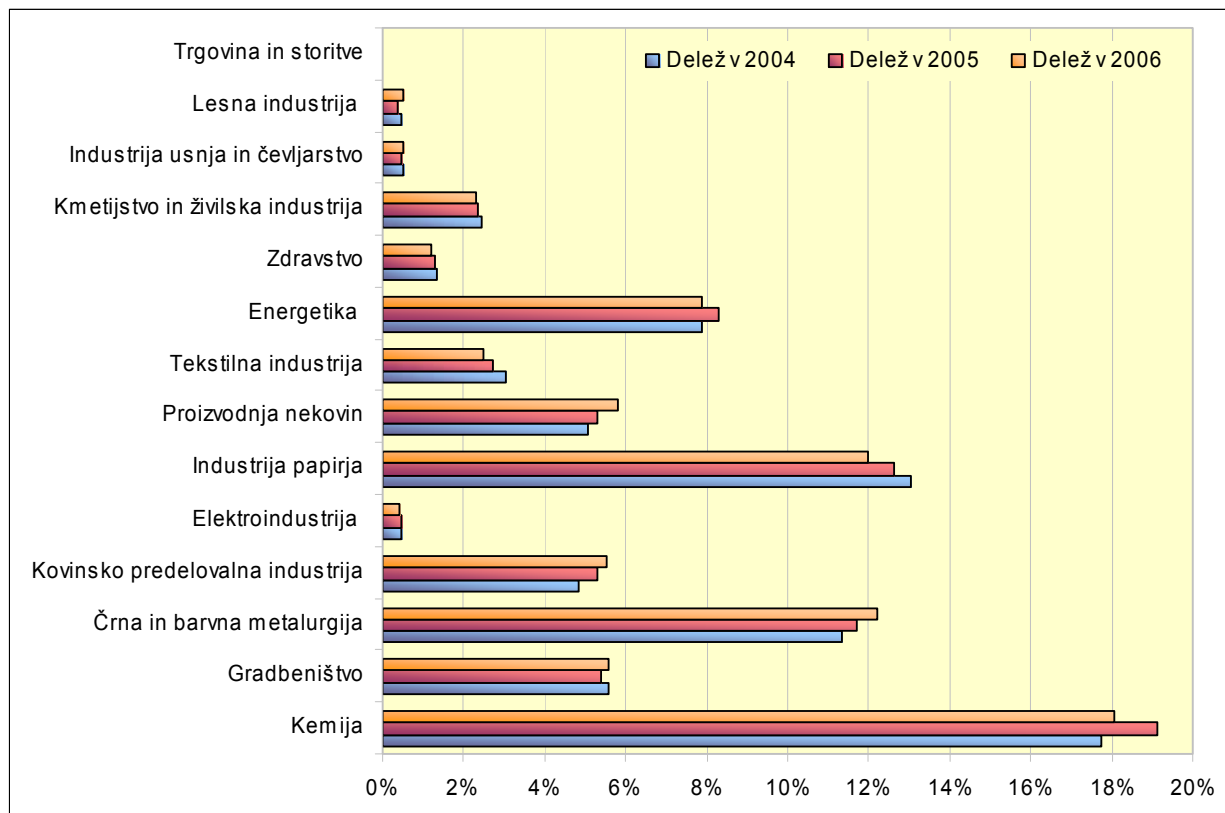
Slika 53: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina na celotnem maloprodajnem trgu zemeljskega plina v Sloveniji

Vir: agencija

Maloprodajni trg ima dva dela, ki se med seboj bistveno razlikujeta, in sicer odjemalce, priključene na prenosno omrežje, in odjemalce, priključene na distribucijska omrežja.

4.3.2.1 Odjemalci, priključeni na prenosno omrežje

Leta 2006 je Geoplin, d. o. o., dobavljal zemeljski plin večjim industrijskim odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje zemeljskega plina. Teh odjemalcev je bilo 160, porabili pa so 811 milijonov Sm^3 zemeljskega plina. Delež Geoplina, d. o. o., pri dobavi odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, je bil 100-odstoten.

Slika 54: Struktura dobave dobavitelja Geoplin, d. o. o., industrijskim odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, po namenu uporabe

Vir: agencija

Leta 2006 so imeli odjemalci, priključeni na prenosno omrežje, možnost zamenjati dobavitelja. Zamenjav dobavitelja to leto ni bilo, najpomembnejši razlogi pa so dolgoročne pogodbe o dobavi in nedoločen postopek zamenjave dobavitelja.

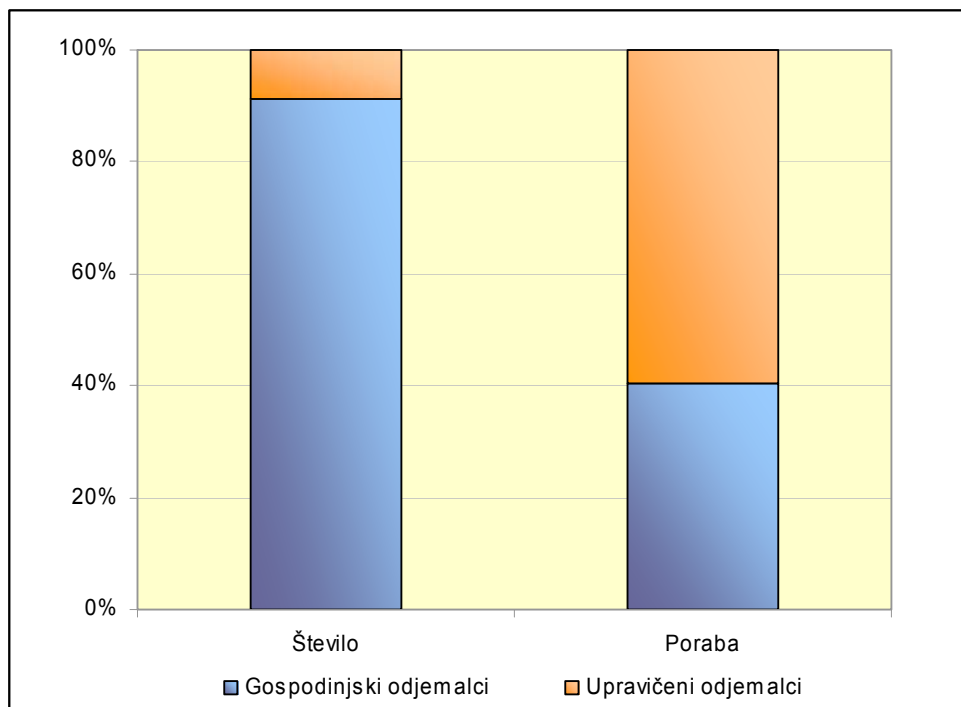
Zanesljiva dobava in neizkoriščanje prevladujočega položaja dobavitelja odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, sta razloga, da niso bili uvedeni ukrepi za pospešitev konkurence na trgu, kot na primer program za sprostitev dolgoročnih pogodb o dobavi zemeljskega plina (angl. Gas release program).

4.3.2.2 Odjemalci, priključeni na distribucijska omrežja

Na distribucijska omrežja so priključeni gospodinjstvi in tudi upravičeni odjemalci. Upravičenim odjemalcem so zemeljski plin dobavljali dobavitelji upravičenim odjemalcem pod pogoji tarifnih sistemov ali pod posebej dogovorjenimi pogoji. Gospodinjstve odjemalce pa so oskrbovali dobavitelji tarifnim odjemalcem pod pogoji tarifnega sistema. Dobavitelji upravičenim odjemalcem in dobavitelji tarifnim odjemalcem so dobavitelji, organizirani v podjetju za distribucijo zemeljskega plina. Leta 2006 je na slovenskem trgu zemeljskega plina delovalo 17 podjetij za distribucijo, ki so navedena v tabeli 26.

Distribucijskim odjemalcem, ki je bilo 117.354, je bilo dobavljenih 282.743.522 Sm³ zemeljskega plina. Število odjemalcev se je glede na leto 2005 povečalo za 5.597, porabili pa so en odstotek več zemeljskega plina. Dobavitelji odjemalcem na

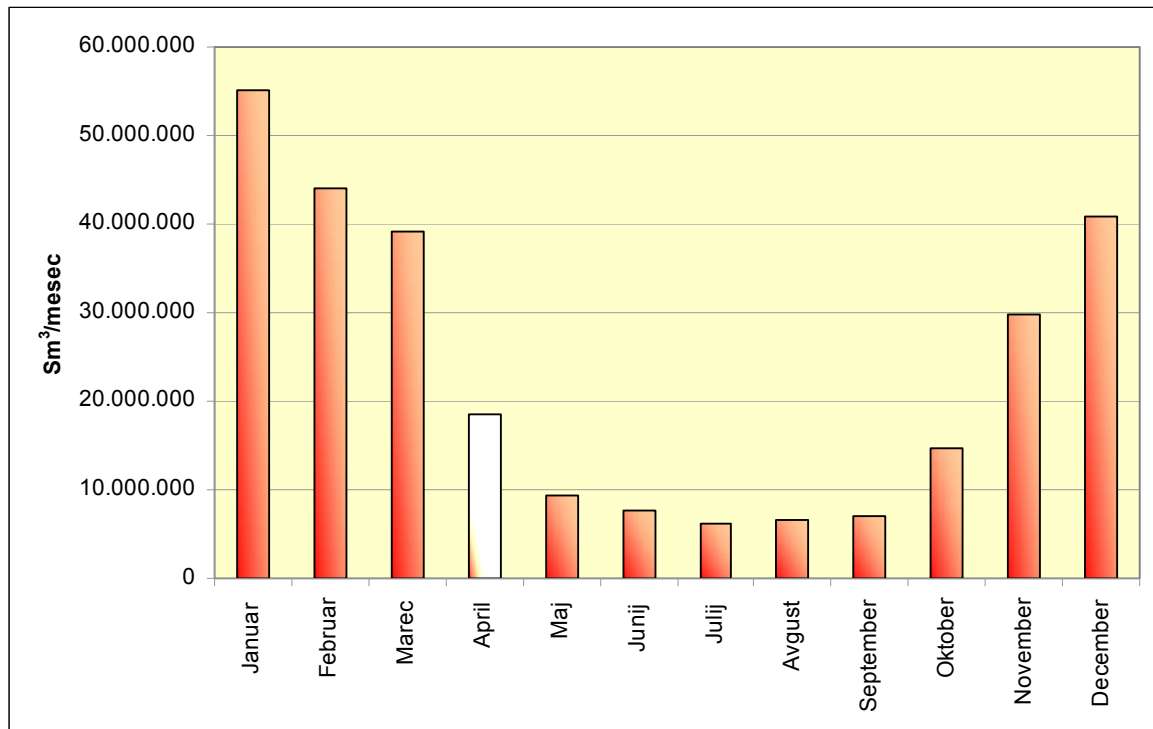
distribucijskih omrežjih oskrbujejo z zemeljskim plinom predvsem gospodinske odjemalce. Ti odjemalci glede na število pomenijo kar 91 odstotkov vseh odjemalcev, njihova poraba pa znaša le 41 odstotkov skupne porabe odjemalcev, priključenih na distribucijsko omrežje.

Slika 55: Razmerje med številom upravičenih in gospodinskih odjemalcev in njihovo porabo na distribucijskem omrežju

Vir: agencija

Največ odjemalcev je z zemeljskim plinom oskrbovalo podjetje Energetika Ljubljana, ki je 54.363 odjemalcem prodalo 73 milijonov Sm³ zemeljskega plina. Najmanjši dobavitelj pa je podjetje Plinstal, ki je 295 odjemalcem prodalo le 0,5 milijona Sm³ zemeljskega plina. Gibanje porabe zemeljskega plina v distribucijskih omrežjih po mesecih prikazuje slika 58.

Slika 56: Gibanje porabe zemeljskega plina odjemalcev, priključenih na distribucijska omrežja po posameznih mesecih

Vir: agencija

Leta 2006 na slovenskem trgu zemeljskega plina ni bilo novih dobaviteljev. Zemeljski plin so dobavljala javna podjetja za distribucijo zemeljskega plina ali podjetja zasebnega prava.

Le dve podjetji za distribucijo zemeljskega plina (Adriaplin, d. o. o., in Javno podjetje plinovod Sevnica) sta lastniško povezani z dobaviteljem Geoplin, d. o. o., ki ima v teh dveh družbah 11- in 6-odstotni lastniški delež.

Upravičeni odjemalci, priključeni na distribucijsko omrežje zemeljskega plina, še niso imeli možnosti za zamenjavo dobavitelja. Omrežnine za distribucijsko omrežje so bile leta 2006 v postopku določanja, prav tako še niso bili znani postopek menjave dobavitelja, delovanje bilančnih skupin in splošni pogoji za dobavo in odjem.

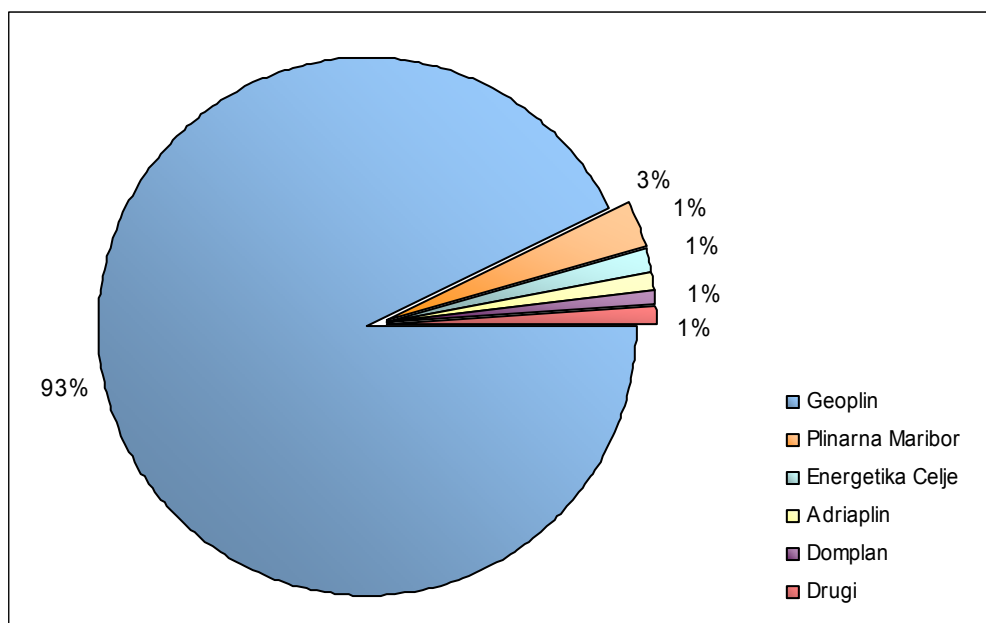
4.3.2.3 Tržni deleži na maloprodajnem trgu

Na maloprodajnem trgu je bilo dejavnih 18 dobaviteljev zemeljskega plina, ki so dobavljali zemeljski plin 160 končnim odjemalcem priključenim na prenosno omrežje in 117.354 odjemalcem, priključenim na distribucijsko omrežje zemeljskega plina.

Tržni deleži posameznih dobaviteljev so pomemben pokazatelj delovanja konkurence na trgu z energijo. Slika 53 v poglavju 4.3.2 kaže tržne deleže dobaviteljev za vse odjemalce v Sloveniji, v tem poglavju pa bodo prikazani še tržni deleži dobaviteljev za skupine odjemalcev, ki se razlikujejo po količini letnega odjema:

- odjemalci, ki porabijo na leto več kot milijon Sm³ zemeljskega plina,
- odjemalci, ki porabijo od 4500 do milijon Sm³ zemeljskega plina, in
- odjemalci, ki porabijo manj kot 4500 Sm³ zemeljskega plina na leto.

V Sloveniji je 117.514 odjemalcev zemeljskega plina, le 120 odjemalcev pa na leto porabi več kot milijon Sm³ zemeljskega plina. Ti odjemalci skupaj porabijo 848 milijonov Sm³ zemeljskega plina ali 78 odstotkov celotne porabe. Geoplin pri njih dosega 93-odstotni tržni delež.

Slika 57: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo nad milijon Sm³

Vir: agencija

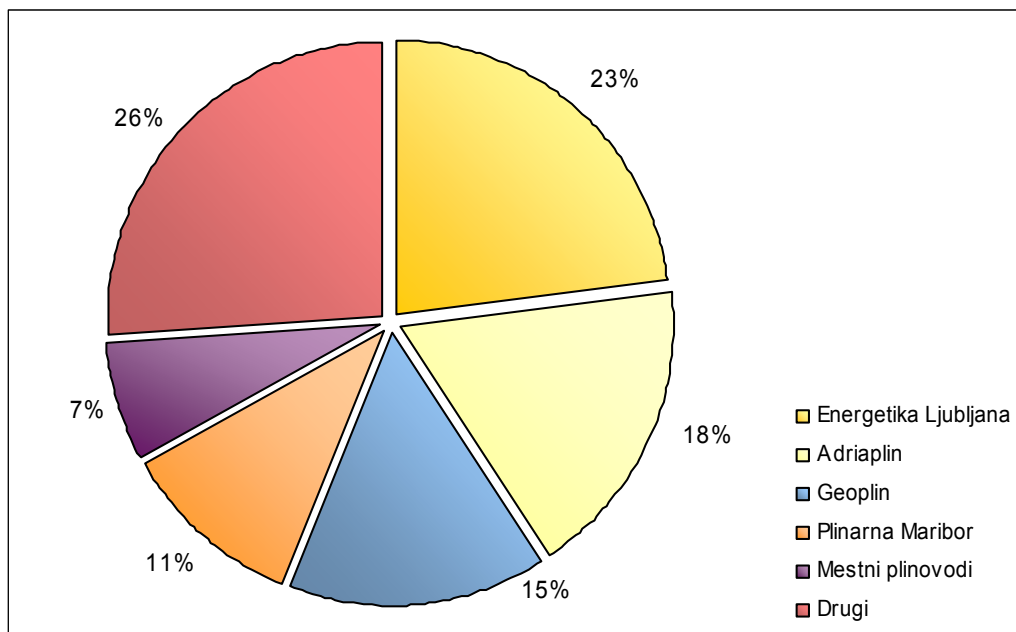
Podjetje	Delež	HHI
Geoplin, d. o. o.	92,8 %	8.613
Plinarna Maribor, d. d.	2,7 %	8
Energetika Celje, d. o. o.	1,4 %	2
Adriaplin, d. o. o.	1,0 %	1
Domplan, d. o. o.	0,8 %	1
Drugi	1,2 %	1
Skupaj	100 %	8.625

Tabela 32: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina za odjemalce z letno porabo nad milijon Sm³

Vir: agencija

Indeks HHI kaže, da ima na tem trgu dobavitelj Geoplin prevladujoč položaj.

Približno 4058 odjemalcev v Sloveniji na leto porabi od 4500 do milijon Sm³ zemeljskega plina, skupaj pa ti odjemalci porabijo približno 143 milijonov Sm³ zemeljskega plina ali 13,1 odstotka celotne porabe.

Slika 58: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo od 4500 do milijon Sm^3

Vir: agencija

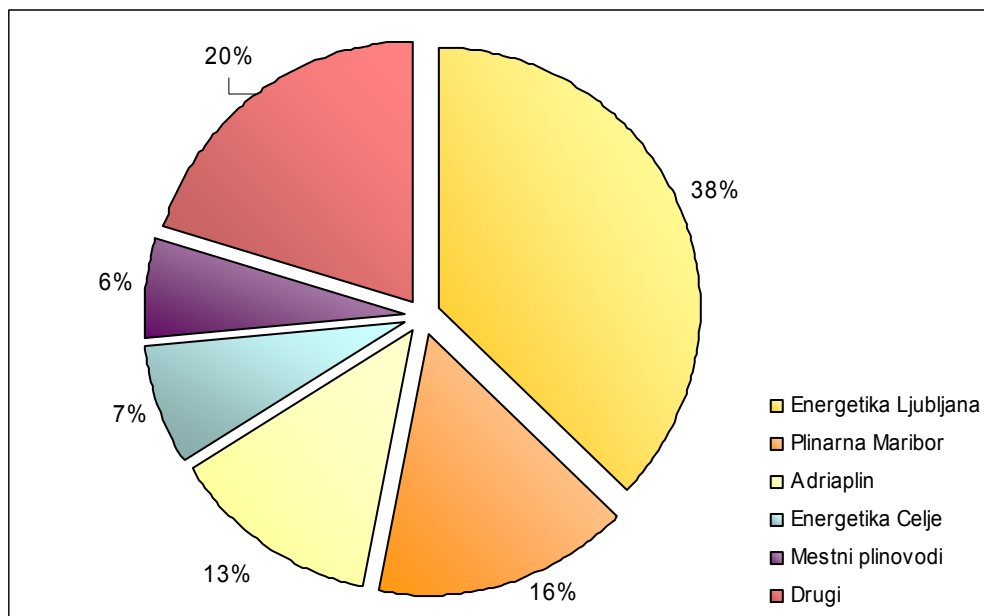
Podjetje	Delež	HHI
Energetika Ljubljana, d. o. o.	23,1 %	536
Adriaplin, d. o. o.	17,8 %	316
Geoplin, d. o. o.	15,1 %	228
Plinarna Maribor, d. d.	11,0 %	121
Mestni plinovodi, d. o. o.	6,7 %	46
Drugi	26,2 %	688
Skupaj	100 %	1.934

Tabela 33: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo od 4500 do milijon Sm^3

Vir: agencija

Indeks HHI kaže, da na tem upoštevnom trgu noben dobavitelj nima prevladujočega položaja.

Odjemalci z letno porabo, manjšo od 4500 Sm^3 , so predvsem gospodinjski odjemalci, ki uporabljajo zemeljski plin za različne namene, pa tudi manjši industrijski odjemalci in komercialni odjem. Število teh odjemalcev presega 113 tisoč, njihova skupna poraba pa je leta 2006 znašala približno 100 milijonov Sm^3 zemeljskega plina.

Slika 59: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo do 4500 Sm³

Vir: agencija

Podjetje	Delež	HHI
Energetika Ljubljana, d. o. o.	37,3 %	1.394
Plinarna Maribor, d. d.	15,8 %	249
Adriaplin, d. o. o.	13,1 %	172
Energetika Celje, d. o. o.	7,4 %	55
Mestni plinovodi, d. o. o.	6,2 %	38
Drugi	20,2 %	408
Skupaj	100 %	2.316

Tabela 34: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo do 4500 Sm³

Vir: agencija

Indeks HHI kaže, da ima na tem upoštevnom trgu delno prevladujoč položaj dobavitelj Energetika Ljubljana, d. o. o.

4.3.2.4 Cene zemeljskega plina v Sloveniji

4.3.2.4.1 Cene zemeljskega plina na prenosnem omrežju

Cene za odjemalce, priključene na prenosno omrežje zemeljskega plina, se delijo na regulirani del cene za uporabo omrežja in tržni del cene zemeljskega plina. Leta 2006 se je cena za uporabo omrežja glede na leto 2005 v povprečju povišala za 2,4 odstotka, tržni del cene pa je sledil poviševanju cen naftnih derivatov.

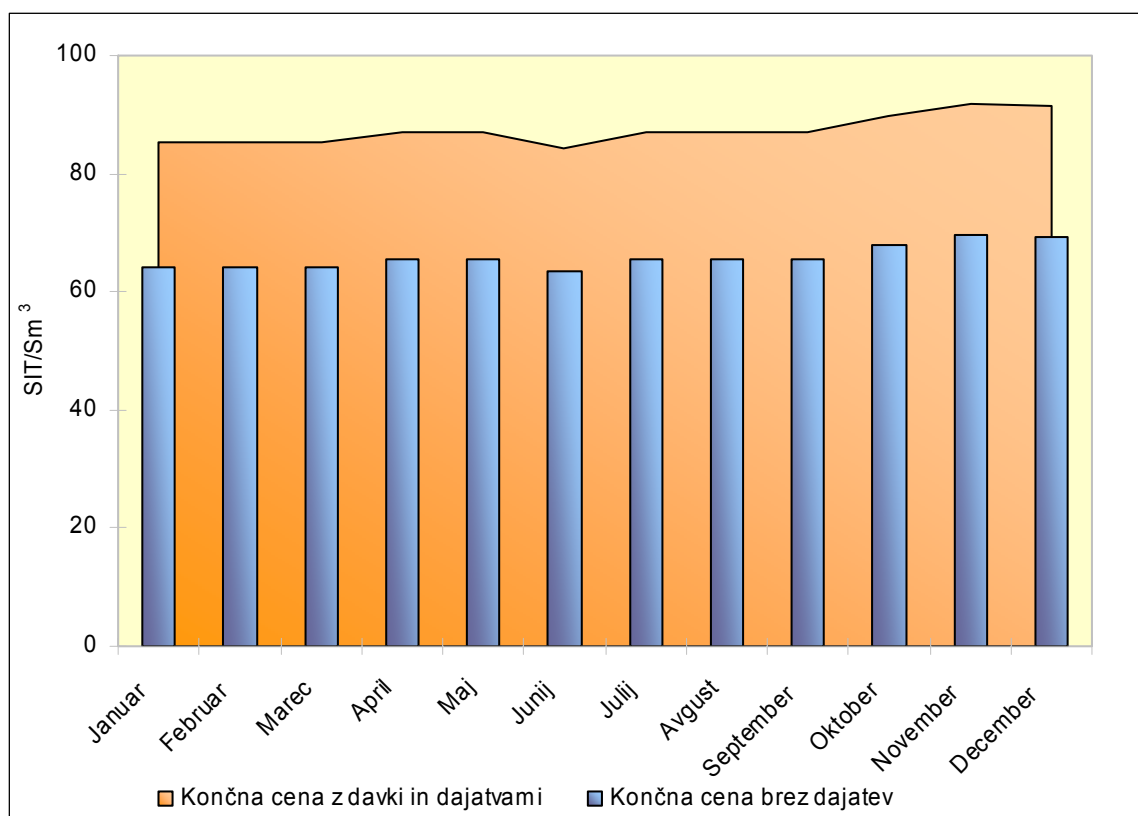
Cene zemeljskega plina so leta 2006 sledile trendu poviševanja cen iz leta 2005. Skladno z metodologijo, ki jo uporabljata Eurostat in Statistični urad Republike Slovenije se cene zemeljskega plina spremljajo za značilne odjemalce, ki

uporabljajo zemeljski plin za določen namen. Industrijski odjemalci so razvrščeni v naslednje standardne porabniške skupine:

Skupina	Poraba v tisočih Sm³	Faktor obremenitve
<i>I₂</i>	<i>111</i>	<i>200 dni</i>
<i>I₃₋₁</i>	<i>1.107</i>	<i>200 dni in 1.600 ur</i>
<i>I₃₋₂</i>	<i>1.107</i>	<i>250 dni in 4.000 ur</i>
<i>I₄₋₁</i>	<i>11.065</i>	<i>250 dni in 4.000 ur</i>
<i>I₄₋₂</i>	<i>11.065</i>	<i>330 dni in 8.000 ur</i>

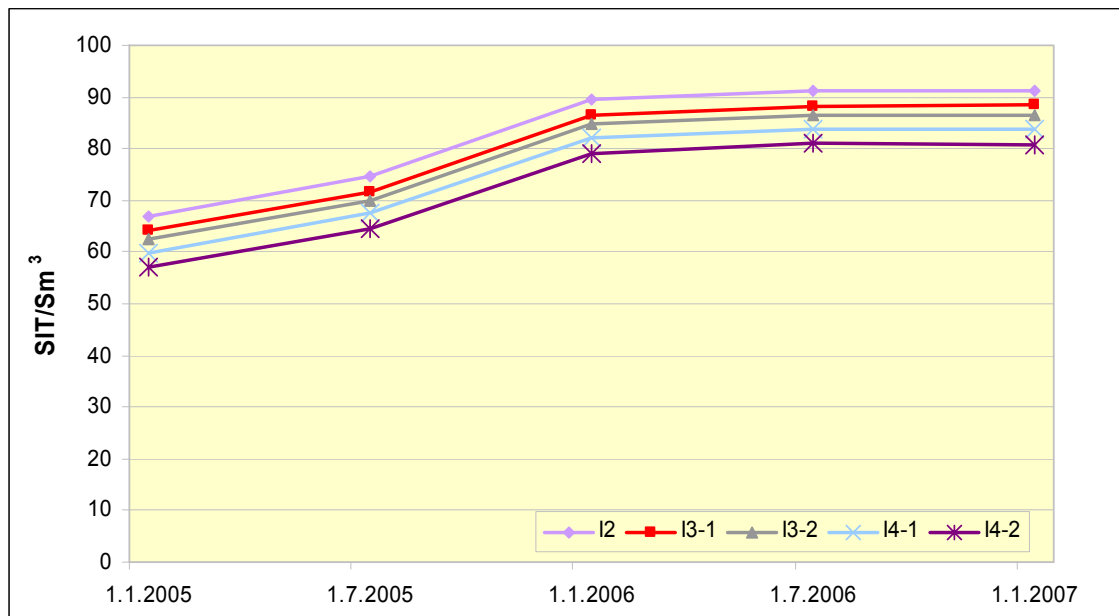
Vir: SURS

Cena zemeljskega plina na prenosnem omrežju se je konec leta 2006 glede na konec leta 2005 zvišala za 17 odstotkov. Povprečna cena leta 2006 pa se je glede na povprečno ceno leta 2005 povišala za 31 odstotkov. Gibanje povprečnih cen na prenosnem omrežju po posameznih mesecih leta 2006 prikazuje Slika 60, spreminjanje cen zemeljskega plina za značilne odjemalce leta 2005 in 2006 pa prikazuje Slika 61.

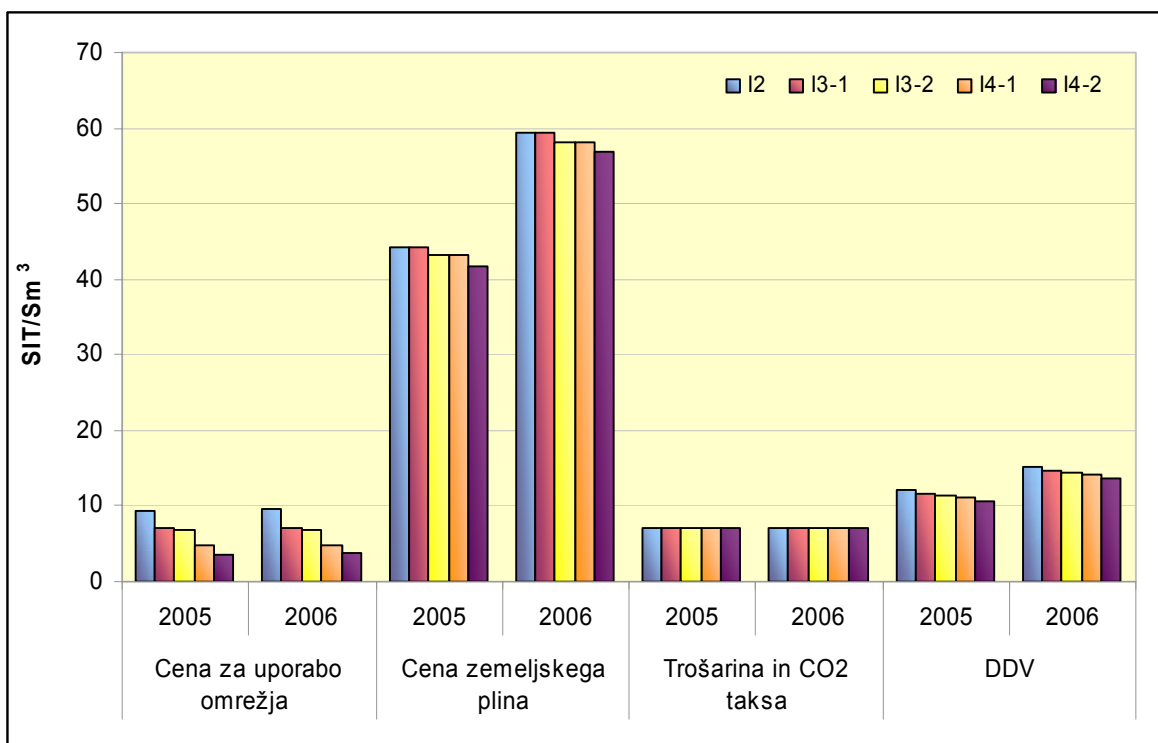
Slika 60: Povprečne cene zemeljskega plina na prenosnem omrežju

Vir: Geoplin, d. o. o.

Slika 61: Cene zemeljskega plina z vsemi davki za značilne industrijske odjemalce
Vir: SURS

Za industrijske odjemalce, priključene na prenosno omrežje zemeljskega plina je cena za uporabo omrežja majhen delež končne cene zemeljskega plina. Za značilnega industrijskega odjemalca I₂ znaša cena za uporabo prenosnega omrežja 10 (oziroma 10,5) odstotkov končne cene, za največje industrijske odjemalce pa le 5 (oziroma 4,6) odstotkov končne cene. Strukturo cen zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce na prenosnem omrežju za zadnji dve leti prikazuje Slika 62.

Slika 62: Struktura cene zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce, priključene na prenosno omrežje
Vir: Geoplin, d. o. o.

4.3.2.4.2 Cene zemeljskega plina na distribucijskem omrežju

Cene zemeljskega plina za odjemalce, priključene na distribucijska omrežja so bile leta 2006 v pristojnosti lokalnih skupnosti in so se oblikovale skladno s tarifnimi sistemi. Končna cena zemeljskega plina je imela posebej izkazane le dajatve in davek na dodano vrednost in ni bila ločena na regulirani in tržni del cene.

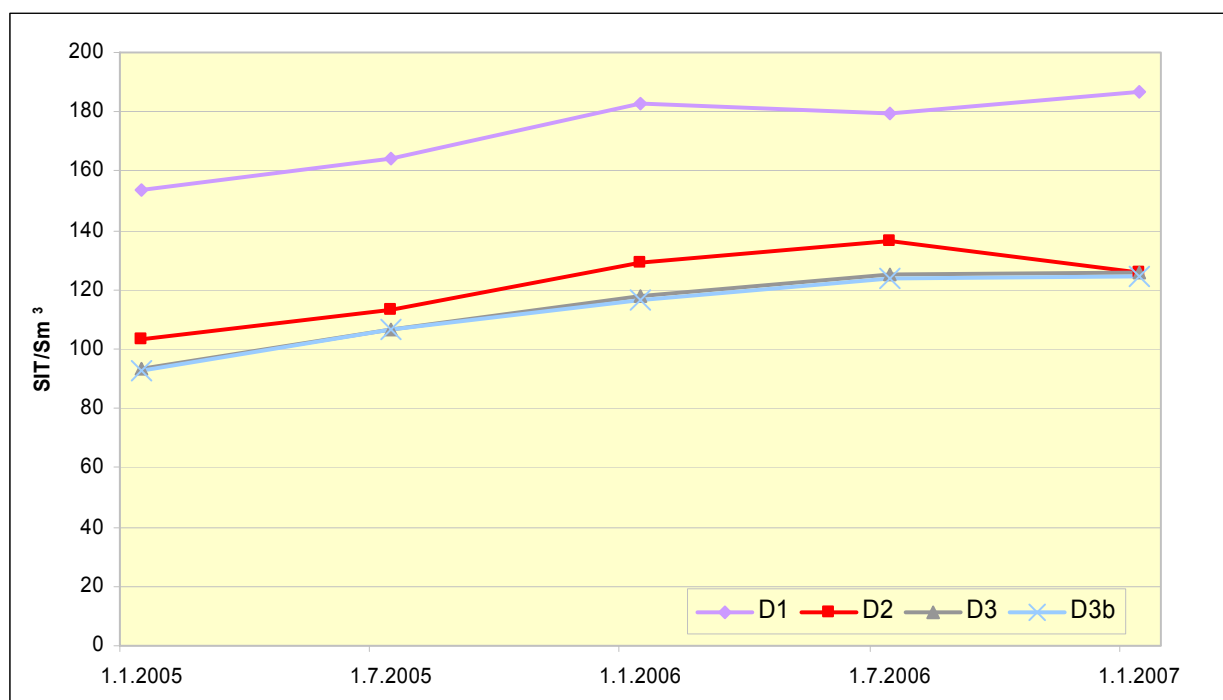
Cene zemeljskega plina niso enotno določene in se oblikujejo na ravni posamezne lokalne skupnosti ali več lokalnih skupnosti, zato nanje razen nabavnih cen zemeljskega plina vplivajo tudi značilnosti omrežja na tem območju, usmeritve lokalnih skupnosti in poslovna politika podjetij za distribucijo zemeljskega plina.

Cene zemeljskega plina za odjemalce na distribucijskem omrežju je mogoče primerjati le za značilne odjemalce s standardno karakteristiko odjema zemeljskega plina:

Skupina	Poraba v Sm ³	Namen uporabe
D ₁	221	Kuhanje in priprava tople vode
D ₂	443	Kuhanje in priprava tople vode
D ₃	2.241	Kuhanje, priprava tople vode in ogrevanje
D _{3b}	3.323	Kuhanje, priprava tople vode in ogrevanje

Vir: SURS

Slika 63 kaže povprečne cene zemeljskega plina v Sloveniji za značilne gospodinjstve in je izračunana kot tehtano povprečje cen v večjih mestih Slovenije.

Slika 63: Cene zemeljskega plina z vsemi davki za značilne gospodinjstve
Vir: SURS

Cena zemeljskega plina za gospodinjstva, ki spadajo v porabniško skupino D₂ (to je skupina, ki uporablja zemeljski plin pretežno za kuhanje), se je v Sloveniji v prvi

polovici leta 2006 zvišala za 6 odstotkov in je julija 2006 znašala 3609 SIT/GJ oziroma 136,5 SIT/Sm³. Cena tega energenta za porabniško skupino D₃ (ta skupina uporablja plin tudi za centralno ogrevanje) pa je julija 2006 znašala 3306 SIT/GJ ali 125 SIT/Sm³. Mednarodna primerjava kaže, da je bila maloprodajna cena zemeljskega plina za porabniško skupino D₃ v Sloveniji januarja 2006 na ravni povprečne tehtane cene v Evropski uniji.

4.3.3 Notranji trg z zemeljskim plinom v EU

Poraba zemeljskega plina v državah EU iz leta v leto narašča. Po napovedih se bo poraba zemeljskega plina v še povečevala in sicer povprečno za 2,1 odstotka do leta 2010 in za 1,4 odstotka od leta 2011 do leta 2020. V letih 2021 do 2030 pa je predvideno zmanjšanje porabe zemeljskega plina in sicer na 0,2 odstotka na letni ravni. Najpomembnejši trgi zemeljskega plina z vidika porabe v Evropi so britanski, nemški, italijanski in francoski.

Približno 42 odstotkov zemeljskega plina, porabljenega v državah Evropske unije, je tudi proizvedeno v teh državah, največ v Veliki Britaniji, na Nizozemskem in Danskem, nekaj pa tudi v Italiji, Avstriji, Poljski in Nemčiji. Preostali del zemeljskega plina (58 odstotkov) pa se uvozi iz držav, ki niso članice EU.

Zaradi velike odvisnosti od uvoza bodo potrebne naložbe v zastarelo infrastrukturo in novi plinovodi. Na odločitev o naložbi v omrežje zemeljskega plina vplivajo mnogi dejavniki, izmed katerimi so najpomembnejši: raven cen in davkov, tehnično, ekonomsko in politično tveganje, strategije obstoječih in novih udeležencev na trgu, dolgoročna okoljska politika in tehnološki razvoj. Praviloma se naložbeniki odločajo za naložbe v nova omrežja le na podlagi sklenjenih dolgoročnih pogodb, s katerimi si zagotovijo stalen prihodek.

Zaradi velike uvozne odvisnosti je ranljivost za nihanja v dobavi zemeljskega plina zelo velika. V zeleni knjigi Evropska komisija ugotavlja, da bi se celotna energetska uvozna odvisnost s sedanjih 50 odstotkov v 20 do 30 letih lahko povečala na 70 odstotkov ali celo več. Zato dajejo v državah EU vedno večji pomen skladiščenju zemeljskega plina. Skladišč za zemeljski plin poleg Slovenije nima le nekaj držav članic EU.

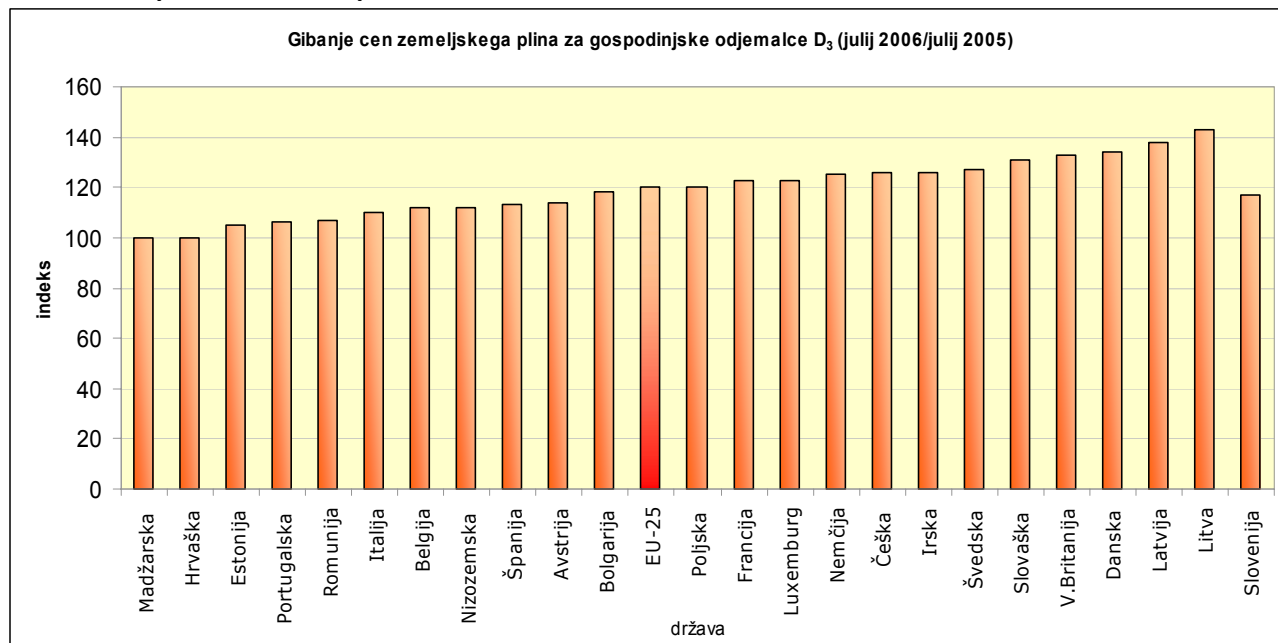
4.3.3.1 Cene zemeljskega plina za značilne odjemalce v primerjavi z EU

Naraščanje cen zemeljskega plina sledi trendu povišanja cen energentov na svetovnih trgih. Za leti 2005 in 2006 je bila značilna rast cen naftnih derivatov, zato so se zelo zviševale tudi cene zemeljskega plina.

Povezava cene zemeljskega plina s ceno naftnih derivatov izhaja iz preteklosti, ko se je cena oblikovala na podlagi cen naftnih derivatov, ki lahko nadomestijo zemeljski plin. Cene zemeljskega plina bodo sledile cenam naftnih derivatov tako dolgo, dokler ne bo trg z zemeljskim plinom dovolj likviden in bo sam dajal signale za spremembe cen.

Primerjava gibanja cen v Sloveniji s 25 državami EU kaže, da povečanje cen v Sloveniji sledi trendu v drugih državah članicah EU.

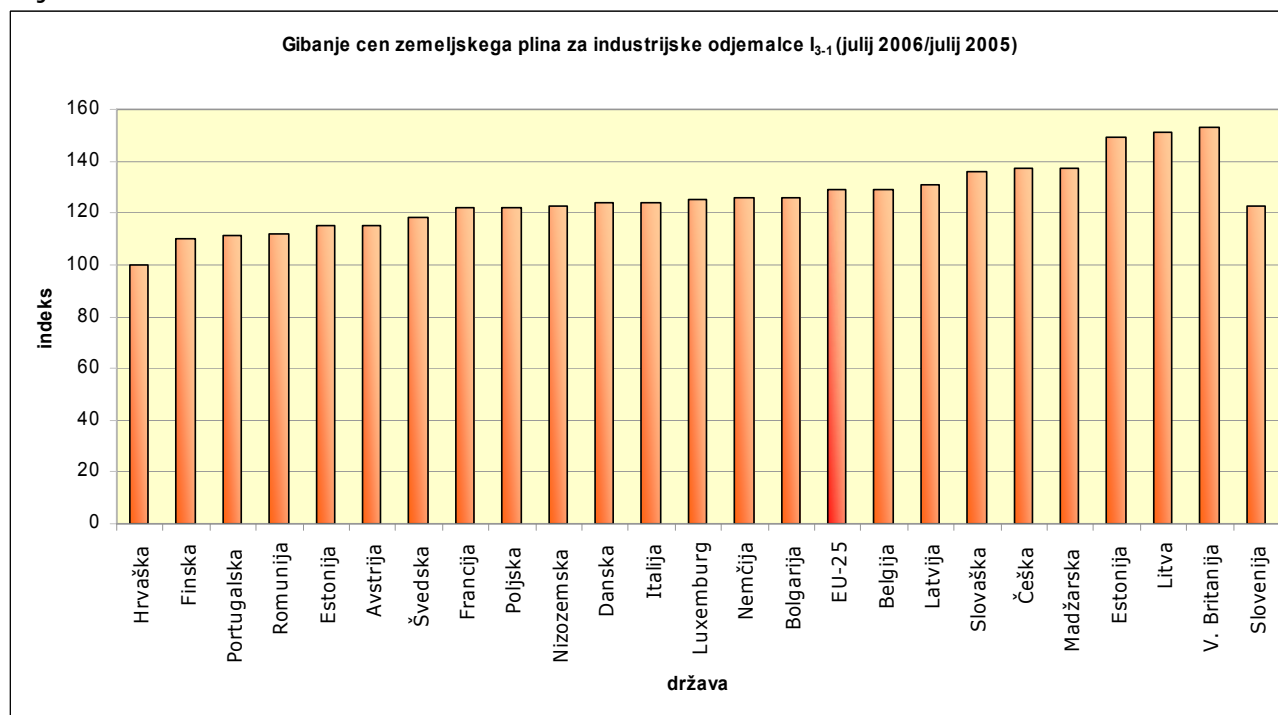
Slika 64 prikazuje gibanje cen zemeljskega plina za gospodinjne odjemalce v vseh 25 članicah Evropske unije in Bolgariji, Romuniji in Hrvaški. Cene zemeljskega plina so se v obdobju od julija 2005 do julija 2006 povsod povišale v povprečju za 20 odstotkov, razen Madžarske (zmanjšanje za odstotek) in Hrvaške (enake cene). Največje povečanje je bilo v Litvi (43 odstotkov), Latviji (38 odstotkov) in na Danskem (34 odstotkov).

Slika 64: Gibanje cene zemeljskega plina za gospodinjne odjemalce D₃ (brez davkov)

Vir: Eurostat in agencija

Trend poviševanja cen zemeljskega plina je bil opazen tudi pri industrijskih odjemalcih.

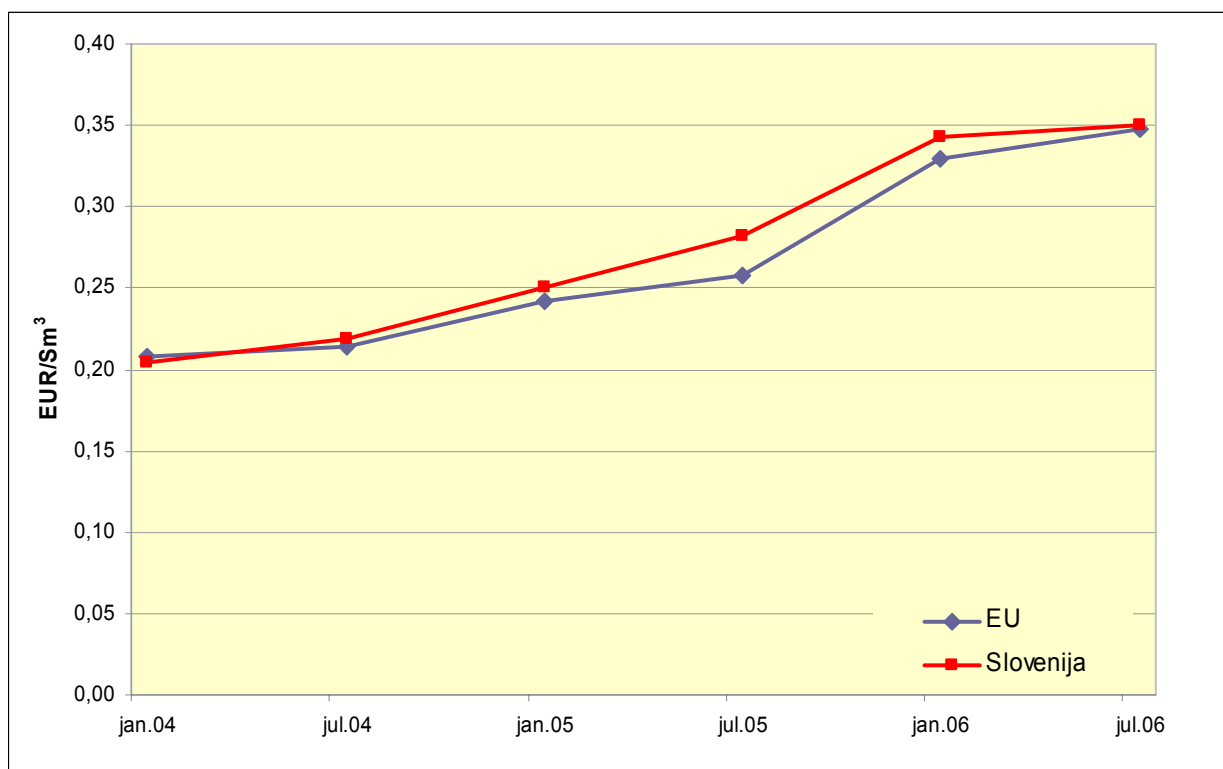
Slika 65: Gibanje cene zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce I₃₋₁ z letnih odjemom 1,1 milijona Sm³ (brez davkov)

Vir: Eurostat in agencija

Slika prikazuje gibanje cen zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce v vseh 25 članicah Evropske unije (razen Irske, ki ni posredovala podatkov za to skupino), v Bolgariji, Romuniji in na Hrvaškem. Cene zemeljskega plina so se povsod povišale.

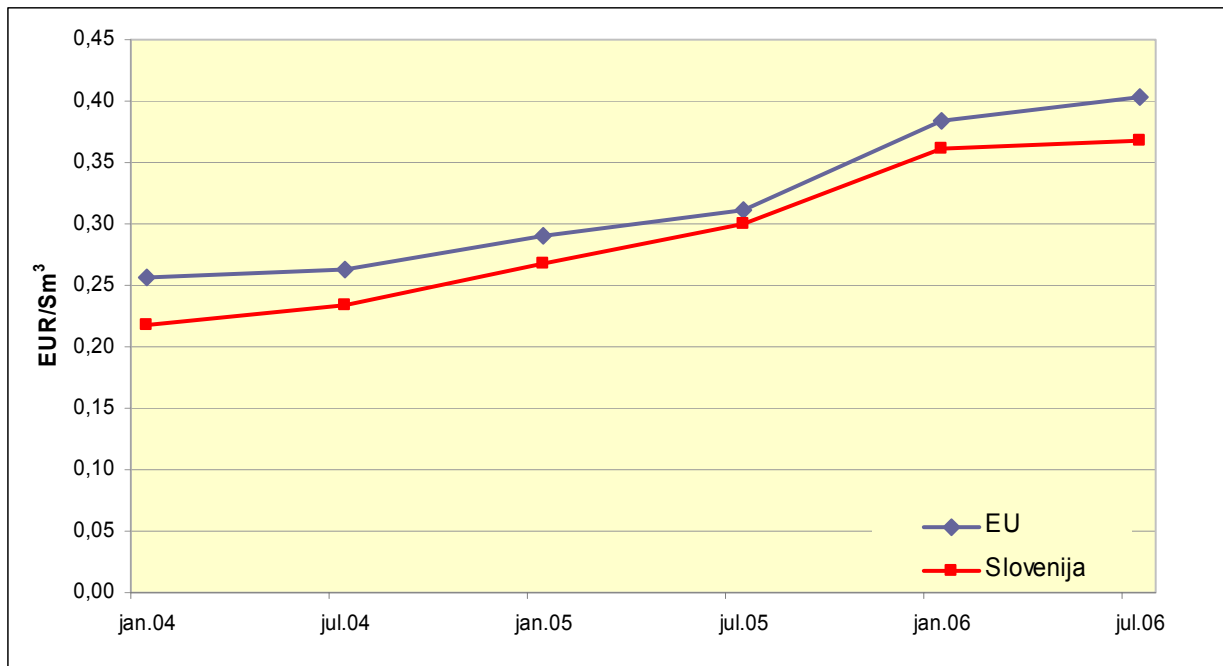
Cene zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce so se izražene v evrih, v obdobju julij 2005 do julij 2006 povečale v povprečju za 29 odstotkov. Največ so se povečale v Veliki Britaniji (53 odstotkov), Litvi (51 odstotkov) in v Španiji (43 odstotkov).

Slovenija pri gibanju cen zemeljskega plina sledi trendu gibanja cen zemeljskega plina, ki predstavlja povprečje držav EU. Trend gibanja cen za zadnja tri leta prikazujejo slika 66, slika 67 in slika 68.

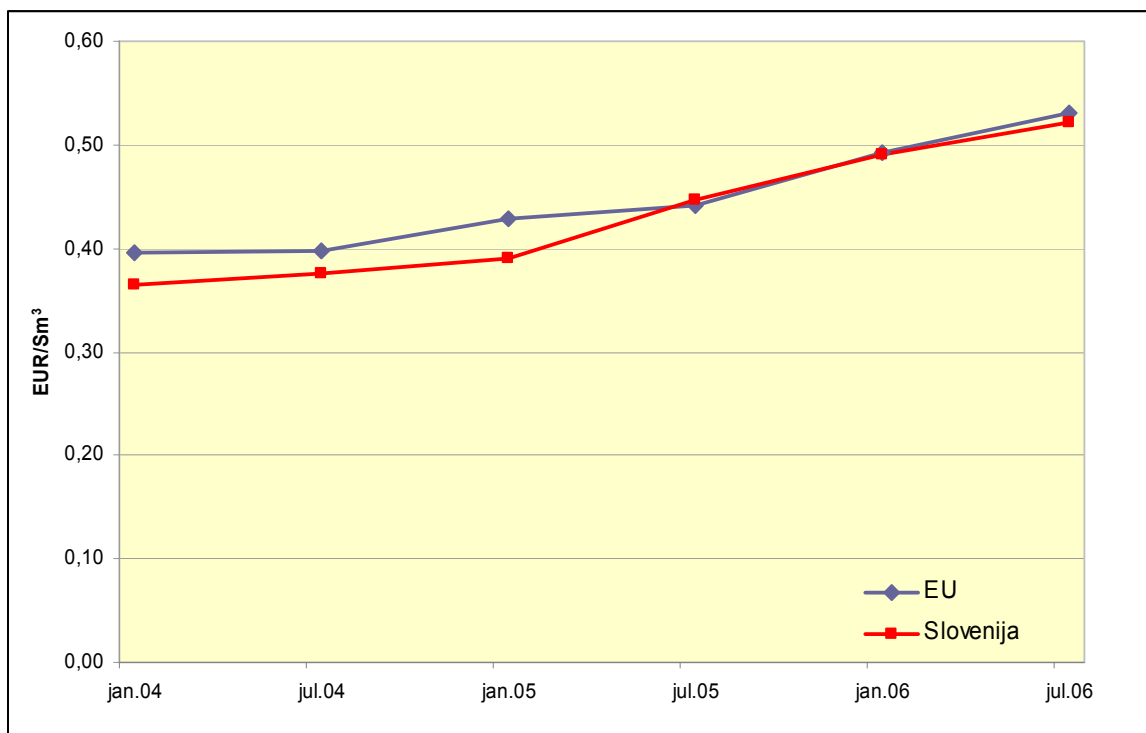
Slika 66: Cene zemeljskega plina za zelo velike industrijske odjemalce z letnim odjemom približno 11 milijonov Sm³ (I₄₋₁)

Vir: Eurostat in agencija

Slika 67: Cene zemeljskega plina za velike industrijske odjemalce z letnim odjemom 1,1 milijona Sm³ (I₃₋₁)

Vir: Eurostat in agencija

Slika 68: Cene zemeljskega plina za gospodinjne odjemalce z letnim odjemom 2241 Sm³ (D₃)

Vir: Eurostat in agencija

4.3.4 Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence

4.3.4.1 Ugotovitve in ukrepi Urada za varstvo konkurence

Po podatkih Urada za varstvo konkurence urad leta 2006 ni uvedel postopka v zvezi s presojo omejevalnih ravnanj, zlorab prevladujočega položaja ali koncentracij podjetij na trgu z zemeljskim plinom. Urad tudi ni izvajal dodatnih ukrepov za zagotovitev zadostnega števila udeležencev na trgu z zemeljskim plinom, niti za spodbujanje čezmejne izmenjave ter poštene in svobodne konkurence. Prav tako tudi ni izvedel nobenega postopka o prekršku iz svoje pristojnosti, ki bi se nanašal na trg z zemeljskim plinom.

4.3.4.2 Ugotovitve in ukrepi ministrstva, pristojnega za energijo

Na trgu z zemeljskim plinom večjih nepravilnosti ni bilo zaznati, zato na trgu nista ukrepala niti ministrstvo za gospodarstvo niti vlada.

Nekateri dobavitelji, ki želijo pripeljati nove deležence na trg in razširiti svojo prodajo, so dali pripombe glede omejevanja trga zaradi ozkih tolerančnih pasov (2 % na dnevni ravni) oziroma visokih cen prekoračitve, določenih z aktom agencije (Metodologija za obračun). Zato za manjše udeležence predlagajo povečanje tolerančnih mej oziroma znižanje cene odstopanj.

Leta 2006 se je pripravljala uredba o delovanju trga z zemeljskim plinom, ki bo omogočila boljše delovanje trga. Agencija bo zaradi te uredbe morala pripraviti tudi spremembe Metodologije za obračunavanje omrežnine, kjer se bodo tolerančne meje lahko na novo proučile in določile.

Mehanizmi za sproščanje dolgoročnih pogodb o dobavi niso bili uporabljeni.

Poročanje dobaviteljev in drugih udeležencev o mehanizmih za zagotavljanje zanesljive dobave leta 2006 še ni bilo potrebno, saj Uredba o zagotavljanju zanesljivosti oskrbe velja od februarja 2007.

Neposredne spodbude za morebitno gradnjo novih prenosnih poti za uvoz in skladiščenje zemeljskega plina niso bile podeljene. Izdano pa je bilo soglasje resornega ministrstva k razvojnim načrtom SOPO zemeljskega plina. Agencija je v metodologiji za določitev omrežnine upoštevala stroške naložb in donos nanje. Energetsko dovoljenje za plinovode ni potrebno.

Zahteve za odločanje o kakršnihkoli sporih niso bile vložene, pripravljene pa so bile nekatere obrazložitve EZ in drugih predpisov v zvezi z medsebojnimi razmerji med distribucijskimi podjetji in lokalnimi skupnostmi.

Na trgu ne veljajo posebne omejitve ali zahteve glede strukture pogodb o dobavi zemeljskega plina. Pravna ureditev zahteva, da je postopek zamenjave dobavitelja brezplačen.

4.3.5 Odločanje o sporih in pritožbah

Na področju zemeljskega plina agencija leta 2005 ni prejela zahteve za odločanje v upravnem postopku na prvi stopnji v sporih med uporabniki omrežja oziroma zainteresiranimi osebami ter sistemskim operaterjem in tudi ne zahteve za odločanje v upravnem postopku o pritožbi zoper odločbo o soglasju za priključitev na omrežje zemeljskega plina.

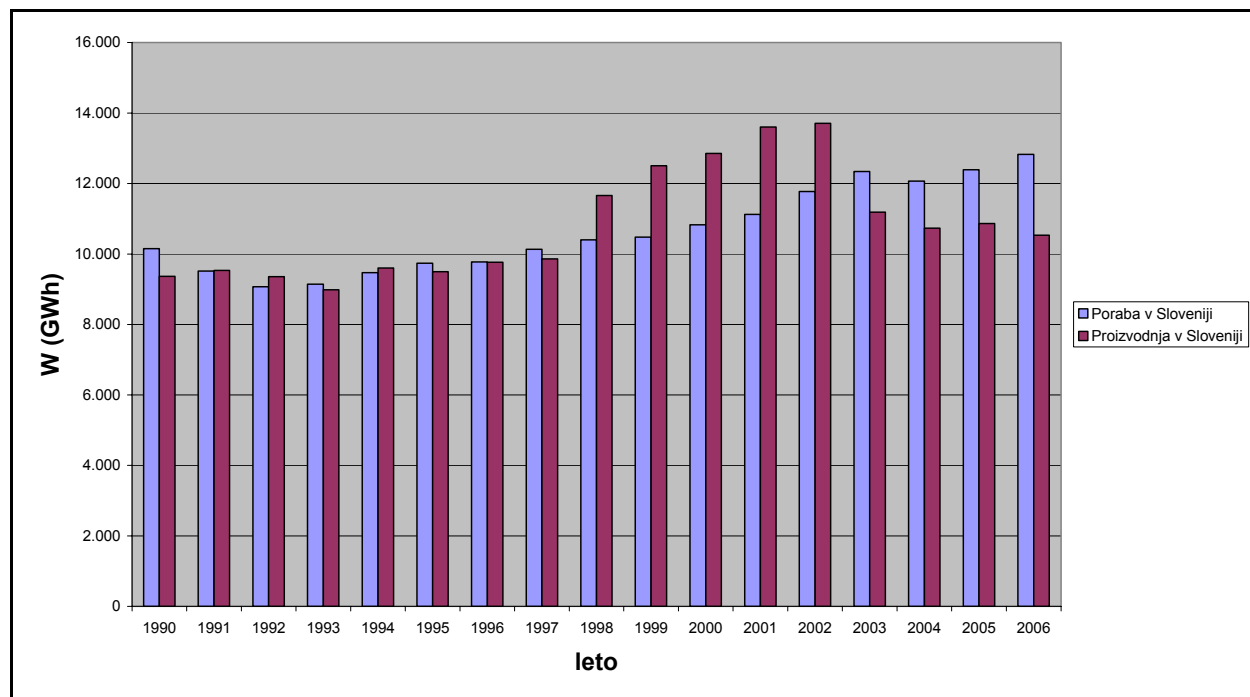
5 ZANESLJIVOST DOBAVE

5.1 Električna energija

Zanesljivost dobave električne energije je odvisna od dveh parametrov, in sicer od zadostnosti proizvodnih virov in sigurnosti omrežja. Zadostnost proizvodnih virov pomeni zmožnost vseh razpoložljivih proizvodnih virov, da pokrijejo potrebe po oskrbi z električno energijo. Zmožnost omrežja, da omogoči dobavo električne energije od proizvajalcev do odjemalcev, imenujemo sigurnost omrežja. Ker v obratovanju proizvodnih objektov in omrežnih elementov lahko nastanejo okvare in s tem prekinitve delovanja, je treba zagotoviti oskrbo tudi v teh primerih. Zato je treba pri proizvodnih virih zagotoviti zadostno rezervo, ki je lahko tudi zunaj domačega elektroenergetskega sistema, v omrežjih pa moramo zagotoviti izpolnjevanje določenih meril sigurnosti, med katerimi je najpogosteje uporabljen kriterij $n-1$. Ta določa, da pri izpadu kateregakoli prenosnega elementa (daljnovod, transformator) dobava ne sme biti prekinjena pri nobenem uporabniku sistema. Kriterij $n-1$ se v Sloveniji uporablja v prenosnem omrežju in na višjih ravneh distribucijskih omrežij, na nižjih ravneh distribucijskih omrežij pa se zaradi ekonomskih razlogov ne uporablja.

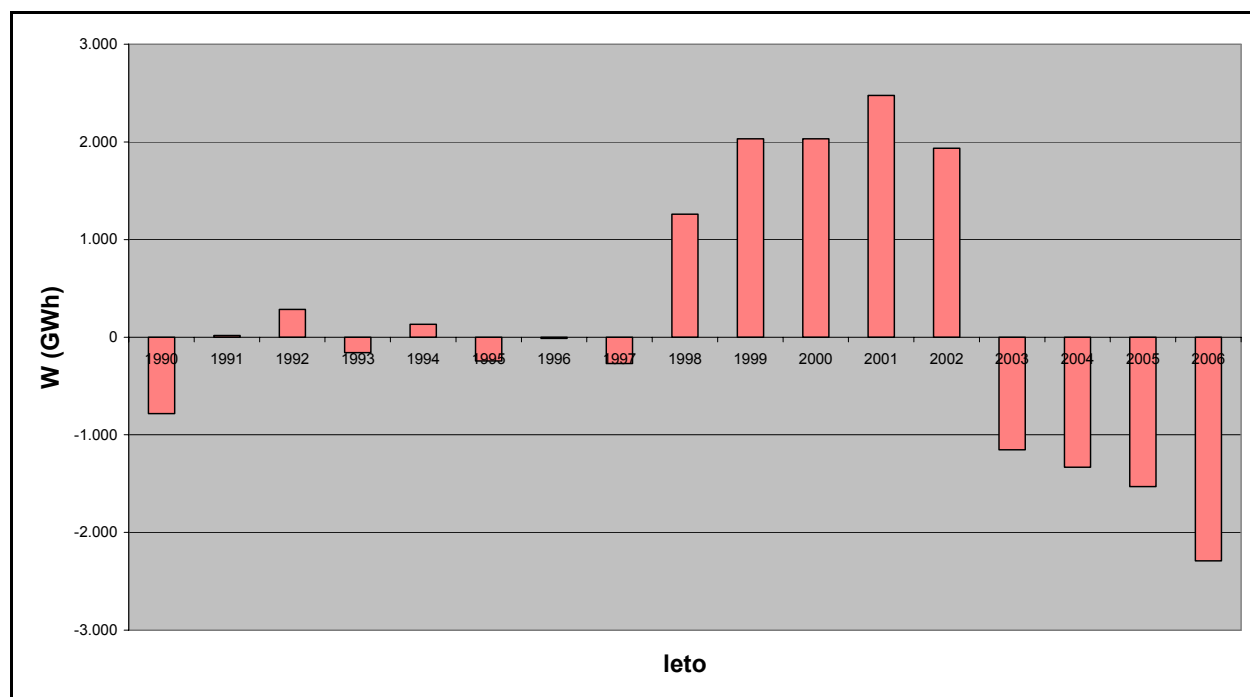
5.1.1 Zadostnost proizvodnje

Pokrivanje potreb po električni energiji v obdobju 1990–2006 je prikazano na slikah 69 in 70. Slovenija je imela v obdobju 1998–2002 velike presežke električne energije, od leta 2003 pa ima primanjkljaje, ki so vsako leto večji. Glavni razlog za presežke so bila neurejena razmerja s Hrvaško glede statusa jedrske elektrarne, zaradi česar je Slovenija razpolagala z njeno celotno zmogljivostjo in proizvedeno energijo do aprila 2003. Od takrat pa morajo slovenski dobavitelji manjkajočo energijo kupovati na tujih trgih. Na obseg domače proizvodnje električne energije vplivajo tudi hidrološke razmere, saj zaradi relativno velikega deleža hidroelektrarn v slovenskem sistemu njihova proizvodnja močno vpliva tudi na skupno slovensko proizvodnjo električne energije.

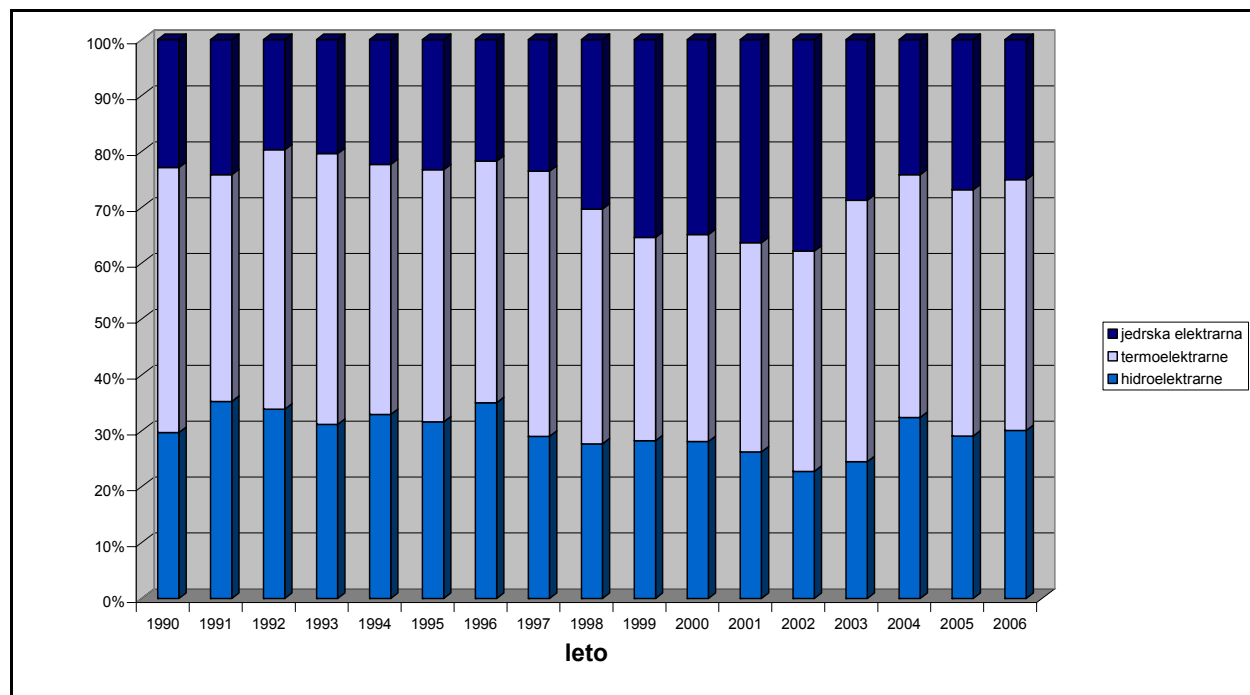
Slika 69: Proizvodnja in poraba električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 1990 do 2006 (za obdobje 1998–2002 upoštevana celotna proizvodnja NEK)

Vir: EIMV, ELES

Slika 70: Presežki in primanjkljaji električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 1990 do 2006 (za obdobje 1998–2002 upoštevana celotna proizvodnja NEK)

Vir: EIMV, ELES

Slika 71: Struktura proizvodnje električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 1990 do 2006 (za obdobje 1998–2002 upoštevana celotna proizvodnja NEK)

Vir: EIMV, ELES

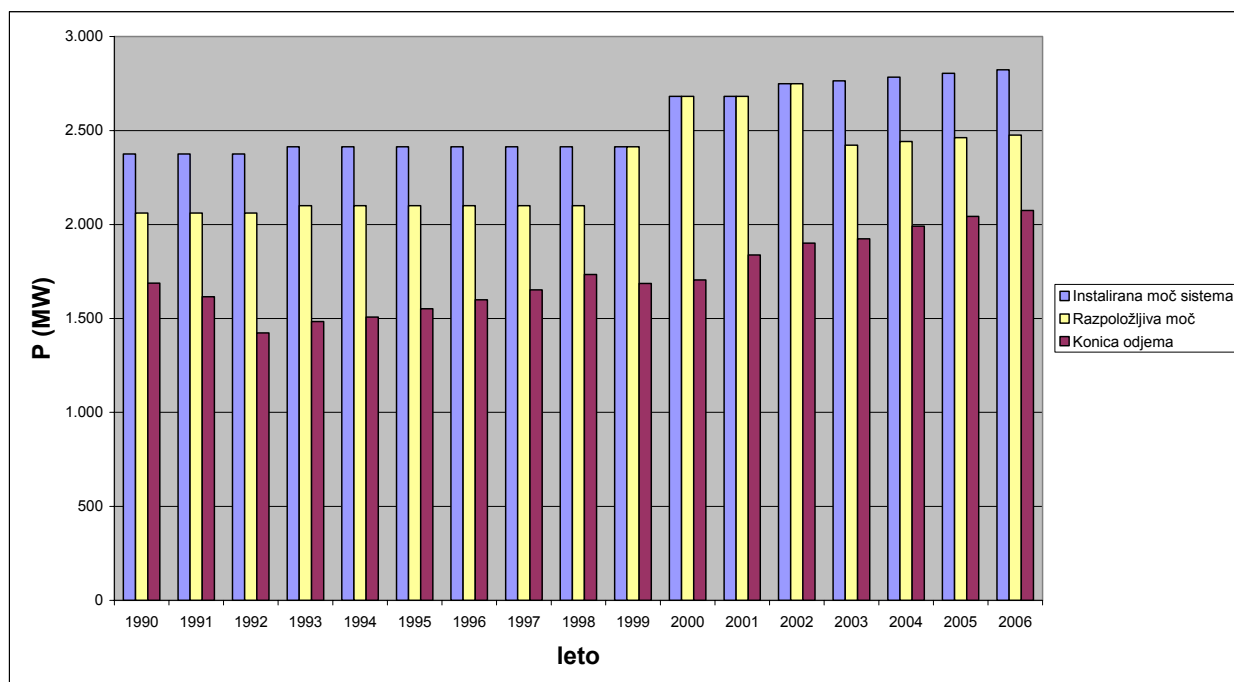
Podobne razmere kot pri zadovoljevanju potreb po energiji so bile v preteklem obdobju tudi na področju koničnih moči oziroma rezerve proizvodnih zmogljivosti v obliki razmerja med razpoložljivo močjo elektrarn in konično močjo odjema (Tabela 35). Tudi pri tem razmerju je v letih 1998–2002 opaziti presežke zaradi razpoložljivosti celotne moči NEK za slovenski trg z električno energijo.

Inštalirana moč prenosnega omrežja predstavlja vsoto moči na pragu vseh elektrarn, ki so priključene na slovensko prenosno elektroenergetsko omrežje, razpoložljiva moč prenosnega omrežja pa vsoto moči na pragu elektrarn, ki so razpoložljive na slovenskem trgu z električno energijo.

Leto	Razpoložljiva moč prenosnega omrežja (MW)	Inštalirana moč prenosnega omrežja (MW)	Konica odjema (MW)	$P_{\text{razp}} / P_{\text{odjema}}$	$P_{\text{inst}} / P_{\text{odjema}}$
1990	2.061	2.375	1.688	1,22	1,41
1991	2.061	2.375	1.616	1,28	1,47
1992	2.061	2.375	1.423	1,45	1,67
1993	2.100	2.414	1.484	1,42	1,63
1994	2.100	2.414	1.507	1,39	1,60
1995	2.100	2.414	1.551	1,35	1,56
1996	2.100	2.414	1.599	1,31	1,51
1997	2.100	2.414	1.652	1,27	1,46
1998	2.100	2.414	1.734	1,21	1,39
1999	2.414	2.414	1.686	1,43	1,43
2000	2.682	2.682	1.705	1,57	1,57
2001	2.682	2.682	1.838	1,46	1,46
2002	2.749	2.749	1.901	1,45	1,45
2003	2.422	2.765	1.923	1,26	1,44
2004	2.441	2.784	1.991	1,23	1,40

2005	2.462	2.805	2.043	1,21	1,37
2006	2.475	2.823	2.075	1,19	1,36

Tabela 35: Razvoj inštaliranih in koničnih moči v elektroenergetskem sistemu Slovenije
Vir: EIMV, ELES

Slika 72: Inštalirane moči proizvodnih objektov, razpoložljive moči za slovenski trg in konična moč odjema na prenosnem omrežju v letih 1990 – 2006

Vir: ELES

5.1.2 Načrtovane naložbe v proizvodne objekte

Za gradnjo novih proizvodnih zmogljivosti se v Sloveniji uporablja postopek avtorizacije, ki poteka prek izdaje energetske dovoljenja za proizvodne objekte ali koncesij za izrabo naravnih virov. V primeru nezadostne gradnje proizvodnih virov lahko država objavi tudi razpis za njihovo gradnjo.

Leta 2006 so bila izdana energetska dovoljenja za več pomembnejših proizvodnih enot. Skupaj so bila izdana energetska dovoljenja za 1100 MW, od katerih večino (92,5 %) predstavljajo proizvodne zmogljivosti na fosilna goriva, in sicer premog in zemeljski plin. Preostalih 7,5 % so načrtovane zmogljivosti v obnovljive vire energije, med katerimi prevladujejo vetrne elektrarne. V obdobju do leta 2009 je na podlagi načrta razvoja prenosnega omrežja od leta 2007 do leta 2016 realno pričakovati gradnjo naslednjih novih proizvodnih enot:

- ČHE Avče: 178 MW v turbinskem in črpalnem režimu, gradnja že poteka, predviden začetek obratovanja leta 2008,
- TE Šoštanj: dodatna plinska agregata 2 × 42 MW k bloku 5, predviden začetek delovanja leta 2009,
- vetrna elektrarna Volovja reber: predvidena je gradnja 33 vetrnic s skupno močjo 28 MW.

Razen gradnje novih objektov je predvidena tudi obnova obstoječega proizvodnega objekta HE Zlatoločje, ki bo omogočila povečanje razpoložljive moči za 24 MW. Predvideno je, da bo obnovljeni objekt začel obratovati leta 2009.

Do leta 2009 ni predvidena dokončna zaustavitev oziroma prenehanje obratovanja nobene elektrarne.

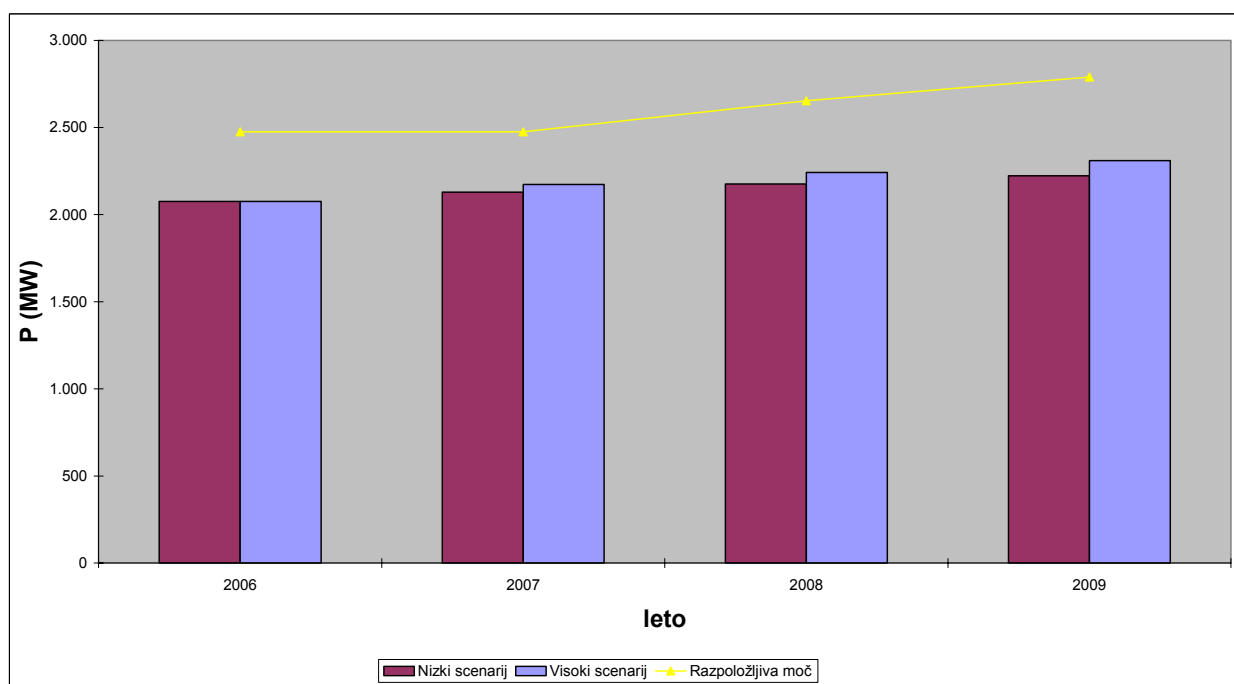
Če bodo načrti uresničeni, se bodo do leta 2009 slovenske proizvodne zmogljivosti skupaj povečale za 314 MW.

Leta 2005 je agencija naročila študijo z naslovom Scenariji rasti porabe električne energije. Rezultat študije so tudi napovedi konic odjema po različnih scenarijih. Tabela 36 kaže primerjavo predvidene rasti inštalirane moči elektrarn z naraščanjem konične moči za dva scenarija. V večini primerov rezervna moč ne dosega 20 odstotkov koničnega odjema, kar kaže na to, da bo tudi do leta 2008 treba manjkajočo električno energijo zagotavljati z uvozom.

Leto	2006 (dejansko)	2007 (ocena)	2008 (ocena)	2009 (ocena)
Razpoložljiva moč prenosnega omrežja (MW)	2.475	2.475	2.653	2.789
Konica odjema - visoki scenarij (MW)	2.075	2.173	2.241	2.310
Razmerje $P_{\text{razp}}/K_{\text{onica}_{\text{VS}}}$	1,19	1,14	1,18	1,21
Konica odjema - nizki scenarij (MW)	2.075	2.129	2.176	2.222
Razmerje $P_{\text{razp}}/K_{\text{onica}_{\text{NS}}}$	1,19	1,16	1,22	1,25

Tabela 36: Inštalirana moč slovenskih elektrarn in rast konice odjema v obdobju 2005–2009

Vir: EIMV, Eles

Slika 73: Pokrivanje porabe slovenskega elektroenergetskega sistema v letih do 2009

Vir: Eles, EIMV

5.1.3 Sigurnost obratovanja omrežja

Leta 2006 je SOPO uspešno usklajeval proizvodnjo in porabo električne energije. Skupna količina nedobavljene električne energije je znašala 43 MWh in je posledica dogodka v evropskem elektroenergetskem omrežju UCTE 4. novembra 2006. Takrat je zaradi preobremenitev v nemškem elektroenergetskem sistemu prišlo do razpada velikega dela omrežja UCTE. Čeprav je prišlo do delne omejitve porabe, lahko ocenimo, da je SOPO tudi v tem primeru ravnal ustrezno in uspel zagotoviti sigurnost obratovanja. Kljub nezadostnosti slovenskih proizvodnih virov za zadovoljevanje domačih potreb oskrba nikoli ni bila prekinjena zaradi pomanjkanja električne energije.

5.2 Zemeljski plin

Slovenija nima svojih virov zemeljskega plina, zato je povsem odvisna od tujih. Za zagotavljanje zanesljive dobave so zelo pomembne napovedi porabe. Projekcija porabe zemeljskega plina do leta 2015 je opisana v Resoluciji o nacionalnem energetskem programu, ki za obdobje 2000–2015 predvideva kar 3,5-odstotno letno rast.

Za zagotovitev zanesljive dobave je bil leta 2005 sprejet razvojni načrt prenosnega omrežja zemeljskega plina za obdobje 2005–2014, ki predvideva obsežne naložbe v prenosno omrežje zemeljskega plina. Gradnja dodatnih prenosnih zmogljivosti naj bi zadostila predvideni povečani porabi zemeljskega plina.

Za leta 2006, 2007 in 2008 je predvidena 23-odstotna rast porabe glede na porabo zemeljskega plina leta 2005. Predvideno povečanje porabe zemeljskega plina naj bi zajemalo večjo porabo distribucijskih odjemalcev in dodatne količine za proizvajalce električne energije. Začetek dobave zemeljskega plina za proizvajalce električne energije je načrtovan za leto 2008 (TE Šoštanj). Visoka rast cen zemeljskega plina v zadnjem času zmanjšuje interes investitorjev za naložbe v proizvodne objekte, ki za energent uporabljajo zemeljski plin.

Dobava zemeljskega plina za odjemalce na prenosnem in distribucijskem omrežju je bila leta 2006 zanesljiva in kakovostna.

Konec leta 2006 so začele veljati spremembe in dopolnitve Energetskega zakona, ki so implementirale Direktivo o ukrepih za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe z zemeljskim plinom. Zakon zavezuje systemske operaterje prenosnega in distribucijskega omrežja, da zagotavljajo zanesljivo delovanje omrežja in njegovo ustrezno zmogljivost, zlasti pa zavezuje dobavitelje zemeljskega plina, da zagotavljajo zanesljivo dobavo posebnim odjemalcem, med katere spadajo tudi gospodinjstva. Posebnim odjemalcem je dobava zemeljskega plina zagotovljena v primeru, da delna motnja v dobavi plina ne presega 20 odstotkov celotne dobave v Republiki Sloveniji ali tudi v primeru zelo nizkih petdnevnih zunanjih temperatur v zimskem obdobju. V primeru večjih motenj v dobavi ali zelo nizkih temperatur zakon nalaga systemskim operaterjem, da omejijo porabo določenim vrstam odjemalcev oziroma trošilom. Systemski operaterji so tako – ne glede na svoje pogodbene obveznosti v razmerju do dobaviteljev, uporabnikov in odjemalcev – dolžni zmanjšati ali prekiniti odjem zemeljskega plina na odjemnih mestih odjemalcev po predpisanem vrstnem redu, pri čemer so gospodinjiski odjemalci

zadnji v vrsti odklopa, energetski viri, ki proizvajajo paro ali toplo vodo in imajo na voljo nadomestno gorivo, pa prvi.

Vsak dobavitelj, ki dobavlja zemeljski plin posebnim odjemalcem, je tako zavezan, da zagotavlja zadostne količine zemeljskega plina z dodatnimi ukrepi (prekinljivo dobavo, zakupom skladišč, dodatnimi dobavnimi pogodbami). Dobavitelji morajo poročati o svojih ukrepih za zagotovitev zanesljivosti dobave zemeljskega plina ministrstvu, pristojnemu za energijo. V poročilu o zanesljivosti dobave zemeljskega plina mora dobavitelj posebnim odjemalcem izkazati, da jim z ukrepi zagotavljanja zanesljivosti dobave zemeljskega plina, zlasti s pogodbami o prekinljivi dobavi zemeljskega plina in s skladiščenjem zemeljskega plina, dejansko zagotavlja dobavo zadostnih količin zemeljskega plina.

6 GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE

6.1 Splošno

Organizacijo in način izvajanja republiških GJS skladno z EZ in Zakonom o gospodarskih javnih službah ureja Vlada Republike Slovenije, lokalne GJS pa urejajo samoupravne lokalne skupnosti. Za opravljanje energetskih dejavnosti, navedenih v tabeli, je treba pridobiti licenco.

Izvajalci GJS skrbijo predvsem za varnost obratovanja, zanesljivost dobave energije, zagotavljanje dobave pod splošnimi pogoji vsakomur, redno in trajno obratovanje, zagotavljanje predpisane kakovosti in razumne cene dobavljene energije ter varovanje okolja.

EZ določa naslednje GJS na področju oskrbe z električno energijo, zemeljskim plinom in daljinsko toploto:

Dejavnost	Oblika	Regulirana GJS
dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja električne energije	obvezna republiška gospodarska javna služba	DA
dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije	obvezna republiška gospodarska javna služba	DA
dobava električne energije tarifnim odjemalcem	obvezna republiška gospodarska javna služba	DA
organiziranje trga z električno energijo	obvezna republiška gospodarska javna služba	DA
dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina	obvezna republiška gospodarska javna služba	DA
dejavnost systemskega operaterja skladišča zemeljskega plina	izbirna republiška gospodarska javna služba	-
dejavnost systemskega operaterja terminala za utekočinjen zemeljski plin	izbirna republiška gospodarska javna služba	-
organiziranje trga z zemeljskim plinom	izbirna republiška gospodarska javna služba	-
dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina	izbirna lokalna gospodarska javna služba	DA
dobava zemeljskega plina tarifnim odjemalcem	izbirna lokalna gospodarska javna služba	DA
distribucija toplote	izbirna lokalna gospodarska javna služba	NE
oskrba z energetskimi plini iz omrežja, razen z zemeljskim plinom	izbirna lokalna gospodarska javna služba	NE

Tabela 37: Pregled gospodarskih javnih služb

Vir: agencija

Izbirne republiške GJS dejavnost systemskega operaterja skladišča zemeljskega plina oziroma terminala za utekočinjeni zemeljski plin in organiziranje trga z zemeljskim plinom se leta 2006 niso izvajale.

Na področju oskrbe z električno energijo dejavnosti GJS do podelitve koncesij opravljajo javna podjetja.

Na področju oskrbe z zemeljskim plinom na prenosnem omrežju naj bi se obvezna GJS izvajala na podlagi podeljene koncesije. GJS dejavnosti systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina do uveljavitve koncesijske pogodbe opravlja systemski operater prenosnega omrežja zemeljskega plina, ki je to dejavnost začel izvajati v ločeni pravni osebi 1. januarja 2005. V letu 2006 koncesijska pogodba ni bila uveljavljena. Izbirne lokalne GJS se izvajajo na podlagi podeljenih koncesij, v javnih podjetjih ali z vlaganjem javnega kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava.

6.2 Varstvo potrošnikov na trgu z električno energijo in zemeljskim plinom

V Sloveniji je varstvo potrošnikov na področju oskrbe z električno energijo in zemeljskim plinom zagotovljeno v splošnih predpisih, in sicer Obligacijskem zakoniku in Zakonu o varstvu potrošnikov, kot tudi v posebnih predpisih, ki urejajo delovanje trga z električno energijo in zemeljskim plinom. Določila vseh navedenih predpisov so usklajena z zahtevami direktiv o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo in zemeljskim plinom (direktivi 2003/54/ES in 2003/55/ES).

6.2.1 Električna energija

6.2.1.1 Pogodbe o dobavi električne energije tarifnim odjemalcem

Na podlagi Uredbe o načinu izvajanja GJS dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije in GJS dobava električne energije tarifnim odjemalcem (v nadaljevanju: uredba o DTO) je DTO zavezan skleniti z vsakim tarifnim odjemalcem, ki je priključen na distribucijsko omrežje na območju, kjer izvaja to javno službo, pogodbo o dobavi električne energije. Navedena uredba in tudi Uredba o splošnih pogojih za dobavo in odjem električne energije določata najpomembnejše elemente oziroma obvezne podatke, ki jih mora vsebovati pogodba o dobavi tarifnim odjemalcem in se ujemajo z zahtevami direktive.

Pogodbe o dobavi električne energije se sklepajo kot adhezijske pogodbe oziroma pogodbe s pristopom, za katere je značilno, da so vnaprej pisno formulirane, stranke pa imajo možnost, da predlagane pogodbene klavzule sprejmejo, zavrnejo ali spremenijo. Na podlagi uredbe o DTO se morajo odjemalci z vsebino dobavne pogodbe seznaniti pred sklenitvijo navedene pogodbe, prav tako pa morajo biti pravočasno obveščeni tudi o spremembi pogodbenih pogojev. Če se tarifni odjemalci s spremembami ne strinjajo, imajo možnost, da od pogodbe odstopijo.

6.2.1.2 Zaščita ranljivih odjemalcev

Zaščita ranljivih odjemalcev je ena najpomembnejših oblik varstva odjemalcev in je urejena v EZ. Ta določa, da systemski operater ne sme ustaviti dobave energije pod količino, ki je glede na okoliščine nujno potrebna, da ni ogroženo življenje in zdravje odjemalca in oseb, ki z njim prebivajo. Stroški, ki zaradi tega nastanejo dobavitelju, se pokrijejo iz cene za uporabo omrežij.

Dobavitelj tarifnim odjemalcem mora navedene odjemalce oskrbovati, če ima odjemalec ustrezno odločbo socialne službe o nezmožnosti plačevanja električne energije. Leta 2006 so sistemski operaterji zaradi neplačevanja električne energije prekinili oziroma ustavili dobavo z odklopom manj kot 0,6 odstotka odjemalcem.

Sistemski operater	Število odklopov odjemalcev zaradi neplačila	Delež odklopov v primerjavi s skupnim št. odjemalcev
Elektro Celje, d. d.	1.050	0,12 %
Elektro Gorenjska, d. d.	459	0,05 %
Elektro Ljubljana, d. d.	2.098	0,24 %
Elektro Maribor, d. d.	2.050	0,23 %
Elektro Primorska, d. d.	4.366	0,50 %
Skupaj	10.023	1,14 %

Tabela 38: Število in delež odklopov zaradi neplačevanja po sistemskih operaterjih

Vir: podatki podjetij

6.2.1.3 Objavljanje cen

Na podlagi Uredbe o tarifnem sistemu za prodajo električne energije mora imeti dobavitelj končno ceno električne energije ves čas objavljeno na svoji spletni strani, vsako spremembo cene pa mora objaviti na spletni strani in v dnevnem časopisju.

6.2.1.4 Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva in reševanje sporov

V Sloveniji je pravica potrošnikov do pravnega sredstva ustrezno urejena, saj predpisi na področju trga z električno energijo določajo več načinov uveljavljanja njihovih pravic. Na podlagi EZ ima uporabnik omrežja pravico do pritožbe zoper odločitev sistema operaterja o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev; o pritožbi odloča agencija. Skladno z Uredbo o splošnih pogojih za dobavo in odjem električne energije imajo tarifni odjemalci pravico dobavitelju podati pripombe oziroma ugovor na prejeti račun ali obračun, navedena uredba določa tudi, da je eden izmed bistvenih elementov pogodbe o dobavi tarifnim odjemalcem dogovor o načinu reševanja sporov, ki izvirajo iz pogodbenega razmerja. Skladno s splošnimi pravili civilnega prava je za reševanje sporov, ki izvirajo iz pogodbenega razmerja in ki niso v pristojnosti agencije, pristojno sodišče. Morebitne kršitve splošnih pravil varstva potrošnikov v Sloveniji nadzoruje in ustrezno sankcionira tudi tržni inšpektorat.

6.2.1.5 Pravica do odškodnine

Uredba o splošnih pogojih za dobavo in odjem električne energije daje uporabniku omrežja pravico do uveljavljanja odškodnine za škodo, če mu je upravljavec omrežja neutemeljeno prekinil ali ustavil odjem električne energije, če prekinitev odjema traja neupravičeno dolgo, če kakovost električne energije ne ustreza veljavnim standardom ali pogodbeno dogovorjeni vrednosti, ali zaradi motenj, ki jih povzroča drug uporabnik.

6.2.2 Zemeljski plin

6.2.2.1 Zaščita ranljivih odjemalcev

Zaščita ranljivih odjemalcev je, enako kot na področju električne energije, urejena v EZ. Ta določa, da sistemski operater ne sme ustaviti dobave energije pod količino, ki je glede na okoliščine nujno potrebna, da ni ogroženo življenje in zdravje odjemalca in oseb, ki z njim prebivajo. Stroški, ki zaradi tega nastanejo dobavitelju, se pokrijejo iz cene za uporabo omrežij.

6.2.2.2 Objavljanje cen

Dobavitelji zemeljskega plina tarifnim odjemalcem so morali leta 2006 pred objavo cenika dobiti soglasje lokalne skupnosti. Objavljene so bile cene oskrbe z zemeljskim plinom. Cena oskrbe z zemeljskim plinom leta 2006 še ni bila ločena na ceno za uporabo omrežja in ceno zemeljskega plina.

6.2.2.3 Ukrepi za varstvo potrošnikov

Izvajalci GJS sistemski operater distribucijskega omrežja zemeljskega plina in dobavitelj tarifnim odjemalcem bi morali na podlagi v letu 2005 sprejetih splošnih aktov in metodologij agencije sprejeti akte, za katere morajo pred njihovo objavo pridobiti tudi soglasje agencije oziroma lokalne skupnosti.

Leta 2006 je agencija podala soglasje k šestim aktom (Sistemska obratovalna navodila za distribucijsko omrežje zemeljskega plina) treh sistemskih operaterjev, ki se nanašajo na geografska ombočja občin Dravograd, Prevalje, Ravne na Koroškem, Mežica, Jesenice in Žirovnica

Leta 2006 ni bilo izdanega soglasja na splošne pogoje za dobavo in odjem zemeljskega plina, ki pa bodo morali vsebovati tudi ukrepe za varstvo potrošnikov, kot jih določa Direktiva o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom, na primer:

- pravice v zvezi s pogodbami z dobavitelji za gospodinjske odjemalce,
- obveščanje o nameravanih spremembah pogodbenih pogojev,
- preglednost veljavnih cen in tarif ter splošnih pogojev v zvezi z dostopom in uporabo storitev,
- možnosti izbire različnih načinov plačevanja,
- možnost zamenjave dobavitelja brez plačila stroškov zamenjave,
- pravica do preglednih, preprostih in poceni postopkov pri obravnavi pritožb in
- obveščenost o pravici do oskrbe z zemeljskim plinom določene kakovosti po razumni ceni.

Zamenjava dobavitelja zemeljskega plina je brezplačna.

6.2.2.4 Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva

Na podlagi EZ ima uporabnik omrežja pravico do pritožbe zoper odločitev sistema operaterja o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev; o pritožbi odloča agencija.

6.3 Reguliranje končne cene

6.3.1 Cena

Med GJS, ki jih določa EZ, je končna cena regulirana na področju GJS dobava električne energije tarifnim odjemalcem in GJS dobava zemeljskega plina tarifnim odjemalcem. Upravičeni odjemalci ne morejo zahtevati dobave pod pogoji, ki so določeni s tarifnim sistemom za tarifne odjemalce.

6.3.1.1 Električna energija

Končno ceno za električno energijo, ki jo dobavitelj dobavlja tarifnim odjemalcem, regulira Vlada RS v skladu z Uredbo o tarifnem sistemu za prodajo električne energije.

Regulirana je tudi končna cena električne energije v okviru zagotovljene dobave. Zagotovljena dobava je mehanizem, namenjen odjemalcem, katerim dobavitelj brez njihove krivde preneha dobavljati električno energijo, na primer pri stečaju dobavitelja. Zagotovljeno dobavo izvaja dobavitelj tarifnim odjemalcem, ki določi ceno električne energije v okviru zagotovljene dobave tako, da pokriva dolgoročno ceno nabave električne energije in stroške zagotavljanja ter izvajanja zagotovljene dobave. Cena pa ne sme biti več kot 15 odstotkov višja od cene, ki jo plačuje primerljivi upravičeni odjemalec po pogodbi z istim dobaviteljem električne energije.

6.3.1.2 Zemeljski plin

Agencija je na področju distribucije zemeljskega plina izdala splošne akte o določitvi omrežnin, med katere sodi tudi Akt o določitvi metodologije za pripravo tarifnih sistemov za distribucijsko omrežje zemeljskega plina. Ta splošni akt določa elemente za obračunavanje dobavljene energije za različne skupine odjemalcev glede na moč, vrsto in značilnosti odjema. Izvajalci GJS dejavnosti dobava tarifnim odjemalcem naj bi na podlagi navedenega splošnega akta agencije izdali tarifni sistem za geografska območja, na katerih izvajajo GJS. Pred objavo tarifnega sistema morajo izdajatelji dobiti soglasje lokalne skupnosti.

6.3.2 Financiranje dobaviteljev

Dobavitelji električne energije tarifnim odjemalcem se financirajo iz cene, ki pokriva stroške dobavitelja pri dobavi električne energije za tarifne odjemalce. Stroške dobavitelja potrjuje Vlada RS. Zagotovljeno dobavo električne energije izvajajo tudi dobavitelji električne energije tarifnim odjemalcem, financira pa se iz dela cene električne energije v okviru zagotovljene dobave.

Dobavitelji zemeljskega plina tarifnim odjemalcem se glede na določbe posameznih odlokov lokalnih skupnosti financirajo iz končne cene zemeljskega plina. V določenih primerih so lokalne skupnosti v odloku in na tej podlagi v koncesijski pogodbi oziroma aktu o ustanovitvi javnega podjetja predvidele, da se lahko razlika

– če končna cena ne pokrije vseh stroškov – pokriva iz proračunskih sredstev in drugih virov.

Leta 2006 je bilo na področju zemeljskega plina po reguliranih tarifah oskrbovano 107.119 gospodinjstev, ki so porabili 10,5 odstotka skupaj dobavljenega zemeljskega plina. Z električno energijo pa je bilo tako oskrbovanih 89 odstotkov odjemalcev, ki so porabili 25 odstotkov skupaj dobavljene električne energije.

6.4 Zagotavljanje preglednosti

V Sloveniji so na trgu z električno energijo in zemeljskim plinom zagotovljeni preglednost cen, preglednost podatkov in preglednost pogojev za dobavo in odjem.

Preglednost pogojev za dobavo in odjem zagotavljajo splošni akti, ki so javno objavljeni in tako dosegljivi vsem udeležencem trga. Na področju električne energije sistemski operaterji po pridobitvi mnenja agencije in soglasja Vlade RS sprejmejo splošne pogoje za dobavo in odjem električne energije iz prenosnega in distribucijskega omrežja. Pri zemeljskem plinu so to Splošni pogoji za dobavo in odjem zemeljskega plina iz prenosnega omrežja, ki jih sprejme SOPO po pridobitvi mnenja agencije in soglasja Vlade RS, in Splošni pogoji za dobavo in odjem zemeljskega plina iz distribucijskega omrežja, ki jih sprejme SODO s soglasjem agencije in lokalne skupnosti. Za odločanje o sporih, ki izvirajo iz zatrjevanih kršitev splošnih dobavnih pogojev, je pristojna agencija.

Splošni pogoji za dobavo in odjem električne energije in zemeljskega plina urejajo med drugim tudi temeljne vsebine pogodb o dobavi energije tarifnim odjemalcem. Vsa druga določila pogodb se urejajo svobodno in se presojujejo skladno z določili obligacijskega prava. Za reševanje sporov, ki izvirajo iz teh določil, je pristojno sodišče. Agencija ne more vplivati na oblikovanje pogodbenih določil oziroma na oblikovanje vsebine pogodbe.

Na spletnih straneh dobaviteljev tarifnim odjemalcem električne energije je ves čas javno objavljena veljavna končna cena električne energije in cena električne energije v primerih zagotovljene dobave. Vsaka sprememba cene se objavi tako na spletnih straneh kot v dnevem časopisu.

Sistemski operaterji skladno z EZ upravičenim odjemalcem zagotavljajo podatke, ki jih ti potrebujejo za učinkovito uveljavljanje dostopa do omrežja.

Zagotovljena pa je tudi preglednost podatkov o proizvodnji električne energije, saj morajo dobavitelji električne energije končnim odjemalcem na izdanih računih za električno energijo in v svojih propagandnih gradivih objaviti deleže posameznih proizvodnih virov v celotni strukturi električne energije posameznega dobavitelja v preteklem letu.

7 DALJINSKA TOPLOTA

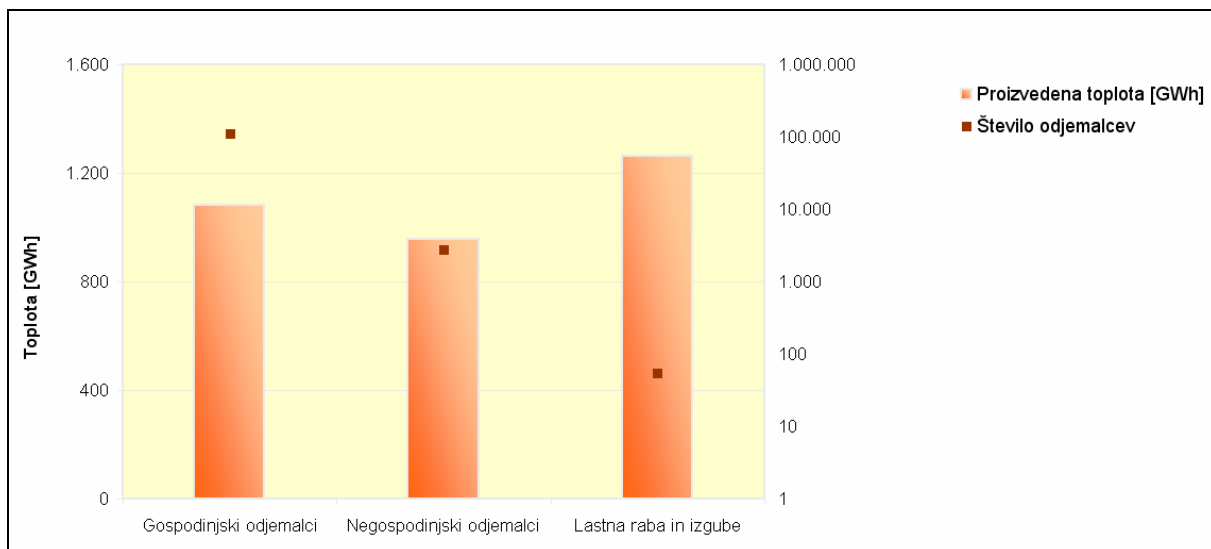
Distribucija toplote je opredeljena kot izbirna lokalna gospodarska javna služba, ki obsega dejavnost dobave toplote ali hladu iz distribucijskih omrežij in hkrati kot dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja. Z distribucijo toplote oziroma hladu (v nadaljevanju toplote) se zagotavlja oskrba s toploto za potrebe sistemov ogrevanja oziroma hlajenja v objektih posameznih odjemalcev toplote oziroma hladu. Distributerji daljinske toplote, kakor tudi proizvajalci toplote za daljinsko ogrevanje nad 1 MW morajo pridobiti licenco za opravljanje te vrste energetske dejavnosti. V nadaljevanju so prikazani le podatki licenciranih distribucijskih podjetij daljinske toplote in proizvodnje toplote za daljinsko ogrevanje nad 1 MW.

7.1 Oskrba z daljinsko toploto

Na območju Republike Slovenije je leta 2006 na področju oskrbe z daljinsko toploto aktivno delovalo 54 od 67 licenciranih podjetij. Pri tem je 37 podjetij sočasno opravljal dejavnost distribucije toplote za daljinsko ogrevanje in dejavnost proizvodnje toplote za daljinsko ogrevanje nad 1 MW instalirane moči, 9 podjetij le dejavnost distribucije, medtem ko je preostalih 8 podjetij opravljal izključno le dejavnost proizvodnje toplote za namene oskrbe distribucijskih podjetij daljinske toplote.

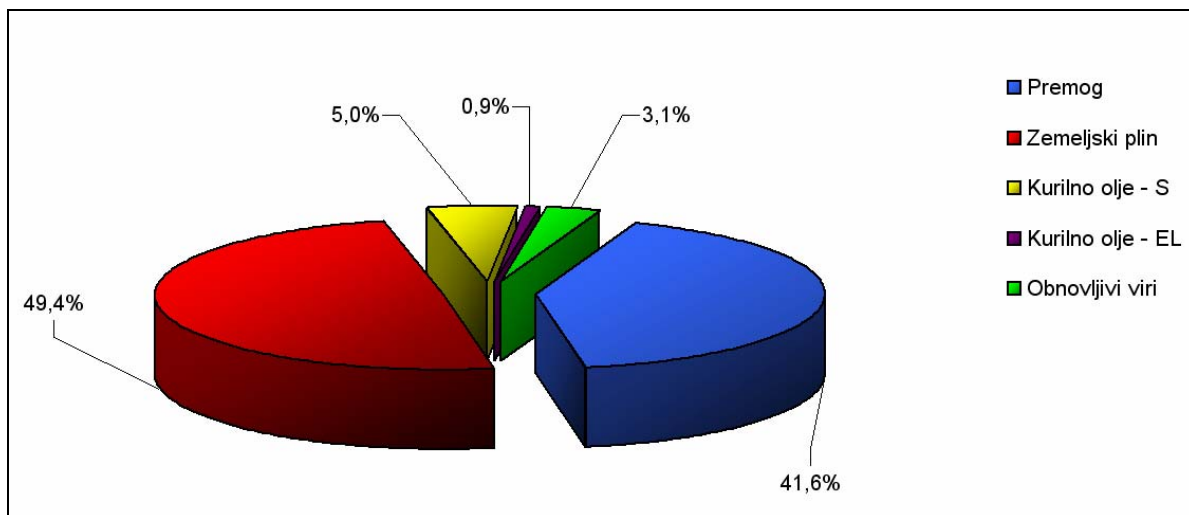
Na področju daljinskega hlajenja v Sloveniji še ne obstajajo delujoči distribucijski sistemi, so pa v nekaterih občinah že izvedli študije njihove izvedljivosti oziroma ekonomske upravičenosti. Eden izmed poglavitnih vzrokov, ki vse bolj upravičuje smotrnost novih naložb v sisteme soproizvodnje toplote, elektrike in hladu je seveda neprestano povečevanje cen nekaterih energentov, predvsem električne energije in relativno topla zimska obdobja. Slednje namreč zmanjšuje ekonomiko poslovanja distribucijskih in proizvodnih podjetij daljinskega ogrevanja.

Za oskrbo z daljinsko toploto so leta 2006 licencirani proizvajalci toplote proizvedli 3,301 TWh toplote in 4,953 TWh električne energije oziroma 4,349 TWh električne energije na pragu kogeneracijskih procesov. Največji delež proizvedene toplote – 1,082 TWh ali 32,8 odstotka je bil namenjen za oskrbo 111.283 gospodinjstev, 0,957 TWh ali 29,0 odstotka toplote pa za 2.782 negospodinjskih odjemalcev v 36 občinah. Razlika med proizvedeno in distribuirano toploto v višini 1,362 TWh ali 38,2 odstotka je delež toplote, ki so ga porabili proizvajalci oziroma distributerji toplote za potrebe industrijskih procesov in za pokrivanje toplotnih izgub distribucijskih omrežij. Negospodinjski oziroma industrijski odjemalci so 0,619 TWh ali 18,8 odstotka vse pridobljene toplote porabili v obliki industrijske pare. Porabo toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število prikazuje Slika 74.

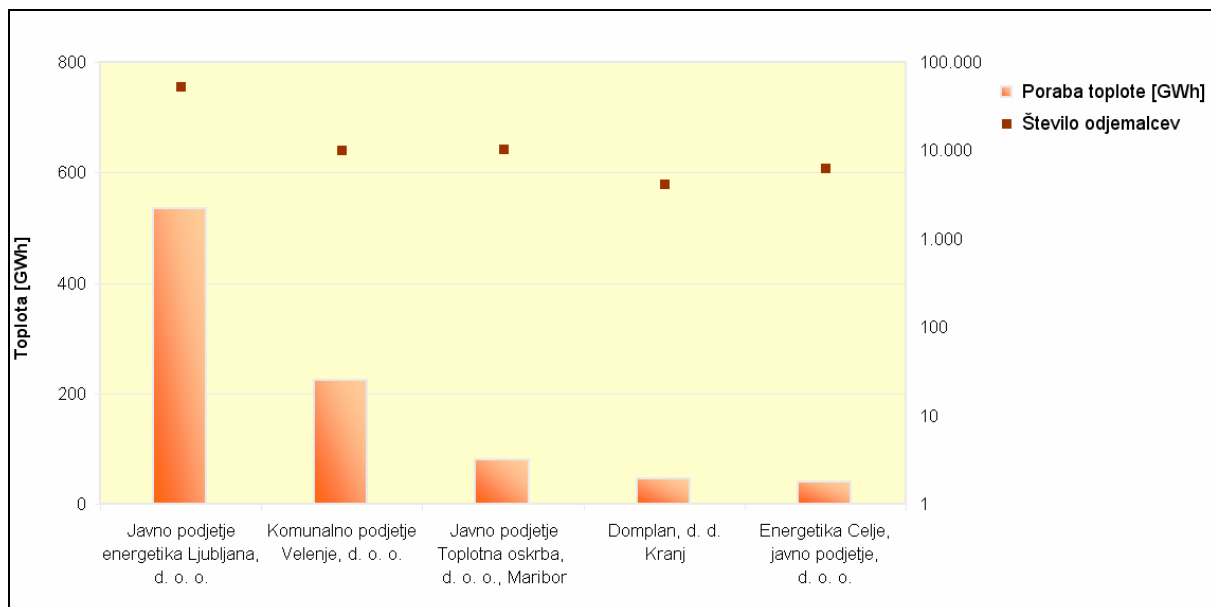
Slika 74: Poraba toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število
 Vir: agencija

Kot primarni energent se je v letu 2006 za proizvodnjo daljinske toplote največ uporabljal zemeljski plin z 49,4-odstotnim deležem v strukturi porabljenih energentov, sledita mu premog z 41,6- in mazut s 5-odstotnim deležem. Lesna biomasa in drugi obnovljivi primarni viri energije pa so v strukturi primarnih energentov za proizvodnjo daljinske toplote predstavljali 3,1-odstotni delež.

Slika 75: Struktura primarnih energentov za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje
 Vir: agencija

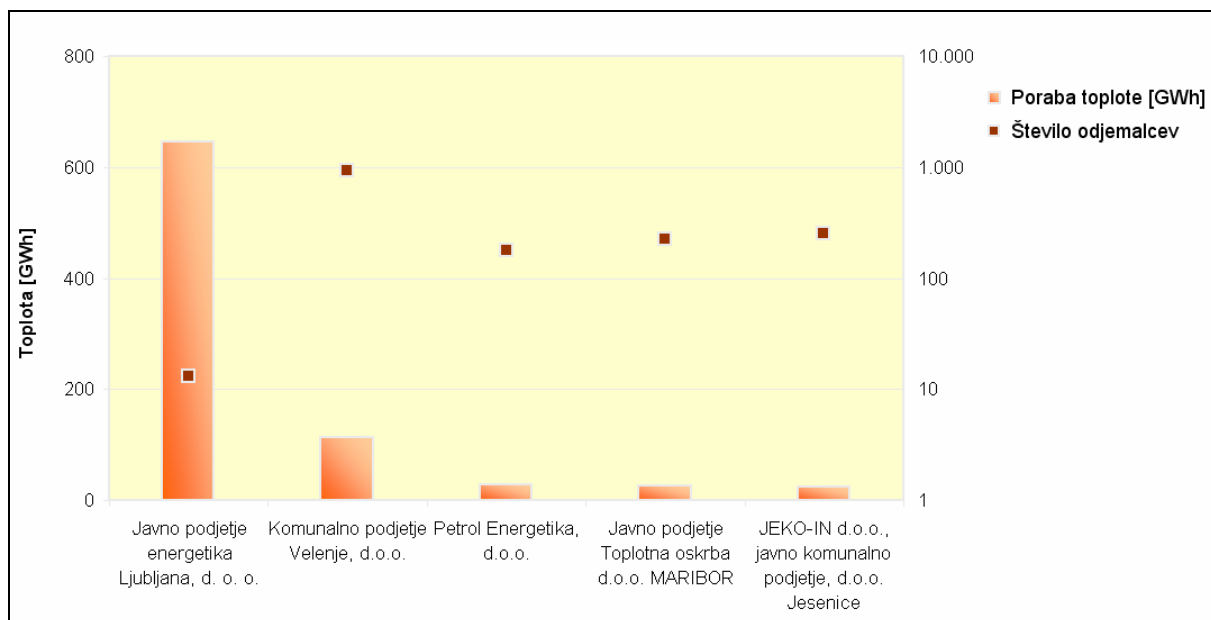
Leta 2006 je prvih pet največjih distribucijskih podjetij daljinske toplote, glede na količino distribuirane toplote, oskrbovalo 84.254 ali 75,7 odstotka vseh gospodinjstev in jim tako dostavilo 85,4 odstotka vse proizvedene toplote, namenjene za daljinsko ogrevanje. Največje distributerje daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe gospodinjstev v letu 2006 in število njihovih odjemalcev prikazuje slika 75.

Slika 76: Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe gospodinjstvih odjemalcev v letu 2006

Vir: agencija

Prvih pet največjih distribucijskih podjetij daljinske toplote glede na količino distribuirane daljinske toplote je oskrbovalo 57,5 odstotka vseh negospodinjstvih odjemalcev in jim dostavilo kar 87,6 odstotka toplote, ki so jo porabili ti odjemalci.

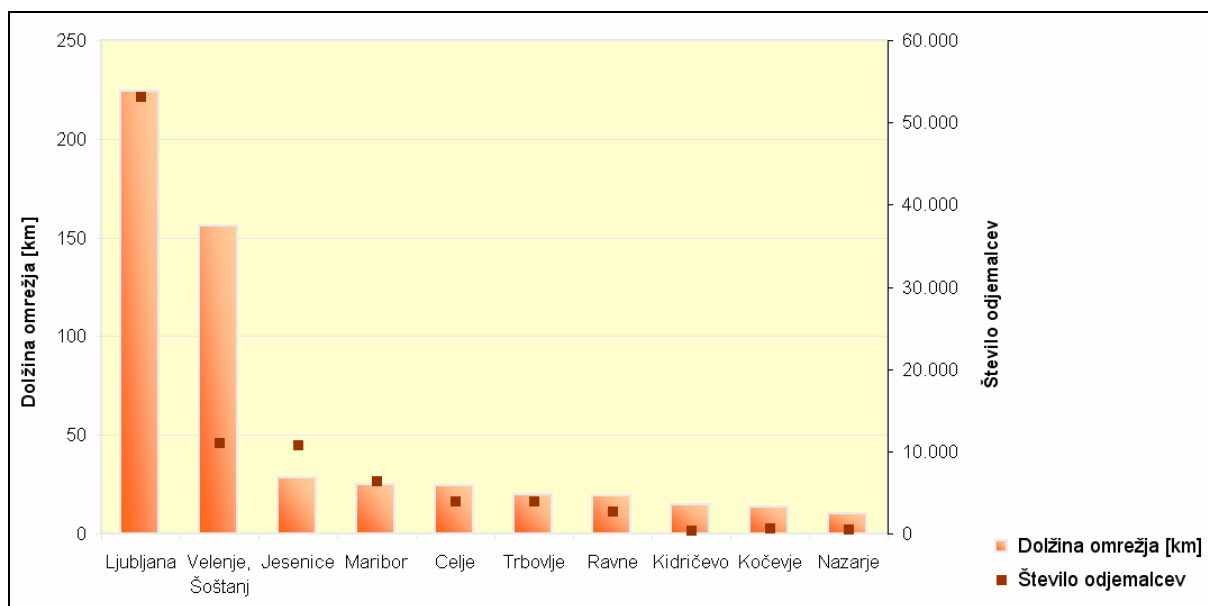

Slika 77: Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe negospodinjstvih odjemalcev

Vir: agencija

7.2 Distribucijsko omrežje

Distribucijska omrežja sistemov oskrbe z daljinsko toploto so v 36 občinah v skupni dolžini 652 kilometrov. Glede na temperaturni režim obratovanja posameznega distribucijskega omrežja, zajemajo toplovodna in vročevodna omrežja 96,8 in parovodna 3,2 odstotni delež v skupni dolžini vodov distribucijskih omrežij. Najbolj razvejeni distribucijski omrežji imata občini Ljubljana z 225 kilometri vročevodnega in toplovodnega omrežja in občina Velenje s Šoštanjem s 156 kilometri toplovodnega omrežja. Dolžine distribucijskih omrežij za oskrbo z daljinsko toploto v posameznih občinah in število priključenih uporabnikov prikazuje slika 77.

Slika 78: Dolžina distribucijskih omrežij za oskrbo z daljinsko toploto v posameznih občinah in število priključenih uporabnikov

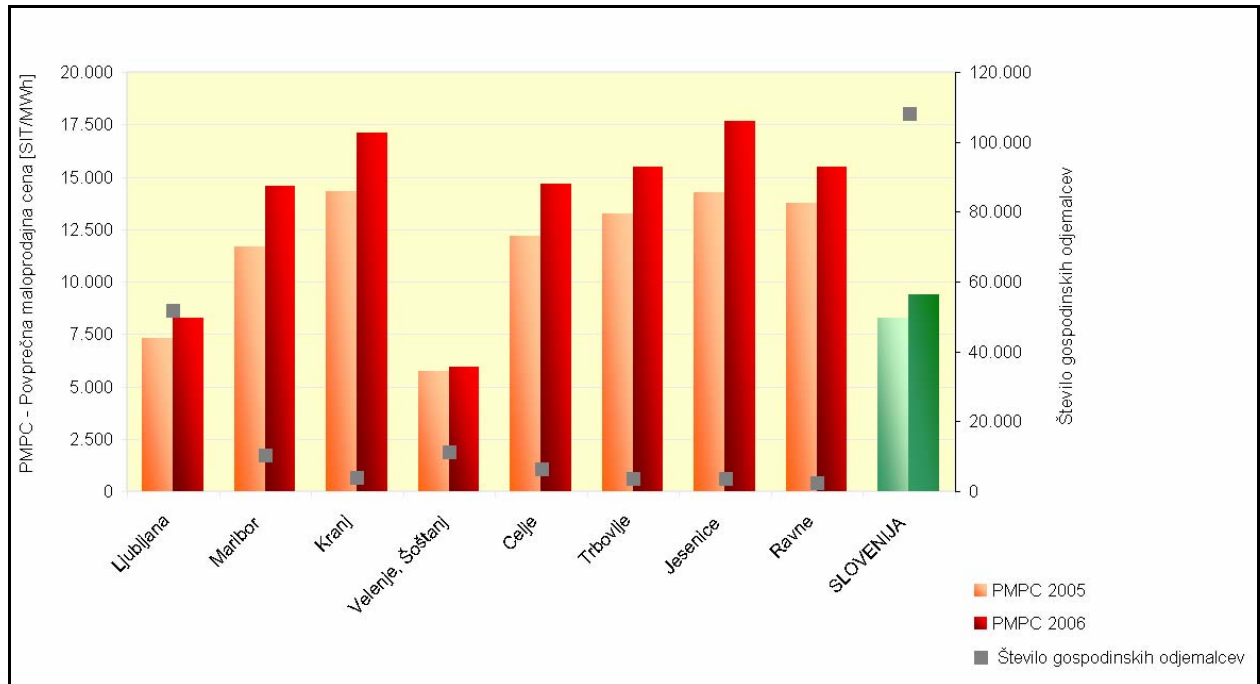
Vir: agencija

7.3 Cene toplote

Po posameznih občinah z daljinskim ogrevanjem je mogoče primerjati povprečne cene toplotne energije iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja za standardno porabniško skupino za gospodinjstva D3b, ki porablja toplotno energijo za pripravo tople vode in centralno ogrevanje.

Podatki o cenah toplotne energije v posameznih slovenskih mestih so povzeti iz veljavnih cenikov izbranih poslovnih subjektov za proizvodnjo in oskrbo z daljinsko toploto. Prikazane so cene za izbrana mesta v Sloveniji, skupna količina dobavljene toplote gospodinjstvom pa dosega 84,8 odstotka celotne količine dobavljene toplote gospodinjstvom v državi. Prikazane cene so preračunane za porabniško skupino s priključno močjo 10 kW in letno porabo 34,9 MWH. Prikazana je tudi povprečna cena za Slovenijo, ki je izračunana kot tehtano povprečje cen v prikazanih mestih.

Na sliki 78 so prikazane cene toplotne energije iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja izbranih slovenskih občin, izračunane kot tehtano povprečje maloprodajnih cen v primerjavi s številom odjemalcev.

Slika 79: Povprečna maloprodajna cena daljinske toplote za gospodinjne odjemalce po posameznih slovenskih občinah v letu 2006

Vir: SURS

7.4 Naloge in dejavnosti agencije

Agencija na področju oskrbe s toplotno energijo opravlja naslednje naloge:

- izdaja splošne akte za izvrševanje javnih pooblastil o:
 - metodologiji za določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja in
 - metodologiji za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja,
- daje soglasje k sistemskim obratovalnim navodilom za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto ter
- odloča o izdaji in odvzemu licenc za opravljanje energetskih dejavnosti.

Akt o določitvi metodologije za določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja in Akt o določitvi metodologije za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja je agencija po pridobitvi soglasja Vlade RS izdala v letu 2005. Z metodologijama se zagotavlja preglednost in primerljivost z drugimi načini ogrevanja ter varstvo odjemalcev toplote.

Splošne pogoje za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja in tarifni sistem za toploto na distribucijskem omrežju pripravijo in sprejmejo po javnem pooblastilu distributerji toplote za območja, na katerih opravljajo izbirno lokalno GJS distribucije toplote, skladno z navedenima splošnima aktoma. Pred njuno objavo morajo distributerji toplote pridobiti soglasje pristojne lokalne skupnosti ali organa iz 35. člena EZ, ki splošne pogoje oziroma tarifni sistem presodi z vidika skladnosti z navedenima metodologijama.

7.4.1 Akt o določitvi metodologije za določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja

S tem aktom se določa metodologija za pripravo splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja ter obvezna vsebina splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja. Metodologija ureja preglednost splošnih pogojev, ki morajo imeti primerljivo obliko in strukturo pri vseh izvajalcih dejavnosti distribucije toplote.

7.4.2 Akt o določitvi metodologije za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja

V tem aktu je določena metodologija za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja ter obvezna vsebina tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja, ki določa elemente za obračunavanje dobavljene energije za različne skupine odjemalcev toplote glede na moč, vrsto in karakteristiko odjema, kakovost in druge elemente. S tarifnim sistemom distributer toplote določi tarifne postavke za dobavljeno toploto ter enoten in pregleden način oblikovanja in uporabe obračunskih elementov. Pri oblikovanju tarifnega sistema distributer toplote upošteva naslednje cilje: učinkovito rabo toplote, zanesljivo oskrbo odjemalcev toplote, oskrbo odjemalcev toplote s toploto ustrezne kakovosti, varstvo okolja in varstvo potrošnikov.

7.4.3 Izdaja soglasij k sistemskim obratovalnim navodilom za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto

Agencija izdaja na podlagi četrtega odstavka 40. člena EZ soglasje k sistemskim obratovalnim navodilom za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto. Sistemska obratovalna navodila izda po javnem pooblastilu sistemski operater, ki na tem omrežju opravlja dejavnost sistemskega operaterja (distributer toplote).

Sistemska obratovalna navodila urejajo obratovanje in način vodenja distribucijskih omrežij za oskrbo s toploto. S sistemskimi obratovalnimi navodili se predpisujejo zlasti tehnični in drugi pogoji za varno obratovanje omrežij z namenom zanesljive in kakovostne oskrbe z energijo, način zagotavljanja sistemskih storitev, postopki za obratovanje omrežij v kriznih stanjih, tehnični in drugi pogoji za priključitev na omrežje ter tehnični pogoji za medsebojno priključitev in delovanje omrežij različnih upravljalcev. Biti morajo pregledna, objektivna in nediskriminatorna.

Z namenom poenotenja sistemskih obratovalnih navodil in povečanja njihove preglednosti v smislu izpolnjevanja zahtevane vsebine je agencija pripravila osnutek sistemskih obratovalnih navodil, ki naj bi služil distributerjem toplote kot vodilo pri pripravi njihovega akta. Predlog sistemskih obratovalnih navodil je po uskladitvi z distributerji toplote agencija objavila na svojih spletnih straneh in distributerje toplote oziroma imetnike licenc za opravljanje energetske dejavnosti s področja daljinske toplote pozvala k predložitvi sistemskih obratovalnih navodil v soglasje.

Distributer toplote, ki predloži agenciji v soglasje sistemska obratovalna navodila mora dokazati, da je izvajalec GJS distribucije toplote, ki mora biti organizirana v eni od zakonitih oblik izvajanja tovrstne javne službe skladno z določili Zakona o gospodarskih javnih službah. O tem, kdo je dolžan agenciji predložiti v soglasje

sistemska obratovalna navodila je agencija oblikovala tudi pisno pojasnilo, ki ga je posredovala imetnikom licenc za opravljanje energetskih dejavnosti na področju daljinske toplote. Podrobnejša pojasnila v zvezi z vprašanjem, kdo je dolžan predložiti agenciji v soglasje sistemska obratovalna navodila in kakšne pogoje mora izpolnjevati, pa je agencija objavila tudi na svojih spletnih straneh.

Leta 2006 je agencija prejela dve prošnji za izdajo soglasja k sistemskim obratovalnim navodilom za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto, vendar postopek usklajevanja z distributerji toplote še ni bil končan.

8 SEZNAM SLIK

Slika 1: Elektroenergetska bilanca proizvodnje in porabe električne energije v letu 2006 – v GWh.....	11
Slika 2: Struktura proizvodnje in pretokov električne energije.....	12
Slika 3: Gibanje porabe in pretokov električne energije.....	13
Slika 4: Struktura proizvodnih virov električne energije v Sloveniji v letu 2006.....	13
Slika 5: Rekonstrukcije in nove naložbe dejavnosti GJS podjetij prenosa in distribucije v letu 2006 ..	19
Slika 6: Struktura virov financiranja investicij dejavnosti GJS	20
Slika 7: Načrtovana realizacija investicij SODO in SOPO v letih 2005–2014.....	21
Slika 8: Povprečne vrednosti elementov v ceni za uporabo omrežij po napetostnih nivojih	28
Slika 9: Deleži elementov cene za uporabo omrežij in deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I _b – 50 kW, 50 MWh).....	29
Slika 10: Deleži elementov cene za uporabo omrežij in deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I _e – 500 kW, 2 GWh)	29
Slika 11: Deleži elementov cene za uporabo omrežij in deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I _g – 4 MW, 24 GWh)	29
Slika 12: Deleži elementov cene za uporabo omrežij in deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega gospodinskega odjemalca (D _c – 3500 kWh na leto).....	30
Slika 13: Gibanje končne cene električne energije za značilnega gospodinskega odjemalca D _c od leta 2003	30
Slika 14: Oddane pravice uporabe ČPZ in na dražbi dosežena cena za smer prenosa Avstrija–Slovenija.....	32
Slika 15: Oddane pravice uporabe ČPZ in na dražbi dosežena cena za smer prenosa Hrvaška–Slovenija.....	33
Slika 16: Oddane pravice uporabe ČPZ in na dražbi dosežena cena za smer prenosa Slovenija–Avstrija	33
Slika 17: Oddane pravice uporabe ČPZ in na dražbi dosežena cena za smer prenosa Slovenija–Italija	34
Slika 18: Odpiranje trga z električno energijo v Sloveniji.....	35
Slika 19: Število upravičenih in tarifnih odjemalcev konec leta 2006	36
Slika 20: Deleži porabe električne energije upravičenih in tarifnih odjemalcev	36
Slika 21: Gibanje cene emisijskih kuponov na borzi EEX	42
Slika 22: Kumulativni deleži enega (CR1), dveh (CR2) in treh (CR3) največjih proizvajalcev na trgu glede na celotno proizvodnjo električne energije	44
Slika 23: Indeks HHI proizvodnih podjetij električne energije.....	45
Slika 24: Gibanje mesečnih količin in cen sklenjenih poslov na dnevnem trgu v letu 2006.....	47
Slika 25: Mesečne količine trgovanja in gibanje indeksa SLOeX v letih od 2002 do 2006	49
Slika 26: Tržni deleži dobaviteljev električne energije upravičenim odjemalcem.....	51
Slika 27: Tržni delež dobaviteljev gospodinjstvom in upravičenim odjemalcem z letno porabo do 50 MWh	52
Slika 28: Tržni delež dobaviteljev upravičenim odjemalcem z letno porabo do 50 MWh	52
Slika 29: Tržni delež dobaviteljev upravičenim odjemalcem z letno porabo od 50 MWh do 2 GWh	53
Slika 30: Tržni delež dobaviteljev upravičenim odjemalcem z letno porabo nad 2 GWh	53
Slika 31: Število zamenjav dobavitelja v obdobju 2002–2006	54
Slika 32: Dinamika zamenjav dobavitelja leta 2006 glede na število odjemalcev.....	54
Slika 33: Dinamika zamenjav dobavitelja leta 2006 glede na količino električne energije	55
Slika 34: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo 50 MWh v državah EU in v Sloveniji julija 2006.....	57
Slika 35: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo 24 GWh v državah EU in v Sloveniji julija 2006	57
Slika 36: Gibanje cen električne energije v tolarjih za značilne industrijske odjemalce v Sloveniji	58
Slika 37: Primerjava skupne cene električne energije za gospodinskega odjemalca z letno porabo 3500 kWh v državah EU in v Sloveniji julija 2006	59
Slika 38: Povprečne dnevne vrednosti indeksa CSLOeX in osnovnih cen odstopanj C+ in C-	60
Slika 39: Povprečna mesečna odstopanja slovenskega omrežja v letu 2006 [MWh]	60
Slika 40: Območja regionalnih trgov z električno energijo	64
Slika 41: Gibanje cen produktov v letu 2006 na terminskem trgu za pasovno in trapezno električno energijo, dobavljivo v letu 2007 ter gibanje cene emisijskih kuponov v letu 2006.....	65
Slika 42: Število upravičenih in gospodinskih odjemalcev zemeljskega plina in njihova poraba.....	67
Slika 43: Prenosno omrežje zemeljskega plina.....	70
Slika 44: Območja izvajanja distribucije zemeljskega plina v lokalnih skupnostih v Sloveniji.....	74
Slika 45: Gibanje števila novih odjemalcev na distribucijskih omrežjih	75

Slika 46: Gradnja novih distribucijskih omrežij v letih 2005 in 2006	77
Slika 47: Gibanje cen za prenos za posamezne odjemne skupine	78
Slika 48: Gibanje cene zemeljskega plina (Cb) za potrebe izravnave količinskih odstopanj v letu 2006	80
Slika 49: Zasedenost zmogljivosti na mejni merilno-regulacijski postaji Ceršak	83
Slika 50: Zasedenost zmogljivosti na mejni merilno-regulacijski postaji Šempeter	83
Slika 51: Zasedenost zmogljivosti na mejni merilno-regulacijski postaji Rogatec.....	84
Slika 52: Viri zemeljskega plina.....	86
Slika 53: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina na celotnem maloprodajnem trgu zemeljskega plina v Sloveniji.....	88
Slika 54: Struktura dobave dobavitelja Geoplin, d. o. o., industrijskim odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, po namenu uporabe.....	89
Slika 55: Razmerje med številom upravičenih in gospodinjskih odjemalcev in njihovo porabo na distribucijskem omrežju.....	90
Slika 56: Gibanje porabe zemeljskega plina odjemalcev, priključenih na distribucijska omrežja po posameznih mesecih	91
Slika 57: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo nad milijon Sm ³ ...	92
Slika 58: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo od 4500 do milijon Sm ³	93
Slika 59: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo do 4500 Sm ³	94
Slika 60: Povprečne cene zemeljskega plina na prenosnem omrežju	95
Slika 61: Cene zemeljskega plina z vsemi davki za značilne industrijske odjemalce	96
Slika 62: Struktura cene zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce, priključene na prenosno omrežje.....	96
Slika 63: Cene zemeljskega plina z vsemi davki za značilne gospodinjske odjemalce.....	97
Slika 64: Gibanje cene zemeljskega plina za gospodinjske odjemalce D3 (brez davkov).....	99
Slika 65: Gibanje cene zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce I3-1 z letnim odjemom 1,1 milijona Sm ³ (brez davkov).....	99
Slika 66: Cene zemeljskega plina za zelo velike industrijske odjemalce z letnim odjemom približno 11 milijonov Sm ³ (I4-1)	100
Slika 67: Cene zemeljskega plina za velike industrijske odjemalce z letnim odjemom 1,1 milijona Sm ³ (I3-1)	101
Slika 68: Cene zemeljskega plina za gospodinjske odjemalce z letnim odjemom 2241 Sm ³ (D3) ...	101
Slika 69: Proizvodnja in poraba električne energije v Sloveniji od 1990 do 2006	104
Slika 70: Presežki in primanjkljaji električne energije v Sloveniji od 1990 do 2006	104
Slika 71: Struktura proizvodnje električne energije v Sloveniji od 1990 do 2006.....	105
Slika 72: Pokrivanje porabe slovenskega elektroenergetskega sistema v letih do 2009	107
Slika 73: Poraba toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število.....	117
Slika 74: Struktura primarnih energentov za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje.....	117
Slika 75: Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe gospodinjskih odjemalcev v letu 2006	118
Slika 76: Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe negospodinjskih odjemalcev.....	118
Slika 77: Dolžina distribucijskih omrežij za oskrbo z daljinsko toploto v posameznih občinah in število priključenih uporabnikov	119
Slika 78: Povprečna maloprodajna cena daljinske toplote za gospodinjske odjemalce po posameznih slovenskih občinah v letu 2006.....	120

9 SEZNAM TABEL

Tabela 1: Primerjava proizvodnje električne energije v Sloveniji v letih 2005 in 2006 – v GWh	12
Tabela 2: Primerjava porabe električne energije v letih 2005 in 2006 – v GWh	12
Tabela 3: Rezultati poslovanja dejavnosti SODO	15
Tabela 4: Primerjava realiziranih in načrtovanih prihodkov iz omrežnine.....	16
Tabela 5: Poslovni izid podjetij za distribucijo električne energije	16
Tabela 6: Izid poslovanja po dejavnostih	17
Tabela 7: Pregled izvajanja naložb v letih 2005 in 2006	18
Tabela 8: Rekonstrukcije in nove naložbe dejavnosti GJS podjetij prenosa in distribucije v letu 2006	18
Tabela 9: Število pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v letih 2005 in 2006	26
Tabela 10: Povprečno trajanje nenačrtovanih prekinitev oskrbe z električno energijo na odjemalca v letu 2006.....	27
Tabela 11: Inštalirane moči proizvodnih objektov, ki so udeleženi na slovenskem trgu	38
Tabela 12: Deleži različnih vrst proizvodnje električne energije v Sloveniji	39
Tabela 13: Novo pridobljene proizvodne zmogljivosti proizvodnih objektov na ozemlju Republike Slovenije v letu 2006	39
Tabela 14: Poslovni izid proizvodnih podjetij električne energije	40
Tabela 15: Število zaposlenih v podjetjih za proizvodnjo električne energije.....	40
Tabela 16: Lastniška struktura podjetij za proizvodnjo električne energije	41
Tabela 17: Indeks HHI glede na inštalirano moč proizvodnih objektov, ki so udeleženi na slovenskem trgu.....	44
Tabela 18: Indeks HHI glede na proizvodnjo – proizvajalci na prenosnem omrežju	45
Tabela 19: Količinski pregled zakupljene moči	46
Tabela 20: Obseg trgovanja in enotni tečaji posameznih produktov po mesecih v obdobju od 01. 01. 2006 do 31. 12. 2006	48
Tabela 21: Tržni deleži dobaviteljev upravičenim odjemalcev na distribucijskem omrežju.....	55
Tabela 22: Tržni deleži dobaviteljev upravičenim odjemalcev	56
Tabela 23: Seznam bilančnih skupin in bilančnih podskupin na območju Republike Slovenije na dan 31. 12. 2006.....	61
Tabela 24: Pregled aktivnosti, povezanih z naložbami v prenosno omrežje zemeljskega plina	72
Tabela 25: Izvajanje reguliranih dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja in dobave tarifnim odjemalcem	73
Tabela 26: Tehnične značilnosti distribucijskih omrežij zemeljskega plina v Sloveniji konec leta 2006	74
Tabela 27: Lastniška struktura distribucijskih podjetij zemeljskega plina	76
Tabela 28: Cene za uporabo prenosnega omrežja zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce v letu 2006.....	78
Tabela 29: Zasedenost zmogljivosti na mejnih merilno-regulacijskih postajah	82
Tabela 30: Gibanje skupne prodaje zemeljskega plina v RS za obdobje 2004–2006	86
Tabela 31: Tržni deleži in indeksi HHI na celotnem maloprodajnem trgu zemeljskega plina v Sloveniji.....	87
Tabela 32: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina za odjemalce z letno porabo nad milijon Sm ³	92
Tabela 33: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo od 4500 do milijon Sm ³	93
Tabela 34: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo do 4500 Sm ³	94
Tabela 35: Razvoj inštaliranih in koničnih moči v elektroenergetskem sistemu Slovenije	106
Inštalirane moči proizvodnih objektov, razpoložljive moči za slovenski trg in konična moč odjema na prenosnem omrežju v letih 1990 – 2006.....	106
Tabela 36: Inštalirana moč slovenskih elektrarn in rast konice odjema v obdobju 2005–2009.....	107
Tabela 37: Pregled gospodarskih javnih služb.....	110
Tabela 38: Število in delež odklopov zaradi neplačevanja po systemskih operaterjih	112

10 SEZNAM KRATIC IN OKRAJŠAV

Agencija	Javna agencija Republike Slovenije za energijo
BDP	Bruto domači proizvod
Borzen	Borzen, d. o. o.
C+, C-	Osnovna cena odstopanj
CEER	Svet evropskih regulatorjev (Council of European Energy Regulators)
CSLOeX	Urni indeks
ČUO	Cena za uporabo omrežij
ČPZ	Čezmejne prenosne zmogljivosti
ČHE	Črpalna hidroelektrarna
DEM	Dravske elektrarne Maribor, d. o. o.
DTO	Dobava tarifnim odjemalcem
EEX	Nemška borza električne energije (European Energy Exchange AG, Leipzig)
EFT	Električni finančni tim, d. o. o.
Eles	Eles - Elektro-Slovenija, d. o. o.
ERREG	Skupina evropskih regulatorjev za električno energijo in zemeljski plin
EZ	Energetski zakon (Uradni list RS, št. 26/05 - uradno prečiščeno besedilo)
GJS	Gospodarska javna služba
HE	Hidroelektrarna
HSE	Holding Slovenske elektrarne, d. o. o.
HHI	Hirshmann-Herfindahlov indeks koncentracije trga
IBG	Istrabenz-Gorenje, d. o. o.
MRP	Merilno regulacijske postaje
MT	Manjša tarifa
NEK	Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o.
NN	Nizka napetost
OVE	Obnovljivi viri energije
P	Električna moč
RECS	Sistem certifikatov električne energije iz obnovljivih virov
RS	Republika Slovenija
RTP	Razdelilno-transformatorska postaja
rTPA	Regulirani dostop do omrežja
SAIDI	Indeks povprečnega trajanja prekinitev napajanja v sistemu
SAIFI	Indeks povprečne frekvence prekinitev napajanja v sistemu
SEL	Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o.
SENG	Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o.
SLOeX	Indeks organiziranega trga z električno energijo
SN	Srednja napetost
SODO	Sistemske operater distribucijskega omrežja
SOPO	Sistemske operater prenosnega omrežja
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
T	Tolerančni pas
TE	Termoelektrarna
TE-TOL	Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o.
TEB	Termoelektrarna Brestanica, d. o. o.
TEŠ	Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o.
TET	Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o.
TP	Transformatorska postaja
UCTE	Združenje za koordinacijo prenosa električne energije (Union for the Co-ordination of Transmission of Electricity)
VN	Visoka napetost
VT	Višja tarifa
W+, W-	Energija odstopanj v MWh glede na napovedane vozne rede